

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM - İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

EBRU SANATÇILARINDAN HİKMET BARUTÇUGİL'İN EBRU
SANATINA VE SANAT EĞİTİMİNE KATKISI

Şule TEKEŞİ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Feryal BEYKAL ORHUN

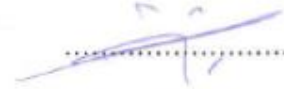
Denizli-2015

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Bu çalışma, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Prof. Dr. Tahsin HANCIÖLU

Üye: Yrd. Doç. Dr. Feryal BEYKAL ORHUN

Üye: Yrd. Doç. Aysegül KOTUNCU OKCA

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun

19/06/2016 tarih ve 21/22 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ramazan BAŞTÜRK

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahribat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Şule TEKEŞİ

TEŞEKKÜR

Danışmanım olarak ihtiyaç duyduğum her an benim yanımda olan, tez konusunun seçiminden, tez çalışmamın sonuna kadar her aşamada bana sayısız katkılar sağlayan, bilimsel katkılarının yanında eşsiz güler yüzüyle bana hep pozitif enerji veren, beni yüreklendiren, umutsuzluğa kapıldığımda bana umut ışığı olan, öğretmenliğini kendime örnek aldığım, iyi ki öğrencisi olmuşum, dediğim ve bundan da büyük onur ve mutluluk duyduğum saygıdeğer hocam Yrd. Doç. Dr. Sayın Feryal Beykal Orhun'a teşekkür ediyorum.

Sadece tezim süresince değil, tanıdığım ilk günden beri kendisinden ders aldığım için gurur duyduğum, bize öğrencisi gibi değil, evladı gibi davranan, engin bilgilerini hiç esirgmeden bütün öğrencileriyle paylaşan, kendisinden hep “ayaklı kütüphane” diye bahsettiğim çok değerli hocam Prof. Dr. Sayın Tahsin Hancıoğlu'na çok teşekkür ediyorum.

Bana geleneksel sanatları, özellikle de ebru sanatını sevdiren ve bana ebruyu ilk öğreten değerli bölüm hocam Öğr. Gör. Sayın Gülsen Turgut'a, tezim süresince yardımlarını ve desteklerini esirgemediği için; lisans dönemimden itibaren, yüksek lisans eğitim sürecim dâhil, beni hep destekleyen, her birinden çok değerli bilgiler öğrendiğim tüm bölüm hocalarıma çok teşekkür ediyorum.

Tezimin özellikle yöntem kısmında, engin tecrübelerinden yararlandığım ve bana kıymetli zamanlarından vakit ayıran çok değerli hocalarım Yrd. Doç. Dr. Sayın Fatma Taşkın Ekici ve Yrd. Doç. Dr. Sayın Abdurrahman Şahin'e çok teşekkür ediyorum.

Tezimin başlangıcından bitimine kadar bana her türlü desteğini sağlayan, kendisiyle tanışmak ve fikrini almak için açtığım ilk telefonda bana; “Allah ilmini arttırsın kızım, elimden bir şey gelirse tabii yardımcı olurum.” diyen ve tezim boyunca gerek İstanbul’da, gerekse telefonla bana hep destek olan büyük usta ve büyük insan Sayın Hikmet Barutçugil’e hürmetlerimi ve şükranlarımı sunuyorum.

İstanbul’a, Ebristan’a gittiğim her zaman bana kendi evlatlarıymışım gibi davranıp beni ağırlayan, tezimle ilgili sonsuz desteğini benden esirgemeyen, “Her başarılı erkeğin arkasında mutlaka başarılı bir kadın vardır” sözünü sonuna kadar hak eden, dünyalar tatlısı, güler yüzüyle kendini özleten, tezhîp sanatçısı Sayın Füsun Barutçugil’e teşekkürü bir borç bilirim.

Tezim sürecinde benden, değerli katkılarını esirgemeyen, Hikmet Barutçugil’in öğrencilerinden olan; Sayın Ömer Faruk Dere, Sayın Aytül Sepetçi, Sayın Seçil Erkol, Sayın Miki Oshita ve Sayın Serpil Kaymaz’a; araştırmamda bana, araştırma grubu olarak destek veren, PAÜ Resim-İş Öğretmenliği Bölümü 3. sınıf öğretmen adayı arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum.

Tezimin başından sonuna kadar tüm aşamalarında, özellikle de verilerin analizi ve tezin dilbilgisi açısından kontrolü sırasında bana destek olan, “Allah herkese senin gibi kardeş nasip etsin.” diyebileceğim kadar melek ve fedakâr kız kardeşim Edebiyat Öğretmeni Bahriye Annak’a çok teşekkür ediyorum.

Bir şey yapmaya karar verdiğimde “Ablacığım sen yaparsın, hem de en iyisini yaparsın.” diyerek hep bana cesaret veren ve her daim yanımda olan canım kardeşim Bilal Pelit’e çok teşekkür ediyorum.

Maddi ve manevi desteklerini ve varlıklarını hep yanımda, içimde hissettiğim, teşekkürlerimi kelimelere sığdıramayacağım, beni bugünlere getiren büyük insanlara; ANNEME ve BABAMA çok teşekkür ediyorum.

Tanıdığım ilk günden bu güne kadar “İyi ki varsın!” dediğim, her şekilde benim yanımda olan, tüm zor zamanlarımda benden sevgisini, desteğini ve hoşgörüsünü esirgemeyen sevgili eşim Hüseyin Tekeşi’ye çok teşekkür ediyorum.

Doğduğu günden beri hayatıma anlam, mutluluk ve güzellik katan, tüm üniversite eğitimim süresince bana hep destek olup, parlak fikirleriyle bana ilham kaynağı olan, yaşama sevincim bir tanecik kızım Rabia’ma çok teşekkür ediyorum.

Şule TEKEŞİ

2015

ÖZET

Hikmet Barutçugil’in Ebru Sanatına ve Sanat Eğitime Katkısı

Şule Tekeşi

Bu çalışma; ebru sanatının yaşayan en büyük sanatçılarından biri olan Hikmet Barutçugil’in, ebru sanatına ve sanat eğitime katkılarını incelemek ve belirlemek amacıyla, bilimsel araştırma yöntemlerinden nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Araştırma monografik bir çalışma olmakla birlikte, tarama (survey) modelinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılarak hazırlanmış bir çalışmadır. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışma, metot yönünden incelendiğinde bir “Durum çalışması (Case study)”dır.

“Hikmet Barutçugil’in Ebru Sanatına ve Sanat Eğitime Katkıları” konulu bu araştırma; nitel araştırma yöntemlerinden görüşme modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Görüşme yoluyla, üzerinde çalışılan konunun, derinlemesine betimlenmesi, yorumlanması ve kişilerin bakış açılarının irdelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma; Ebru sanatçısı Hikmet Barutçugil, onun beş öğrencisi ve 2014-2015 eğitim öğretim yılı güz döneminde Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Bölümü’nde 3. sınıfta öğrenim gören ve bu dönemde Geleneksel Türk Sanatları dersi alan 19 öğretmen adayının katılımıyla yürütülmüştür.

Ebru sanatçısı Hikmet Barutçugil ile İstanbul’daki Ebristan isimli kendi Ebru Evi’nde bizzat görüşülmüş, sanatçıya hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki açık uçlu sorular yöneltilmiş, alınan cevaplar doğrultusunda sanatçı ve sanatı hakkında bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Sanatçıya kendi buluşu olan “Barut Ebrusu” ile ilgili

sorular da sorulmuş, sanatçının gerek barut ebrusuyla yapılmış eserleri, gerekse geleneksel yöntemlerle yaptığı diğer eserleri yerinde incelenmiş, elde edilen bilgiler kaydedilmiştir.

Aynı zamanda, Hikmet Barutçugil'in Ebristan Ebru Evi'nde kendisinden ebru dersi alan beş öğrencisine ulaşılmış, bu kişilere önceden hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki açık uçlu sorular sorulmuş, Hikmet Barutçugil ile ilgili bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Bölümü 3. sınıfta öğrenim gören 19 öğretmen adayına, Ebru Sanatı ve Hikmet Barutçugil ile ilgili görüşlerini belirlemek adına düzenlenen bir anket uygulanmıştır.

Sanatçı ve öğrencileri ile yapılan görüşmelerdeki ifadelerden ve öğretmen adaylarına uygulanan anketlerdeki cevaplardan, araştırmayla ilgili bulgular elde edilmiştir. Katılımcılardan elde edilen nitel veriler açık kodlama tekniği kullanılarak gruplandırılmış, içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Katılımcı grubun sorulara verdikleri cevapların frekans (f) ve yüzde (%) değerleri de hesaplanmıştır.

Araştırma verilerinin kodlanması, analizi ve yorumlanması aşamasında; farklı bakış açılarını, farklı deneyimleri ve farklı algı ve anlamları ortaya koymak adına, araştırmacı dışında üç ayrı uzmanın görüşlerine başvurulmuş, verilerin analizinde ise iki alan uzmanından destek alınmıştır.

Bulgular, Hikmet Barutçugil'in ebru sanatına ve sanat eğitimine olumlu katkılar sağladığına dair dikkate değer kanıtlar sunmaktadır. Hikmet Barutçugil'in öğrencilerine ve öğretmen adaylarına uygulanan, "Ebru Sanatı ve Hikmet Barutçugil ile İlgili Görüşler Anketi"nde sorulan sorulara alınan cevaplardan, Hikmet Barutçugil'in; "rehber, yapılandırmacı, aktif öğrenmeye önem veren ve sanatını sevdiren bir eğitimci" olduğu,

yine alınan cevaplardan, Hikmet Barutçugil'in; "özgün, yenilikçi, üretken ve sanatını çok seven bir sanatçı" olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Hikmet Barutçugil Ebristan ismini verdiği İstanbul Ebru Sanat Evi'nde hâlen hem çalışmalarını sürdürmekte, hem de bu sanatı gelecek nesillere aktararak yaşatmak adına sürekli öğrenciler yetiştirmektedir.

Araştırmanın sonunda; araştırmadan elde edilen bulgular ışığında, ebru sanatı ile ilgili ortaya çıkan sonuç ve sorunlara yönelik önerilere de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebru Sanatı, Hikmet Barutçugil, Geleneksel Sanatlar, Barut Ebrusu, Ebruzen.

ABSTRACT

Şule Tekeşi

Hikmet Barutçugil's Contribution to Art of Marbling and Art Education

This study aimed to analyze and define the contributions of Hikmet Barutçugil one of the greatest marbling artists to art of marbling and art education and it was carried out by using qualitative research technique, one of the scientific research techniques. As well as being a monographic study, it is a study carried out by using descriptive analysis approach in survey model. When analyzed in terms of method, this qualitative research study is a "Case study".

The study themed as "Hikmet Barutçugil's contribution to art of marbling and art education"; was carried out by using interview model of qualitative research methods. By interviewing it was aimed to thoroughly describe, interpret and analyze the points of views about the subject.

The study included the marbling artist Hikmet Barutçugil and his five students and 19 prospective teachers of Pamukkale University Faculty of Education Art Teaching Department 3rd graders who took Traditional Turkish Arts classes in the fall semester of the education year 2014-2015.

The marbling artist Hikmet Barutçugil was interviewed in person in his own house which he calls as "Ebristan" -Marbling land- and he was asked open ended questions in the semi structured interview form. In accordance with his answers, information about the artist and his art was obtained. Questions about the artist's own invention "Barut Marbling" were asked and the artist's artworks both done by barut marbling and by

traditional techniques were analyzed in their sites and the acquired information were recorded.

Moreover, the five students of Hikmet Barutçugil who took classes in Ebristan Marbling House were reached and they were asked open ended questions in the semi structured interview form; and therefore information about Hikmet Barutçugil was obtained.

Furthermore, the 19 prospective teachers of Pamukkale University Faculty of Education Art Teaching Department 3rd graders were given a questionnaire form in order to determine their views of Art of Marbling and Hikmet Barutçugil.

Findings about the research were acquired by statements of the artist and his students in the interviews and by answers of the students given in the questionnaires. Qualitative data obtained from the participants were categorized by using open coding technique and analyzed by content analysis technique. Frequency (f) and percentage (%) of the answers given by the participants were calculated.

In the coding, analysis and interpretation stage of the data; in order to present different points of views, different experiences and different perceptions and understanding, three different experts were consulted and in the analysis of the data support was received by two field experts.

The findings present significant proof that Hikmet Barutçugil has contributed to the art of marbling and art education. The answers to the questionnaire named as “Questionnaire of Views on Art of Marbling and Hikmet Barutçugil” have concluded that Hikmet Barutçugil is “an educator, who is a guide, constructivist, considers active learning

important and causes art to be loved”. Moreover, the answers have showed that Hikmet Barutçugil is “an artist who is authentic, innovator, productive and loves art”.

Hikmet Barutçugil is currently working in his Marbling Art House in Istanbul which he calls as Ebristan and also constantly guiding students in order to hand down the art of marbling the next generations.

At the end of the research, in the light of the findings obtained, suggestions about the emergent results and problems about art of marbling were included.

Key Words: Art of Marbling, Hikmet Barutçugil, Traditional Arts, Barut Marbling, Marbling Artist

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	2
1.1.1.Alt problemler.	3
1.2.Araştırmanın Önemi.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4.Varsayımlar	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6.Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM: ALANYAZIN TARAMASI	16
2.1.Ebru Sanatı ile İlgili Bilgiler	16
2.1.1.Ebrunun tanımı.	16
2.1.2.Ebrunun tarihçesi.	17
2.1.3.Ebruculukta kullanılan malzemeler.	23
2.1.4.Ebru yapımı	28
2.1.5.Ebrunun çeşitleri.....	30
2.1.6.Ebru yaparken karşılaşılan sorunlar.	41
2.1.7.20. yy.a kadar yaşamış ebru sanatçıları.	44
2.1.7.1.Şebek Mehmet Efendi.....	45
2.1.7.2.Hatip Mehmet Efendi.....	45
2.1.7.3.Şeyh Sadık Efendi.....	46

2.1.7.4.Hezarfen Ethem Efendi.....	46
2.1.7.5.Sami Efendi.....	46
2.1.7.6.Necmettin Okyay.	47
2.1.7.7.Mustafa Düzgünman.	48
2.1.8.Günümüzde yaşayan ebru sanatçıları.	49
2.1.8.1.Niyazi Sayın.....	49
2.1.8.2.Fuat Başar.	51
2.1.8.3.Timuçin Tanarşlan	52
2.1.8.4.Sadrettin Özçimi	52
2.1.8.5.Alparslan Babaoğlu.....	54
2.1.8.6.Ömer Faruk Dere.	55
2.1.9.Hikmet Barutçugil'in özgeçmişı.....	57
2.1.9.1.Hikmet Barutçugil'in ebru eserlerinden örnekler.	61
2.1.10.Ebru sanatının günümüzdeki durumu.....	106
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	110
3.1.Araştırma Deseni.....	110
3.2.Örnekleme.....	112
3.3.Veritoplama Araçları	113
3.3.1.Kişisel bilgi formu.	113
3.3.2. Ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil ile ilgili görüşler anketi.	113
3.4.Veritoplama Süreci	114
3.5.Verilerin Analizi.....	114

3.5.1.Nitel verilerin analizi.....	114
3.5.2.Nitel veri analizinde güvenilirlik ve geçerlik.....	116
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR	117
4.1.Hikmet Barutçugil’den Ders Alan Öğrencilerle İlgili Bilgiler	118
4.1.1.Hikmet Barutçugil’den ders alan öğrencilerin demografik özellikleri.....	118
4.1.2.Hikmet Barutçugil’den ders alan öğrencilerin ebru sanatıyla ilgili görüşleri ...	118
4.1.3.Hikmet Barutçugil’den ders alan öğrencilerin Hikmet Barutçugil’in eğitimciliği ile ilgili görüşleri.....	125
4.1.4.Hikmet Barutçugil’den ders alan öğrencilerin Hikmet Barutçugil’in sanatçılığı ile ilgili görüşleri.....	132
4.2.Resim-İş Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adayları İle İlgili Bilgiler	136
4.2.1.Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarının demografik özellikleri.	137
4.2.2.Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarının ebru sanatıyla ilgili görüşleri.....	141
4.2.3.Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarının Hikmet Barutçugil ile ilgili görüşleri.....	143
4.2.4.Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarının ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil ile ilgili sunumdan sonraki ebru sanatı ile ilgili görüşleri.....	144
4.2.5.Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarının ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil ile ilgili yapılan sunumdan sonraki Hikmet Barutçugil ile ilgili görüşleri.	147
4.3.Hikmet Barutçugil İle İlgili Bilgiler.....	150
4.3.1.Hikmet Barutçugil’in ebru sanatıyla ilgili görüşleri.....	150

4.3.2.Hikmet Barutçugil'in ebru sanatına yapmış olduğu katkılar.....	173
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	175
5.1.Tartışma.....	175
5.2.Öneriler	181
KAYNAKÇA.....	184
EKLER.....	192
EK- A: Öğretmen Adaylarına Uygulanan Anket Formu	192
EK-1A: Demografik Bilgiler Anketi	193
EK-2A: Ebru Sanatı ve Hikmet Barutçugil ile İlgili Görüşler Anketi	194
EK- B: Hikmet Barutçugil'in Öğrencileri ile Görüşmede Kullanılan Görüşme Formu	195
EK-1B: Kişisel Bilgi Formu.....	196
EK-2B: Görüşme Soruları	196
Ek-C: Hikmet Barutçugil ile Yapılan Görüşmede Kullanılan Görüşme Formu.....	197
Ek-D: Hikmet Barutçugil'in Öğrencileriyle Yapılan Görüşme Sonuçları	199
Ek-1D: Aytül Sepetçi ile Yapılan Görüşme Sonuçları.....	199
Ek-2D: Seçil Erkol ile Yapılan Görüşme Sonuçları.....	203
Ek-3D: Miki Oshita ile Yapılan Görüşme Sonuçları	208
Ek-4D: Serpil Kaymaz ile Yapılan Görüşme Sonuçları.....	211
Ek-5D: Ömer Faruk Dere ile Yapılan Görüşme Sonuçları	215
ÖZGEÇMİŞ	219

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1. Hikmet Barutçugil'in Öğrencilerinin Demografik Bilgileri.....	118
Tablo 4.2. Hikmet Barutçugil'den Ders Alan Öğrencilerin Ebru Sanatıyla İlgili Görüşleri	119
Tablo 4.3. Hikmet Barutçugil'den Ders Alan Öğrencilerin Hikmet Barutçugil'in Eğitimciliği ile İlgili Görüşleri	126
Tablo 4.4. Hikmet Barutçugil'den Ders Alan Öğrencilerin Hikmet Barutçugil'in Sanatçılığı ile İlgili Görüşleri.....	133
Tablo 4.5. Öğretmen Adaylarının Demografik Bilgileri.....	138

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Guy-i Çevgan, Arifi'nin yazdığı kıtalar, Miladi 1441, sayfa 21b ve 22a, ebrusu imzasız, Topkapı Sarayı Koleksiyonu'ndan	20
Şekil 2.2. Maliki Deylemi'nin şiir kıtası, 1554.....	21
Şekil 2.3. "Tertîb-i Risâle-i Ebrî" (Ebru yapım tekniklerine ilişkin ilk kılavuz kitap çalışması)	22
Şekil 2.4. Ebru teknesi ve boya kabı.....	23
Şekil 2.5. Ebru teknesi	24
Şekil 2.6. Kitre	24
Şekil 2.7. Ebru fırçaları.....	26
Şekil 2.8. Ebru boyları (Toprak boyalar)	26
Şekil 2.9. Hazırlanmış toprak boyalar	27
Şekil 2.10. Ebru tarağı	28
Şekil 2.11. Biz takımı	28
Şekil 2.12. Battal Ebru.....	30
Şekil 2.13. Zemin Battal	31
Şekil 2.14. Tarz-ı Kadim Battal - Mustafa Düzgünman	31
Şekil 2.15. Neftli Battal	32
Şekil 2.16. Somaki Battal	33
Şekil 2.17. Serpmeli Battal	34
Şekil 2.18. Gel-git Ebru	34
Şekil 2.19. Şal Ebru	35
Şekil 2.20. Taraklı Ebru.....	36
Şekil 2.21. Bülbülyuvası Ebru	37
Şekil 2.22. Kumlu-kılçıklı Ebru.....	38

Şekil 2.23. Hafif Ebru	38
Şekil 2.24. Yazılı Akkâse Ebru - Necmettin Okyay - “Yâ Ali”	39
Şekil 2.25. Hatip Ebru.....	40
Şekil 2.26. Çiçekli Ebru, Yılmaz Eneş	41
Şekil 2.27. Hikmet Barutçugil	57
Şekil 2.28. Battal Ebru üzerine akkase yöntemiyle yapılmış Atatürk portresi	61
Şekil 2.29. Battal Ebru	62
Şekil 2.30. Battal (Hafif) Ebru.....	62
Şekil 2.31. Serpmeli Ebru	63
Şekil 2.32. Neftli Ebru	63
Şekil 2.33. Gel-Git Ebru	64
Şekil 2.34. Çift Baskı Ebru	64
Şekil 2.35. Çift Baskı Ebru	65
Şekil 2.36. Gel-Git Ebru üzerine Serpme Ebru	65
Şekil 2.37. Taraklı Ebru.....	66
Şekil 2.38. Bülbülyuvası Ebru	66
Şekil 2.39. Taraklı Ebru.....	67
Şekil 2.40. Taraklı (Tavus kuşu desenli) Ebru.....	67
Şekil 2.41. Battal Ebru üzerine Çiçekli Ebru.....	68
Şekil 2.42. Taraklı Ebru üzerine Gül Ebrusu.....	69
Şekil 2.43. Dalgalı Ebru üzerine Lale Ebrusu	70
Şekil 2.44. Dalgalı Ebru üzerine Karanfil Ebrusu	71
Şekil 2.45. Battal Ebru üzerine Sümbül Ebrusu	72
Şekil 2.46. Şal Ebru üzerine Chris Çiçeği	73
Şekil 2.47. Dalgalı Ebru üzerine Çiçekli Ebru.....	73

Şekil 2.48. Taraklı Şal Ebru üzerine Karanfil Ebrusu	74
Şekil 2.49. Battal Ebru üzerine Sümbül Ebrusu	75
Şekil 2.50. Barut Ebrusu üzerine Efsun Çiçeği	76
Şekil 2.51. Barut Ebrusu üzerine Chris Çiçeği	77
Şekil 2.52. Barut Ebrusu üzerine Çiçekli Ebru	78
Şekil 2.53. Barut Ebrusu üzerine Gül Ebrusu	79
Şekil 2.54. Barut Ebrusu	79
Şekil 2.55. Barut Ebrusu üzerine Lale Ebrusu	80
Şekil 2.56. Barut Ebrusu	81
Şekil 2.57. Barut Ebrusu	82
Şekil 2.58. Barut Ebrusu üzerine “Atatürk” resmi.....	83
Şekil 2.59. Barut Ebrusu	83
Şekil 2.60. Barut Ebrusu üzerine Akkâse Ebru	84
Şekil 2.61. Barut Ebrusu üzerine İstanbul görüntüleri.....	84
Şekil 2.62. Barut Ebrusu üzerine Akkâse Ebru	85
Şekil 2.63. Barut Ebrusu üzerine Akkâse Ebru “Ve cealne minel mai külle şey’in hayy / Herşeyin sudan yaratıldığını bilmiyorlar mı?” “Enbiya Suresi: 30. Ayet”.....	85
Şekil 2.64. Dalgalı Ebru üzerine “Elif” “Elif İnceliktir” (23x48 cm).....	86
Şekil 2.65. Barut Ebrusu üzerine İstanbul görüntüleri.....	87
Şekil 2.66. Barut Ebrusu üzerine İstanbul Kız Kulesi	88
Şekil 2.67. Barut Ebrusu üzerine İstanbul görüntüleri.....	89
Şekil 2.68. Barut Ebrusu üzerine Kız Kulesi	89
Şekil 2.69. Barut Ebrusu üzerine İstanbul görüntüleri.....	90
Şekil 2.70. Barut Ebrusu üzerine İstanbul görüntüleri.....	91
Şekil 2.71. Barut Ebrusu üzerine İstanbul görüntüleri.....	92

Şekil 2.72. Barut Ebrusu üzerine Mardin'den görüntüler.....	92
Şekil 2.73. Barut Ebrusu üzerine Mardin Ulu Cami Minaresi-1176	93
Şekil 2.74. Barut Ebrusu üzerine Mardin Deyr-ul Umur Manastırı-Midyat/Mardin,.....	94
Şekil 2.75. Barut Ebrusu üzerine Mardin'den görüntüler	95
Şekil 2.76. Barut Ebrusu üzerine İstanbul'dan görüntüler.....	96
Şekil 2.77. Barut Ebrusu "Simetri"	97
Şekil 2.78. Barut Ebrusu "Simetri"	98
Şekil 2.79. Barut Ebrusu "Simetri"	98
Şekil 2.80. Barut Ebrusu üzerine "Atatürk" resmi.....	99
Şekil 2.81. Barut Ebrusu üzerine "Atatürk" resmi.....	100
Şekil 2.82. Barut Ebrusu üzerine Efsun Çiçeği	101
Şekil 2.83. Battal Ebru üzerine Efsun Çiçeği	102
Şekil 2.84. Battal Ebru üzerine Efsun Çiçeği	103
Şekil 2.85. Siyah Beyaz Ebru, Efsun Çiçeği	104
Şekil 2.86. Barut Ebrusu üzerine Efsun Çiçeği	105

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ

Geleneksel süsleme sanatlarının en önemlilerinden biri olan ebru; kâğıt bezeme ve süsleme sanatıdır. Ebruculuğun ne zaman başladığıyla ilgili kesin bir belge yoktur. Çok eski tarihli kitapların ciltlerinde kitap ile kapağı bağlayan “yan kâğıdı” olarak, murakka içindeki yazıların kenarlarında pervazlara yapıştırılmış ebru kâğıtlarına rastlanmıştır.

Uğur Derman, “Türk Sanatında Ebru” adlı kitabında; rastlanan ilk ebruların 1554 ve 1586 tarihli olduğunu yazmıştır. Ebru sanatının İpek Yolu’yla Buhara’dan geldiği düşünülmektedir. Nitekim 2. bölümde ebru ustaları arasında adı geçecek olan Sadık Efendi, ebru sanatını Buhara’da iken öğrenmiştir (Derman, 1977, s. 6-7).

Ebru sanatıyla uğraşan, ebru yapan sanatkârlara “ebrucu” ya da “ebruzen” denilmektedir. Ebruzen kelimesi, ilk defa Hikmet Barutçugil tarafından söylenip kullanılmaya başlanmıştır.

Ebru; salep kıvamına gelene kadar yoğunlaştırılmış su üzerine, öd ilave edilmiş boyaların fırça yardımı ile atılmasıyla meydana getirilen bir sanat türüdür. Farsça “ebrî” olarak söylenen ebrunun, mermer görüntülü, damarlı, renkli, dalgalı ve hareli şekilleri vardır. Zamanla “ebrî” kelimesi değişime uğrayarak Türkçeye “ebru” olarak yerleşmiştir. Hatta büyük ebru ustası Necmettin Okyay da bu sanattan bahsederken “ebrî” olarak bahsetmiştir (Göktaş, 1987, s. 15).

Uzun yıllar hat, tezhip ve cilt sanatlarına yardımcı bir sanat olmasına rağmen, artık günümüzde ebru sanatı başlı başına bir sanat dalı haline gelmiştir. Şüphesiz ki bunda, birbirinden değerli ebru sanatçılarının rolü büyüktür. İşte bu büyük ustalardan biri de Hikmet Barutçugil'dir.

Hikmet Barutçugil ebruyu; *“Türk sanatkârlarının engin hayal gücünden suyun yüzeyine, renk mükemmelliği halinde düşen, mucizevî bir resim sanatıdır. Sonsuz göklerdeki ve yerlerdeki görüntülerin bir avuç suyun yüzeyinde tecessüm eden esrar levhasıdır.”* diye tanımlar (Barutçugil, 2007, s. 7, 13).

Hikmet Barutçugil'in Türk ebru sanatına katkıları, bu sanata getirdiği yenilikler ve ebru sanatını yaşatma ve tüm dünyaya duyurma çabaları görülmeye ve övülmeye değerlidir. Barutçugil, “Ebristan” ismini verdiği İstanbul Ebru Evi'nde sanatını icra etmekte ve öğrenciler yetiştirmektedir.

Geleneksel sanatlarımızın gelecek kuşaklara aktarılması, görsel kültürümüzün devamlılığının sağlanması açısından, yapılanlar daha da büyük önem taşımaktadır (Kıratlı, 2010, s. 109)

Geleneksel sanatlarımızın temelinde de, ustadan çırağa aktarılan bilgiyle çalışarak, mükemmelere ulaşmak yatmaktadır (Cansever, 1996, s. 168). Hikmet Barutçugil de yetiştirdiği öğrencileriyle, bu sanatın gelecek nesillere seyerek ve öğreterek aktarılması hususunda en büyük hizmeti vermektedir.

1.1.Problem Durumu

Bu araştırmada; ebru sanatının yaşayan büyük ustalarından biri olan Hikmet Barutçugil'in ebru sanatına ve sanat eğitimine ne gibi katkıları olmuştur? Sorusuna cevap aranmıştır. Bu problem sonucunda ortaya çıkan alt problemler aşağıda verilmiştir.

1.1.1. Alt problemler.

1.Hikmet Barutçugil kendi öğrencileri gözünde nasıl bir eğitimcidir?

2.Hikmet Barutçugil kendi öğrencileri gözünde nasıl bir sanatçıdır?

3.Hikmet Barutçugil Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğretmen adayları gözünde nasıl bir sanatçıdır?

1.2.Araştırmanın Önemi

“Geleneğimizin zenginliklerini güncelleştirerek yaşarsak yaşatabiliriz.

Yenilenmeyen sanat unutulmaya, yok olmaya mahkûmdur.” düşüncesiyle sanatını icra eden büyük usta Hikmet Barutçugil’in, ebru sanatının geliştirilmesi ve yaşatılmasında payı büyüktür. Yaptığı çalışmalarla ebru sanatı teknik ve görsel açıdan farklı bir boyut kazanmış, ebru sanatını dünyanın birçok ülkesinde tanıtma fırsatı bularak ebru sanatını evrenselleştirmiş, aynı zamanda yetiştirdiği öğrencileri ile de ebru sanatının gelecek nesillere aktarılmasına hizmet etmiş ve hala da hizmet etmektedir.

Bu çalışma; ebru sanatında çok sayıda eser vermiş ve bu alanda öğrenci yetiştirmiş olan Hikmet Barutçugil’in ebru sanatına ve bu bağlamda sanat eğitimine katkılarını ortaya koyması anlamında önem taşımaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; yaşayan değerlerimizden biri olan büyük ebru ustası Hikmet Barutçugil’in ebru sanatına ve sanat eğitimine katkılarını araştırarak bilgi toplamak, toplanan bilgileri okuyucunun anlayabileceği şekilde tutarlı ve anlamlı bir doküman haline getirerek sunmaktır. Aynı zamanda amacımız; bu araştırmada ebru sanatı ile ilgili bilgilere de yer vererek bu alanla ilgili kaynak oluşturmaktır.

1.4.Varsayımlar

- Araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturmak amacıyla taranan kaynakların yeterli ve güvenilir olduğu düşünülmektedir.
- Veri toplamak amaçlı oluşturulan ve uygulanan görüşme sorularının bilgi verici ve açıklama yapıcı nitelikte olduğu varsayılmıştır.
- Katılımcıların görüşme ve araştırma sürecinde gerçeği yansıtacak şekilde, içten ve samimi davrandıkları düşünülmektedir.
- Ortaya konulan sonuçların ve önerilerin, Hikmet Barutçugil'in ebru sanatına ve sanat eğitime katkısının belirlenmesinde yardımcı olacağı varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma,

- Türk süsleme sanatlarından ebru sanatıyla sınırlıdır.
- Yaşayan ebru sanatçılarından Hikmet Barutçugil ile sınırlıdır.
- Ebru sanatçısı Hikmet Barutçugil'in hayatı, sanatı ve eserleriyle sınırlıdır.
- Hikmet Barutçugil'in sanatçı ve eğitimci yönüyle sınırlıdır.
- Araştırma, Hikmet Barutçugil ile yapılan görüşme ve bu görüşmede uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla sınırlıdır.
- Araştırma, Hikmet Barutçugil'in öğrencileri ile yapılan görüşmelerle ve bu görüşmelerde uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla sınırlıdır.
- Araştırma Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Resim-İş Öğretmenliği 3. sınıf öğrencilerine uygulanan anket formuyla sınırlıdır.
- Yöntem açısından, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Akkâse: Aks kökünden gelmektedir. Aynı zemine birden fazla baskı yaparak desen ya da yazı elde edilen ebru çeşididir. Ebru sanatında, yazı yazılacak bölümün kendi renginde kalması istendiğinde o kısma arap zamkı sürülür ve ebru yapılacak kâğıt, tekneye daldırılır. Arap zamkı olan yer ebru boyasını almaz, yani arap zamkı olmayan yerler ebrulanmış olur. Aynı desenler şablonlama ile de yapılabilir. Arap zamkı yerine; koyu kitre, silikon, çeşitli şeffaf yapıştırıcılar da kullanılabilir. Buna ebruda akkâse ya da akkâseli ebru denir (Barutçugil, 2001-a, s. 108).

Atkuyruğu kılı: Yaşlı atın kuyruğundan elde edilmiş kıl. Ebru boyalarını serpmek için kullanılan fırçaların yapımında kullanılmaktadır (Başar, Tiryaki, 2000, s. 67).

Ayar: Ebru yapımına başlamadan önce ebruda kullanılacak toprak boyaların istenilen kıvama getirilmesine denir (Göktaş, 1987, s. 11).

Battal ebru: Fırçadan tekneye serpilten boyaların hiç müdahale edilmeden kâğıda geçirilmesidir. Tarz-ı Kadim de denir (Elhan, 2004, s. 20).

Biz: Tekneye boya damlatmak, kitre yüzeyindeki boyaya şekil vermek ya da kitreyi karıştırmak için farklı kalınlıklardaki telden yapılmış malzemeye denir. Paslanmaz tel ya da çivilerden yapılmaları önemlidir. Aynı cins telden 15-20 tanesinin birlikte sarılmasıyla elde edilen çeşidine ise sümbül teli adı verilir (Özçimi, 2010, s. 27).

Boya: Renklendirme işleminde kullanılan maddeye denir. Ebru yaparken kullanılacak boyaların suda erimeyen, yağ içermeyen toprak boyalar olması gerekmektedir. Toprak boyalar doğadaki renkli taşlardan veya kayalardan elde edilir.

Ebruculukta kullanılan başlıca renkler ve maddeleri şöyledir:

Beyaz: Üstübeç

Kırmızı: Gülbahar adlı toprak

Lacivert: Doğal çivit

Mavi: Çivit

Sarı: Zırnık

Siyah: Bilinen is (soba isi)

Yeşil: Çivit-zırnık karışımından

Diğer renkler bunların karışımından elde edilir. Toprak boyaların hazırlanması zor olduğundan, günümüzde hazır sentetik boyalar tercih edilip kullanılmaktadır (Göktaş, 1987, s. 12).

Boya atmak: Ebru yaparken hazırlanan boyaların, fırça yardımıyla teknedeki kitre üzerine serpilmesi işlemine denir.

Boya kabı: Ebru yapımında kullanılacak olan ezilmiş boyalar boya kavanozlarına alınır. Ebru yapılacağı zaman ana kaplardan bardaklara alınan boyalar sulandırılıp öd ayarı yapılır (Elhan, 1998, s. 3).

Bozuk tekne: Ebru teknesindeki kitreli suyun artık kullanılamayacak kadar bozulup yorulmasına denir (Başar, Tiryaki, 2000, s. 74).

Bülbülyuvası: Genellikle küçük taneli battal ebrusu yapıldıktan sonra, biz yardımıyla dıştan içe ya da içten dışa doğru spiraller yapılarak oluşturulan bir ebru desenidir. İstenilen çapta olabileceği gibi; taraklı, gel-git ebrularının üzerine de bülbülyuvası ebru yapılabilir (Barutçugil, 1999, s. 69).

Cüzi irade: Ebru ustasının, boyaları usulüne göre hazırlayıp tekneye kendi isteğine göre atmasıdır (Göktaş, 1987, s. 12).

Çanak: Ebru boyalarının koyulduğu küçük fincan şeklindeki kaplara verilen addır.

Çekmek: Çiçekli ebruların yapımında boya damlatıldıktan sonra, bizle boyayı çiçek ve sap şekline getirme işlemine denir (Sönmez, 2007, s. 192).

Çıkma ebru: İstenilen mükemmellikte olmayan ya da bazı tarafları bozuk çıkan ebruya denir (Göktaş, 1987, s. 13).

Çıta: Ebru teknesinden çıkan ebruların kurutulması için serildiği tahta pervazlara verilen addır (Sönmez, 2007, s. 192).

Çiçekli ebru: Tek renk ya da iki renkten yapılmış battal ebrunun üzerine; (zemin atılmadan yapılan örnekleri de vardır) tek, buket ya da yan yana yapılan çiçeklerin yapıldığı ebrulardır. Gelincik, lale, menekşe, karanfil, gül, papatya, sümbül başlıca çeşitleridir (Başar, Tiryaki, 2000, s. 74).

Çifte aharlı ebru: Ebrulu kâğıdın üzerine önce suda kaynatılmış koyu muhallebi kıvamındaki şekersiz nişastanın, kuruyunca da üzerine şapla sulandırılmış yumurta akının sürülmesiyle yapılan ebruya verilen addır (Özen, 1985, s. 13).

Çivi: Ebru tarağı yapımında kullanılan, farklı kalınlık ve boyda olan, ince çelikten ucu sivri olarak yapılmış metal çubuklara denir.

Çivit: Pakistan, Hindistan, Çin, Yemen, Amerika'da yetişen çivit ağacı veya çivit otundan elde edilen, koyu mavi (bedahşi laciverti), kırmızı, yeşil, sarı renklerdeki boya. Bunlara; kızıl çivit, gök çivit, sarı çivit de denir (Sönmez, 2007, s. 192).

Daldırmak: Batırmak anlamına gelir.

Dalgalı ebru: Batı'da "İspanyol Ebrusu" olarak da bilinir. Teknedeki ebru kâğıda alınırken, ileri geri hareketlerle alınır. Böylelikle ebru kâğıda dalgalar halinde geçer. Aynı rengin farklı tonlarıyla yapılarak, derinlik hissi uyandırılır (Dere, 2011, s. 146).

Damlalık: Ebru boyalarına ölçülü olarak öd ve su koymaya yarayan alettir.

Denizkadayıfı: Ebru yapımında suyu yoğunlaştırmak için kitre yerine kullanılan bir tür deniz yosunudur.

Deste-seng (Destezeng-Destizeng): Ebru boyalarını ezmeye yarayan; taş, mermer, cam ya da porselenden yapılmış el taşına verilen addır (Sönmez, 2007, s. 193).

Ebr: Bulut

Ebre: Ebru kelimesinin Çağatayca'dan geldiği söylenen asıl şeklidir.

Ebrî: Ebru kelimesinin eski yazılış ve söyleniş şeklidir. Farsça ebrî olarak vasıflanan ebru kâğıtları, sonraları dildeki söyleyişin değişmesiyle ebru haline dönüşmüştür (Derman, 1977, s. 8).

Ebru: Kâğıt üzerine yapılan, renkli mermer ve sedef görünümlü harelere oluşan bir Türk süsleme sanatıdır (Dürüst, 1975, s. 2).

Ebrulamak: Kâğıtların üzerine boya ile mermer damarları gibi renkli dalgalar yaparak süslemek (Arseven, 1983, s. 502).

Ebrulu kâğıt: Üzerinde boya ile somakiye benzer damarlar oluşmuş kâğıda denir. Eskiden bu kâğıtlar kitap ve defterlere kap olarak kullanılmıştır (Özen, 1985, s. 18).

Ebrucu: Ebru yapan kişiye denir. Günümüzde ebruzen kelimesi de aynı anlamda kullanılmaya başlanmıştır (Başar, Tiryaki, 2000, s. 76).

Ebru tutmak: Ebru ustaları tarafından ebru yapmak anlamında kullanılan bir tabirdir (Göktaş, 1987, s. 20).

Eлтаşı (Deste-seng): Boyaları ezmek için kullanılan, genellikle sert mermer veya çakmak taşından yapılan, aynı zamanda porselen, cam veya başka sert taşlardan da yapılabilen ebru malzemesidir (Elhan, 2004, s. 14).

Fırça: Sert atkuyruğu kılından gül dalına bağlanarak yapılan, ebru boyalarını tekneye atmaya, serpmeye yarayan alettir (Başar, Tiryaki, 2000, s. 77).

Fon ebrusu: Açık renklerle yapılan bir ebru çeşididir. Genellikle şal ve taraklı desenleri olup, fon oluşturması için hattatlar tarafından tercih edilen bir ebru çeşididir. Fon ebrusu tekne temizken yapılır, hafif ebru da denir (Göktaş, 1987, s. 21).

Gel-git ebrusu: Battal ebrunun bizle hareketlendirilmesi, yani adı üzerine tekne üzerinde gel-git (zik-zak) hareketleriyle ebrunun şekillendirilmesidir. Hareketin hissedilmesi için, damlaların küçük atılması ve zıt renklerin kullanılması gerekir (Dere, 2011, s. 96).

Geven otu: Anadolu'nun farklı bölgelerinde yetişen, bodur, dikenli bir bitkidir. Gövdesinin çizilmesiyle sızan sıvı sertleşir, toplanır, ebruda kullanılan kitre elde edilmiş olur (Dere, 2007, s. 57).

Hafif ebru: Açık renkler kullanılarak yapılan, genellikle de çiçekli ebruların zemininde kullanılan bir ebru çeşididir.

Haraza suyu: Ebru boyalarının tekneye atıldıktan sonra yayılmalarını sağlayan, eskiden öd yerine kullanılan maddedir. Hayvanların ödlerinde ve şirdenlerinde bulunan taşların suyudur.

Hava kabarcığı: Teknedeki kitrenin ya da yapılan ebrunun üzerinde bazen hava kabarcığı oluşabilir. Bunlar boyanın kâğıda geçmesine engel olur. Ebruyu basmadan önce hava kabarcıkları iğne yardımıyla patlatılmalıdır (Göktaş, 1987, s. 21).

Hat: Arap harfleriyle güzel yazı yazma sanatına denir.

Hatip ebrusu: Battal bir zemin üzerine orantılı olarak koyudan açığa, genelde dört sıra ve beş-altı merkezli, farklı renklerin üst üste damlatılmasıyla iç içe daireler oluşturularak yapılan bu ebru, biz yardımıyla yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya, sağdan sola ve soldan sağa hareketlerle taranır. Ortaya çıkan şekillere hatip ebrusu denir (Başar, Tiryaki, 2000, s. 26). İlk kez 18. yy.da Ayasofya Camii Hatibi Mehmet Efendi tarafından yapıldığı için onun adıyla anılır (Elhan, 2004, s. 38).

Hezarfen (Hezar-i fen): Bin sanat sahibi, çok bilen, elinden çok iş gelen anlamına gelir.

İcazet: Bir kişiye belli bir öğretimden sonra verilen yeterlilik belgesi, diploma, izin anlamına gelir.

İmam ebrusu: Necmettin Ebrusu ya da çiçekli ebruların tamamına verilen isimdir.

Kalıntı: Ebru yapılıp kâğıda geçirildikten sonra, teknede kalan boya artıklarına denir (Sönmez, 2007, s. 194).

Kamus-ı Türkî: Şemsettin Sami'nin yazmış olduğu Türkçe sözlüğün adıdır (Derman, 1977, s. 7).

Kapak: Ebru çalışması sonlandığında kitre kurumasin, içine yabancı cisim, toz vs. girmesin diye tekne kâğıt ile kapatılır. Bu kâğıda kapak denir (Başar, Tiryaki, 2000, s. 79). Ya da en son yapılan ebru alınmaz, tekne üzerinde bırakılır ki buna da kapak ebrusu denir.

Kaymak: Ebru yapımı bittikten sonra teknenin üzerinin açık kalması sonucu kitrenin koyulaşmasına kaymak ya da kaymaklanma denir (Göktaş, 1987, s. 23).

Kitre: Anadolu’da yetişen geven türü dikenli bir bitkinin gövdesinin çizilmesiyle akan özsuyunun-sütünün akıtılıp kurutulmasıyla elde edilen, ebru yapımında suyun yoğunlaştırılması için kullanılan bir zamk çeşididir (Çoktan, 1992, s. 16).

Koltuk ebrusu: Sülüs nesih kıtalarda nesih yazının iki yanındaki “koltuk” denilen alanlar içine yapılan ebrulara denir (Sözen, 1998, s. 147).

Kumlu-kılçıklı ebru: Kitre üzerine su miktarı az, öd miktarı çok lahor çividi damlatılarak yapılan bir ebru çeşididir. Yapımı sırasında “V” harfine benzeyen ve kılçıklı görüntüler olduğundan bu ad verilmiştir (Elhan, 2004, s. 35-36).

Küllî irade: Allah’ın iradesidir. Ebru yaparken maddî ve manevî iki unsur birleşmeden eser oluşmaz. Bunlardan birincisi; sanatçının, hazırladığı boya teknik bilgisiyle tekneye atmasıdır ki, buna cüzi irade denir. İkincisi de, ebrunun alacağı son hal, Yaratıcının yani küllî irade sahibinin kanunlarına bağlıdır (Başar, Tiryaki, 2000, s. 80).

Kürek (Spatül): Boyaları ezerken, tezgâh üzerindeki boya derleyip toplamaya yarayan, boyu 15-20 cm, tahta saplı, ucu geniş ve yassı alete denir.

Lahor çividi: Pakistan’ın Lahor kasabasından geldiği için bu isimle anılan mavi çivide verilen addır. Çivit ağacı ya da çivit otu bitkisinin köklerinden ve gövdesinden elde edilen boyar maddeye denir.

Merare: Öd

Merare-i bakari: Sığır ödü

Merare-i ganem: Koyun ödü (Sönmez, 2007, s. 196).

Mermer kâğıdı: Avrupalıların ebruya verdikleri isim.

Mil: Ebrulu kâğıtların yüzeyindeki fazla kitreyi sıyırmak için kullanılan, tahta, plastik, demir ya da pirinçten yapılan, serçe parmağı kalınlığında, teknenin boyundan biraz daha uzun malzemeye verilen addır.

Murakka: Çiçekli ebruların kenarlarının kumlu ebrudan ince bir pervazla, onun dışının da battal ebruyla çevrelenmesine verilen ad, albümdür (Sönmez, 2007, s. 196).

Mühre: Ebrulu kâğıtlar toprak boyalardan dolayı mat görünümlüdür. Ebru yüzeyini parlatmak için mührelenir. Bu işlem aynı zamanda boyaların elimize bulaşmasına engel olur. Mühre denilen malzeme; ağaç, cam, kehribar gibi parlatıcılardan elde edilir (Başar, Tiryaki, 2000, s. 81).

Neft: Terebentin (tercihen çam terebentini kullanılır) isimli bir tür yağ ile ebru üzerinde benek şeklinde boşluklar oluşturmaya yarayan ebru malzemesidir (Göktaş, 1987, s. 26).

Neftli ebru: Battal ebru yapıldıktan sonra, neft yağına batırılmış fırçayla boya serpilir. Ebruda derinlik görüntüsü veren benekler oluşur. Yan kâğıt olarak kullanılan bir ebru çeşididir (Özçimi, 2010, s. 27).

Öd: Toprak oksitli boyaların içine katılarak boyaların olgunlaşmasını, su yüzeyinde kalmalarını ve istenilen oranda yayılmalarını sağlar. Ebruculukta genellikle sığır ödü

kullanılır. Koyun ve kalkan balığı ödleri de kullanılabilir. Karaciğerden salgılanan, safra kesesi içinde biriken safra asitlerine verilen addır.

Pervaz: Kitap kapağının iç tarafına konulan, ince şeritler halinde kesilerek hazırlanan ebrulara denir (Sönmez, 2007, s. 197).

Raf (Sergen): Üzerinde ebru kurutmaya yarayan düzenek.

Somaki ebru: Battal ebru yapılırken en son atılacak renk, fırçasındayken kavanoza sıkıldıktan sonra serpilir. Sık damarlı, somaki mermerine benzeyen bir ebru görüntüsü ortaya çıkar. Yan kâğıdı ya da dış pervaz olarak kullanılır (Özçimi, 2010, s. 27).

Şal ebrusu: Battal ebruya gel-git yapıldıktan sonra, teknenin çaprazına doğru geniş aralıklı gel-git hareketleriyle yapılır. Bu desen üzerine S harfi çizerek de şal deseni oluşturulabilir (Barutçugil, 1999, s. 68).

Taban: Çiçekli ya da hatip ebrularının üzerine yapıldığı, tek renkten oluşan zemine verilen isimdir (Göktaş, 1987, s. 27).

Tahrirli ebru: Hatip Ebrularının kenarlarına altınla kontur çizilmesiyle yapılan ebru çeşididir (Sönmez, 2007, s. 198). Kâğıda alınmış hatip ebrularının kenar ya da renk ayırım yerlerine altınla ince tahrir (kontur) çekilerek yapılır.

Tarak: İnce uzun bir çıta üzerine eşit aralıklarla paslanmaz tel ya da çivilerin dizilmesiyle tarak şeklinde yapılır. Tellerin aralıkları sık ya da seyrek olabilir (Elhan, 2004, s. 14). Boya atılmış kitreli yüzeyi tarayarak şekillendirmek için kullanılır (Başar, Tiryaki, 2000, s. 85).

Taraklı ebru: Ebru tarağı yardımıyla yapılan bir ebru çeşididir.

Tarz-ı Kadim: Ebrunun ilk ustalarından olan Mustafa Düzgünman'ın söylemiyle “*Ebrunun ilk mektebi*” sayılan battal ebruya verilen isimdir.

Tarz-ı Cedit: Klasik biçimde olmayıp, yeni modellerin ebruya uygulanmasıyla ortaya çıkan ebrulara verilen isimdir (Elhan, 2004, s. 86).

Tekne: İçine kitre koyularak ebru yapılan, genellikle galvanizli saçtan, çinko, cam veya ağaçtan da yapılabilen kaptır. İstenilen ebatlarda yapılabilir ama genellikle 35x50 cm büyüklüğünde, 5 cm derinliğinde olan tekneler tercih edilir (Dere, 2007, s. 56).

Tekne açmak: Kitrenin süzülüp hazırlandıktan sonra tekneye konulmasıyla, ebru yapımına başlanmasına hazır olunduğunu belirten ifadedir.

Tekne kapamak: Ebru yapılan teknede çalışmaya ara verildiğini ya da ebru yapmaya son verildiğini belirten bir ifadedir (Başar, Tiryaki, 2000, s. 86).

Tel: Hatip, çiçek, şal gibi ebruları yapmak ve damlatılan boyaya şekil vermek için kullanılan malzemedir (Göktaş, 1987, s. 29).

Tertibi Risâle-i Ebrî: 1608 yılında yazılan, o dönemde ebru yapımında kullanılan malzemeler ve ebru uygulaması hakkında bilgi veren, Uğur Derman koleksiyonunda olan eserdir (Çoktan, 1992, s. 56).

Türk mermer kâğıdı (Türk kâğıdı): Batılılar tarafından Türk ebrusuna verilen addır.

Varak-ul Mücezzâ: Araplar arasında ebruya verilen isim, damarlı kâğıt anlamına gelir.

Yan kâğıt: Kitap ile kapağı birbirine bağlayan ebrulu kâğıda verilen isimdir (Sönmez, 2007, s. 199-200).

Yürek ebrusu: Hatip ebrusuna yürek deseni verilerek yapılan ebru çeşididir.

Zemin: Hatip ve çiçekli ebruların zemininde kullanılan, açık tonda yapılan ebrudur (Göktaş, 1987, s. 31).

Zemin battal: Tek ve koyu renkli battal ebru tarzıdır.

Zerefşanlı ebru: Ebrunun üzerine ıslakken, ezilmiş varak altın serpilerek yapılan ebruya denir (Elhan, 2004, s. 87).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ALANYAZIN TARAMASI

2.1. Ebru Sanatı ile İlgili Bilgiler

2.1.1. Ebrunun tanımı. Bilinen en eski Türk kâğıt süsleme sanatlarından biri olan ebrudan, değişik kullanım ve uygulama alanları olmasına rağmen, tarihte hep kâğıt süsleme sanatı olarak bahsedilmiştir (Barutçugil, 1999, s. 22).

Ebrunun tanımını yapmadan önce kelime anlamı üzerinde durmak gerekir. Ebru örnekleri incelendiğinde ebrulu kâğıt üzerinde buluta benzeyen görüntüler olduğu fark edilir. Bu nedenle “bulutumsu” anlamına gelen Farsça Ebrî isimli kâğıtlar, yüzyıllar boyu bu isimle anılmıştır.

Şemsettin Sami Bey, kelimenin aslında “Ebre” olarak Çağatayca’dan geldiğini ve bu sanatın Türkistan’da Çağatay devrine, yani 15. yüzyıla kadar uzanabileceğini belirtmiştir. Ebre; kelime anlamı olarak hare gibi dalgalı ve damarlı kumaş ya da kâğıt, isim olarak da cüz ve defter kabı yapmak için kullanılan renkli kâğıt demektir.

Ebru kelimesinin aslen Ab-rû’dan geldiğini, su yüzü anlamına gelip bu sanatın da zaten su üzerinde yapıldığını söyleyenler de vardır.

Avrupalılar ebrulu kâğıt üzerindeki damarlı mermer görünümünden dolayı ebrulu kâğıda, mermer kâğıdı (marbled paper, marmor papier vs.) adını vermişlerdir. Arap âleminde ise ebru; yine damarlı kâğıt anlamına gelen, varaku’l mücezzâ ismiyle anılır.

Kelimenin; gerek yazma, gerekse basılı eski kaynak eserlerde “Ebrî” şekliyle kullanılması, hatta ünlü ebru ustalarından Necmettin Okyay’ın da kelimeyi ebrî olarak söyleyip zikretmesi, kelimenin “bulutumsu” manasına gelmesine ağırlık kazandırmaktadır (Derman, 1977, s. 8).

Kelime anlamı olarak ebruyu inceledikten sonra tanımını yapacak olursak, ebru; kitre, kola gibi yapıştırıcılarla yoğunluğu artırılmış su üzerine, içine öd ve su katılarak hazırlanan toprak boyaların fırça yardımıyla serpilmesi ve su üzerindeki boyalara ince çubuklar yardımıyla şekil verilerek oluşan desenin kâğıt üzerine aktarılmasıyla elde edilen bir süsleme sanatıdır. Osmanlı süsleme sanatları arasında önemli bir yeri vardır (Etike, Seçkinöz, Alpaslan, Komsuoğlu ve İmer, 2002, s. 76).

Bir başka ifade ile ebru; yoğunluğu artırılmış kitreli su üzerine serpilmiş boyaların buluta benzeyen biçimler alması ve çeşitli nakışlar haline dönüşmesidir. Bu bulutumsu biçim ve nakışların, suyun üzerine koyulan kâğıda geçmesiyle ebrulu kâğıtlar elde edilir (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008, s. 439).

Ebru sanatı aynı zamanda, tasavvufî nitelikleri olan bir sanat dalıdır. Su üzerinde renklerle oluşan desenleri kâğıda aktarırken, sanatçının kendini bir noktadan sonra yaratı sürecine bıraktığı, sanatın yüceliğine teslim olduğu görülür. Yani cüzî irade bir noktadan sonra küllî iradeye teslim olur (Cansever, 1996, s. 150).

2.1.2. Ebrunun tarihçesi. Tarihte “kâğıt süsleme sanatı” olarak bilinen ebru sanatını anlatmak için, önce kâğıdın bulunuş sürecinin anlatılarak başlanması gerekmektedir; M.Ö. 200’lü yıllarda Çin’de zamanın tarım bakanı, bitki liflerinden, elyaflardan, artık balık ağlarından ilk kez kâğıt yaptırır. Bir rivayete göre; Çinlilerin asırlar boyu sakladıkları kâğıt yapım sırlarını, Türkler Talas Savaşı’nda; esir alınan Çinlilerden öğrenmişler ya da VIII. yy.da kendileri tekrar keşfetmişlerdir. Bu bilgi XI. yy.da yaşayan

Arap tarihçi Abdal Malik Al Tha Alibi'nin "Tuhaf ve Eğlenceli Bilgiler" kitabından edinilmiştir.

VIII. yy. Semerkant'ta çok fazla kâğıt üreticisi vardır. 794 yılında Halife Harun Reşit zamanında ilk kâğıt fabrikası Bağdat'ta kurulmuştur. Daha sonra bilgiler Suriye, Mısır, Afrika, İspanya başta olmak üzere birçok ülkeye yayılmıştır. Kâğıdın VIII. yy.dan başlayarak yayılmasıyla, edebiyat, matematik, ticaret ve özellikle de sanatta büyük gelişmeler olmuştur (Barutçugil, 1999, s. 22-23).

Sanattaki bu gelişmelerin arasında ebru sanatındaki gelişmeler de vardır. Türk ve İslam sanatı olarak adlandırdığımız ve kökleri Orta Asya'ya uzanan ebru sanatı, muhtemelen Türkler Anadolu'ya gelmeden önce de vardı. Ancak elimizde tarihi atılmış bir belge olmadığından bu iddia pek geçerli değildir. Elimizdeki en eski ebru örnekleri, XI. yy.a kadar uzanmaktadır. Bugünkü tarzda renkli ebru örneklerinin anavatanının; Buhara, Semerkant, Türkistan, Özbekistan civarlarındaki bölge olarak tanımlanması da yanlış olmaz. Türkler aracılığıyla da İran üzerinden Anadolu'ya getirilmiştir (Akkaş, 2008, s. 36).

Ebru tarihçileri de bu sanatın Orta Asya'dan geldiğini savunurlar. Çin'de Sung Hanedanlığı'ndan kalma (960-1279) çömlleklerin üzerinde battal ebrulara benzer desenler görülmüştür. Mısır'da ise M.Ö. 1365 tarihli cam şişelerin üstünde taraklı ve gel-git ebrularına benzeyen desenlere rastlanmıştır.

X-XII. yy.da Japonya'da; Sumi ressamlarının, fırçalarını temizledikleri kaptaki suyun üzerinde biriken boyaların kâğıda aktarılması ile bulunduğu düşünülen "Suminagaşi" tekniği de ebruculuğa benzemektedir. Bu teknik günümüzde hala kullanılmaktadır.

Ancak bugün yapılan tarzdaki ebruların XIII. yy.da Türkistan'da, Semerkant'ta ve XIV. yy.da İran'ın doğusunda bulunan Herat yöresinde ve Tebriz'de yapıldığına ilişkin rapor ve belgeler vardır. Ebru da kâğıt gibi İpek Yolu ve ticaret yollarıyla doğudan batıya gelmiştir (Barutçugil, 2007, s. 27-28).

İran kaynakları da ebrunun bulunuşunu; Hindistan'a gidip yerleşen İranlılara bağlamakta ve Şah Tahmasb döneminde (1524-1576) ilk olarak Hindistan'a giden Mir Muhammed Tahir tarafından bulunduğunu; Batılılar ve Türkler ise bu sanatın ilk olarak Türkistan'da ortaya çıktığını savunmaktadırlar (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008, s. 439).

Bu sebeplerden dolayı ebru sanatının ne zaman başladığı kesin olarak bilinmemektedir. Ancak, üzerine yazı yazmak için kullanılan soluk ve açık renklerle yapılan hafif ebruların üzerindeki tarihler de, bize ebrunun yapılış zamanı hakkında bilgi vermesi anlamında önem taşımaktadır (Elhan, 2004, s. 7).

Orta Asya'da, İran'da ve Türkiye'de yapılan ebrular hakkında çok az bilgi bulunmaktadır. Ama Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluğu; ebru tarzında dekoratif kâğıtları idari ve siyasi alanda yaygın olarak kullandığından, bugün Başbakanlık Osmanlı arşivlerinde bunların binlerce örneğini görmek mümkündür (Barutçugil, 2007, s. 29).

Ferman muhafazası olan ve kubur diye adlandırılan kutuların süslenmesinde de ebrulu kâğıtlar kullanılmıştır (Mandıracı, 1994, s. 297).

Çok eski tarihli el yazması kitaplarda yan kâğıt (kapakla kitabı bağlayan kâğıt) olarak ebruya rastlanmaktadır (Elhan, 2004, s. 7). Ciltçilikte ebru kâğıdı ya deri ile birlikte ya da tamamıyla deri yerine kullanılmıştır. Bu ciltler çar kuşe cilt diye de bilinir. Minyatürlerde ise, minyatürlerin çevresinde iç ve dış pervaz olarak ebrulu kâğıt

kullanılmış, sınırları altın hatlarla çizilmiştir. Yıpranmayı önlemek için cilbent denilen koruyucu kılıfların da ebrulu kâğıtlardan yapıldığı bilinmektedir (Tanarşlan, 1988, s. 15).

Osmanlı döneminde birçok ebru ustası yetişmiş, yaptıkları eserler zenginlerin duvarlarını süslemiş, ya da sultandan, paşadan diğerine hediye olarak verilmiştir. Ayrıca o dönemde resmi yazışmalarda ebrulu kâğıtlar zemin olarak kullanılmaya başlanmıştır (Barutçugil, 2007, s. 29).

Ebru Sanatı'nı Avrupa'ya tanıtmak amacıyla, İsviçre'de yayınlanan Palette dergisine bir makale yazan ve aynı zamanda kâğıtçılık üzerine derin bilgisi olan Mehmet Ali Kâğıtçı; yazdığı makalede, üzerinde 1447 tarihli bir yazı bulunan ebrulu bir kâğıdın Topkapı Sarayı Müzesi'nde görüldüğünden bahsetmektedir. Ne yazık ki bu kâğıdın kayıt numarası verilmediğinden bunun tespiti mümkün olamamıştır (Derman, 1977, s. 7).

Türk ebruculuk tarihinin çok eskilere dayandığını ispatlayan bir başka eser de; Arifi'nin 1539-1540 tarihli Guy-i Çevgan adlı eseridir. Eserin her yaprağı ebruludur.

Şekil 2.1. Guy-i Çevgan, Arifi'nin yazdığı kıtalar, Miladi 1441, sayfa 21b ve 22a, ebrusu imzasız, Topkapı

Saray Koleksiyonu'ndan

Bir başka ebrulu kâğıt 1554 tarihli olup, hattat Malik-i Deylemi'nin Gürcistan'da yazmış olduğu talik kıt'ada geçen Arapça tarihten anlaşılmaktadır.

Şekil 2.2. Maliki Deylemi'nin şiir kıtası, 1554

Şemsettin Sami Bey, Kamus-ı Türkî isimli lügatinde ebrudan bahsetmektedir. Şöyle ki; *“Ebru; aslı Farsça Ebrî = bulut renginde daha doğrusu, Çağatayca Ebre = roba (elbise yüzü, kürk kabı) hare gibi dalgalı ve damarlı (kumaş, kâğıt) = (isim) cüz ve defter kabı yapmak için kullanılan renkli kâğıt”* diye belirtmiştir.

Kitap süsleme sanatları arasında bilinen en eski kaynaklardan olan Menakıbı Hünerveran, 1586'da Gelibolulu Mustafa Ali Bey tarafından yazılmıştır. Hat, tezhip, minyatür, cilt, oyma gibi sanatlardan ve onlarla meşgul olan kimselerden, Herat'ta yetişenlere kadar söz edilmesine rağmen ebru sanatından ve ebru ustalarından söz edilmemesi çok ilginçtir (Elhan, 2004, s. 7-8).

Ebru sanatkârları arasında söyleneğelen, ebruculuğun Avrupa'nın da dediği gibi Buhara'dan başladığı ve yayıldığıdır. Ebru ustaları arasında adı geçecek olan Sadık Efendi de ebru sanatını Buhara'da iken öğrenmiştir.

Ebruculuk daha sonraları İpek Yolu'yla İran üzerinden Anadolu'ya gelmiş ve Ebrî ismiyle anılmıştır (Derman, 1977, s. 7).

Ebru sanatıyla ilgili son zamanlarda elimize geçen bir diğer kaynak da; 1608 tarihli “Tertîb-i Risâle-i Ebrî” adlı eserdir. Şebek adlı bir ebrucunun yazdığı bu eserde, ebrunun nasıl yapıldığı hakkındaki bilgileri içeren tüm teknikler günümüzde hala aynen kullanılmaktadır.

Şekil 2.3. “Tertîb-i Risâle-i Ebrî” (Ebru yapım tekniklerine ilişkin ilk kılavuz kitap çalışması)

Osmanlı Dönemi'nde matbaanın yaygınlaşmasıyla ebruculuk duraklama dönemine girmiş, Yahudilerin özel makinelerle ebruyu seri üretime dökmeleri ise klasik Türk ebru sanatına darbe vurmuştur. Makine ile basılan ebrular piyasaları doldurmaya başlayınca ebru ustaları yavaş yavaş kendilerini geri çekmişlerdir. Böylelikle duraklama dönemine giren ebru sanatı, bu sanata gönül veren ebru ustalarımızın üstün gayretleriyle yok

olmaktan kurtularak, günümüzde yeniden zirveye oturmuş, Türk süsleme sanatlarımızın en önemlilerinden birisi olmuştur (Başar, Tiryaki, 2000, s. 2-3).

İstanbul’da beş yüz yılı aşkın bir zamandır yapıldığı bilinen ebru, tüccarlar tarafından 17-18. yy.larda Avrupa’ya, oradan da Amerika’ya götürülmüştür.

2.1.3. Ebruculukta kullanılan malzemeler. Ebruculukta kullanılan malzemeler, günümüze kadar gelen eski ebru risaleleri ve geçtiğimiz yüzyılda yaşayan ustalardan devreden rivayetler ile bilinmektedir. Bu malzemelerin başlıcaları; ebru teknesi, kıvam arttırıcı (kitre), fırça, öd, boya, su, kâğıt, ebru tarağı ve bizdir.

Tekne: İçine kitreli suyun koyularak, ebrunun yapıldığı kaptır. Teknenin ebatları ebru kâğıdı kadar, hatta kâğıttan biraz daha büyük olmalıdır. Çünkü kâğıt suya atılınca bir miktar büyür. Teknenin derinliğinin 4-5 cm olması yeterlidir. Metal, cam, tahta veya plastik malzemedен ebru teknesi yapılabilir (Barutçugil, 2007, s. 247).

Şekil 2.4. Ebru teknesi ve boya kabı

Şekil 2.5. Ebru teknesi (www.sanatapenceresi.com.)

Kıvam Arttırıcılar (Astar): Duru suyun üzerinde ebru yapılabilir, ancak “gel-git, bülbülyuvası” gibi desenler vermek ya da çiçek desenleri yapmak mümkün değildir. Çünkü suyun üzerinde boya hareketleri kontrol edilemez. Ebruda kullanılacak sıvının yoğunluğu, suyunkinden fazla olmalıdır. Bunu sağlamak için eskiden beri kullanılan farklı maddeler vardır. Bu amaçla ayva çekirdeği, denizkadayıfı, salep, keten tohumu, bamyaya, hilbe (boy tohumu), çeşitli selülozlar (metil selüloz; duvar kâğıdı yapıştırıcısı) ve kitre gibi malzemeler kullanılmaktadır (Barutçugil, 2001-a, s. 68)

Şekil 2.6. Kitre (mynet.com/trend/cevaplar/soru-cevap/ebru-kitresi-nasil-hazirlanir)

Kitre: Bazı astragalus türlerinin gövdesinde meydana gelen bitki zampıdır.

Özellikle Türkiye, İran, Kafkasya ve Afganistan'da yabancı olarak yetişen bu bitkinin Türkiye'de 380 kadar çeşidi vardır. Bu bitki dikenli olmakla beraber çiçekleri kelebek gibi, sarı, beyaz ve pembe renktedir.

Kitrenin Hazırlanışı: Aktarlardan kolayca elde edilebilen 8-10 gr kadar kitre, geniş bir kap içinde 1 lt. saf su içerisine konur ve iki gün süreyle bekletilir. Bu sürede elle yoğrularak, arada karıştırılarak sonrasında tülbentten geçirilerek eritme işlemi hızlandırılır. Sıcak ya da ılık su erimeyi hızlandıracaktır (Barutçugil, 1999, s. 52-53).

Fırça: Ebru boyalarını tekne üzerine serpmeye yarayan, yaşlı atkuyruğu kılından ve gül dalından yapılan ebru malzemesidir. Ebrucu fırçasını kendi yapar, yağlıboya ya da suluboya fırçalarıyla ebru yapılamaz. 25-30 cm uzunluğundaki kuş parmağı kalınlığındaki gül dalına 3-6 mm kalınlığındaki yıkanmış yaşlı atkuyruğu kıllarının bir iple sarılmasıyla elde edilir (Elhan, 2004, s. 15).

Fırçalar yapılmaya başlandığında; mümkün olduğu kadar çok sayıda ve farklı kalınlıklarda olmasına özen gösterilmelidir. Gül dalının ortasındaki kanallar, boyayı depolamaya yarar. Bu boyaların eşit serpilmesi de at kılından kaynaklanmaktadır. Yağlı boya ya da suluboya fırçaları fazla boya tutmadığından ebru yapımı için uygun değildirler ve at kılı fırçaların yerini tutmazlar (Sönmez, 2007, s. 31).

Şekil 2.7. Ebru fırçaları (www.sadreddinozcimi.com/ebru)

Öd: Ebruculuğun sırrı bu sıvıdır. Sığır ya da başka hayvanlardan elde edilen öd, kitreli suyun yüzey gerilimini kırarak boyanın su yüzeyinde açılmasını sağlar. Aynı zamanda yapışkan olma özelliğinden dolayı, boyaların kâğıda yapışmasına yardımcı olan bir malzemedir. Öd ayarı, deneme yanılma yoluyla bulunur (Barutçugil, 2007, s. 249).

Boya: Ebruda kullanılan boyalar suda erimeyen, yağ ya da başka bir yüzey aktif madde içermeyen, saf pigment boyalardır. Bu boyalar büyük oranda topraktan ve doğadaki oksitlenmeden oluşan metal oksit boyalardan olsa da, bazı renkler laboratuarlarda sentetik yollarla elde edilmektedir (Dere, 2007, s. 60).

Şekil 2.8. Ebru boyaları (Toprak boyalar) (www.ebrusitesi.com/ebru_malzemeleri)

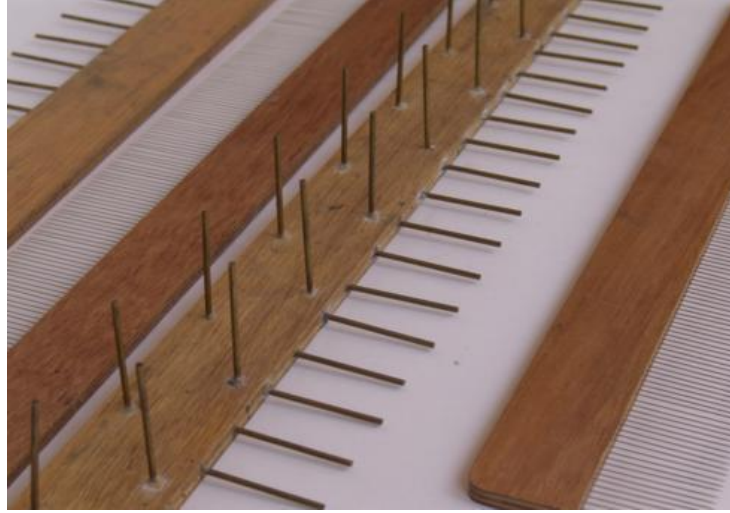

Şekil 2.9. Hazırlanmış toprak boyalar

Su: Ebru yapımında önceleri yağmur suyu kullanılsa da günümüzde içme suyu, kireci düşük su, kaynatılmış ya da bekletilmiş su kullanılmaktadır (Elhan, 2004, s. 11).

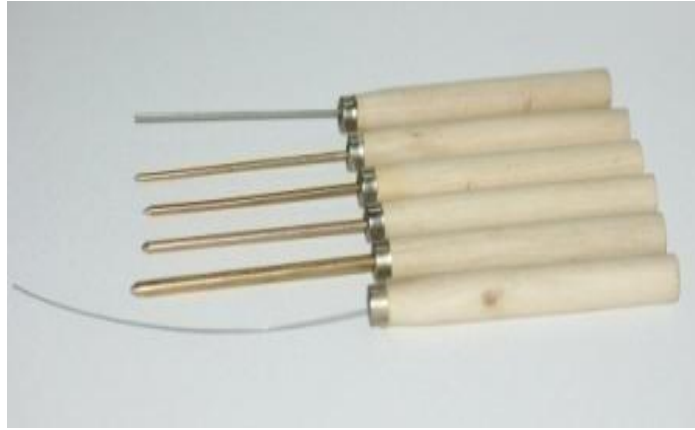
Kâğıt: Ebru yapımında genellikle mat, birinci hamur ve asitsiz kâğıt kullanılır. Genellikle 60-80 gr kâğıtlar tercih edilir. Parlak yüzeyli kâğıtlar, boya emme özelliği çok az olduğundan tercih edilmez. Kâğıtlar tekmeden yarımşar ya da birer cm. daha küçük hazırlanmalıdır. Çünkü kâğıt suya atıldığında büyüyüp şişecektir (Arıtan, 1999, s. 445).

Ebru Tarağı: Ebru yaparken tekne yüzeyine atılan boyalara hareket ve şekil vermekte kullanılan, farklı boy ve şekillerdeki malzemedir. İnce uzun bir çita üzerine paslanmaz çelik ya da tellerin dizilmesiyle yapılır ve teknenin eni ya da boyunun büyüklüğü kadardır. Tarağın teknenin içinde rahat hareket etmesi gerekir. Tellerin inceliği ya da aralıkları isteğe bağlıdır (Elhan, 2004, s. 14).

Şekil 2.10. Ebru tarağı (www.sadreddinozcimi.com/ebru)

Biz: Ebru yaparken çiçekli ve hatip tarzı ebrularda hareket ve şekil vermeye yarayan yardımcı bir alettir. Farklı kalınlıklarda olup, paslanmaz çubuk ya da telden yapılmış olması tercih edilir (Dere, 2007, s. 68).

Şekil 2.11. Biz takımı

2.1.4. Ebru yapımı. Ebruda ilk başarılması gereken, boyaların su üzerinde kalmasını sağlamaktır. Sonraki aşama, renklerin birbirine karışmaması ve dağılmaması, en sonunda da su üzerindeki ebrunun kâğıt üzerine aktarılabilmesidir.

Boyanın su üzerinde dağılmaması için sığır ödü kullanılır. Boyaların dibe çökmeden su yüzeyinde kalabilmesi için suyun kıvamı kitreyle yoğunlaştırılmalıdır. Ebrucu, boyaları tekneye atmaya yarayan fırçaları da, şekillendirmeye yarayan tarakları da kendisi yapar (Uyar, 1992, s. 26-28).

Ebru yapımına başlamadan önce kullanılacak boyalar hazırlanır, boya kaplarına konur. Ebru yapılacak ortam, boyaların etkileşmemesi için 20 dereceden yüksek olmamalı ve ortamda çok fazla toz bulunmamalıdır. Bu şartlar sağlandıktan sonra hazırlanan kitreli su tekneye boşaltılır (Yeşilkaya, Çelik, Ersoy ve Şen, 2010, s. 84). Bu esnada oluşan hava kabarcıkları ve köpükler kâğıtlarla alınır. Boyalar teknenin yanına sıralanır. Fırçalar da boya kavanozlarının içine konur ve boyalar karıştırılır. Kitre üzerinde boyalar tek tek denenerek, boyaların öd ayarları yapılır. İlk atılan boyalara az, sonraki atılan boyalara daha çok öd konur. Bu uygulama; üstteki boyaların daha fazla yayılarak alttaki boyaları çatlatması amacıyla yapılır.

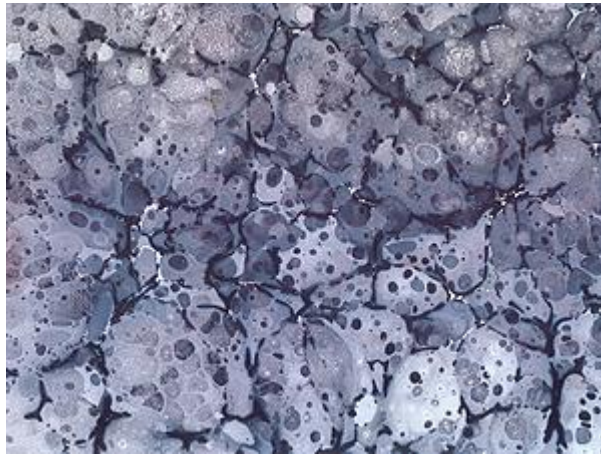
Fırça sağ ele alınarak, sol elin işaret parmağına hafif hafif vurularak, sağdan sola doğru teknenin her yerine boya serpilir. Yapılmak istenilen ebru çeşidine göre şekil verilir ya da verilmez, öylece bırakılır (Elhan, 2004, s. 16). Geleneksel toprak boyalardan tekneye iç içe düşen damlalar, birbirinin içinde kaybolmaz, aksine sonra atılan damlanın dışında bir hare oluşturur. Yani ilk atılan boya damlası halkanın en dışında, son atılan da halkanın tam ortasında yer alır. Bu da ebruya derinlik katar (Cansever, 1996, s. 162).

Tekneye boyalar serpilip, istenirse şekillendirildikten sonra, ebru kâğıdı tekneye bırakılır ve birkaç saniye beklenir. Daha sonra kâğıt bir kenarından tekne kenarına ya da tekne kenarındaki mile sürülerek kendimize doğru çekilir ve tekne dışına çıkarılır. Tekneden çıkarılan ebrulu kâğıt, kurutma sehpaalarına alınır ve kurumaya bırakılır (Elhan, 2004, s. 16).

Ebruya özellik kazandıran, kullanılan malzemelerin sanatçının istediğini yapabilmesine imkân sağlayacak yapıda olmalarıdır. Teknedeki kitre üzerine serpilmiş boya tanecikleri istenirse sıkıştırılabilir ya da serbestçe dağıtılabilir. Kitrenin kıvamı, boyanın yapısı, boyanın su miktarı, kullanılan ödücün cinsi ve miktarı, boyayı tekneye serpiştiren ellerin becerisi ve en önemlisi tecrübesi, ebrucuyu hayalindeki sonuca ulaştırır (Tanarlan, 1999).

2.1.5. Ebrunun çeşitleri.

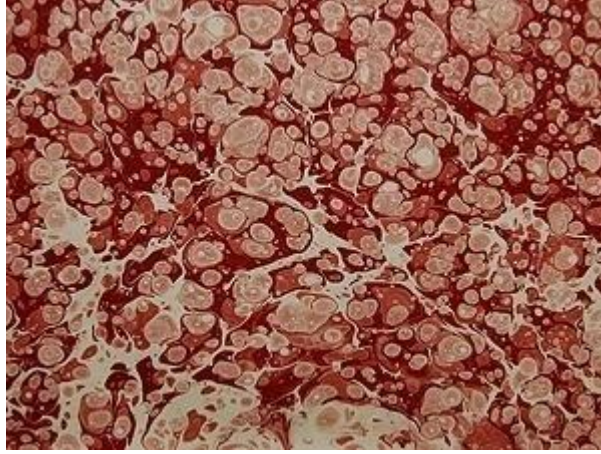
Battal Ebru: Bilinen en eski ebru tarzıdır. Tüm ebru desenlerinin temelini, zeminini oluşturur. Ebru boyalarının tekneye serpildikten sonra hiçbir müdahalede bulunmadan kâğıda aktarılmasıyla yapılır. Zemin Battal, Tarz-ı Kadim, Mustafa Düzgünman Battalı, Ethem Efendi Battalı, Neftli Battal, Somaki Battal, Serpmeli Battal gibi çeşitleri vardır.

Şekil 2.12. Battal Ebru

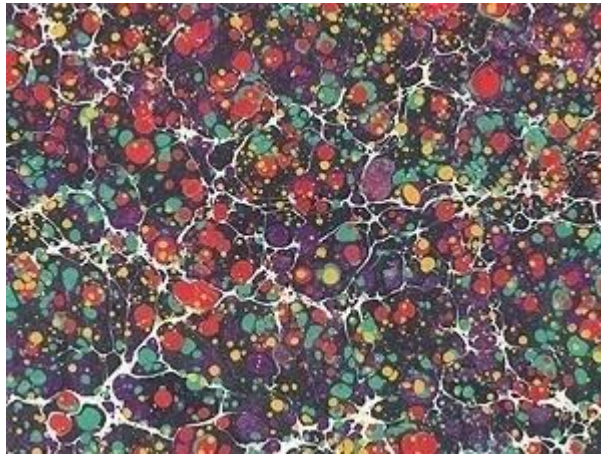
Zemin Battal: Tek renk ya da az renkle yapılır. Eski ebrucuların sıklıkla kullandığı bu desen, genellikle zemin olarak kullanıldığı için bu isimle anılmıştır. Özellikle Necmettin Okyay ve öğrencisi Mustafa Düzgünman tarafından sıkça kullanılmıştır (Barutçugil, 1999, s. 67).

Aynı boyadan az ödlü, çok ödlü ve nefli olmak üzere üç ayrı kavanoza hazırlanır. Nefli boya yerine çamlıca toprağından hazırlanmış açık renkli bir boya da kullanılabilir. Hazırlanan boyalardan battal bir ebru yapılarak oluşan desene zemin battal denir (Özçimi, 2010, s. 28).

Şekil 2.13. Zemin Battal

Tarz-ı Kadim: Mustafa Düzgünman'ın geliştirdiği bir tarzdır. İlk renkten başlanarak çok sayıda rengin ince ince serpilerek yapılmasıyla oluşur.

Şekil 2.14. Tarz-ı Kadim Battal - Mustafa Düzgünman

Mustafa Düzgünman Battalı: Sanatçının kendi tarzı olan bir battal ebru çeşididir. Yoğun renkli ve ince serpiştirilmiş boyalardan oluşur. En alta hareketli siyah bir renk,

onun üstüne az miktarda ara bir renk, üzerine de ebruya hâkim olacak büyük damlalı ana bir renk ve en üste de serpmeli bir renk atılarak yapılmaktadır. Düzgünman ebrusunun atılış sırası genellikle böyledir (Dere, 2007, s. 86).

Ethem Efendi Battalı: Sarı gülbahar boyaların üstüne sarı-lacivert lahor çividi atılarak yapılan bir ebru çeşididir. En son atılan boyanın içine diğerlerinden biraz fazla öd ve nefit katılır. Böylece boyanın daha fazla açılması sağlanır.

Nefli Battal: Battal yapılmış bir zemine, içine nefit (çam terebentini tercih edilir) katılmış boya serpilerek yapılır. Ebruda hareli bir görüntü oluşur (Barutçugil, 1999, s. 67-68).

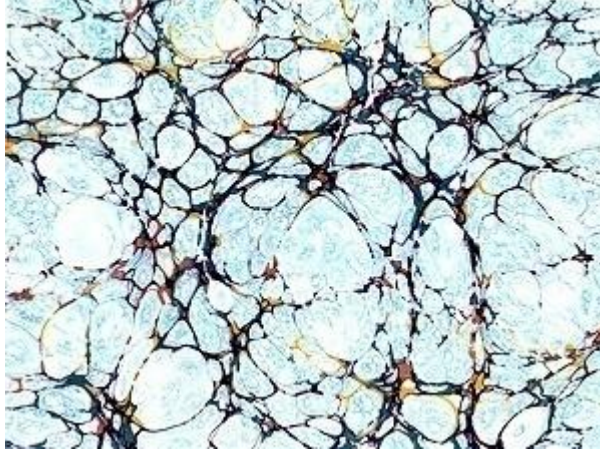
Yan kâğıdı olarak ya da levha kenarlarında dış pervaz olarak kullanılır (Özçimi, 2010, s. 27).

Şekil 2.15. Nefli Battal

Somaki Battal: Desen olarak, bir mermer cinsi olan somakiye benzediği için damarlı ebrular bu isimle anılır (Buyurgan, S. ve Buyurgan, U., 2007, s. 246).

Genellikle iki renkten yapılır. İkinci olarak atılacak boyaya daha fazla öd katılarak daha fazla açılması ve alttaki rengi iyice sıkıştırarak, damarlandırarak mermer görüntüsü oluşması sağlanır.

Şekil 2.16. Somaki Battal

Serpmeli Battal: Zemine battal ebru yapımından sonra, zemindeki renge zıt, çamlıca toprağı ya da açık bir renkle serpmeye yapılır. Serpme yapmadan önce damlaların ince ince olması için; fırçadaki boyanın iyice sıkıldıktan sonra serpilmesi gerekir (Derman, 1994, s. 56).

Boyanın içine fazla öd konulmadığı için de tekneye atılan boyalar yayılmadan nokta nokta kalır ki, bu ebru çeşidine serpmeli ebru denir (Derman, 1977, s. 15).

Serpme için özel fırça kullanan ustalar da vardır. Gel-git, bülbülyuvası desenlerine serpmeye yapılabileceği gibi, diğer desenlere de serpmeye yapılabilir (Barutçugil, 2001-a, s. 92).

Şekil 2.17. Serpmeli Battal

Gel-Git Ebrusu: Tekneye battal zemin atıldıktan sonra, biz ya da iğne yardımıyla teknenin kenarlarına paralel hareketlerle şekil verilmesi ile oluşur. Gel-git hareketleri istenilen sıklıkta ve istenilen yönde yapılabilir (Barutçugil, 1999, s. 66-68).

Kalın uçla yapılan gel-git hareketleri daha geniş alanı etkileyeceğinden, paralellerin arası daha geniş, ince uçla yapılan gel-gitlerin arası da tam aksine dar olabilir. Bu hareketler bizle yapılabileceği gibi özel hazırlanmış taraklarla da yapılabilir (Barutçugil, 2001-a, s. 93).

Şekil 2.18. Gel-git Ebru

Şal Ebrusu: Gel-git ebrusu yapıldıktan sonra tekneye çapraz hareketlerle ve geniş aralıklarla yapılan gel-git hareketleri sonucu oluşur. M ve S çizilerek de şal ebrusu yapılabilir (Elhan, 2004, s. 22).

Ayrıca Mustafa Düzgünman'ın gel-git ebrusu üzerine, dıştan başlayıp ortaya doğru daireler çizerek yaptığı şal ebruları vardır. Başta yapılan çapraz hareketler yerine yumuşak "S" ler çizilerek de yapılabilir (Barutçugil, 1999, s. 68).

Şekil 2.19. Şal Ebru

Taraklı Ebru: Tekneye battal atıldıktan sonra gel-git deseninin üzerine ebru tarağıyla şekiller verilebilir. Taraklar düz çekilebileceği gibi dalgalı hareketlerle de çekilebilir. İstenirse bizle şal ebrusunda uygulandığı gibi serbest hareketlerle karıştırılabilir (Çoktan, 1992, s. 329).

Ayrıca gel-git yapmadan da ebru taraklarıyla farklı taraklı desenler elde edilebilir. Bu ebru tarzı Avrupa'da ciltçiler tarafından oldukça fazla kullanılmıştır. En sevilen taraklı desenlerden biri de; farklı bir ebru tarağıyla yapılan, midye kabuğuna ya da tavus kuşu kuyruğuna benzeyen desendir (Barutçugil, 2001-a, s. 95-100).

Şekil 2.20. Taraklı Ebru

Bülbül Yuvası: Genellikle küçük taneli battal yapıldıktan sonra biz ya da iğneyle dıştan içe doğru dairesel hareketlerle, 3-5 cm çapında spiraller yapılarak ortaya çıkan ebru çeşididir. Gel-git, taraklı gibi ebru desenlerinin üzerine de bülbülyuvası yapılabilir (Barutçugil, 1999, s. 69-70).

Bülbülyuvaları tek tek bizle yapılabileceği gibi, teknenin tamamını kaplayacak büyüklükte özel bir tarakla bir seferde de yapılabilir. Yalnız tarağın tekne içinde rahatça dönebilecek büyüklükte olması gerekir.

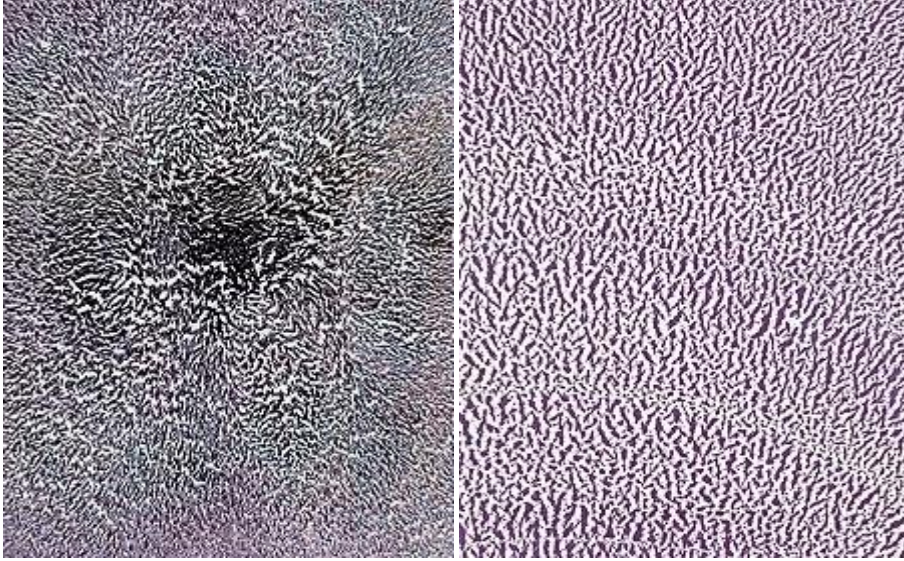
Tekneye atılan boya damlaları ne çok küçük, ne de çok büyük olmalıdır. Küçük damlalar bizin verdiği harekete katılmamakta, büyük damlalarda ise hareket hissedilmemektedir. Orta boy damlalar ve kalın bizle çalışılması; helezonik hareketlerin belirgin olmasını sağlayacaktır (Dere, 2007, s. 100).

Şekil 2.21. Bülbülyuvası Ebru

Kumlu-Kılçıklı Ebru: Bitkisel esaslı lahor çividinin, teknenin ortasına damlatılarak teknenin tüm yüzeyi kaplayıncaya kadar devam edilmesiyle yapılır. 5-10 dk. beklenecek boyanın daha fazla çatlaması sağlanır. Aynı işlem; teknenin bir kenarının ortasından, diğer kenarının ortasına kadar yavaş yavaş damlatılarak da yapılabilir. Daha fazla çatlaması bekleniyorsa boya damlatıldıktan sonra hiç müdahale edilmeden 5-10 dakika bekletilir. Ayrıca boyaların su miktarını azaltarak da aynı sonuç elde edilebilir. Hattatların pervaz ya da cetvel olarak kullandıkları bir desendir (Barutçugil, 2001-a, s. 104).

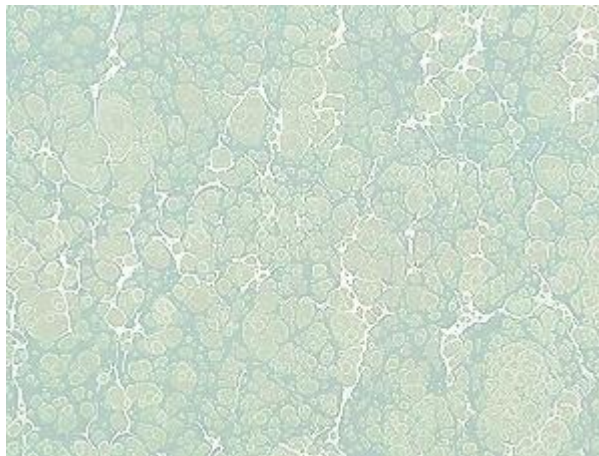
Raşit Efendi Kütüphanesi'ndeki yazma eserlerde bulunan ebru örneklerinin çoğunluğunu "Kumlu-Hatip Ebrular" oluşturmaktadır. Bu ebru örnekleri; eserlerin ciltlerinde iç kapak, yan kâğıt ve dış kapak üzerinde yer aldığı gibi mahfazalarda da kullanılmıştır (Karakuş, Sakin, 2012, s. 213).

Şekil 2.22. Kumlu-kılçıklı Ebru

Hafif Ebru: Genellikle üzerine yazı yazmak için hattatlar tarafından tercih edilen açık, soluk renkli ebrulara denir. Aynı kâğıda üst üste birkaç tane ebru yapılmak istendiğinde de kullanılan yöntemdir. Çiçekli ebruların zemininde de hafif ebrular tercih edilir (Barutçugil, 1999, s. 70-71).

Aynı zamanda boyaların içine koyulan öd ve su miktarları da arttırılarak hafif ebru yapılabilir. Bu işlemle boyaların renkleri açılır ve soluk rekler elde edilmiş olur (Barutçugil, 2001-a, s. 106).

Şekil 2.23. Hafif Ebru

Akkâse Ebru: Akkâse, aks eden, yansıyan anlamına gelen Arapça bir kelimedir.

Aynı zemine birkaç tane ebru yaparak yazı veya desen elde edilen ebru çeşididir. Hafif ebru üzerine arap zamkı ile hazırlanmış sıvı; boya gelmesi istenmeyen yere, bir fırça ya da başka uygun bir malzemeyle sürülür (yazılır). Böylece hafif ebrunun üzeri arap zamkı ile örtülmüş olur. Kuruyunca daha koyu renkli bir desen aynı kâğıda tekrar basılır. Arap zamkı olan yerler boyayı almadığından yazı veya desen hafif ebru deseniyle kalır. Buna yazılı ebru ya da akkâse ebru da denir (Başar, Tiryaki, 2000, s. 23).

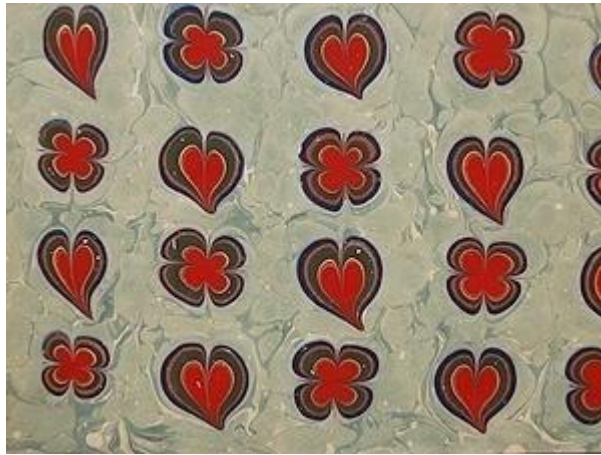
Şekil 2.24. Yazılı Akkâse Ebru - Necmettin Okyay - “Yâ Ali”

Akkâse ebru yapılırken arap zamkı yerine; koyu kitre, silikon, farklı şeffaf yapıştırıcılar da kullanılabilir (Barutçugil, 2001-a, s. 108).

Ebru sanatı eğitimi alan kişilerin, öğrenme aşamasında en son olarak öğrenip uyguladıkları tarz, akkâse ebrusudur (Özçimi, 2009, s. 24).

Hatip Ebrusu: Hatip Mehmet Efendinin yaptığı ebrular olması sebebiyle bu isimle anılır. Hatip ebrusu çiçekli ebruların temelini oluşturur. Boyaların öd ve su ayarlarının iyi yapılması, bu ebru çeşidinde iyi sonuç alınması anlamında çok önemlidir. Birbirini fazla iten ya da hiç açılmayıp dibe çökme eğiliminde olan boyaların hatip ebrusunda kullanılması iyi sonuçlar vermez (Erdirinç, 2011, s. 57).

Hatip ebrusu yapmaya başlarken önce zemine bir ebru yapılır. Eski ustalar hatip ebrusuna zemin olarak genellikle hafif battal ebru çeşidini tercih edip kullanmışlardır. Daha sonra zemin üzerine kalın bir biz ya da damlalık yardımıyla boya damlatılarak, çapları 2-4 cm.yi geçmeyen daireler oluşturulur. İlk damlatılan rengin belirgin olması açısından koyu renkte olmasına özen gösterilir. Daha sonra üst üste farklı, 3 ya da 4 renk daha damlatılır. Oluşan daireler bir iğne, biz ya da sivri uçlu bir malzemeye şekillendirilir (Barutçugil, 2010-b, s. 98).

Şekil 2.25. Hatip Ebru

Çiçekli Ebrular: 18. yy.da çiçekli ebru denemeleri başlamışsa da, bu tarz ebrular Necmettin Okyay'ın elinde gelişmiştir. Bu sebeple, Prof. Dr. Süheyl Ünver'in teklifiyle çiçekli ebrular "Necmettin Ebrusu" diye de anılır (Cansever, 1996, s. 152). Yaklaşık 1918 yılından itibaren, Necmettin Okyay ebruda çiçek yapımını ciddi manada ele alarak ıslah etmiş; lale, karanfil, hercai menekşe, gelincik, gonca gül, kasımpatı, sümbül gibi çiçekleri gerçeğe yakın güzellik ve benzerlikte yapmaya muvaffak olmuştur. Ebru sanatında Necmettin Okyay ebrusuyla anılan çiçekli ebrular ustanın buluşları ve uğraşlarıdır (Alkan, 1998). Mustafa Düzgünman da papatya ebrusunu yaparak çiçekli ebrulara bir yenisini eklemiştir (Dere, 2007, s. 40-41).

Çiçekli ebru yapımında öncelikle herhangi bir ebru deseni tekneye zemin olarak yapılır. Bu ebrunun açık renkli, hafif olmasına özen gösterilir. Lale, sümbül, gül, papatya, karanfil, menekşe en sık kullanılan çiçek desenlerindedir (Barutçugil, 1999, s. 72-75).

Şekil 2.26. Çiçekli Ebru, Yılmaz Eneş

Bu bölümdeki (2.1.5.) görsellerin tamamı; <http://www.aydaaktay.com/ustalar> sayfasından alınmıştır.

2.1.6. Ebru yaparken karşılaşılan sorunlar. Tekne yeni açıldığında içine koyulan kitrede hava kabarcıkları oluşabilir. Bunlar; ya kâğıt parçalarıyla alınmalı ya da tekneye birkaç kere boş kâğıt atıp çekilmelidir. Böylece hava kabarcıkları alınmış olur. Şayet bu işlem yapılmadan ebru yapılırsa; çıkan ebruda beyaz lekeler oluşabilir, yani hava kabarcığı olan yer boya almaz.

Kitre içerisinde boyaların aynı düzende açılmaması, kitrenin yoğunluğunun homojen olmamasındandır. Kitre tekrar karıştırılarak problem çözülebilir.

Çok az ebru yapılıp kapatılan teknedeki kitre bozulur, bu sebeple tekne açıldığında ebru devamlı yapılmalıdır. Aksi takdirde kitre bozulup su gibi olur.

Çok fazla ebru yapılan teknedeki kitre kirlenir, yorulur. Kitrenin renginin esmer olması ise ebru yapmamıza engel değildir.

Ebru boyaları tekneye atıldığında boyalar yıldızlanabilir. Bunun birkaç sebebi vardır; kitre iyi süzülmemiş olabilir veya kitrenin üstü açık bırakılmış olduğundan üstü kaymak tutmuş olabilir ya da elinizden öd damlamış olabilir. Bütün bunları gidermek için tekneye emiciliği yüksek bir kâğıt atılmalı, fakat çıkartırken tekne kenarına sürmeden çıkarılmalıdır. Sorun gitmediyse kitre karıştırılıp tekrar süzülmalıdır. Sorun devam ederse kitre dökülüp yenilenmelidir (Elhan, 2004, s. 81).

Tekneye atılan boyalar kumlanıyor ve çatlıyorsa boyalarda su miktarı az demektir. Boyalara su ilave edilerek sorun çözülebilir (Dere, 2007, s. 151).

Ebru boyaları tekneye atıldığında dibe çöküyorsa kitre kıvamı çok yoğun olabilir, bu sebeple kitre sulandırılarak kıvamı azaltılmalıdır.

Boyaların dibe çökmesindeki diğer bir sebep; boya ve suyun iyice karışmamasıdır. Kavanozdaki boyalar bekledikçe dibe çökebilir, bu nedenle her seferinde boya kabı ele alındığında fırçayla karıştırılmalıdır.

Boyaların dibe çökmesindeki bir başka sebep; tekneye boya serperken vurulan şiddetli fırça darbeleridir. Bu, boyanın fazla miktarda ve hızlı bir şekilde tekneye düşmesine ve boyanın yüzeyde tutunamayarak dibe çökmesine sebep olur. Ayrıca tekne yüzeyindeki yağ, deterjan artığı gibi maddeler de yüzeyde gerilim yapacağından, fırçayla tekneye serpilenden boyanın açılmasına engel olur. Tekne yüzeyinde açılmaya fırsat bulamayan boyalar da dibe çöker.

Ebru yapılan ortamın tozsuz ve temiz olması gerekir. Ortam tozlu olursa tekneye düşer ve ebru yüzeyinde istenmeyen boşluklar oluşturur. Bu sebeple ebru yapılacak

ortamın çok temiz ve hava akımlarına kapalı olması gerekir. Ayrıca ebru yapan kişinin üzerinden de toz, saç vb. şeylerin kitreye dökülmemesine dikkat edilmelidir (Barutçugil, 2001-a, s. 145-147).

Kitre üstüne serpilene boyalar, düzgün değil de girintili çıkıntılı açılıyorsa kitre homojen değildir, iyice karıştırılmadan ya da süzülmeden tekneye aktarılmıştır. Kitreyi tekrardan karıştırıp süzmek sorunu ortadan kaldıracaktır.

Kâğıt tekneye koyulurken kaydırılırsa ya da kâğıt duraklanarak atılırsa, kâğıtta lekeler oluşabilir.

Tekne kenarları her ebru çekildikten sonra temizlenmezse, çıkan ebruların kenarları çizgi şeklinde boya olur. Bu sebeple her ebruda tekne kenarları temizlenmelidir.

Fırça kıl boylarının gerekenden uzun olması, boyaların fazla fazla tekneye serpilmesine sebep olur. Bu sebepten fazla boyalar dibe çöker ve kitre çabuk kirlenir. Aynı zamanda da istenilen tarz yakalanamaz.

Fırça kıllarının gerekenden az olması ise; az miktarda boya tutacağından, boyanın hemen bitmesine ve tekrar tekrar boya almamıza sebep olacaktır.

Hazırlanan kitrenin yoğun olması, tekneye atılan boyaların iyi açılmasını önler. Bu sorunu gidermek için; ya boyalara öd ilave edilir, ya da kitreye su ilave edilerek karıştırılır.

Çiçekli ya da hatip ebrusu yapılırken tekneye bizle damlatılan boyalar istenilenden fazla açılırsa, boyanın ortasına bükülmüş bir kâğıt peçete batırılır ve fazla boya alınarak damlatılan boya küçültülür (Elhan, 2004, s. 82).

Tekneye atılan boyalar, fazla boya serpilmesinden ötürü tekne yüzeyinde sıkışmış olabilir. Tekneye atılacak boya miktarının ayarı zamanla tecrübe edilecek bir şeydir.

Tekne metalse ve kenarı pürüzlüyse, ebruyu tekneden çıkartırken sıyırarak çıkartılması gerektiğinden sorun oluşturabilir. Pürüzlü yerler zımparalanmalıdır. Bunun yanında bir miktar kitrenin kâğıt yüzeyinde kalması, koruyuculuk anlamında iyi olacaktır (Dere, 2011, s. 168).

2.1.7. 20. yy.a kadar yaşamış ebru sanatçıları. Tarihte yaşayan ebru sanatçıları hakkında elimizde çok az bilgi bulunmaktadır. Çoğunluğu derviş meşrep hayat süren bu ustalar, meşhur olmak gibi bir amaçları olmadıkları için, ebrularına isim yazmamışlardır. Bu sebeple elimizdeki eski ebru örneklerinin tarihini ya da ustasını tespit etmek imkânsızdır (Dere, 2007, s. 32).

İstanbul'un bilinen en eski ebrucusu, "Şebek" lakaplı Mehmet Efendi'dir. Bir diğer ebru ustası, ebrunun tarihi süreci içerisinde canlı renklerle ebru yapma başarısı gösteren ve adıyla anılan hatip ebrusunu icat ederek, ebruya en önemli katkılardan birini sağlayan Hatip Mehmet Efendi'dir.

Üsküdar'da bulunan Özbekler Tekkesi Şeyhi Sadık Efendi ise, Buhara'da öğrendiği ebru sanatını İstanbul'a gelince de sürdürmüş, oğlu Hezarfen Ethem Efendi'ye de öğretmiştir. Kendisi gibi Hezarfen olan öğrencisi Necmettin Okyay, ustasından öğrendiği ebruculuğu yeğeni Mustafa Esat Düzgünman'a öğretmiştir. Böylelikle ebruculuk günümüze kadar ulaşmış, usta-çırak ilişkisiyle nesilden nesile öğretilmiştir (Babaoğlu, 2007, s. XII).

Matbu ebrunun icadıyla İstanbul'da ebru yapan ebrucuların ebru yapmayı bırakmaları sonucu uzun bir süre İstanbul'da ebru yapılmamıştır.

Hikmet Barutçugil'in de araştırmalarından yararlandığı Richard J. Wolfe'un 1989'da yazmış olduğu "Marbled Paper" isimli eserinde şöyle denilmektedir:

20. yy.ın başında Türkiye'ye Avrupa'dan ithal edilen ucuz makine işi kâğıtlar ebru ustalarının yaptığı ebruların yerini almış, bir zamanların gösterişli endüstrisi bugün Türkiye'de sadece bir ustanın sürdürdüğü bir aktivite haline gelmiştir.

Mustafa Düzgünman, hala konunun uzmanları, kültür ve eski geleneklere değer veren kişiler için ebru yapmaya devam etmektedir. Bugün Türkiye'de ebruya ilginin arttığına dair sevindirici gelişmeler vardır (Barutçugil, 2001-a, s. 50.

Necmettin Okyay ve Mustafa Düzgünman, gerçekten de ebru sanatını günümüze kadar getiren ustalardandır.

Hakkında az da olsa bilgiye sahip olabildiğimiz, önemli ebru ustalarımızdan bazıları aşağıda sunulmuştur:

2.1.7.1. Şebek Mehmet Efendi. Şebek Mehmet Efendi hakkında çok fazla bilgi bulunmamakla birlikte, “Tertib-i Risâle-i Ebrî” adlı eserde kendisinden “Rahimetullah” (Allah ona rahmet eylesin) diye bahsedilir. Bu sebeple ölümünün bu risalenin yazım tarihi olan 1608'den önce olduğu, yine aynı risalede bahsedilen “Nüsha-i Şebek” sözünden de ebru hakkında bilmediğimiz bir risale yazdığı anlaşılmaktadır (Barutçugil, 2007, s. 84).

2.1.7.2. Hatip Mehmet Efendi. Ayasofya Camii Hatibi olarak bilinen ustanın doğum tarihi bilinmemekle birlikte, vefatı 1773 olarak bilinir. Ebruculuğun yanında sülüs ve nesih yazılarını da öğrenmiş ve bu alanlarda eserler vermiştir.

Hafif bir zemin üzerine farklı renklere boyalar damlatılarak iç içe koyarak damlatıp, tel gibi malzemelerle şekil vermiş ve farklı bir tarz oluşturmuştur. Bu ebru tarzı çok beğenilmiş ve kendi adı olan “Hatip” adıyla anılır olmuştur (Dere, 2007, s. 32).

Sultan III. Ahmet zamanında yıpranmış hat eserlerinin yenilenmesi sırasında, hat eserlerin pervazlarındaki ebruların çoğunda Hatip Mehmet Efendi'nin imzasına rastlanmıştır (Dere, 2011, s. 29).

Nisan 1773'te Hocapaşa (Sirkeci) yangınında ebrularını kurtarmaya çalışırken, elim bir şekilde ebrularıyla birlikte yanarak can vermiştir (Derman, 1977, s. 30-32).

2.1.7.3. Şeyh Sadık Efendi. Özbekler Dergâhı şeyhi olan Şeyh Sadık Efendi, Buhara'da doğmuş, 1846'da İstanbul'da vefat etmiştir. Ebru sanatını Buhara'da öğrenmiş, oğulları Ethem ve Nazif Efendilere de öğretmiştir (Barutçugil, 2007, s. 84).

2.1.7.4. Hezarfen Ethem Efendi. 1829 yılında Özbekler Tekkesi'nde doğan Ethem Efendi, Şeyh Sadık Efendinin oğludur. Babasından, amcasından ve tekkeye gelen âlimlerden dersler alarak yetişen usta, mimari, hendese, kozmografya ve teknik konularda derin bilgilere sahiptir. Çağatayca, Arapça, Farsça ve Ermenicenin yanında Batı dillerinden de okuduğunu anlayacak kadar öğrenmiştir. Amcasının vefatından sonra dergâh şeyhliği vazifesi verilmiş, lakin el sanatlarına olan düşkünlüğünden ötürü, şeyhlik vazifesini oğlu Sadık Efendi'ye devretmiştir.

Ebruculuğun yanında; ince marangozluk, doğramacılık, oymacılık, hakkâklik, dökmeçilik, torna-tesviyecilik, demircilik, makinecilik, dokumacılık, matbaacılık mesleklerini de bilen Ethem Efendi, hezarfen (bin sanat sahibi) lakabını alan sanat ve bilim adamıdır. Babasından öğrendiği ebruyu talebelerinden olan Necmettin Okyay'a öğreterek, bu sanatın günümüze kadar gelmesine vesile olmuştur (Dere, 2007, s. 32).

2.1.7.5. Sami Efendi. Ebruculuğu Hezarfen Ethem Efendi'den öğrenen usta, 1838'de doğmuş, 1912'de vefat etmiştir. Aynı zamanda ünlü hat sanatçılarındandır (Barutçugil, 2007, s. 84).

2.1.7.6. Necmettin Okyay. Yeni Valide Camii imamı Abdünnebî Efendi'nin oğlu olup, 1883 tarihinde Üsküdar'da doğmuş, ömrünün tamamını burada geçirmiştir. Küçük yaşlarda hıfzını alarak hafızlık payesi alan Necmettin Okyay, Hezarfen Ethem Efendi'den ebru kâğıdı ve ahar denilen cilalı kâğıt hazırlama usullerini de öğrenmiştir. Aynı zamanda rik'a, divânî, celî divânî yazılarından icazet aldıktan sonra; tâ'lik, sülüs ve nesih yazılarından da icazet almaya layık görülmüştür (Derman, 1977, s. 40).

Sülüs ve tuğra çekmeyi öğrenmek için 1914'te açılan Medresetü'l-Hattatin'e devam ederek bu sanatları öğrenmiş; iki yıl sonra (33 yaşında) aynı okula ebru ve ahar muallimi olarak atanmıştır.

Çok yönlü bir kişiliğe sahip olan Necmettin Okyay; mürekkepçilik, kemankeşlik denilen okçuluk da öğrenmiştir. Soyadı kanunu çıktığında bu nedenle kendisine "Okyay" soyadını uygun görmüştür.

1907'de babasının vefatıyla aynı camiye imam ve hatip olarak görevlendirilmiş ve kırk bir yıl bu vazifeyi kesintisiz yapmıştır. Birçok sanatta hüner sahibi olmasından dolayı hocası gibi kendisine de hezarfen lakabı verilmiş, 1976 yılında da vefat etmiştir (Dere, 2007, s. 36-38).

Hatip ebrusunun icadından sonra ebruda çiçek yapılmasına da çalışılmış, fazla başarılı olunamamıştır. Tahmini 1918 yılından itibaren, Necmettin Okyay ebruda çiçek yapımını ciddi manada ele alarak ıslah etmiş; lale, karanfil, hercai menekşe, gelincik, gonca gül, kasımpatı, sümbül gibi çiçekleri gerçeğe yakın güzellik ve benzerlikte yapmaya muvaffak olmuştur. Ebru sanatında Necmettin Okyay ebrusuyla anılan çiçekli ebrular ustanın buluşları ve uğraşlarıdır (Alkan, 1998).

Necmettin Okyay ebruculukta bir ekol olmuş; gerek ilk atandığı Medresetü'l-Hattatin'de, gerekse Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki hocalığı sırasında, birçok kişiye ebru öğretmiştir. Öğrencileri arasında; oğulları Sami Okyay ve Sâcit Okyay, yeğeni Mustafa Düzgünman, Ali Alpaslan ve Uğur Derman da yer almıştır (Özemre, 2007, s. 86).

2.1.7.7. Mustafa Düzgünman. Ebrunun son zamanlarda en önde gelen ismi olan Mustafa Düzgünman, gerek kişiliği gerekse sanatı ile otantik Türk sanat zevkine en yakın sanatçılarından birisidir (Uzel, 1985, s. 36).

1920'de Üsküdar'da doğan Mustafa Düzgünman, 1938 yılında dayısı Necmettin Okyay tarafından kendisinin de hocası olduğu Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne kaydedtirilmiştir. Burada Necmettin Okyay'dan eski tarz cilt ve ebru sanatını öğrenmiştir. Ancak bir süre sonra hayat şartları sebebiyle okuldan ayrılarak, baba mesleği olan aktarcılığa geri dönmek zorunda kalmıştır.

Çoğu konuda yeniliğe açık olan usta, ebru sanatında klasik anlayışa bağlı kalarak bu konudaki modern uygulamalara iltifat etmemiştir. 1940'tan başlayıp ölümüne kadar elli yıl süren ebruculuğu sırasında, papatya ebrusunu yaparak çiçekli ebrulara bir yenisini eklemiştir.

Hem eserleriyle hem de yetiştirdiği öğrencileriyle ebru sanatının tanınmasına ve yayılmasına hizmet eden sanatçı, son otuz beş yılın en önemli ebru ustalarındandır (Dere, 2007, s. 40-41).

Necmettin Okyay; "Mustafa ebruculukta beni geçmiştir" sözüyle kendinden övgüyle bahsetmiştir. Gerçekten de Mustafa Düzgünman ebruculukta kendisinden önce yapılan çiçek şekillerini ıslah ettiği gibi, papatya figürünü de ebruya eklemiştir (Sönmez, 2007, s. 187). Ayrıca ebruya "kompozisyon" tarzını da getirerek; Modern Türk Ebrusu'na

yeni bir dinamizm katmıştır. Fakat bu yeniliklerin dışındaki hiçbir yeniliğe sıcak bakmayan bir tutum içerisinde olmuş, klasik üsluptan asla taviz vermemiştir.

Türkiye’de ebru sanatına ilgi ve alakanın artması, Mustafa Düzgünman’ın ebru sanatkârı olarak ünlenmesi; Yapı ve Kredi Bankası’nın sanat danışmanı Vedat Nedim Tör’ün, bankanın Galatasaray’daki genel müdürlük binasının giriş katında Mustafa Düzgünman’ın ebrularının sergilendiği büyük bir sergi açması sonrası olmuştur. Bu sergi bir ay süreyle İstanbullular tarafından gezilmiş, çok büyük bir ilgi ve alakayla karşılaşılmıştır. O zamandan sonra kız çocuklara “Ebru” ismi konulmaya başlanmıştır. Mustafa Düzgünman’ı attar (aktar, baharatçı) dükkânında, evinde teknesini başında görmeye gelenler çoğalmıştır. O dönemde Amerika’da yayınlanan büyük boy bir kitapta; Mustafa Düzgünman’a birkaç sayfa ayrılmış, ebrularına yer verilmiştir (Özemre, 2007, s. 87-88).

Ayrıca Mustafa Düzgünman’ın gençliğinde manzum olarak yazdığı, içeriğinde; ebrunun tekniğini, tarihini, türlerini ve kendisinin ebruya bakış açısını tasavvufi bir dille anlatan destan gibi bir de “Ebrûnâme” si vardır (Göktaş, 1986, s. 29-31).

Bu manzum eserden bir bölüm aşağıda sunulmuştur:

Tarif gerçi kolay amma tatbikatta güçlük var

Tecrübesiz yapılırsa insan olur bî-karar

Görünüşe aldanıp da çok kolaymış deme sen

Bir ihtisas işidir bu âşık olan er yapar.

2.1.8. Günümüzde yaşayan ebru sanatçıları.

2.1.8.1. Niyazi Sayın. 1927 yılında Üsküdar’da doğmuş, ilk ve ortaöğrenimini Üsküdar’da, liseyi Haydarpaşa ve Beyoğlu’nda tamamlamıştır. Dönemin en önemli ebru

ustalarından olan Mustafa Düzgünman'ın aktar dükkânında, yine o dönemin ünlü sanatkârlarıyla tanışma fırsatı bulmuştur. Bu sıralarda ney çalmaya ilgi duymuş ve bir süre radyoda ney sanatçısı olarak çalışmıştır (Yivlik, Neftçi, 2013, s. 106).

Niyazi Sayın doğrudan Mustafa Düzgünman'ın öğrencisi olmamış, ama aynı zamanda dostu olan Düzgünman'ı ebru teknesi başında yıllarca izleyerek, ebruculuğu hazmetmiş, tüm inceliklerini öğrenmiştir (Özemre, 2007, s. 157).

Ebru sanatında yeniliklere açık bir sanatçı olmuş, bunun sonucunda ortaya çıkardığı ebru eserlerle ebru sanatına dinamizm katmıştır. Ebru yapımında; kitre yerine farklı malzeme kullanarak, toprak boya yerine guaş boyalar ve altın tozu deneyerek, fırça ve tarakları farklı şekillerde yaparak değişik denemeler yapmıştır. O döneme kadar kumlu kılçıklı ebruları belki hayatlarında birkaç kez tutturabilmiş ebrucuların aksine, bu tarz ebruları her renkle ve her seferinde yapabilmenin sırrını çözmüştür. Ebruların üzerine serigrafik tekniğiyle yazı yazmak da, ebruculuğa onun getirmiş olduğu bir yeniliktir (Yivlik, Neftçi, 2013, s. 106).

Amerika- Boston'da açmış olduğu kırk gün süren ebru kursunda, pek çok Amerikalıyı geleneksel Türk ebru sanatının tekniğine aşina kılmış, aynı zamanda da Amerikalı ebrucuların deneyimlerinden faydalanarak; onların bulduğu ve geliştirdiği "Tiger eyes" (kaplan gözleri) tekniğini de öğrenip Türkiye'ye getirmiştir (Özemre, 2007, s. 162).

Hocalarından Necmettin Okyay gibi hezarfen olan Niyazi Sayın; ebruculuktan fotoğrafçılığa, tespihçilikten sedef kakmacılığa, elektronikten tornacılığa, gülcülükten balıkçılığa, ağaç işçiliğinden kuşçuluğa kadar birçok alanla uğraşmış ender sanatçılardandır (<http://www.aydaaktay.com/ustalar>).

2.1.8.2. Fuat Başar. 1953 yılında Erzurum’da doğmuş; ilk, orta, lise ve tıp eğitimini Erzurum’da tamamlamıştır. 1976’da, üniversite yıllarında ilgi duymaya başladığı hat sanatı çalışmalarına, 1977 yılından itibaren de ebru sanatı çalışmalarına başlamıştır. Kaynaklardan edindiği bilgilerle ve deneyerek yapmaya çalıştığı ebru denemeleri güzel sonuçlar vermeyince, 1978 yılında Mustafa Düzgünman’la mektuplaşmaya başlamıştır (Dere, 2007, s. 48).

Mustafa Düzgünman, Başar’a ebrularından ve ebru boyalarından göndermiş, mektuplarda yazılanlara cevaplar vererek önerilerde bulunmuştur. Bu şekilde yine istediği gibi olmayınca, sanat öğrenmeyi tıp eğitimine tercih ederek, 1980 yılında İstanbul’a taşınmıştır. Aynı yılın Eylül ayında (10 Eylül), Hamit Aytaç Hoca’dan hat icazeti almıştır. Aynı zamanda Mustafa Düzgünman’ın atölyesine devam ederek, 1989 yılının yine Eylül ayı, hem de 10 Eylül’de, biri Osmanlı Türkçesiyle olmak üzere ebrudan üç icazet almıştır.

Hocalarının vefatıyla kendi atölyesini kurmuş, gerek ebru, gerekse hat sanatında çok sayıda öğrenci yetiştirmiştir. İlk sergisini 1984 yılında açan sanatçı; yurt içinde ve yurtdışında kişisel ve karma olmak üzere 350’den fazla sergi açmıştır. Bunun yanında birçok radyo ve televizyon programına katılan Başar’ın birçok dergi ve gazetede yazıları mevcut olup, birçok kitabın hazırlanmasında da katkısı olmuştur.

Dünyanın birçok müzesinde eseri bulunmakla birlikte, yurtiçi ve yurtdışındaki koleksiyonerlerde de eserleri bulunmaktadır (Eriş, 2007, s. 161-162). Halen profesyonel hattat ve ebrucu olarak çalışmalarını sürdürmektedir (Dere, 2011, s. 43). Kişisel atölyesinin yanında Süleymaniye Kütüphanesi’nde de ebru eğitmenliği yapmaktadır (Şerifoğlu, Erzi ve Genim, 2010, s. 48).

2.1.8.3. Timuçin Tanarlan. 1943 yılında Adana’da doğmuş, 1970 yılında Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi’nden mezun olmuştur. Yirmi sene Ankara’da Türk İş pasajında, baba mesleği olan sahafılık yapmıştır.

Çoğunluğu yazma eserlerden oluşan eski kitapların ciltlerindeki ebrular, onu ebru sanatına yönlendirmiştir. Bir sohbet sırasında yaşlı bir dostunun: “*Ebru sanatının Türkiye’de bittiğini, ebruyla uğraşan bir tek kişinin kaldığını, onun da ölmesiyle bu sanatın kaybolacağını*” söylemesi üzerine bu durumdan çok etkilenen Timuçin Tanarlan, ebruyla uğraşan bu kişinin Mustafa Düzgünman olduğunu öğrenmiş ve İstanbul’a gitmiştir. O yıllarda ebru çalışmaya başlamış, Mustafa Düzgünman’dan dersler almış ve Cumhuriyet Dönemi’nde Mustafa Düzgünman’dan ilk icazet alan ebru sanatçısı olmuştur.

Bütün ebru çeşitlerini ustaca yapan sanatçı, 1986 yılında Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Müdürlüğü’nün tertiplelediği “Klasik Sanatlar” sergisinde ebru dalında ödüle layık görülmüştür. Eserlerini 1984’te İstanbul Topkapı Sarayı, 1989’da Yıldız Sarayı Sergi Salonu’nda sergileyen Tanarlan, Mısır’da bir ebru gösterisi yapmış, Singapur, Malezya, Sydney ve Endonezya’da sergiler açmıştır. Birçok yarışmada birincilikleri olan sanatçı hala ebru çalışmalarına devam etmektedir (<http://www.aksiyon.com.tr>).

Tezin tamamlanma aşamasında sanatçının vefatı (Nisan 2015) öğrenilmiş olup, bilgilerde değişikliğe gidilmemiştir. Ebru sanatı büyük bir ustasını kaybetmiştir.

2.1.8.4. Sadrettin Özçimi. 1955 yılında Konya’da doğmuştur. İlk, orta ve lise öğretimini Konya’da tamamladıktan sonra, İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuarı’nın Temel Bilimler Bölümü’ne girmiş ve buraya giren ilk öğrenciler arasında yer almıştır. Eğitimini ney üzerine tamamlayarak 1979’da mezun olan Özçimi, konservatuar’da Aka Gündüz Kutbay ve Niyazi Sayın’dan dersler almıştır.

1977 yılında, daha mezun olmadan, Dr. Nevzat Atlığ yönetiminde yeni kurulmuş olan İstanbul Devlet Klasik Türk Müziği Korosu'nda ney sanatçısı olarak çalışmaya başlamış, 1980 yılında döndüğü Konya'da, dönemin belediye başkanı Mehmet Keçeciler'in isteği üzerine çalışmalarına belediyede devam etmiştir. Belediye bünyesinde konservatuar kurarak, Konyalı gençlere Türk musikisi öğretmiştir (Yivlik, Neftçi, 2013, s. 110).

1984 yılına kadar bu görevini sürdürmüş, 1984'te ise Selçuk Üniversitesi'ne müzik öğretmanı olarak geçiş yapmış, 1986 yılında da Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dini Musiki Kürsüsü'nde yüksek lisans yapmıştır.

Necdet Yaşar tarafından kurulup yönetilen İstanbul Devlet Türk Müziği Topluluğu'na 1987 yılında atanmıştır. Halen 2006 yılında kurulan İstanbul Devlet Türk Müziği Araştırma ve Uygulama Topluluğu'nda ney sanatçısı olarak çalışmalarına devam etmektedir.

Sadrettin Özçimi, müzik çalışmalarının yanında klasik sanatların bazı dallarıyla da ciddi şekilde ilgilenmektedir. Konservatuar'da hocası olan Niyazi Sayın'dan etkilenerik başladığı tespih yapma çalışmaları bunlardan birisidir. Ayrıca ebru sanatçısı Alparslan Babaoğlu'ndan öğrenerek icra ettiğı ebru sanatıyla ilgili çalışmalarını da ciddi şekilde sürdürmektedir. Bu alanda verdiği eserleri, yurt içinde ve yurt dışında sergilenmiştir ve sergilenmektedir (Özçimi, 2010, s. 13).

Ebruyu gelenekli sanatların disiplini içerisinde yapmaya çalışan Sadrettin Özçimi, insanı renk olgunluğu ve ebru kümelerindeki homojenlik ile çok derin düşüncelere daldıran ahenkteki battal ebrularının yanında, kendi zevkiyle yorumlayarak güzelleştirdiğı ve üsluplaştırdığı çiçekli ebruları da kendine has bir edaya büründürmüştür.

Özellikle çiçekli ebrularındaki canlılık, kullandığı çiçek formlarının güzelliği; elde ettiği renk olgunluğunu sade ama zarif bir üslupla takdim etmesi, sanat seviyesindeki vakıflığına işaret etmektedir.

Altın ve gümüş varanın ezilerek boya gibi yapılıp zeminlere serilmesi ya da çiçekli ebruların detaylarında kullanılması, kat'ı tekniğiyle yaptığı akkâse ebrularındaki çiçeklerin düzgünlüğü, kestiği yazılarda bir hattat hassasiyetinin fark edilmesi, onun sanatında ne kadar başarılı olduğunun birer göstergesidir (Günüç, 2010, s. 19).

Bütün ebru ustaları gibi kendisi de bir hezarfen olan Sadrettin Özçimi, gerek ebru çalışmalarıyla, gerekse bu alanda yetiştirdiği öğrencileriyle, bu sanata önemli katkıları olan ve olmaya da devam eden sanatçılarımızdandır.

2.1.8.5. Alparslan Babaoğlu. 1957 yılında Ankara'da doğmuş, ilk ve orta öğrenimini Ankara ve Erzurum'da tamamlamıştır. Devlet bursuyla gittiği İngiltere'de elektronik mühendisliği ve aynı dalda yüksek lisans eğitimini tamamlayarak, 1980 yılında yurda geri dönmüştür (Yivlik, Neftçi, 2013, s. 111).

1984 yılında Topkapı Sarayı Nakışhanesi'ne giderken başladığı ebru sanatı çalışmalarını sürdürürken, Mustafa Düzgünman ile tanışmış ve 1989 yılında kendisinden ebru dersleri almıştır. İlk kişisel sergisini 1990 yılında Topkapı Sarayı'nda açmış ve aynı yıl Washington D.C.'de ikinci, 1991'de memleketi Çorum'da üçüncü, 1999'da Yıldız Sarayı Çit Kasrı'nda dördüncü kişisel sergisini açmış, aynı zamanda sayısız karma sergiye katılmıştır (Dere, 2007, s. 49).

Ebru sanatının, Hocası Mustafa Düzgünman'la zirveye ulaştığına inanan Babaoğlu; hem ustasının ebrularına benzer çalışmalar yapmakta, hem de geleneğe uygun olduğuna inandığı "Boya olarak ezilmiş altın varak kullanılması" gibi özgün eserlere imza

atmaktadır. Aynı zamanda kat'ı tekniğiyle kalıbı çıkartılan hüsnü hat örneklerini ebruyla yapmakta ve bir kâğıdın her seferinde farklı bölgelerini ebrulamak şartıyla minyatürler ortaya koymaktadır (Eriş, 2007, s. 171).

2.1.8.6. Ömer Faruk Dere. 1973'te İstanbul'da doğmuş, ilk, orta ve lise öğrenimini burada tamamlamıştır. 1992 yılında kaydolduğu Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden 1997'de mezun olmuştur. Aynı okulda başladığı Türk-İslam sanatları yüksek lisans eğitimini 2001 yılında "Hat Sanatında Hafız Osman Efendi ve Ekolü" başlıklı tezini vererek tamamlamıştır. Lisans ve yüksek lisans eğitimi sırasında ülkemizin sanat ve sanat tarihi sahasında uzman hocalarından birebir dersler almıştır.

1996 yılında Hikmet Barutçugil'in yanında başladığı ebru eğitimini, 1998 yılına kadar devam ettirmiş; aynı zamanda 1996 yılında tanıştığı hattat Mehmet Özçay'dan da hat dersleri almaya başlamıştır. Dere bu üstattan sülüs ve nesih yazıları, ayrıca Savaş Çevik'ten de kaligrafi öğrenmiştir. Prof. M. Uğur Derman'dan klasik sanatlarımızla ilgili çok istifade etmiştir. Sanatçı fakülte yıllarında başladığı sanat faaliyetlerine hala aralıksız olarak devam etmektedir.

Eserleri; başta 1997'de "Uluslararası Ebru Kongresi Sergisi", 2010 AKB ajansı "Bugünün Ustaları" sergisi, "All Arts Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarı", "Divane" adlı, üçü kişisel olmak üzere yirmi dört ulusal ve uluslar arası sergide teşhir edildi.

Araştırma konusu itibariyle gerek Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde, gerekse Topkapı Sarayı Arşivi'nde çalışmalarda bulunmuştur. Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi ve Haluk Perk Müzesi'nde Türk-İslam sanatları uzmanlık görevlerini üstlenen Dere, on iki yıldır görev yaptığı İBB Sanat ve Meslek Eğitimi Kurumları İSMEK'te ebru ve yazı sanatları eğitmenliği ve aynı alanların zümre başkanlığı görevlerini yürütmektedir. Bunun yanı sıra İstanbul ve İzmir'de iki merkezde hüsnü hat dersleri vermektedir.

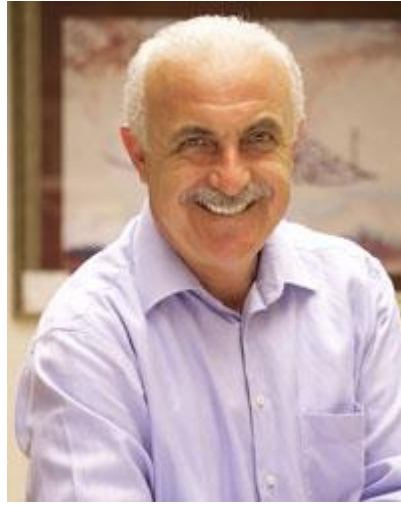
Hat ve ebru sanatı alanında yetiştirdiği çok sayıda öğrencisiyle beraber önemli sanat projeleri gerçekleştiren sanatçı, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Mısır, Ürdün, Uganda, Suriye, Ukrayna, Singapur, Bosna-Hersek, Hollanda, Katar, Kenya, Norveç ve Fas'ta hat ve ebru gösterileri yapıp sergiler açmıştır. 2013 yılında Venedik Bienali'nde yönetmen Ali Kazma'nın "Rezistans" adlı çok kanallı video eserinde, hat sanatıyla Türkiye'yi temsil etmiştir. Sanat yarışmalarında jüri üyesi olarak da bulunan Dere'nin öğretmenliğinde Türkiye'de ilk defa Eyüp Sultan tarihî Sübyan Mektebi haziresinde düzenlenen "Osmanlı mezar taşlarını okuma seminerleri" büyük ilgi görmüştür.

Hat sanatında klasik formların yanında özgün ve çağdaş formlarda da eserler veren sanatçı, ebru sanatında uyguladığı tam stilize yeni çiçek denemeleriyle literatüre yeni desenler kazandırmıştır.

Sanatçının; Türk-İslam sanatları ve tarihiyle alakalı yayınlanmış on beş adet ilmî makalesi, çok sayıda röportajı, radyo ve televizyon programı bulunmaktadır.

Hat sanatı tarihine dair "Hattat Hafız Osman Efendi", Osmanlı mezar taşlarıyla alakalı "Eyüp Sultan'da Taşa İşlenen Medeniyet", Kültür Bakanlığı yayınları arasından çıkan "Hat ve Tezhip Sanatı" kitaplarının yazarlarından. Dere, ebru sanatının tarihini, malzemelerini ve uygulamalarını anlatan ve İSMEK tarafından yayınlanan "Ebru Sanatı" adlı eseri ve "Devlet-i Aliye'den Günümüze Ebru Sanatı" ile Hat sanatının eğitimine dair "Hat Sanatı Nesih Yazı Metodu" kitaplarını yayınlamıştır (Dere, 2014, Sanatçıyla yapılan görüşme sonuçlarından).

2.1.9. Hikmet Barutçugil'in özgeçmişi.

Şekil 2.27. Hikmet Barutçugil

1952 yılında Malatya’da doğan Hikmet Barutçugil, ortaöğrenimini ailesinin 1960’larda yerleştiği İstanbul’da bitirmiş, 1971 yılında Vefa Lisesi’nden mezun olduktan sonra, 1973 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu’nda tekstil eğitimi almaya başlamıştır. Burada merhum Prof. Emin Barın’ın öğrencisi olmuştur. Kendisi klasik ciltte ve hat sanatında büyük bir sanatkâr olan Barın, derslerinde; yeni neslin geleneksel sanatlara ilgisizliğinden yakınarak, öğrencilerini bu sanatlara yönlendirmiştir. Yine derslerinden birinde Barın; *“Beyazıt’ta üniversitenin ünlü cümle kapısındaki kitabeleri restore ettirmek için İspanya’dan uzman kişi getirildiğinden, 1950’li yıllarda Türkiye’de bu işi yapacak uzman bir kişi bulunamadığından”* bahsetmiştir. Hikmet Barutçugil bu olaydan fazlasıyla etkilenerek, geleneksel sanatlarımıza karşı bir ilgi beslemeye başlamıştır.

Hocası Prof. Emin Barın’ın teşvikiyle hat sanatıyla ilgilenmeye ve yine hocasının tavsiyesiyle Süleymaniye Kütüphanesi’nde büyük hattatların eserlerini incelemeye başlamış, bu eserleri incelerken zemin ve pervazlarda kullanılan ebruları fark etmiştir.

Yine hocasının tavsiyesiyle Üsküdar'da bir attar dükkânında bulunan Mustafa Düzgünman'a giderek, ebru sanatını öğrenmek istediğini belirtmiştir. Fakat o dönemlerde Düzgünman, kimseye ders vermemektedir. Bunun üzerine Hikmet Barutçugil, 1973 yılından itibaren ebruyla ilgili bulabildiği tüm yazıları okuyarak ve eski ebru örneklerini inceleyerek kendi kendine ebru çalışmalarına başlamıştır.

Barutçugil, bir dönem sonra güzel desenler elde etmeye başlayınca ebruya daha da sıkı sarılmış ve heyecanı daha da artmıştır. Başarısında, Akademi'den aldığı Temel Sanat Eğitiminin de katkısı olduğunu söyleyen sanatçı, ebruda farklı denemeler de yaparak, sanatına yeni açılımlar katmıştır (Barutçugil, 1999, s. 10).

1977 yılında Akademi'den tekstil desinatörü olarak mezun olunca tüm çalışmalarını ebru üzerine yoğunlaştırmıştır ve o günden bugüne hiç ara vermeden ebru çalışmalarını sürdürmektedir (www.ebristan.com).

1978-1981 yılları arasında ihtisas için gittiği İngiltere'nin Londra şehrinde araştırma ve çalışmalarını aralıksız olarak sürdüren sanatçı, Akademiden aldığı sanat altyapısını gelenekli sanatlarla sentezleyerek ebru sanatına yepyeni bakış açıları getirmiştir (Barutçugil, 2003-a, s. 198).

Ebruyu yaşatmak için, onunla yaşamının gereğine inandığından, ebruyu birçok farklı malzemeye uygulayarak, onu günlük hayatın içine de katmıştır. Günlük kullanılan eşyalardan, tekstil ürünlerine, iç mimariden dekorasyona kadar birçok alana ebruyu uygulamıştır.

Ebru sanatını her zaman bir bilim dalı gibi görüp geliştirmeyi arzulayan sanatçı, daha önce yapılmayan yöntemler deneyerek, literatüre; "Barut Ebrusu" olarak bilinen ebru türünü bulan kişi olarak geçmiştir (Dere, 2011, s. 41).

Ebru sanatını hem yurtiçinde hem de yurtdışında tanıtmak için dersler ve seminerler vermiş, dünya çapında önemli müzelerde sergiler açmıştır. 100 kişisel, 97 karma sergi açan Barutçugil, 164 kurs ve seminer düzenlemiş, 91 konferans ve uygulamalı ebru gösterimi ile 6 sanat terapisi gerçekleştirmiştir.

Royal Collage Of Art (Londra), Internationale Gesellschaft für Musik-Ethnologie und Kunsttherapie Forschung (Viyana), Otonom University (Madrid), University of Graz (Avusturya), Basel Paper Museum (İsviçre), University of Massachusetts (Boston, ABD) ve Lok Virsa Museum'da (İslamabat) ve birçok Sanat Akademisi'nde dersler vermiştir (Barutçugil, 2014, s. 250).

Barutçugil'in katıldığı kongrelerden biri de; 1992 yılında Amerika'nın San Francisco şehrinde yapılan Ebru Kongresi'dir. Ebru bir Türk sanatı olarak bilinmesine rağmen, Türkiye'den sadece Hikmet Barutçugil kongreye katılmıştır. Hikmet Barutçugil kongreye onur konuğu olarak katıldığı için, ondan açılış konuşması yapması istenir. Konuşması, sergilenen ebrular kadar ilgi görmüş ve Amerika'nın "Ink and Gall" dergisinde yayınlanmıştır. Bu konuşmanın sonunda bir mesele gündeme gelmiştir; "Ebru neden kendi ülkesinde bu kadar ilgi görmemektedir?" Barutçugil gelecek kongrenin İstanbul'da yapılacağı sözünü verir. Böylelikle Hikmet Barutçugil 1997 yılında "Yüzeyin Ötesi" "Beyond The Surface" isimli 4. Ebruzenler Kongresini İstanbul'a taşımış, düzenlemiş ve yönetmiştir. Ebristan adını verdiği İstanbul Ebru Evi'nin açılışında buluşan ve dünyanın dört bir yanından gelen 100'ün üzerinde sanatçı, 300-400 yıllık ebruları görünce ebrunun anavatanının İstanbul olduğunu anlamışlar ve sonrasında bunlarla ilgili olumlu birçok makale yayınlamışlardır (Turan, 2007, s. 196-199).

Hikmet Barutçugil, London School of Economic Science’ın 2012 yılında düzenlediği Art in Action Sanat Festivali’nde “Best of The Best”, altın madalya ödülünü alan ilk ve tek Türk sanatçıdır (Barutçugil, 2014, s. 250).

Bunların yanında çok sayıda TV programına katılan Barutçugil’in birçok makale, bildiri ve röportajı da mevcuttur. Ayrıca: “Renklerin Sonsuzluğu”, “Suyun Renklerle Dansı”, “Suyun Rüyası Ebru”, “The Dream of Water”, “Efsun Çiçeği”, “Ebristanbul”, “Siyah Beyaz Ebru”, “O’nun Şefkati”, “Simetri”, “Battaldan Baruta Ebruvan”, “Ebristan’da Yeşerenler”, “Türklerin Ebru Sanatı”, “Ebruli Mardin”, “Hikmet Barutçugil Minyatür Kitap”, “Ebrularda Mardin”, “Dostluk Defteri” ve “Traumeauf Wasser (Almanca, İngilizce)”, “Elif”, “Ebrunun Mermer Yüzü” adlı yayınlanmış on dokuz eseri bulunmaktadır (Barutçugil, 2014, s. 250).

Uluslar arası birçok ödülü olan sanatçının bütün bunlara ek olarak; London British Museum başta olmak üzere dünyaca ünlü müzelerde ve bazı özel koleksiyonlarda sürekli sergilenen eserleri mevcuttur (Dere, 2011, s. 42).

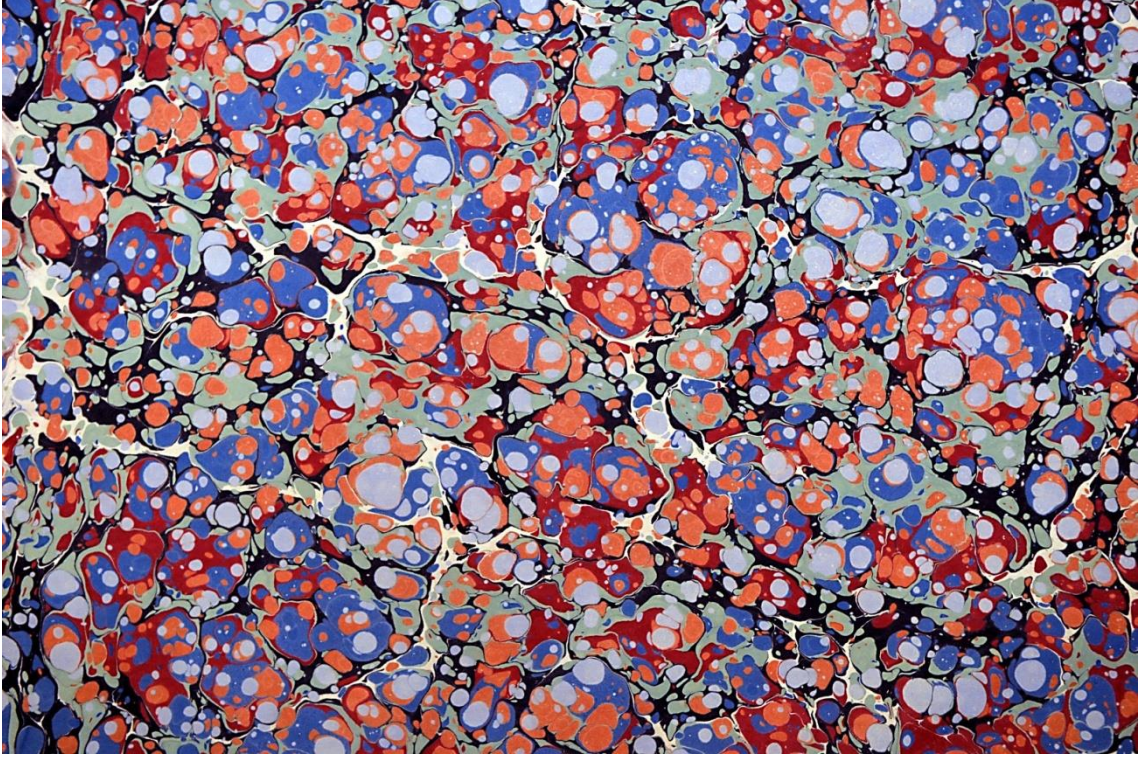
Ebru sanatına getirdiği dinamizm ve çağdaş yorumlarla, ebru sanatı hem ulusal hem de uluslar arası bir ilgi odağı haline gelmiştir.

Hikmet Barutçugil eğitim faaliyetlerini halen Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Ebristan Salacak Ebru Evi, TBMM Milli Saraylar Geleneksel Sanatlar Merkezi ve bazı eğitim kurumlarında sürdürmektedir (Barutçugil, 2014, s. 250).

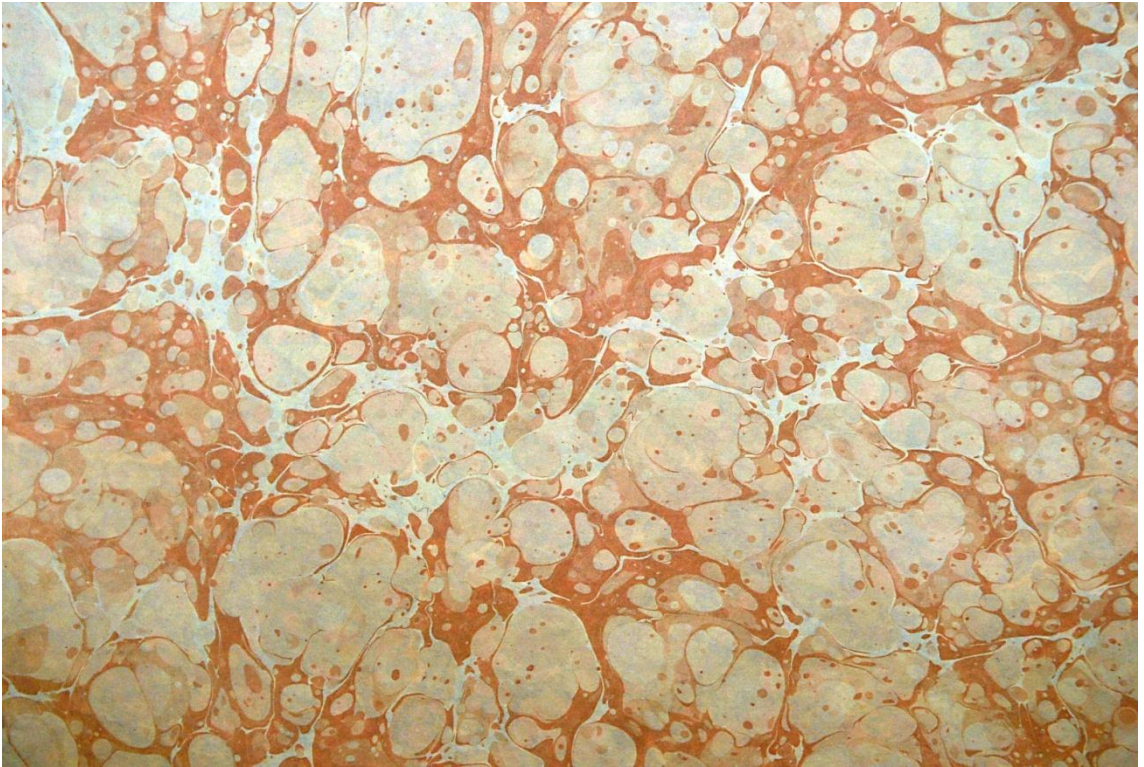
2.1.9.1. Hikmet Barutçugil'in ebru eserlerinden örnekler.

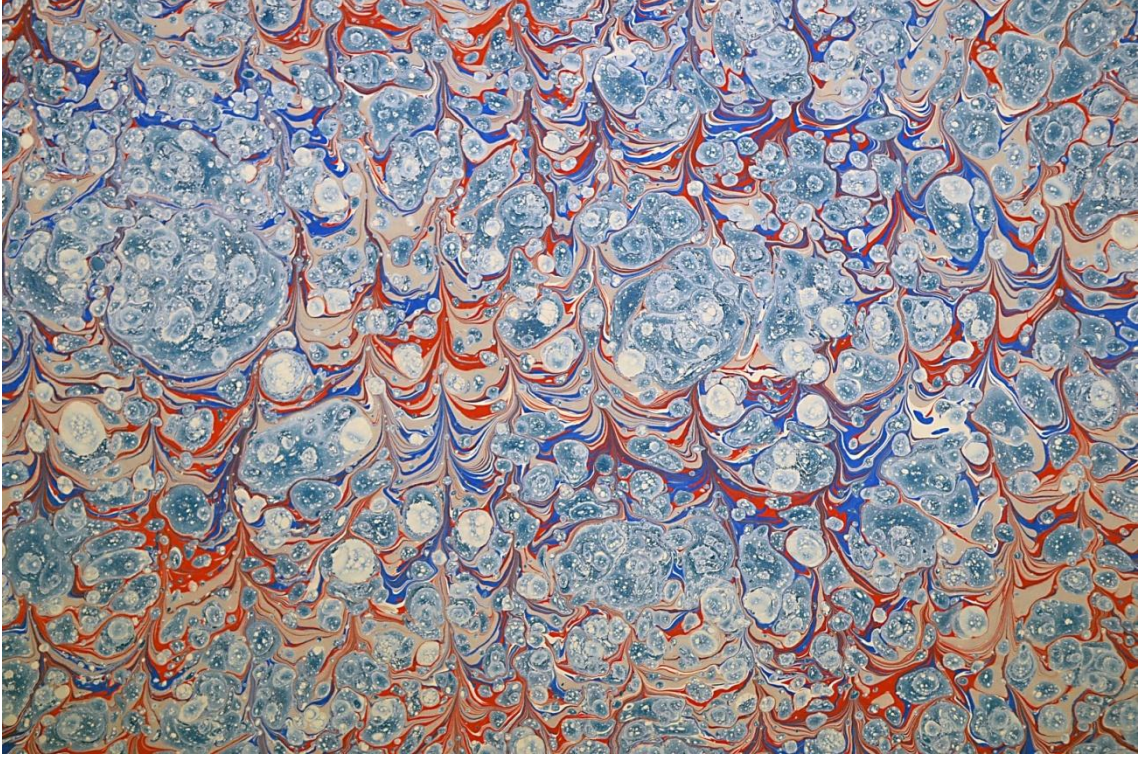
Şekil 2.28. Battal Ebru üzerine akkâse yöntemiyle yapılmış Atatürk portresi

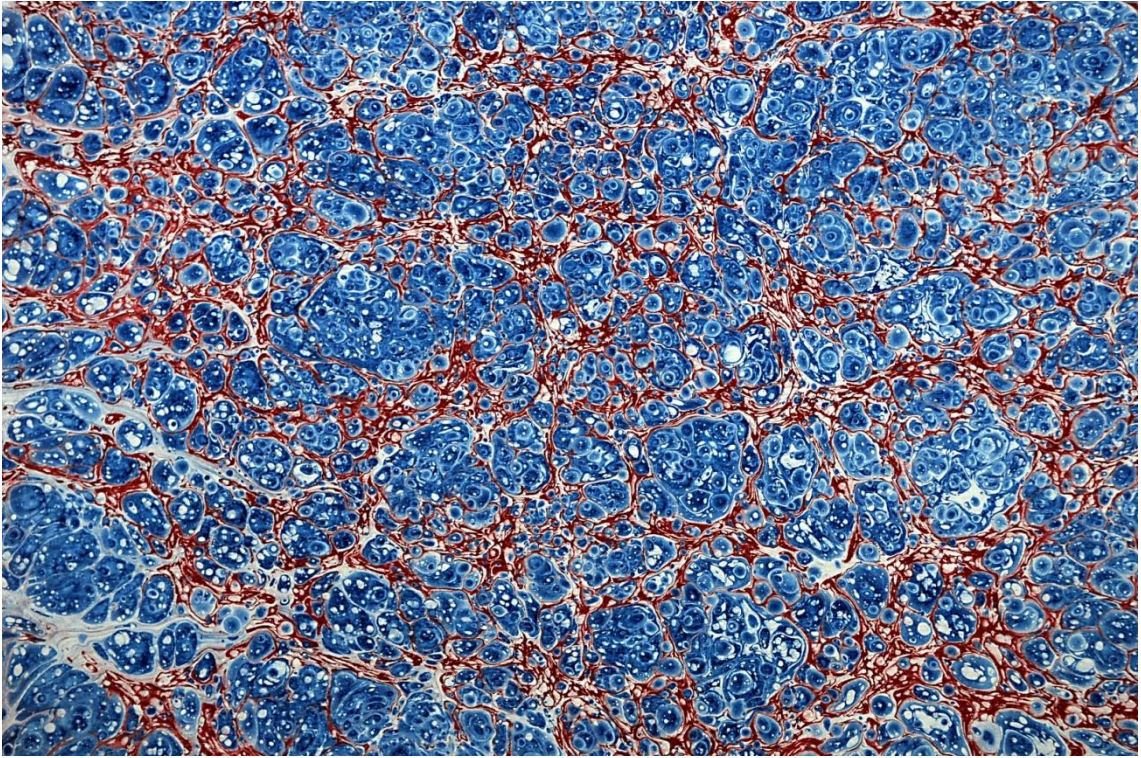
Şekil 2.29. Battal Ebru

Şekil 2.30. Battal (Hafif) Ebru

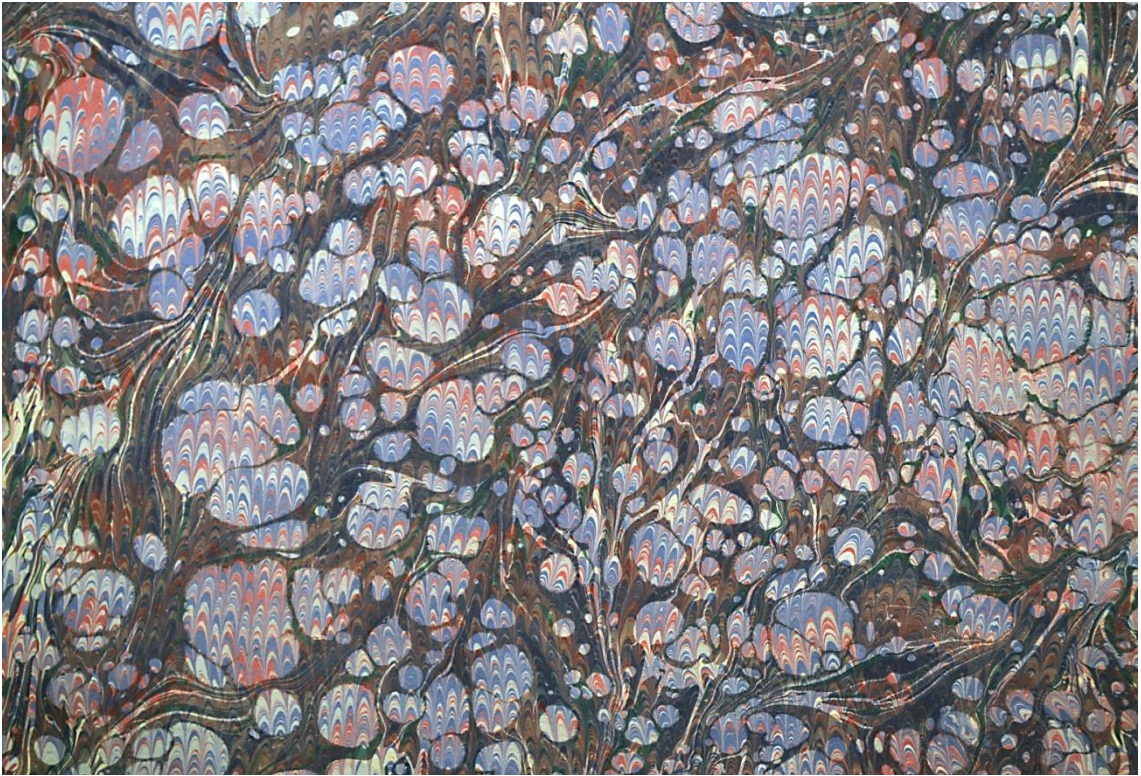
Şekil 2.31. Serpimeli Ebru

Şekil 2.32. Neftli Ebru

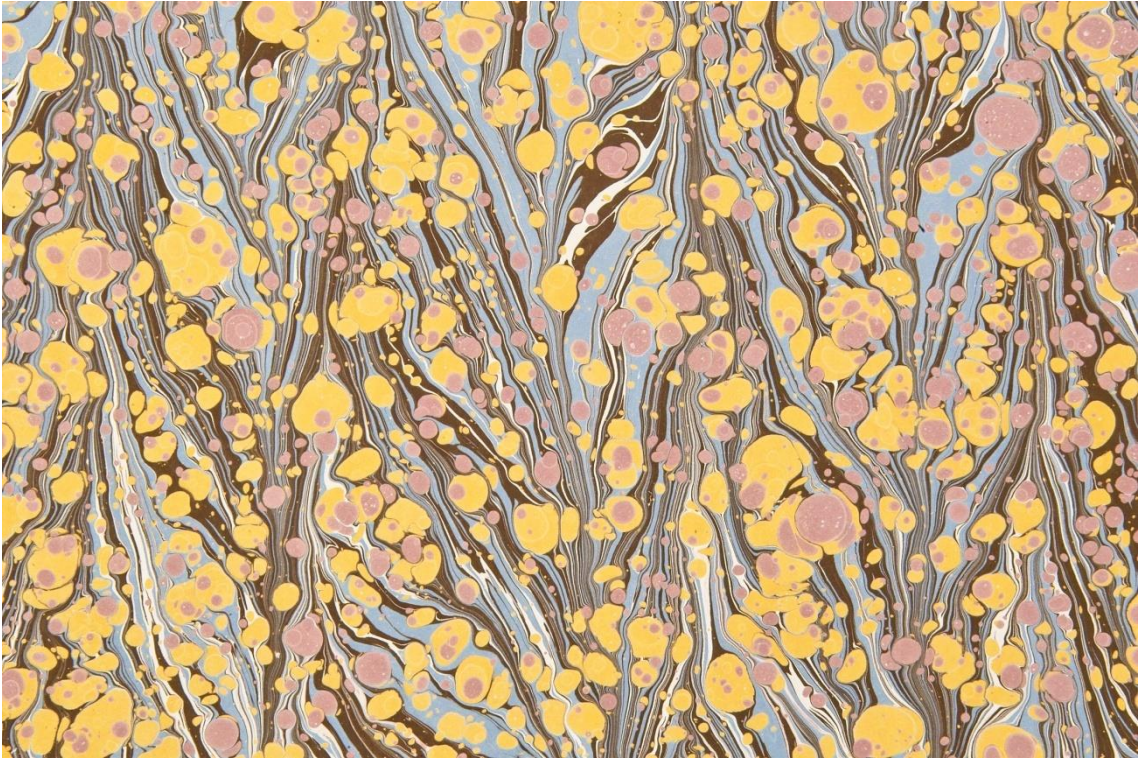
Şekil 2.33. Gel-Git Ebru (Barutçugil, 2008, s. 55)

Şekil 2.34. Çift Baskı Ebru

Şekil 2.35. Çift Baskı Ebru (Barutçugil, 2008, s. 83)

Şekil 2.36. Gel-Git Ebru üzerine Serpme Ebru (Barutçugil, 2008, s. 47)

Şekil 2.37. Taraklı Ebru

Şekil 2.38. Bülbülyuvası Ebru

Şekil 2.39. Taraklı Ebru

Şekil 2.40. Taraklı (Tavus kuşu desenli) Ebru (Barutçugil, 2008, s. 50)

Şekil 2.41. Battal Ebru üzerine Çiçekli Ebru

Şekil 2.42. Taraklı Ebru üzerine gül ebrusu

Şekil 2.43. Dalgalı Ebru üzerine lale ebrusu

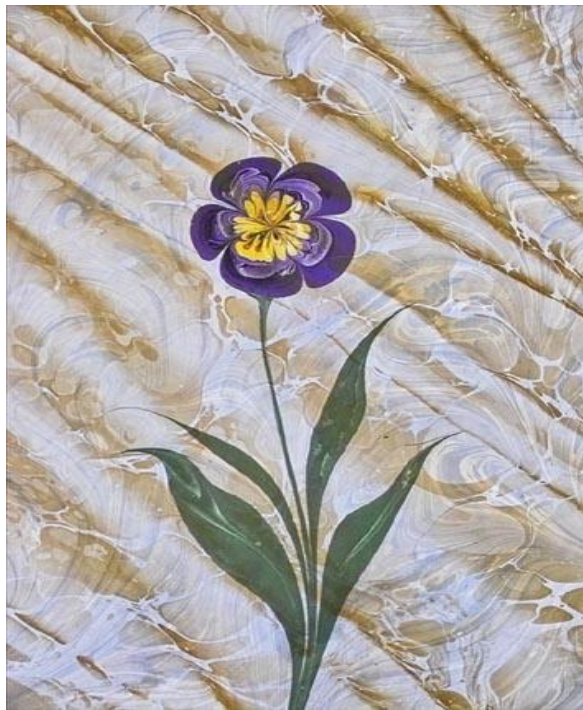
Şekil 2.44. Dalgalı Ebru üzerine karanfil ebrusu (Barutçugil, 2008, s. 129)

Şekil 2.45. Battal Ebru üzerine sümbül ebrusu (Barutçugil, 2008, s. 135)

Şekil 2.46. Şal Ebru üzerine Chris çiçeği (Barutçugil, 2008, s. 130)

Şekil 2.47. Dalgalı Ebru üzerine çiçekli ebru

Şekil 2.48. Taraklı Şal Ebrusu üzerine karanfil ebrusu

Şekil 2.49. Battal Ebru üzerine sümbül ebrusu (Barutçugil, 2008, s. 122)

Şekil 2.50. Barut Ebrusu üzerine Efsun Çiçeği

Şekil 2.51. Barut Ebrusu üzerine Chris çiçeği

Şekil 2.52. Barut Ebrusu üzerine çiçekli ebru

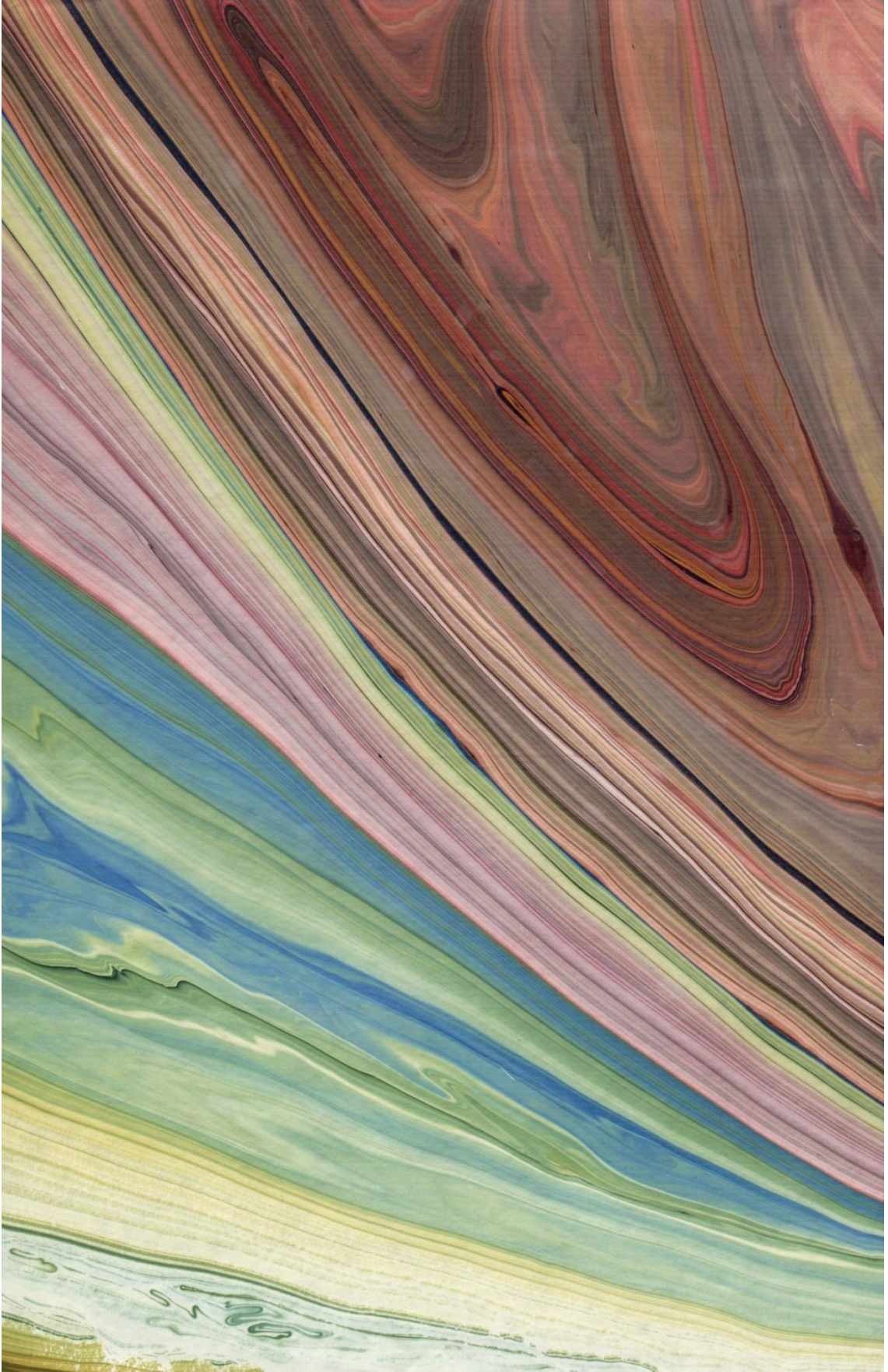
Şekil 2.53. Barut Ebrusu üzerine gül ebrusu (<http://www.onunsefkati.org>)

Şekil 2.54. Barut Ebrusu

Şekil 2.55. Barut Ebrusu üzerine lale ebrusu (Barutçugil, 2007, s. 18)

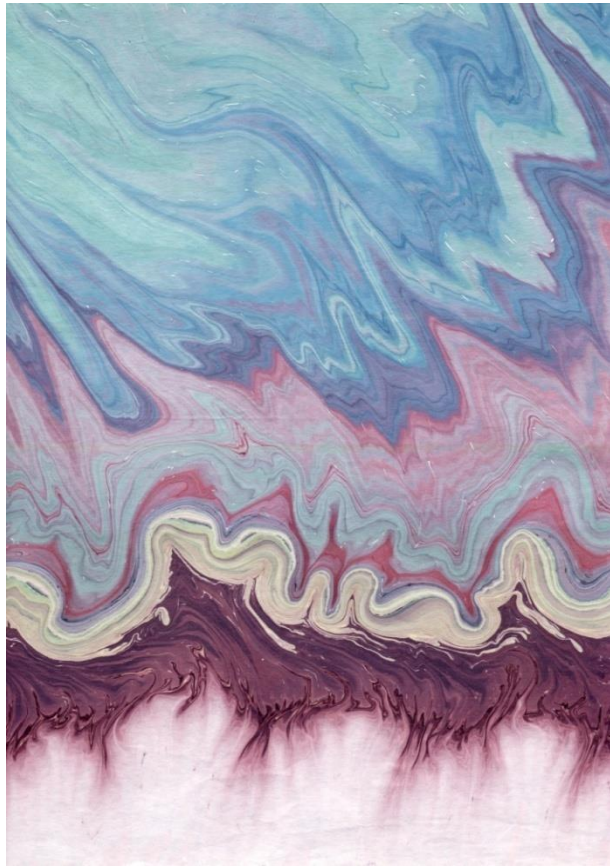
Şekil 2.56. Barut Ebrusu

Şekil 2.57. Barut Ebrusu

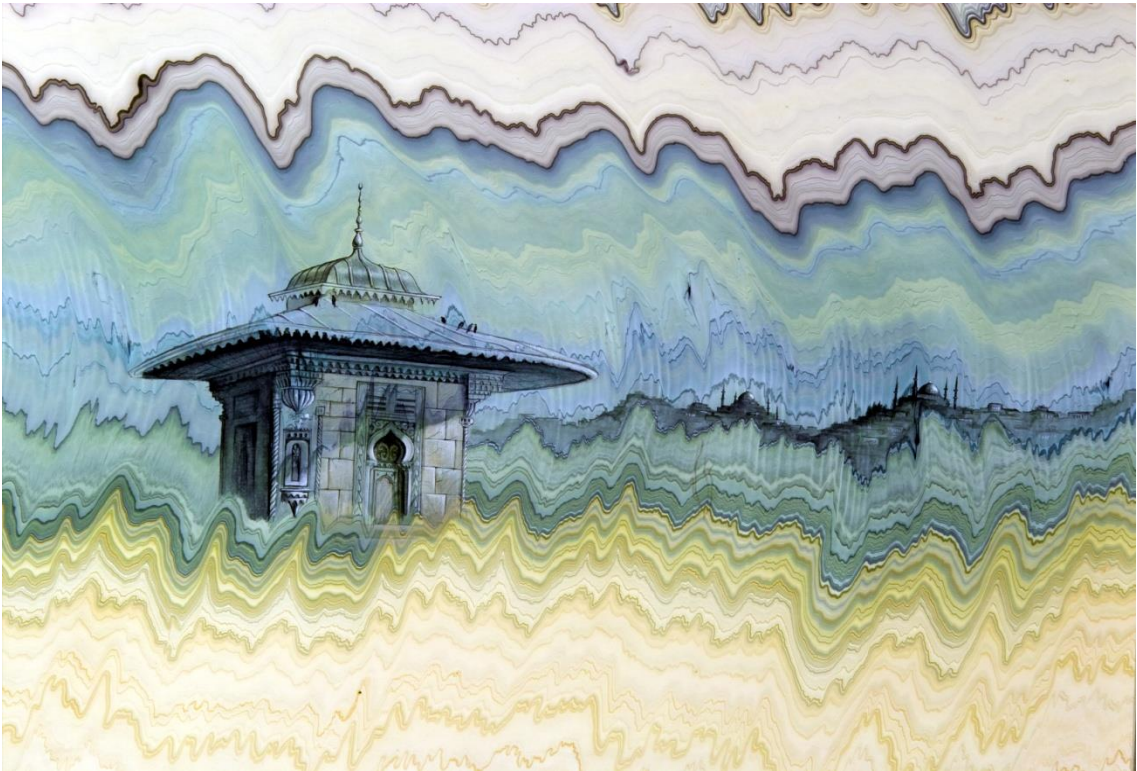
Şekil 2.58. Barut Ebrusu üzerine “Atatürk” resmi

Şekil 2.59. Barut Ebrusu

Şekil 2.60. Barut Ebrusu üzerine Akkâse Ebru

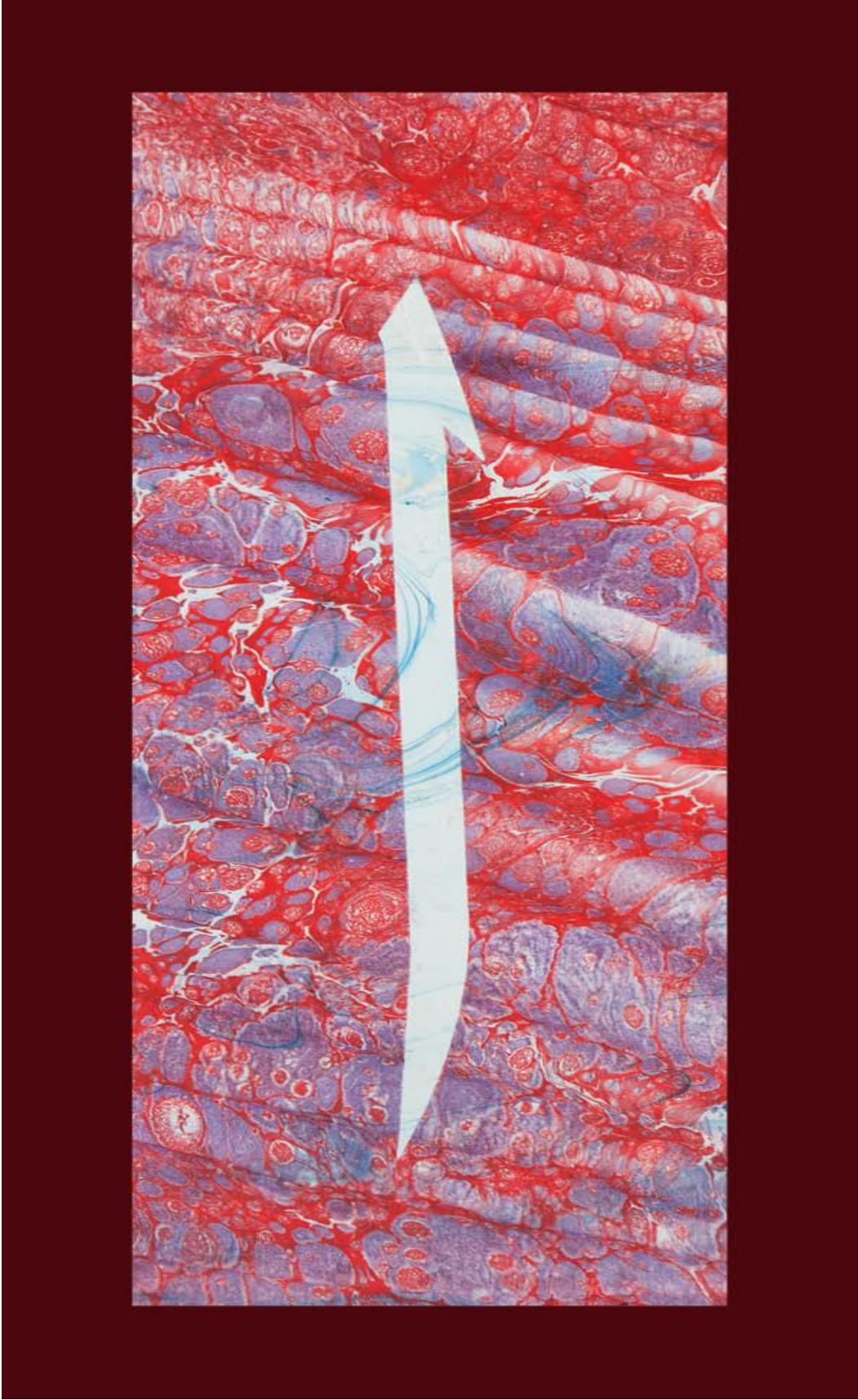
Şekil 2.61. Barut Ebrusu üzerine İstanbul görüntüleri (Barutçugil, 2008, s. 237)

Şekil 2.62. Barut Ebrusu üzerine Akkâse Ebru

Şekil 2.63. Barut Ebrusu üzerine Akkâse Ebru “Ve cealnê minel mâi külle şey’in hayy / Her şeyin sudan yaratıldığını bilmiyorlar mı?” “Enbiya Suresi: 30. Ayet”

Şekil 2.64. Dalgalı Ebru üzerine “Elif” “Elif İnceliktir” (Barutçugil, 2013, s. 29) (23x48 cm)

Şekil 2.65. Barut Ebrusu üzerine İstanbul görüntüleri

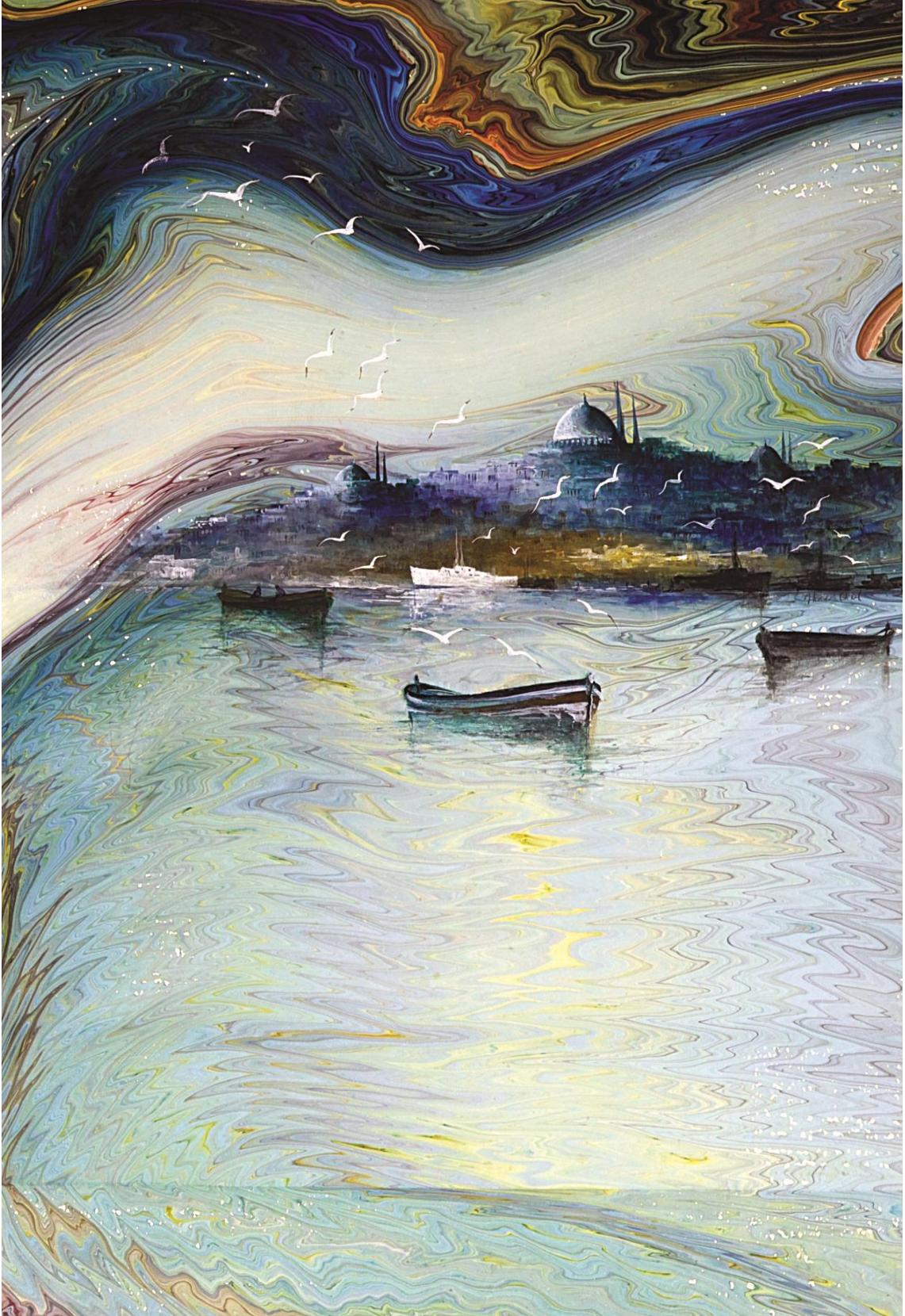
Şekil 2.66. Barut Ebrusu üzerine İstanbul Kız Kulesi (Barutçugil, 2008, s. 247)

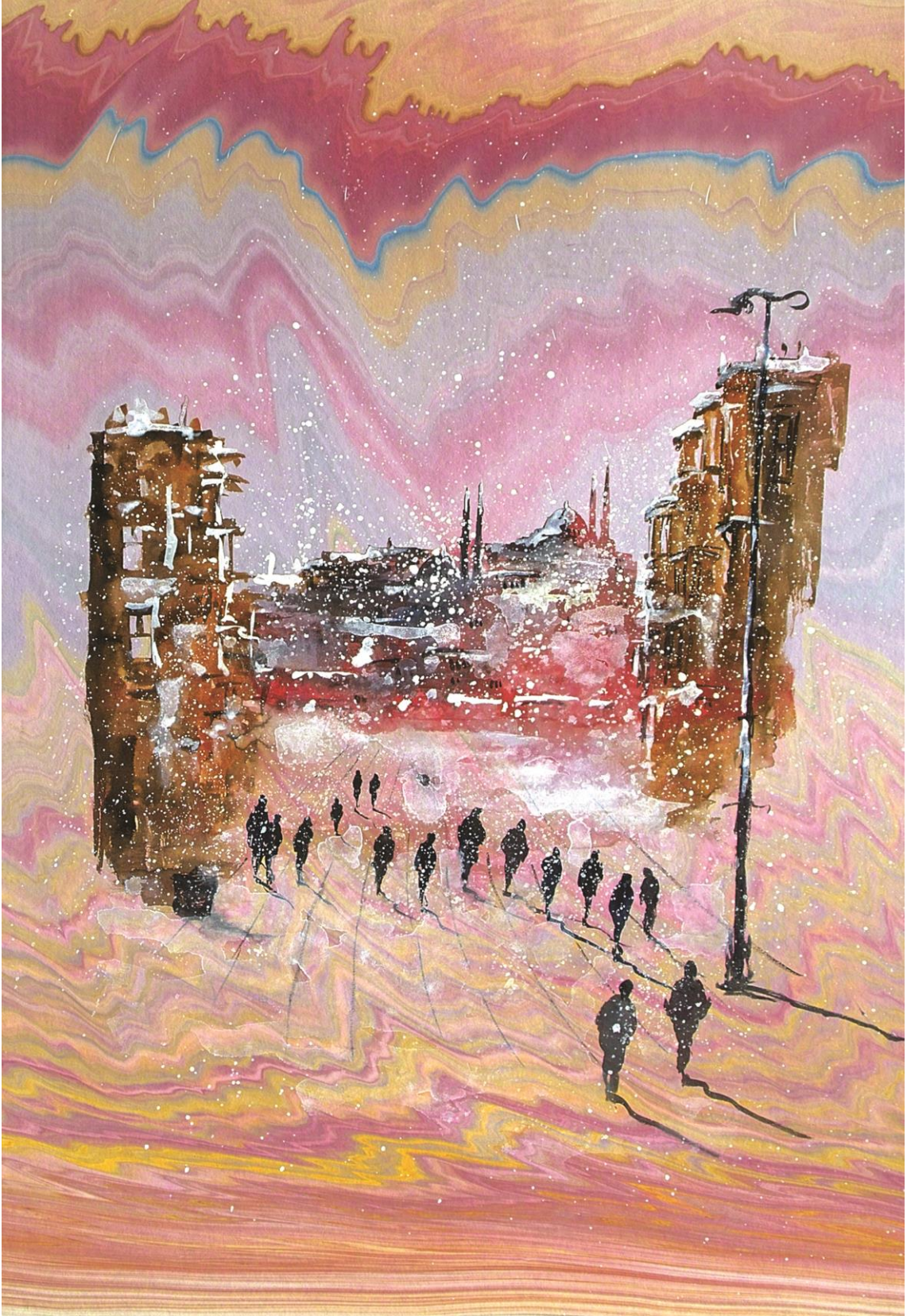
Şekil 2.67. Barut Ebrusu üzerine İstanbul görüntüleri (Barutçugil, 2008, s. 251)

Şekil 2.68. Barut Ebrusu üzerine Kız Kulesi (Barutçugil, 2008, s. 216-217)

Şekil 2.69. Barut Ebrusu üzerine İstanbul görüntüleri

Şekil 2.70. Barut Ebrusu üzerine İstanbul görüntüleri (Barutçugil, 2013, s. 71)

Şekil 2.71. Barut Ebrusu üzerine İstanbul görüntüleri

Şekil 2.72. Barut Ebrusu üzerine Mardin'den görüntüler (Barutçugil, 2012-b, s. 72)

Şekil 2.73. Barut Ebrusu üzerine Mardin Ulu Cami Minaresi-1176 (Barutçugil, 2012-b, s. 75)

Şekil 2.74. Barut Ebrusu üzerine Mardin Deyr-ul Umur Manastırı–Midyat/Mardin, 397 (Barutçugil, 2012-b, s. 75)

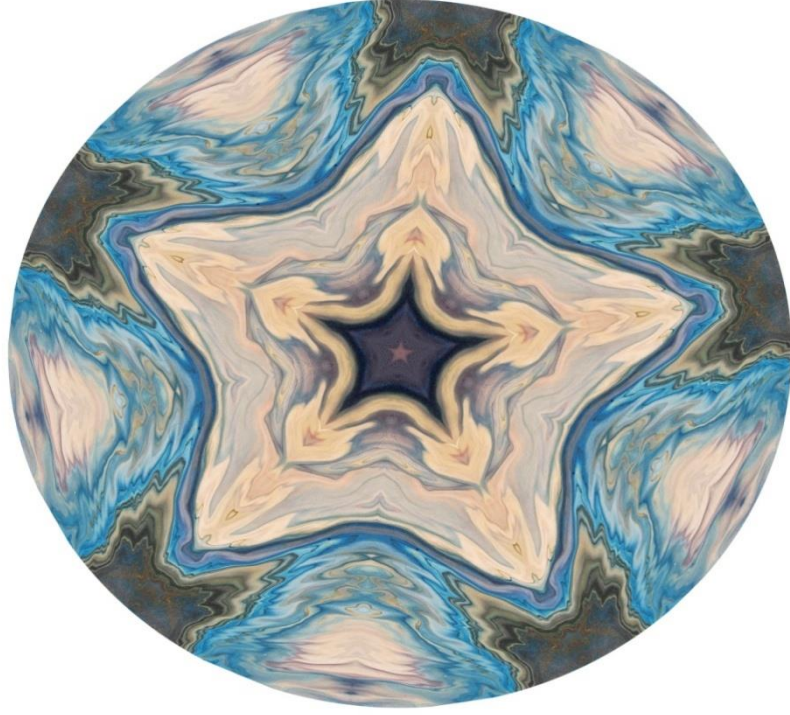
Şekil 2.75. Barut Ebrusu üzerine Mardin'den görüntüler (Barutçugil, 2012-b, s. 109)

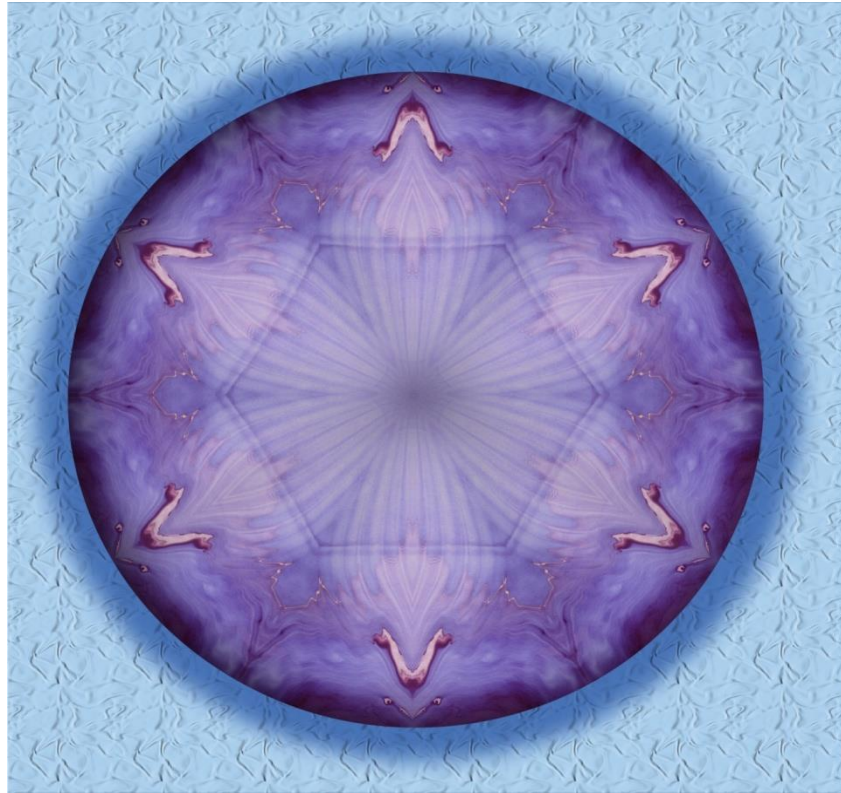
Şekil 2.76. Barut Ebrusu üzerine İstanbul'dan görüntüler (Barutçugil, 2008, s. 221)

Şekil 2.77. Barut Ebrusu “Simetri” (Barutçugil, 2006)

Şekil 2.78. Barut Ebrusu “Simetri” (Barutçugil, 2006)

Şekil 2.79. Barut Ebrusu “Simetri” (Barutçugil, 2006)

Şekil 2.80. Barut Ebrusu üzerine “Atatürk” resmi

Şekil 2.81. Barut Ebrusu üzerine “Atatürk” resmi

Şekil 2.82. Barut Ebrusu üzerine Efsun Çiçeği (Barutçugil, 2003, s. 53)

Şekil 2.83. Battal Ebru üzerine Efsun Çiçeği (Barutçugil, 2001, s. 134)

Şekil 2.84. Battal Ebru üzerine Efsun Çiçeği (Barutçugil, 2001, s. 135)

Şekil 2.85. Siyah Beyaz Ebru, Efsun Çiçeği (Barutçugil, 2004, s. 93)

Şekil 2.86. Barut Ebrusu üzerine Efsun Çiçeği (Barutçugil, 2003, s. 13).

(Bu bölümdeki görsellerin tamamı Hikmet Barutçugil'in koleksiyonundan alınmıştır)

2.1.10. Ebru sanatının günümüzdeki durumu. Geçmişle günümüz arasında bağlantı kuran en önemli kaynaklardan biri de şüphesiz sanat eserleridir. Sanat; kültürlerarası etkileşimleri, farklılıkları ve yakınlıkları gözleme imkânı sağlar. Gelişim ve değişimleri belirlemede araştırmacılara yardımcı en büyük kaynak, kültürel varlıklardır (Serin, 2008, s. 99).

Bu kültürel varlıklarımızdan biri olan ebru sanatı; Osmanlı'nın son dönemleri ile Cumhuriyet'in ilk yıllarında, sayıları oldukça az birkaç değerli sanatkârın eliyle ve emeğiyle günümüze ulaşmıştır (www.zaman.com.tr/yorum_turk-eburu-sanati).

Türk süsleme sanatları içinde müstesna bir yere sahip olan ebruculuk, Osmanlı Dönemi'nde oldukça ilerlemiş bir sanat dalı olmuştur (Pala, 2003, s. 141).

İlk örnekleri 16. yy.in ilk yarısıyla tarihlenen ebru sanatı; Osmanlı Dönemi'nde sayısız örnekler vermiş ve bu örnekler müzeler ve yazma eserler kütüphanesindeki yerini almıştır. Ebru sanatının en eski örneklerinin ve en eski tarihli yazmalarının Türklere ait olması, bu sanata milli bir kimlik kazandırmaktadır. 17. yy.dan itibaren de "Türk kâğıdı" adıyla önce Avrupa'ya, oradan da tüm dünyaya yayılmıştır (www.zaman.com.tr/yorum_turk-eburu-sanati).

Ebru sanatı 1600-1700'lü yıllarda en parlak dönemini yaşamıştır. Bunda en büyük pay Avrupalıdır. Ebruya; "Türk kâğıdı", "Türk mermer kâğıdı", "Türklerin kâğıdı mermerleştirme sanatı" isimlerini veren Avrupalılar; o dönemlerde Türklerden pek çok sayıda ebru örneği talep etmişlerdir. Bunlar arasında, birçok krala gönderilen ebrulu hatıra defterleri de vardır. Ayrıca o yıllarda ciltçilik ve süslemelerin ilgi görmesi de ebruculuğun gelişmesini sağlamıştır (Sungur, 1994, s. 55).

Fakat Yahudilerin özel makinelerle ebruyu seri üretime dökmeleri, ebruculuğun duraklama dönemine girmesine sebep olmuş, bu olay klasik Türk ebru sanatına darbe vurmuştur. Makine ile basılan ebrular piyasaları doldurmaya başlayınca ebru ustaları yavaş yavaş kendilerini geri çekmişlerdir. Bu sebeple duraklama dönemine giren ebru sanatı, bu sanata gönül veren ebru ustalarımızın üstün gayretleriyle yok olmaktan kurtularak, günümüzde yeniden zirveye oturmuş, Türk süsleme sanatlarımızın en önemlilerinden birisi olmuştur (Başar, Tiryaki, 2000, s. 2-3).

Özellikle Cumhuriyet döneminde Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Akademisi)'nde ebrunun ders olarak okutulmaya başlanması, ebru sanatı için, çok önemli bir gelişme olmuştur. Çok değerli ebru ustalarından Necmettin Okyay da Akademi'de ebru hocalığı yapmış ve birçok ebru sanatçısı yetiştirmiştir.

1977 yılında İstanbul'da Süleymaniye Kütüphanesi'nde Kültür Bakanlığı'nın açmış olduğu ebru kursu ise, Türkiye'de bir ilk olmuştur. Bu kursun hocası da, bu sanatı Türkiye'de bilen iki kişiden biri olan neyzen ve ebru ustası Niyazi Sayın'dır. Diğeri ise; merhum Prof. Dr. Süheyl Ünver'dir ve sık sık Niyazi Sayın'ı ziyarete giderek hem hocayı hem de öğrencileri ebru konusunda teşvik etmiştir.

O dönemde ebru sanatının İstanbul'da bile unutulduğu; ebru malzemesi bulmanın zor olduğu gibi, bu sanata ilgi alaka bulmanın da zor olduğu bilinmektedir. 1977 yılında Uğur Derman'ın çıkardığı ilk ebru kitabı, sanatın tanınmasında çok faydalı bir kaynak olmuştur. Ayrıca ebru ustaları da tanınmaya ve aynı zamanda ilgi alaka görmeye başlayınca, ebru sanatı unutulmaktan ve yok olmaktan kurtulmuştur (Dere, 2011, s. 7).

Gerçekten de ebru sanatı son 40-50 yıl içerisinde hayal bile edilemeyecek ölçüde gelişim göstermiştir. 70'li yıllarda Hikmet Barutçugil yeni çıkışlar yapmıştır. Özellikle 80'lerin sonunda ve 90'lı yıllarda ebru sanatında bir patlama yaşanmıştır.

Mustafa Düzgünman 80’li yıllarda öğrenci yetiştirmeye başlamış ve beş öğrencisine icazet vermiştir. Önemli yerlerde ebru kursları düzenlenmeye başlanmış, üniversitelerin Geleneksel Türk Sanatları bölümlerine ebru dersleri koyulmuştur. Bazı kurum ve kuruluşlar, sonra da belediyelerin Halk Eğitim Merkezleri ebruyla ilgili dersler, kurslar ve seminerler düzenlemeye başlamışlardır.

Bu hızlı gelişimle, tarihte hep olduğu gibi; zanaatlarında ilerleyip sanata ulaşanlar, ustalarını geçenler olmuştur. Ebru sanatı artık İstanbul dışında da yapılır hale gelmiştir. Her kitle bu sanatı tanımış ve sevmiştir.

Günümüzde ise bu sanatı icra edenlerin sayısı o kadar artmıştır ki; bunun sonucunda rekabet başlamış, bu da kaliteyi arttırmış, hala da arttırmaya devam etmektedir (Çalışkan, 2007, s. 329-330).

Artık en güzel şekilde icra edilen Türk ebrusu, dünya çapında ilgi ve alaka uyandırmış, aynı zamanda da beğeni kazanmış bir sanat dalı haline gelmiştir.

Ebrunun bütün dünyada bu kadar hızlı yayılmasının ayrı ve kayda değer bir de hikâyesi vardır. Bir Almanya macerası yaşayan ve sonunda da mağdur edilen Hikmet Barutçugil, daha sonra bu gelişmeden mutluluk duyduğunu söyleyerek şöyle anlatıyor:

1984 yılında Almanya’da bir fuara katıldım. O fuarda bir firma ile anlaştık. Yılda 30 bin ebru üretecektik. Onlar paket kâğıdı olarak vereceklerdi. Ama 6 bin ebrudan sonra bu işin devamı gelmedi. Onlar kendi üretimlerine devam ettiler. Biz telif hakkı alamadık. Fakat bunda da bir hikmet var. O şekilde ebruyu bütün dünyaya tanıtmış olduk. Ingrafik diye bir firma. Amerika’dan Avustralya’ya kadar ebruyu paket kâğıdı olarak dünyanın her yerine gönderdi ve tanıttı. Bu işin ne kadar faydalı olduğunu yıllar sonra daha iyi anladık (Yardım, 2003: 30).

Ebru; gerek ilgi çeken malzeme ve yapılış tekniğiyle, gerekse felsefesinin derinliğiyle herkesi kendine âşık eden bir sanattır. Bunun ebru sanatına hem olumlu, hem de olumsuz tesirleri olmaktadır. Ebruya duyulan büyük ilgiyle yapılan temelsiz çalışmalar, ebru sanatına zarar vermekte, onu hafife almaktadır. Oysaki ebru, aklın ve tecrübenin gönülde buluştuğu bir sanattır. Ancak o zaman bu sanat geleceğe, gelecek nesillere taşınabilir (www.sadreddinozcimi.com/ebru).

Kâğıt bezeme ya da kâğıt süsleme sanatı olarak bilinen ve süsleme sanatları arasında hususi bir yeri bulunan ebru, artık günümüzde kâğıt haricinde birçok malzemeye de uygulanmaktadır. Farklı kumaşlar, deri, cam, seramik, keçe, ahşap malzemeler ebrunun uygulandığı malzemeler arasında yer alır. Belki de ebrunun kullanım alanlarının genişlemesi ebru sanatını yeniden popüler bir hale getirmiştir. Ebru artık kitapların cilt kapaklarından çıkıp, başlı başına duvarlarımızı süsleyen bir sanat haline gelmiştir.

Modern ebruculardan biri olan Hikmet Barutçugil, “*Geleneğimizin zenginliklerini güncelleştirerek yaşarsak yaşatabiliriz. Yenilenmeyen sanat unutulmaya, yok olmaya mahkûmdur.*” diyerek sanatını ve tarzını bize anlatmaktadır. Kendi adının verildiği Barut Ebrusu ve ebru üzerine yapılan minyatür tarzında resimlerle sanatını, özünü bozmadan, modernize etmiştir. Böylece ebru sanatını tüm dünyada tanıtmaya çabasıyla sanatını evrenselleştirmiştir.

Gerçekten de ebru, sanat izleyicileri tarafından olağanüstü bir ilgi gören ve bu ilgiyi de hak eden bir sanatımızdır. Bu sanatımıza sahip çıkıp onu yüceltmek de bizlere düşmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÖNTEM

Bu bölümde öncelikle araştırmanın modeline ilişkin bilgiler sunulacaktır. Daha sonra model seçimi, veri kaynakları, veri toplama araçları, verilerin toplanmasındaki işlem basamakları ve verilerin analizinde kullanılan yöntemler ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

3.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma monografik bir çalışma olmakla birlikte, araştırmada tarama (survey) modeli de kullanılmıştır. Tarama modeli; geçmişte ya da hala günümüzde var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay ya da birey, kendi şartları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Bunları herhangi bir şekilde değiştirme ya da etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan araştırmaya konu olan birey ya da olayı uygun bir şekilde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2009, s. 77).

Araştırmanın deseni, metot yönünden incelendiğinde bir “Durum Çalışması (Case Study)” dır. Bu yöntem nitel çalışmada çok yaygın olarak kullanılan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımın en temel özelliği; bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Nitel araştırmada toplanan veriler de farklılık gösterir. Bunlar; ses kayıtları, video kayıtları, yazılı belge ve dokümanlar, resimler, gözlem ve görüşme notları olabilir (Yıldırım, Şimşek, 2013, s. 47).

“Hikmet Barutçugil’in ebru sanatına ve sanat eğitimine katkıları” konulu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma; görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi nitel veri toplama metotlarının kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül olarak ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır.

Nitel araştırmada en sık kullanılan yöntemlerden olan görüşme ve gözlem, sosyal olguların göreceliliğini ve hareketliliğini bir an için de olsa yakalamaya ve anlamaya yönelik çalışmalardır. Bu metotların en önemli katkısı; araştırılan konuyu ilgili kişilerin gözüyle görebilmeye ve bu bakış açılarını oluşturan sosyal yapıyı ve süreçleri ortaya çıkarmaya imkân vermesidir (Yıldırım, Şimşek, 2013, s. 45-46).

Bu araştırmada, nitel analiz türlerinden olan görüşme metodu kullanılarak, üzerinde çalışılan konunun derinlemesine betimlenmesi, yorumlanması ve kişilerin bakış açılarının irdelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaçlar ışığında, ebru sanatçısı Hikmet Barutçugil ile kendi sanat evi olan İstanbul Ebru Evi Ebristan’da bizzat görüşülmüş, hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki açık uçlu sorular sanatçıya yöneltilmiş, alınan cevaplar doğrultusunda sanatçı ve sanatı hakkında bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Görüşme verileri ses kaydı ve video çekimi ile kaydedilmiştir. Ayrıca, sanatçı kendi atölye ortamında gözlemlenerek, öğrencileri ile olan iletişimi ve öğretim tekniği hakkında bilgiler edinilmeye çalışılmıştır. Sanatçının ebru eserleri yerinde incelenmiş, eserleri ile ilgili bilgiler kaydedilmiştir. Araştırmanın sonunda da; sanatçının ebru sanatına ve sanat eğitimine katkıları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Ayrıca Hikmet Barutçugil'in yetiştirdiği öğrencilerden birisiyle yüz yüze, diğer dört kişiyle de sanal ortamda yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşülmüş; cevaplar, yazılı belgeler şeklinde alınmış ve çözümlenmeleri gerçekleştirilmiştir.

Aynı zamanda Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Bölümü'nde 2014-2015 eğitim-öğretim yılında, üçüncü sınıfta öğrenim görmekte olan bir grup öğretmen adayına da; "Ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil ile ilgili görüşlerini almak" amacıyla bir anket formu uygulanmış, elde edilen bilgiler ışığında çözümlenmeler yapılarak yorumlamalara gidilmiştir.

3.2.Örneklem

Bu araştırmanın örneklem grubunu; ebru sanatçılarından Hikmet Barutçugil ve kendi atölyesinde yetişen beş öğrencisi (4 bayan, 1 erkek) oluşturmaktadır. Aynı zamanda, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Bölümü'nde, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören öğretmen adayları da, araştırmanın örneklemini içerisinde yer almaktadır.

Örneklem olarak alınan, Pamukkale Üniversitesi Resim-İş Öğretmenliği Bölümü 3. Sınıf öğretmen adaylarından 19 kişilik öğrenci grubunun seçilme nedeni; 3. sınıfta müfredatta olan Geleneksel Türk Sanatları dersini bir dönemdir alıyor olmalarıdır. Katılımcıların 12'si bayan, 7'si erkek öğrenciden oluşmaktadır.

Öğretmen adaylarından oluşan bu gruba, 18.11.2014 tarihinde öncelikle grubun demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 18 sorudan oluşan bir anket formu, hemen sonrasında da ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla 14 sorudan oluşan bir anket formu verilmiş ve gruptaki öğrencilerden bunları cevaplamaları istenmiştir.

Aynı grubun içinden ulaşılabilen 12 kişiye, 27.11.2014 tarihinde ve Geleneksel Türk Sanatları dersinde; “Ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil”in anlatıldığı bir sunum yapılmış, sanatçı ve eserleri hakkında bilgiler verilmiştir. Bu sunumun arkasından, daha önce uygulanan anket formu tekrar öğretmen adaylarına uygulanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada; bazı demografik bilgilere ulaşmak için araştırmacı tarafından hazırlanmış “Kişisel Bilgi Formu” ve katılımcıların Hikmet Barutçugil ve ebru sanatı konusundaki görüşlerinin detaylı bir biçimde nitel olarak araştırılması amacı ile geliştirilen yarı yapılandırılmış “Ebru Sanatı ve Hikmet Barutçugil ile İlgili Görüşler Anketi” ölçek olarak kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel bilgi formu. Araştırmanın bağımsız değişkenleri hakkında bilgi toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu; katılımcıların eğitim durumunu, mezun olduğu bölümü, mezun olduğu lise türünü, yaşını, daha önce ebru sanatıyla ilgili bir eğitim alıp almama durumlarını belirlemeye yönelik 18 sorudan oluşmuştur (EK-1A ve EK-1B).

3.3.2. Ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil ile ilgili görüşler anketi. Araştırmada; katılımcıların Hikmet Barutçugil ve ebru sanatı konusundaki görüşlerinin araştırılması amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen “Ebru Sanatı ve Hikmet Barutçugil ile İlgili Görüşler Anketi” kullanılmıştır (EK-2A ve EK-2B). Yarı yapılandırılmış anket; amaca dayalı görüşleri açığa çıkarmaya çalışan, kapalı ve açık uçlu soruların yer aldığı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış anketin birleşimi olan bir anket türüdür (Akt. Çermik, 2013, s. 141; Sarantakos, 2005). Alan yazında da anket hazırlandıktan sonra öncelikle üç alan uzmanına verilmesi, soruların anlaşılır olup olmadığı ile soruların ele alınan konu kapsamında yeterliliğine ilişkin olarak incelemeleri istenmektedir. Bu inceleme sonunda

anket kullanılabilir hale gelmektedir (Akt. Çermik, 2013, s. 141; Silverman, 2005; Guba & Lincoln 1985). Bu araştırmada araştırmacı tarafından anket geliştirilirken, alan yazında yazılmış tezler ve makaleler incelenerek olası soru tipleri çıkarılmış ve yarı yapılandırılmış taslak ölçek hazırlanmıştır. Taslak lekte Hikmet Barutçugil ve ebru sanatına yönelik 18 soru maddesi bulunmaktadır. Ancak üç alan uzmanı tarafından bu sorular 14 madde Şeklinde yeniden yapılandırılmıştır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Verilerin toplanması aşamasında araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan bir adet ‘‘Kişisel Bilgi Formu’’ (EK-1A ve EK-1B) ve bir adet ‘‘Ebru Sanatı ve Hikmet Barutçugil ile İlgili Görüşler Anketi’’ (EK-2A ve EK-2B) uygulaması yapılmıştır. Anket, uzmanların görüşlerine dayanılarak 2014 Mart ayında geliştirilmiştir. Geliştirilmiş olan lme aracı, gerekli izin ve onaylar alındıktan sonra, aynı zamanda Hikmet Barutçugil ve öğrencileriyle gerekli telefon görüşmeleri yapıldıktan sonra, 2014 Haziran ve Ağustos ayları arasında Hikmet Barutçugil’in kendisine ve beş öğrencisine; 2014-2015 eğitim-ğretim yılının gz döneminde de Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş ğretmenliği’nde öğrenim görmekte olan 19 ğretmen adayına ayrı ayrı uygulanmıştır. Yapılan bu görüşme ve anketlerin sonucu olarak da konuyla ilgili veriler toplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu bölüm iki başlık altında incelenecektir. Birincisi nitel yollarla elde edilen verilerin analizi, ikincisi ise nitel veri analizinde güvenirlik ve geçerlik Őeklinindedir.

3.5.1. Nitel verilerin analizi. Bu bölümde yarı yapılandırılmış olarak hazırlanmış olan ‘‘Ebru Sanatı ve Hikmet Barutçugil ile İlgili Görüşler Anketi’’nin nasıl analiz edildiğinden bahsedilecektir. Analiz tekniği olarak betimsel analiz kullanılacaktır.

Wolcott'a (1994) göre betimsel analiz; kavramsal yapının önceden belirlendiği, sınırlarının çizildiği analiz tekniğidir.

Nitel araştırmalarda veri analizi çeşitlilik, yaratıcılık ve esneklik anlamına gelmektedir. Bu nedenle her nitel çalışma farklı bir takım özellikler taşır ve veri analizinde farklı bir takım yaklaşımlar gerektirir (Akt: Yıldırım ve Şimşek 2013, s. 253; Wolcott, 1994). Nitel veri analizinde bütün araştırmacıların üzerinde hem fikir olduğu üç temel kavram vardır. Bunlar; betimleme, analiz ve yorumlamadır.

Betimleme: Araştırmada toplanan verilerin, araştırma problemine ilişkin olarak neleri söylediği ya da hangi sonuçları ortaya koyduğu ön plana çıkmaktadır. Gözlemlenen bir ortamda ne olup bittiği, görüşme yapılan kişilerin neler söylediği, çalışılan dokümanların hangi bilgileri ortaya koyduğu, bu yaklaşıma uygun olan sorulardır. Yani betimleme yaklaşımıyla “Ne?” sorusuna cevap aranabilir.

Analiz: Veri grubunda doğrudan görülemeyen, ancak kavramsal kodlama ve sınıflama yoluyla temaların ve bu temalar arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması, bu sürecin temel işlevidir. “Neden?” ve “Nasıl?” sorularına cevap aranır.

Yorumlama: “Bu söylenen veya gözlemlenen ne anlama gelmektedir?” sorusu bu sürecin temelini oluşturur. Anlamın ön plana çıkarılması ise, elde edilen bulguların kendi bulunduğu ortam içinde yorumlanmasına bağlıdır. Verilerin anlamlandırılması ise öznel bir süreçtir ve yorumların herkes tarafından aynen kabul edilmesi beklenemez. Araştırmacı, verileri kodladıktan sonra kendi bakış açısıyla, ortaya çıkan sonuçları nasıl gördüğünü ortaya koymaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 254) .

Bu süreç, konuyla bağlantılı olmayan tarafsız iki öğretim elemanı tarafından tekrarlanmış ve kodlamanın çok az farkla aynı yapıldığı gözlenmiştir. Tarafsız uzmanlara,

toplanan verilerin tamamı değil, yaklaşık % 30'luk kısmı verilmiş ve kodlama yapmaları istenmiştir. Araştırmacı ve diğer iki gözlemci bu farkları birlikte değerlendirerek bir uzlaşya varmışlardır ve kodlama bu uzlaşya sonucuna göre değiştirilmiştir. Bu analiz ve yorumlardan sonra, ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil ile ilgili bilgilerin, belli başlıklar halinde yorumlamaları yapılmıştır.

3.5.2. Nitel veri analizinde güvenilirlik ve geçerlik. Nitel araştırmada geçerlik; araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesi anlamına gelmektedir (Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 289; Kirk & Miller, 1986). Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır. Buna göre yapılan bu çalışma geçerlik ölçütlerini karşılayan bir çalışmadır. Çünkü araştırmacı katılımcılardan aldığı her bilgiyi ve kullandığı basamakları açık bir şekilde ifade etmiştir.

Ayrıca Gay tarafından 1987 yılında ileri sürülen güvenilirlik formülü hesaplamaları sonucunun %70 olması durumunda çalışmanın güvenilir olacağını ifade etmiştir. Bu bağlamda araştırmacı tarafsız iki uzmandan yardım istemiş ve uzmanların kendi kodlamalarıyla, araştırmacının örneklemden rastgele seçtiği %30'luk bir veri kaynağına ait kodları ilişkilendirmelerini istemiştir (Taşkın, Ekici, 2008, s. 75). Yapılan kodlamalar sonucunda araştırmacıyla uzmanların kodlamaları arasında % 85 oranında görüş birliği sağlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu bölümde; ölçme araçları yoluyla elde edilen bulgular ortaya konmuş ve yorumlanmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın problemlerine ve alt problemlerine yönelik bulgular ayrı ayrı ele alınmıştır.

Araştırmanın ilk alt problemi; “Hikmet Barutçugil kendi öğrencileri gözünde nasıl bir eğitimidir?”, ikinci alt problemi; “Hikmet Barutçugil kendi öğrencileri gözünde nasıl bir sanatçıdır?”, üçüncü alt problemi ise; “Hikmet Barutçugil Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğretmen adayları gözünde nasıl bir sanatçıdır?” sorusudur. Bu sorulara cevap bulmak için yapılan görüşme ve anketler doğrultusunda bulgular elde edilerek yorumlanmıştır.

Araştırmaya; Ebristan isimli Ebru Sanat Evi’nde Hikmet Barutçugil’in kendisinden ebru dersi alan beş öğrencisi katılmıştır. Tablo 4. 1.’deki verilere göre katılımcılardan dördü bayan, biri erkektir. Katılımcıların yaşları; 30-45 arasındadır. Katılımcıların hepsi de üniversite mezunu olup; Kimya Mühendisi, Bilgisayar Öğretmeni (Bilgisayar Danışmanı), Sanatçı Asistanı, Tekstil Tasarımcısı, Ebru Eğitmeni ve Hat, Ebru, Kaligrafi Sanatçısı, Türk-İslam Sanatları Uzmanı iş ya da mesleklerine sahiptirler.

4.1. Hikmet Barutçugil'den Ders Alan Öğrencilerle İlgili Bilgiler

4.1.1. Hikmet Barutçugil'den ders alan öğrencilerin demografik özellikleri.

Tablo 4.1. Hikmet Barutçugil'in Öğrencilerinin Demografik Bilgileri

	Demografik Nitelik	N	%
Cinsiyet	Kız	4	80
	Erkek	1	20
Yaş Aralığı	21-30	0	0
	30 ve üzeri	5	100
Mezun Oldukları Okul Türü	Lise	0	0
	Üniversite	5	100
	Diğer	0	0
Meslek ya da İş	Kimya Mühendisi	1	20
	Bilgisayar Öğretmeni (Bilgisayar Danışmanı)	1	20
	Sanatçı Asistanı	1	20
	Tekstil Tasarımcısı, Ebru Eğitmeni	1	20
	Hat, Ebru, Kaligrafi Sanatçısı, Türk-İslam Sanatları Uzmanı	1	20

4.1.2. Hikmet Barutçugil'den ders alan öğrencilerin ebru sanatıyla ilgili

görüşleri. Hikmet Barutçugil'in öğrencilerinin ebru sanatıyla ilgili görüşlerini belirlemek için; "Hikmet Barutçugil'in Öğrencileriyle Yapılan Görüşmede Kullanılan Görüşme Formu" (EK-2B) kullanılmış ve bununla ilgili Hikmet Barutçugil'in öğrencilerine 9 açık uçlu soru yöneltilmiştir. Katılımcıların cevaplarından elde edilen veriler, açık kodlama tekniği kullanılarak gruplandırılmış ve çözümlenmeleri yapılmıştır. Ayrıca katılımcı grubun sorulara verdikleri cevapların frekans (f) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmış, bu değerler Tablo 4. 2.'de verilmiştir.

Tablo 4.2. Hikmet Barutçugil'den Ders Alan Öğrencilerin Ebru Sanatıyla İlgili Görüşleri

Sorular	Hikmet Barutçugil'den Ders Alan Öğrenciler				
	A.S.	S.E.	M.O.	S.K.	Ö.F.D.
1.Ebru eğitimi almaya nasıl karar verdiniz?	Televizyonda görerek	Albüm kapağından etkilenerек	Ebruya özel ilgi duyarak	Ebru sergisinden etkilenerек	Hikmet Barutçugil'in ebru gösterisinden etkilenerек
Frekans(f)	1	1	1	1	1
Yüzde(%)	%20	%20	%20	%20	%20
2.Ne kadar süre ebru eğitimi aldınız?	8 yıl	7 yıl	8 ay	1,5 yıl	2 yıl
Frekans(f)	1	1	1	1	1
Yüzde(%)	%20	%20	%20	%20	%20
3.Hala ebru yapıyor musunuz?	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Frekans(f)	5	5	5	5	5
Yüzde(%)	%100	%100	%100	%100	%100
4.Ne kadar süredir ebru yapıyorsunuz?	8 yıl	7 yıl	5 yıl	6 yıl	20 yıl
Frekans(f)	1	1	1	1	1
Yüzde(%)	%20	%20	%20	%20	%20
5.Hiç ebru sergisi açtınız mı?	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Frekans(f)	5	5	5	5	5
Yüzde(%)	%100	%100	%100	%100	%100
6.Daha önce başka birinden ebru eğitimi aldınız mı ya da başka biriyle çalıştınız mı?	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır
Frekans(f)	4	1	4	4	4
Yüzde(%)	%80	%20	%80	%80	%80
7.Ebru sanatı sizce yeniliklere açık bir sanat mıdır?	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Frekans(f)	5	5	5	5	5
Yüzde(%)	%100	%100	%100	%100	%100
8.Ebru sanatı günümüzde hak ettiği ilgiyi görüyor mu?	Yeterince değil	Evet	Evet	Evet	Evet
Frekans(f)	1	4	4	4	4
Yüzde(%)	%20	%80	%80	%80	%80
9.Ebru sanatını diğer sanat dallarından ayıran en önemli özelliği nedir?	Öznellik	Öznellik	Öznellik Kabullenme	Öznellik Vazgeçilmezlik	Öznellik Sonsuz soyutluk
Frekans(f)	5	5	5	5	5
Yüzde(%)	%100	%100	%100	%100	%100

Tablo 4. 2.'de bulguları verilen; "Ebru eğitimi almaya nasıl karar verdiniz?" sorusuna Hikmet Barutçugil'in öğrencilerinden A.S. ; *"Bir televizyon programı aracılığı ile ebrunun nasıl yapıldığını görme fırsatım oldu. Ebrunun yapılışını izlerken içime doğan huzur ve heyecanın tarifini yapmak gerçekten zor. Bu heyecanla ebru sanatını öğrenmeye karar verdim ve bir arkadaşım vesilesi ile yolum Ebristan'a düştü."* diyerek cevap vermiştir. Buradan A.S.'nin ebruyla ilgili bir TV programından etkilenerek ebru eğitimi almaya karar verdiği sonucuna ulaşılmaktadır.

İkinci katılımcı olan S.E. bu soruya; *"Hikmet Hocamızın barut ebrusunu Tarkan'ın "Karma" isimli albüm kapağında görmüştüm. İlk o zaman bu sanat gönlüme düştü. Hocamız ile tanışana kadar, albüm kapağındaki ebrunun kendisine ait olduğunu bilmiyordum. Yollarımız bu vesileyle kesişmiş oldu."* diyerek cevaplamıştır. Buradan da S.E.'nin, ebrulu bir albüm kapağından etkilendiği ve ebru yapmaya karar verdiği sonucuna varılmaktadır.

M.O. ise; *"Çok istediğim için ebru öğrenmeye ve yapmaya karar verdim."* cümlesiyle M.O.'nun kendi isteği üzerine ebru yapmaya başladığı bilgisine ulaşılmıştır.

S.K. bu soruya; *"Üniversite yıllarında gezmiş olduğum bir ebru sergisinden çok etkilenip, ebru sanatını öğrenmeye karar verdim. 2003 yılında Hikmet Hocamla yollarımız kesişti ve bu güzel yolculuğumuz başlamış oldu."* diyerek cevap vermiştir. Katılımcının, gezdiği bir ebru sergisinden etkilenerek ebru eğitimi almaya karar verdiği anlaşılmaktadır.

Kendisi ebru sanatçısı olan Ö.F.D. ise bu soruya; *"Fakülte yıllarında Hikmet Hocamızın okulumuzda yaptığı bir ebru gösterisinden sonra açılan ebru kursuna gitmeye karar vermiştim."* diyerek cevap vermiş, buradan da Ö.F.D.'nin bizzat sanatçıdan, Hikmet Barutçugil'den ve sanatından etkilenerek bu karara vardığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcılara 2. soru olarak; “Ne kadar süre ebru eğitimi aldınız?” sorusu sorulmuş, katılımcılardan A.S. 8 yıl, S.E. 7 yıl, M.O. 8 ay, S.K. 1,5 yıl, Ö.F.D. ise; 2 yıl cevaplarını vermişlerdir.

3. soru olarak “Hala ebru yapıyor musunuz?” sorusu sorulmuş, tüm katılımcılar “Evet” diyerek hala ebru yapmaya devam ettiklerini ifade etmişlerdir.

3. soruya sonda soru olarak; “Yapıyorsanız kaç yıldır ebru yapıyorsunuz?” sorusu ilave olarak sorulmuş, katılımcılardan A.S. 8 yıldır, S.E. 7 yıldır, M.O. 5 yıldır, S.K. 6 yıldır, Ö.F.D. ise 20 yıldır cevaplarını vermişlerdir.

Yine katılımcılara 5. soru olarak; “Hiç ebru sergisi açtınız mı?” sorusu sorulmuş, katılımcılardan sadece M.O. “Hayır” cevabı vermiş, diğer dört katılımcı “Evet” cevabı vererek kişisel ve karma sergilerde bulduklarını ifade etmişlerdir.

Bu bölümde 6. soru olarak; “Daha önce başka birinden ebru dersi ya da eğitimi aldınız mı?” sorusu sorulmuş, S.E. ; “Evet, ilk Caferağa Medresesi’nde Ayla Makas ile ebru eğitimine başladım. Altıntepe İsmek’te İlknur Tecimer ile 2 yıl ebru çalışmalarına devam ettim. Son olarak da Hikmet Hocamız ile çalışmalarımı sürdürmekteyim ” diye cevap vermiştir.

Ö.F.D. ise bu soruya; “İlk olarak Hikmet Hocamdan ebru eğitimi aldım. Ancak daha sonra Fuat Başar Hocamdan da çok istifade ettim. Fuat Başar benim ikinci hocamdır diyebilirim.” sözleriyle cevaplamıştır.

Diğer katılımcılardan A.S. , M.O. ve S.K. ise bu soruya; “Hayır” cevabı vererek, ebru sanatını ve ebru yapmayı sadece Hikmet Barutçugil’den öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

Hikmet Barutçugil'in öğrencilerine; 7. Soru olarak, "Ebru sanatı sizce yeniliklere açık bir sanat mıdır?" sorusu yöneltilmiş, katılımcıların hepsi de bu soruya "Evet" cevabını vermişlerdir.

Katılımcılardan A.S. bu soruya cevap olarak; "Ebru sanatı yeniliklere açık bir sanattır. Aslında bakarsanız bir eylemin sanat adını alması için yeniliklere açık olması gerektiğini düşünüyorum. Aksi takdirde aslına benzer kopyaların yapıldığı bir eylem ortaya çıkar ki buna sanat demek, sanata haksızlık olur." diye ifade ederek, sürekli aynı şeylerin tekrarından oluşan işlerin sanat olamayacağından, sanat olması için mutlaka yeniliklerin olması gerektiğinden bahsetmiştir.

S.E. bu soruyu; "Evet, tüm sanat dalları gibi ebru sanatının da yeniliklere açık bir sanat olduğunu düşünüyorum. Hiçbir şey yerinde saymıyor. Dolayısıyla bu sanatın da özünü kaybetmeden günümüze ayak uydurması gerektiğini düşünüyorum. Eskiden sadece iç pervaz ve cilt yan kapağı olarak kullanılan ebrunun, günümüzde çok değişik objelere uygulandığını görmek mutluluk veriyor. Ayrıca tezhip, minyatür, kat-ı gibi diğer sanatlarımız ile birlikte kullanıldığı zaman da çok hoş bir ahenk oluşturduğunu düşünüyorum." cümleleriyle cevaplayarak, ebru sanatının yeniliklere açık bir sanat olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca ebrunun diğer sanat dallarıyla birlikte kullanıldığında, bir ahenk oluşturduğundan söz etmektedir.

M.O. bu soruya; "Ebru sanatı bence kesinlikle yeniliklere açık bir sanattır." cümlesiyle bu sanatın kesinlikle yeniliklere açık olduğunu kısa ve öz olarak ifade etmiştir.

S.K. ise bu soruyu; "Ebru sanatının yeniliklere açık bir sanat olduğuna, bu yeniliklerin de sanata güzellikler kattığına ve sanatın gelişimini desteklediğine inanıyorum." diye cevaplayarak, bu konudaki görüşlerini ifade etmiştir.

Ö.F.D.' de bu soruyu; *“Yapılan her ebru zaten yeni bir eserdir. Dolayısıyla ebruda yenilik hiç bitmez. Ebru, su üzerinde boyaların yüzdürülüp istenilen yüzeye aktarılması demektir. Dolayısıyla su üzerinde geleneksel tekniklerin dışında yeni teknik ve malzemeler denenebilir. Asıl olan ortaya çıkacak ebruların sanat zeminini iyi bilmektir.”* cümleleriyle cevaplayıp, ebruda yeniliğin hiç bitmediğini ifade etmiştir.

Katılımcılara 8. soru olarak; *“Ebru sanatı sizce günümüzde hak ettiği ilgiyi görüyor mu?”* sorusu sorulmuş, katılımcıların hepsi de *“Evet”* cevabını vermişlerdir.

Katılımcılardan A.S. bu soruya; *“Ebru sanatının çok daha fazla tanınması ve içerisinde ihtiva ettiği gerçek mananın daha da yaygınlaştırılması gerektiğine inanıyorum. Günümüzde Türkiye’de Ebru sanatı eskiye nazaran daha fazla biliniyor, insanlar farklı kurslar aracılığı ile ebru yapmayı öğreniyorlar ama bu benim için yeterli değil. Ebru sanatının tüm dünyaya anlatılması gerekmektedir. Bu anlamda çok sevgili Hocamın çalışmalarını gönülden destekliyorum.”* cevabını vermiş, ebru sanatına olan ilginin eskiye kıyasla iyi olduğunu, fakat kendine göre ilginin yeterli olmadığını ifade etmiştir.

S.E. bu soruya; *“Hocamız hep söyler. Ebru sanatı eskiden kimsenin yüzüne bakmadığı bir sanat dalıymış. Ancak günümüzde ebru sanatına çok yoğun bir ilgi gözlenmektedir. Herkes tarafından beğenilen ve merakla takip edilen bir sanat dalı haline gelmiştir.”* diyerek, önceye göre kıyaslandığında, ebru sanatının oldukça yoğun bir ilgiye sahip olduğunu ifade etmiştir.

M.O. bu soruya; *“Evet, ebru sanatı günümüzde hak ettiği değeri görüyor.”* cümlesiyle kısa ve net olarak olumlu bir cevap vermiştir.

Ö.F.D. ise bu soruya; *“Maşallah, hem de fazlasıyla görmektedir. Türk-İslam sanatları içinde günümüzde en çok bilinen ve üzerinde çalışılan sanat ebrudur.”* diyerek

bu konudaki olumlu düşüncelerini ifade etmiş, hem de Türk-İslam Sanatları içerisinde en yoğun ilginin ebru sanatına ait olduğunu söylemiştir.

Hikmet Barutçugil'in araştırmaya katılan tüm öğrencilerinin bu konudaki düşüncelerinin aynı ve hep olumlu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Bu bölümün son sorusu olan 9. Soru ise; "Size göre ebru sanatını diğer sanat dallarından ayıran en önemli özelliği ya da özellikleri nelerdir?" sorusudur ve bu soruya katılımcıların verdiği cevaplardan %100 "öznelik" temasına ulaşılmıştır. Ayrıca %20 oranında da; "kabullenme, vazgeçilmezlik ve sonsuz soyutluktur" temaları bulgu olarak kaydedilmiştir.

Katılımcılardan A.S. ; *"Her sanatın kendisine has bir takım özellikleri vardır; Ebru sanatının bence en önemli özelliği yapılan bir eserin aynısının yapılmasının mümkün olmadığıdır. Ne kadar uğraşırsanız uğraşın, aynı renkler, aynı malzemeler ile çalışın, yapılan bir ebrunun tıpa tıp aynısını yapmanız asla mümkün değildir. Yani eser tekdir. Bu hali ile ebru sanatının insanlara önemli bir mesaj verdiğini düşünüyorum."* cümleleriyle özet olarak, ebru sanatının özneliğini ifade etmiştir.

S.E. bu soruya; *"Ebru sanatı, insanı gerçekten büyüleyen bir sanattır. Tekneden ne çıkacağını bilemiyorsunuz. Yaptığınızın bir ikincisini yapmak isterseniz bu mümkün olmuyor. Ayrıca sonucu hemen görebiliyorsunuz. Bu da insana ayrı bir heyecan veriyor. Yaptıkça yapmak istiyorsunuz. Her seferinde acaba bu sefer ne çıkacak tekneden diye merak ediyorsunuz. Yeni denemelere oldukça açık bir sanat olan ebru, değişik objelerin üzerine uygulanabiliyor. Bu da ebrunun kullanım alanını arttırıyor."* diyerek, ebru sanatının özneliğinden ve yeniliklere açık bir sanat olduğundan bahsetmektedir.

M.O. sorulan bu soruya; *“Ebru sanatı en başta kişiye razı olmayı öğretir, yani ortaya çıkan şeyi kabul etmek zorunda kalırsınız. Ama bu da güzeldir.”* cümleleriyle cevap vererek, “öznellik ve kabullenme” temalarına ulaşmamızı sağlamıştır.

Katılımcılardan S.K. bu soruyu; *“Ebru sanatında, teknemizi her açtığımızda ilk defa ebru yapıyormuş gibi yenilenen bir duygu sarar içimizi. Boyalarımızı serptikçe tekнемizde bir renk cümbüşü oluşur, su ile boyalar arasındaki ince denge kurulunca bizim için zaman durur, su durur. İşte o an teknede aşk görülür ve yapılan ebrunun tekrarı da yoktur. Bu sebeplerle ebru sanatı bizim için vazgeçilmez bir sanattır.”* ifadeleriyle cevaplamıştır. S.K.’nin bu cümlelerinden; hem “öznellik”, hem de “vazgeçilmezlik” temalarına ulaşılmıştır.

Hikmet Barutçugil’in ilk öğrencilerinden olan Ö.F.D. ise bu soruya cevap olarak; *“Ebru sonsuz soyutluktur. Modern resmin varmaya çalıştığı soyutluğa ebru sanatımız asırlar öncesinde ulaşmıştı. Battal ebrularımız renklerin resminin en güzel örneğidir. O yüzden ebru battaldır; gerisi oyun oynaştır.”* ifadelerini kullanmıştır. Tüm katılımcılarda olduğu gibi buradan da “öznellik” temasına ulaşılabilmektedir. Aynı zamanda “sonsuz soyutluk” teması da buradan çıkarılabilecek temalar arasında yer almaktadır.

4.1.3. Hikmet Barutçugil’den ders alan öğrencilerin Hikmet Barutçugil’in eğitimciliği ile ilgili görüşleri. Araştırmanın alt problemi olarak da belirlenen; “Hikmet Barutçugil kendi öğrencileri gözünde nasıl bir eğitimcidir?” sorusunu cevaplamaya yönelik, Hikmet Barutçugil’in öğrencilerine 4 ayrı açık uçlu soru sorulmuş, bu soruların cevaplarından elde edilen verilerin çözümlenmesiyle, süreci açıklamaya yönelik olarak bir takım kodlara ulaşılmış, bu kodlar gruplandırılmış ve çözümlenmeleri yapılmıştır. Ayrıca katılımcı grubun sorulara verdikleri cevapların frekans (f) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmış, bu değerler Tablo 4. 3.’te verilmiştir.

Hikmet Barutçugil'in kendi öğrencileri gözünde nasıl bir eğitimci olarak görülüp değerlendirildiği konusunda elde edilen bulgular ele alınarak, okuyucunun bu durumu bütün açıklığı ile görebilmesi için kodları oluşturan konulara ilişkin öğrenci görüşleri ile ilgili ifadelerine yer verilerek anlatılmaya çalışılmıştır.

Tablo 4.3. Hikmet Barutçugil'den Ders Alan Öğrencilerin Hikmet Barutçugil'in Eğitimciliği ile İlgili Görüşleri

Sorular	Hikmet Barutçugil'den Ders Alan Öğrenciler				
	A.S.	S.E.	M.O.	S.K.	Ö.F.D.
1.Hikmet Barutçugil ile nasıl tanıştınız?	Tavsiye yoluyla	Tavsiye yoluyla	İnternet aracılığıyla	Tavsiye yoluyla	Kulüp faaliyetlerine Hikmet Barutçugil'in davet edilmesiyle
Frekans(f) Yüzde(%)	3 %60	3 %60	1 %20	3 %60	1 %20
2.Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitimcidir?	Rehber Yapılandırmacı	Yenilikçi Yapılandırmacı	Yapılandırmacı	Yapılandırmacı	Sanatı sevdiren
Frekans(f) Yüzde(%)	4 %80	4 %80	4 %80	4 %80	1 %20
3.Hikmet Barutçugil size neler kazandırmıştır?	Mücadele etme becerisi	Paylaşma ve takdir etme becerisi	Ebru sanatını tanıtma becerisi	Sabır ve yaşam biçimi	Yapabilme duygusu ve özgüven
Frekans(f) Yüzde(%)	1 %20	1 %20	1 %20	1 %20	1 %20
4.Sizce ebru sanatında Hikmet Barutçugil'i önemli bir yere getiren nedir?	İnanç Samimiyet Çalışkanlık	Cesaret Yenilikçi tutum Özgüven	Yenilikçi tutum	Sanat aşkı	Kararlılık

Tablo 4. 3.'e göre katılımcılara sorulan ilk soru; "Hikmet Barutçugil ile nasıl tanıştınız?" sorusu olmuştur. Bu soruya A.S. , S.E. ve S.K. "tavsiye ile" cevabını verirken, M.O. "İnternette araştırarak bulduğunu" söylemiş, Ö.F.D. ise; "Fakültede kulüp

faaliyetleri sırasında Hikmet Barutçugil'i davet ettiklerinde" tanıştığını ifade etmiştir. Bu bulgulardan katılımcıların %60'ı (f:3) tavsiye yoluyla tanıştıklarını, %20'si (f:1) internet aracılığıyla, diğer %20'si de (f:1) kulüp faaliyetlerinde Hikmet Barutçugil'i davet ettiklerini ve bu vesileyle tanıştıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcılara 2. soru olarak; "Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitimidir?" sorusu yöneltilmiş, katılımcılardan alınan cevaplar doğrultusunda kodlar ve temalar oluşturulmuştur. Buna göre Hikmet Barutçugil'i, katılımcıların %80'i (f:4) "rehber, yapılandırmacı bir eğitimi" olarak tanımlarken, %20'si (f:1) "sanatını sevdiiren bir eğitimi" olarak ifade etmişlerdir.

Görüşme yapılan kişilerden A.S. : *"Hikmet Hocam lider bir eğitimidir. Tüm öğrencilerine dostça yaklaşır ve eşit davranır. Öğrencilerin katılımcı olmalarını sağlar. Hep bir hedef doğrultusunda öğrencilerini çalıştırır ve kendilerini aşarak içindeki sanatçı kimliklerini ortaya çıkarma yönünde hareket etmelerini sağlar."* diyerek cevap vermiştir. Buradan Hikmet Barutçugil'in, rehber ve yapılandırmacı bir eğitimi olduğu temalarına ulaşılmıştır.

Bir diğer öğrencisi olan S.E. bu sorunun cevabını şu şekilde dile getirmiştir:

"Hocamız 40. sanat yılını doldurdu ve bunca seneye rağmen onu hala ilk günkü heyecanı ile ebru yaparken görebilirsiniz. Bu sanatı öğretirken; aldığı hazı, yaşadığı coşkuyu bizlere de yansıtır. Dersini çok güzel hikâyelerle süsler, hiçbir zaman dinlemekten bıkmazsınız. İleri seviyede olmamıza rağmen, zaman zaman kursa yeni başlayan arkadaşların arasına katılırız ve sanki ilk kez izliyormuş gibi büyük bir keyifle Hocamızı izleriz. Hikmet Hoca bize; "Ben size önce ebruyu sevmeyi öğretiyorum, severseniz zaten öğrenirsiniz" der. Herkesi kucaklar, bağrına basar. Hocamızın öğrencisi olduğum için çok mutluyum. Onun gibi bir değer ile birlikte olmaktan gurur duyuyorum. Ayrıca bizleri özgür

bıraktığı için onun dışında başka bir hoca ile çalışabilmem mümkün değil. Yaptığımız ebruların zaman zaman istediğimiz gibi olmadığını görürüz, beğenmediğimiz anlar olur. Ama Hocamız hiçbir zaman bu konuda bizleri sert eleştirmez ve kırmadan tatlı tatlı dile getirir.”

Bu cümlelerden de Hikmet Barutçugil’in, yenilikçi ve yapılandırmacı bir eğitimci olduğu temasına ulaşılmıştır.

Öğrencilerinden olan M.O. : *“Hikmet Hoca, aktif öğrenmeye çaba gösteren bir eğitimcidir.”* cevabını vermiş, bu cevapla da Hikmet Barutçugil’in, aktif öğrenmeye önem veren ve yapılandırmacı bir eğitimci olduğu temasına ulaşılmıştır.

Öğrencilerinden S.K. ile yapılan görüşmede bu soruya: *“Hikmet Barutçugil, öğrencilerine karşı sevgi doludur. Ebru sanatının öğretilmesi ve sevdirmesi konusunda çok etkilidir. Güçlü felsefesiyle ebru sanatını bizlere yaşatan çok değerli bir eğitmendir.”* diye cevap alınmıştır. Buradan da, Hikmet Barutçugil’in yaparak-yaşayarak öğreten bir eğitimci olduğu sonucuna varılmış, yine yapılandırmacı bir eğitimci olduğu temasına ulaşılmıştır.

Hikmet Barutçugil’in ilk öğrencilerinden olan Ö.F.D. ile yapılan görüşmede ise alınan cevap: *“Önce sanatı sevdiren bir eğitimcidir. Çünkü sevdikten sonra her iş daha kolay olur.”* şeklindedir. Buradan da Hikmet Barutçugil’in sanatını sevdiren bir eğitimci olduğu temasına ulaşılmaktadır.

“Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitimcidir?” sorusuna Hikmet Barutçugil’in öğrencilerinin verdiği cevaplardan, genel olarak; *rehber, yapılandırmacı, yenilikçi, aktif öğrenmeye önem veren, yaparak-yaşatarak öğreten ve sanatını sevdiren* temaları ortaya

çıkartılmıştır. Bu temalardan yapılandırmacılık teması %80 (f:4), sanatı sevdiren teması da %20 (f:1) oranında ifade edilmiştir.

Bulgulardan Hikmet Barutçugil'in yapılandırmacı ve sanatını sevdiren bir eğitimci olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılandırmacılıktan bahsedilecek olursa; yapılandırmacılık bir öğretim yaklaşımı değil, bir bilgi öğrenme yaklaşımıdır. Öğrenme konusu ile ilişkili problem çözme, kritik düşünme ve öğrencilerin aktif katılımı üzerine temellenmiş ve öğrenciyi bilginin doğal alıcısı, yorumlayıcısı ve inşa edicisi konumuna getirmiştir.

Eğitimde yapılandırmacılığın tercih edilmesinin bazı sebepleri vardır. Öğrencilerin bilgiyi bireysel olarak yorumladığına ve yeniden organize ettiğine inanan yapılandırmacılığın öğrenen açısından yararları vardır. Yapılandırmacılık; öğrenenlerin düşünme ve plan yapma yeteneğini, girişimciliğini geliştirir. Öğrenme yaşantılarını daha iyi anlamayı sağlar. Öğrenen-öğreten ilişkisini geliştirir. Güdülemeyi sağlar. Öğrenenin okula ilgisini arttırır ve kişinin kendisini ifade etmesine fırsat verir ve geleneksel sınıflara göre başarı düzeyini arttırır (Pehlivan, 2010).

Öğrenciyi merkeze alan yaklaşımlardan biri olan yapısalcı yaklaşım, öğrenmeyi öğrencinin daha etkin olduğu bir süreç olarak kabul etmektedir. Öğrenmeyi, hayat deneyimlerine dayanan ve sürekli değişen bir uyum süreci olarak kabul eder (Hoşgörür, 2002, s. 73).

Hikmet Barutçugil'in de verilen cevaplardan anlaşıldığı üzere; yapısalcı yaklaşıma sahip bir eğitimci olduğu, öğrenciyi hep işin içine kattığı ve onları hep olumlu motive edip, sanatını ve yaptığı işi önce sevdirdiği, onlara özgüven kazandırdığı, onlarla iletişiminin çok iyi olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bu bölümün 3. sorusu olarak katılımcılara; “Hikmet Barutçugil size neler kazandırmıştır?” sorusu sorulmuş, katılımcılardan A.S. bu soruya; “*Sevgili Hocam bana farklılıkları sevmeyi ve başımıza gelen ve / veya karşımıza çıkan her şeyde bir güzellik olduğunu, bunu keşfetmeyi ve anlatabilmeyi öğretmiştir.*” diyerek cevap vermiştir. Bu cümlesiyle A.S. Hikmet Barutçugil’in kendisine, “zorluklarla mücadele etmeyi” öğrettiğini ifade etmiştir.

S.E. bu soruya; “*Hocamız sayesinde bu sanatı yürekte sevmeyi öğrendik. Katıldığımız atölye çalışmalarında Ebru yaparken duyduğumuz heyecanı, coşkuyu karşı tarafa da geçirebildiğimizi görüyoruz ve bu bizi çok mutlu ediyor. Ayrıca öğrencileri ve sevenleri olarak bizler arasında en ufak bir çekememezlik bulunmuyor. Tam tersine heyecan ile birbirimize fikirler verip hep birlikte o coşkuyu yaşıyoruz. Ebristan’ın kapısını aralar aralamaz bütün kötülükleri, negatifikleri dışarıda bırakıp huzura doğru bir yol alıyoruz. Artık hayata daha pozitif, daha olumlu bakıyorum. Yüzüm hep gülüyor, çünkü Ebristan’da huzur buluyorum. Bu huzur iş yerime de yansıyor, evime de. Kısacası her ders benim için bir terapi oluyor.*” ifadeleriyle cevap vermiştir. Buradan Hikmet Barutçugil’in kendisine “paylaşma ve takdir etme duygusu” kazandırdığı anlaşılmakta ve yine “paylaşma ve takdir etme duygusu” temalarına ulaşılmaktadır.

Katılımcılardan olan M.O. bu soruya cevap olarak; “*Ebru sanatının ABC’ sini öğretmiş, aynı zamanda bu sanatın çok derin ve geniş bir dünya olduğunu bize göstermiştir.*” diyerek, Hikmet Barutçugil’in kendisine ebru sanatını tanıtırak öğrettiğini ifade etmiştir.

S.K. da bu soruya; “*Hikmet Barutçugil, Ebru sanatını öğretmekle kalmayıp felsefesiyle birlikte bize bir yaşam biçimi kazandırmıştır. Ebru Sanatı benim için bir yaşam biçimidir; insana insan olma erdemini kazandıran, aynı zamanda sabrı öğreten bir*

sanattır. Ebru teknesi ile huzurlu ve mutlu bir hayat sürmenin kapılarını açan hocamızın hakkını ödeyemeyiz.” cümleleriyle cevap verirken, Hikmet Barutçugil’in kendisine sabrı öğrettiğini ve ebrunun yaşam biçimi olmasını sağladığını belirtmektedir.

Ö.F.D. ise bu soruya; *“Hikmet Barutçugil, bize öncelikle temel ebru bilgisini öğretmiş, sonrasında maceranın kendi içimizde devam edeceğini telkin etmişti. Bu davranışıyla her öğrencisinin kendi yolunu çizmesine imkân sağlamış ve kişisel yorumlama kabiliyetimizin gelişmesine katkı sağlamıştır.*

Öğrencilerine kendi sanat anlayışını dikte etmek yerine, onların sanat seviyelerini yükseltebilmek için neler yapabileceklerini keşfetmelerine yardımcı olmuştur.” diyerek cevap vermiş, Hikmet Barutçugil’in hem kendisine hem de tüm öğrencilerine yapabilme duygusu ve özgüven verdiğini ifade etmiştir.

“Hikmet Barutçugil size neler kazandırmıştır?” sorusuna katılımcıların verdiği cevaplardan; %20 (f:1) mücadele etme, %20 (f:1) paylaşma ve takdir etme duygusu, %20 (f:1) ebru sanatını tanıtmak, %20 (f:1) sabır ve ebrunun yaşam biçimi olmasını sağlamak, %20 (f:1) oranda da yapabilme duygusu ve özgüven temalarına ulaşılmıştır.

Son ve 4. soru olarak katılımcılara; “Sizce Hikmet Barutçugil’i ebru sanatında önemli bir yere getiren nedir?” sorusu sorulmuş, Hikmet Barutçugil’in öğrencilerinden olan A.S. bu soruya; *“İnancı, samimiyeti ve çok çalışkan olması”* diyerek cevaplarırken, S.E. ; *“Sadece yurt içinde değil, yurt dışında da hocamızın eserleri büyük bir ilgi ve beğeni görmektedir. Yenilikçi oluşu, cesareti, sürekli kendini yenilemesi ve yeni buluşlar ile gelmesi Hikmet Hoca’yı önemli bir yere getirmiştir diye düşünüyorum. Öğrencileri ve sevenleri olarak hocamızın sergilerini büyük bir heyecan ve merak ile bekliyoruz; “Acaba bu sergisinde nasıl bir çalışma, nasıl bir güzellik bizi bekliyor?” diye. Yakın zamandaki bir sergisinde “Göktürk Yazıtları”nı kullanmıştı. En son sergisi olan “Ebrunun Mermer*

Yüzü”nde yine doğadaki taşlar ile Barut Ebrusu’nun buluşması vardı. Barut Ebruları üzerinde eski duvar resimlerinin yer alması insanı gerçekten büyülüyor.” ifadeleriyle cevap vermiştir.

M.O. bu soruya cevap olarak; *“Yeniliklere açık bir sanatçı olduğundan, hep yeni işler yapıyor olması, bu sebeple de ebru sanatına olan ilgileri artırıyor olması, ebru sanatında onu önemli bir yere getiren en önemli etkendir.”* demiştir.

S.K. bu soruya cevap olarak; *“Hikmet Hoca’mın, ebru sanatına olan aşkı öyle büyük ki; bu sanata gönül vermiş, birbirini tanımayan insanları, hatta milletleri bir çatı altında birleştirmeyi başarmıştır. Bütün bunlarda bu aşkın yansımalarıdır.”* ifadelerini kullanmıştır.

Ö.F.D. ise bu soruyu; *“Ebru sanatına bağlılığı ve doğru bildiği yolda kararlılıkla yürümesi, Hikmet Barutçugil’i bu sanatta önemli bir yere getirmiştir.”* ifadeleriyle cevaplandırmıştır.

Sonuç olarak katılımcılardan alınan cevaplar doğrultusunda kodlar ve temalar oluşturulmuştur. Buna göre; katılımcıların %40’ı (f:2) “yenilikçi olması” diye ifade ederken, %20’si (f:1) “inanç, samimiyet ve çalışkanlığı” olarak, %20’si (f:1) “cesareti ve özgüveni” olarak, %20’si (f:1) “sanat aşkı ve kararlılığı” olarak ifade etmişlerdir.

4.1.4. Hikmet Barutçugil’den ders alan öğrencilerin Hikmet Barutçugil’in sanatçılığı ile ilgili görüşleri. Araştırmanın alt problemi olarak da belirlenen; “Hikmet Barutçugil kendi öğrencileri gözünde nasıl bir sanatçıdır?” sorusunu cevaplamak amacıyla, Hikmet Barutçugil’in öğrencilerine 2 tane açık uçlu soru yöneltilmiş, alınan cevaplardan elde edilen verilerin çözümlenmesiyle de süreci açıklamaya yönelik bir takım kodlara ulaşılmıştır. Hikmet Barutçugil’in kendi öğrencileri gözünde nasıl bir sanatçı olarak

görülüp değerlendirildiği konusunda elde edilen bulgular ele alınarak, okuyucunun bu durumu bütün açıklığı ile görebilmesi için kodları oluşturan konulara ilişkin öğrenci görüşlerine yer verilerek anlatılmaya çalışılmıştır.

Bu problem cümlesine cevap bulmak için de; “Hikmet Barutçugil’in öğrencileriyle yapılan görüşme formu” kullanılmıştır. Yine kendi öğrencilerinden olan, bir önceki bölümdeki beş katılımcıyla görüşme yapılmış, katılımcılardan elde edilen veriler açık kodlama tekniği kullanılarak gruplandırılmış ve çözümlenmeleri yapılmıştır. Sorulara verilen cevapların frekans (f) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmış ve Tablo 4. 4.te gösterilmiştir.

Tablo 4.4. *Hikmet Barutçugil’den Ders Alan Öğrencilerin Hikmet Barutçugil’in Sanatçılığı ile İlgili Görüşleri*

Sorular	Hikmet Barutçugil’den Ders Alan Öğrenciler				
	A.S.	S.E.	M.O.	S.K.	Ö.F.D.
Frekans(f)					
Yüzde (%)					
Hikmet Barutçugil size göre nasıl bir sanatçıdır?	Özgün	Yenilikçi Üretken	Büyük bir usta	İşine âşık, Prensipten sahibi, Üretken	Yenilikçi, Üretken
Frekans(f)	1	3	1	3	3
Yüzde (%)	%20	%60	%20	%60	%60
Sizce Hikmet Barutçugil ebru sanatına neler katmış ve kazandırmıştır?	Tanıtım	Barut ebrusu	Tanıtım	Barut ebrusu	Tanıtım
Frekans(f)	1	3	1	3	3
Yüzde (%)	%60	%40	%60	%40	%60

Bu bölümde katılımcılara ilk olarak; “Hikmet Barutçugil kendi öğrencileri gözünde nasıl bir sanatçıdır?” sorusu yöneltilmiş, bu soruya Barutçugil’in kendi öğrencilerinden olan A.S. : “*Hakikat peşinde, yenilikçi ve araştırmacı kimliği ile keyifli keşifler yaparak,*

sanatın gerçek manasını aktarabilen bir sanatçı olduğunu düşünüyorum.” cevabını vermiştir. Buradan “özgün” temasına ulaşılmıştır.

S.E. bu soruya: *“5 yıldır Ebristan İstanbul Ebru Evi’nde Hocamız ile birlikte ebru çalışmalarımı sürdürmekteyim. Hocamız, sürekli üreten ve yeniliklere açık, bitmek tükenmek bilmeyen bir enerjiye sahip, kendisi de öğrenme aşkı ile sürekli yeni bir şeyler öğrenip deneyip kendini yenileyen nadir sanatçılardan biridir.”* diyerek cevaplamıştır. Bu cümlelerden de, “üretken ve yenilikçi” teması ortaya konmuştur.

Öğrencilerinden M.O. ise: *“Hikmet Barutçugil benim gözümde büyük bir ustadır.”* cevabını vermiş, tema olarak da “büyük bir usta” teması belirlenmiştir.

S.K. bu soruya: *“Hikmet Barutçugil, en başta sanatına âşık bir sanatçıdır. Bu aşkını öğrencilerine en iyi şekilde aktarabilen bir eğitmendir. Sevgi dolu, ortama ve insana huzur veren duruşuyla; sanatın inceliklerini öğretme noktasında büyük bir özene sahip, prensipli, üretken, aynı zamanda hem yurtiçi hem de yurtdışında çok sevilen, çok değerli bir sanatçıdır.”* diyerek cevap vermiştir. Bu cevaba karşılık; “işine âşık, prensip sahibi, üretken ve sevilen” temaları belirlenmiştir.

Ö.F.D. ise bu soruya cevap olarak; *“Sanat altyapısına sahip, gelenekten gelen değerlere ve sanat anlayışına bağlı, yenilikçi ruhlu ve yalnızca sanat üretmeye çalışan bir sanatçıdır.”* demiştir. Buradan da; “yenilikçi ve üretken” temaları ortaya konmuştur.

“Hikmet Barutçugil size göre nasıl bir sanatçıdır?” sorusuna katılımcıların %60’ı (f:3) üretken, yenilikçi, prensip sahibi ve işine âşık olarak ifade ederken, %20’si (f:1) özgün, diğer %20’si (f:1) ise sanatçıyı büyük bir usta olarak ifade etmişlerdir.

Bu bölümün 2. sorusu olarak katılımcılara; “Sizce Hikmet Barutçugil ebru sanatına neler katmış ve kazandırmıştır?” sorusu sorulmuş, katılımcılardan A.S. bu soruyu; *“Ebru*

sanatının gerek Türkiye’de gerekse de dünyada tanınması adına Hikmet Hocam çok önemli çalışmalarda bulunmuştur. Yapmış olduğu yüzlerce eğitim, düzenlemiş olduğu konferanslar, yazmış olduğu değerli makaleler, kitaplar sayesinde ebru sanatının tüm inceliklerini ve önemini herkese anlatmayı başarmıştır. Ebru’nun belirli bir kısımda saklı kalmasına değil, herkesçe bilinmesine vesile olmuştur. Yenilikçi ve araştırmacı kimliğini sanatına yansıtmiş, ebru’nun farklı alanlarda da kullanımını göstermiştir.” ifadeleriyle cevaplandırmıştır.

Katılımcılardan S.E. cevabı; *“Hikmet Barutçugil, ebru literatürüne kendi buluşu olan “Barut Ebrusu”nu kazandırmıştır. Ayrıca ebruyu değişik objelerin üzerine de uygulayarak bu sanatın hayatımızın içine girmesinde büyük rol oynamıştır.”* sözleriyle ifade etmiştir.

M.O. ; *“Hikmet Barutçugil ebru sanatını tüm dünyaya tanıttı ve ebru sanatına büyük bir ilgi kazandırdı.”* ifadesiyle bu soruyu cevaplandırmıştır.

S.K. bu soruyu; *“Hikmet Barutçugil, ebru sanatının günümüzdeki kadar tanınmadığı zamanlarda, Türk toplumuna tanıtılmasında, ebru sanatının bu kadar çok sevilmesinde çok yoğun emekleri olan bir sanatçımızdır. Aynı zamanda açtığı yurtiçi ve yurtdışı sergiler ile dünyaya açılan, “Barut Ebrusu” ile gönülleri fetheden, yaşayan bir sanat değerimizdir.”* cümleleriyle cevaplamıştır.

Ö.F.D. ise bu soruya; *“Hikmet Barutçugil ebru sanatımızı yurtdışında her ortamda başarıyla temsil etmiş ve etmeye devam etmektedir. Ebru sanatının geniş kitlelere ulaşmasında büyük rolü vardır.”* diyerek cevap vermiştir.

Bu bölümün son sorusu olan; *“Sizce Hikmet Barutçugil ebru sanatına neler katmış ve kazandırmıştır?”* sorusuna katılımcıların %60’ı (f:3) *“Ebru sanatını tanıtmıştır”*

diyerek, %40'ı (f:2) da “*Barut Ebrusunu bulmuştur*” diyerek cevap vermişlerdir. Bu cevaplardan da; “Barut Ebrusu ve tanıtım” temalarına ulaşılmaktadır.

4.2. Resim-İş Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adayları İle İlgili Bilgiler

Bu bölümdeki araştırma grubu; 2014-2015 eğitim-öğretim yılı güz döneminde öğrenim gören, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Bölümü 3. sınıf öğretmen adaylarından oluşmaktadır. 19 kişilik öğretmen adayından oluşan bu grup, bir dönemdir Geleneksel Türk Sanatları dersi almaktadır.

Öğretmen adaylarına öncelikle, demografik özelliklerini belirlemeye yönelik “Demografik Bilgiler Anketi” (EK-1A) uygulanmıştır. Daha sonra öğretmen adaylarına; 14 açık uçlu sorudan oluşan ve ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil ile ilgili bilgi ve düşüncelerini belirlemek amacıyla; “Öğretmen Adaylarının Ebru Sanatı ve Hikmet Barutçugil ile İlgili Görüşleri Anketi” (EK-2A) uygulanarak, gerekli bulgular elde edilmeye çalışılmıştır. 18.11.2014 tarihinde yapılan bu anketten elde edilen veriler; 4.2.1. , 4.2.2. ve 4.2.3. numaralı bölümlerde sunulmuştur.

Aynı araştırma grubuna, 27.11.2014 tarihinde Geleneksel Türk Sanatları dersinde, “Ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil” ile ilgili bilgi ve görsellerden oluşan bir sunum yapılmıştır. Bu sunumun arkasından 18.11.2014 tarihinde uygulanan anketin aynısı öğretmen adaylarına tekrar uygulanmış, elde edilen bulgular; 4.2.4. ve 4.2.5. numaralı bölümlerde verilmiştir.

Katılımcılardan elde edilen bu veriler, açık kodlama tekniği kullanılarak gruplandırılmış ve çözümlenmeleri yapılmıştır. Ayrıca katılımcı grubun sorulara verdikleri cevapların frekans (f) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak yorumlamalara da yer verilmiştir.

Bütün bu yapılan anket ve sunumlar gerekli izinler alındıktan sonra yapılmış olup, sunuma ve sunumdan sonra uygulanan ankete 19 kişilik gruptan ulaşılabilen 12 kişi katılmıştır.

4.2.1. Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarının demografik özellikleri. Öğretmen adaylarının demografik özelliklerini belirlemek amacıyla, öğretmen adaylarına; “Yaş, cinsiyet, mezun olduğu lise türü, fakülte sınıf düzeyi, akademik ortalama, anne-baba eğitim düzeyi, anne-baba meslek ya da iş, ailede sanatla ilgilenen olup- olmadığı, anne-baba sosyo-ekonomik düzeyi, öğrencinin resim dışında ilgilendiği sanat dalları” gibi sorular sorulmuş, cevapları grafikte ve metin içinde % ve f değeri olarak verilmiştir.

Öğretmen adaylarının demografik bilgilerini belirlemeye yönelik yapılan, “Demografik Bilgiler Anketi”nden (EK-1A) elde edilen veriler Tablo 4. 5.’te verilmiştir.

Tablo 4. 5.’teki verilere göre öğretmen adaylarının %63,1’inin (f:12) kız, %36,8’inin (f:7) erkek olduğu, %63,1’inin (f:12) 21 ve üzeri yaş aralığında, %36,8’inin (f:7) 18-21 yaş aralığında olduğu, %78,9’unun (f:15) 3. sınıf, %21’inin (f:4) 4. sınıf olduğu, %57,8’inin (f:11) 2,5-3 arası akademik ortalamaya, %26,3’ünün (f:5) 3-3,5 arası akademik ortalamaya, %15,7’sinin (f:3) de 2-2,5 arası akademik ortalamaya sahip olduğu, %31,5’inin (f:6) Güzel Sanatlar Lisesi, %31,5’inin (f:6) Düz Lise, %26,3’ünün (f:5) Meslek Lisesi, %10,5’inin (f:2) de Anadolu Lisesi mezunu oldukları ve bu okullardan mezun olma düzeylerinin %52,6’sının (f:10) iyi, %26,3’ünün (f:5) pekiyi, %10,5’inin (f:2) de orta olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Tablo 4.5.Öğretmen Adaylarının Demografik Bilgileri

Sorular	Demografik Nitelik	N	%
Cinsiyet	Kız	12	63,1
	Erkek	7	36,8
Yaş Aralığı	18-21	7	36,8
	21 ve üzeri	12	63,1
Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	0	0
	2. Sınıf	0	0
	3. Sınıf	15	78,9
	4. Sınıf	4	21
Akademik Ortalama	1-2 Arası	0	0
	2-2,5 Arası	3	15,7
	2,5-3 Arası	11	57,8
	3-3,5 Arası	5	26,3
	3,5-4 Arası	0	0
Mezun Oldukları Lise Türü	Düz Lise	6	31,5
	Anadolu Lisesi	2	10,5
	Güzel sanatlar Lisesi	6	31,5
	Meslek lisesi	5	26,3
	Öğretmen Lisesi	0	0
Lise Mezuniyet Düzeyi	Orta	2	10,5
	İyi	10	52,6
	Pekiyi	5	26,3
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar değil	2	10,5
	İlkokul mezunu	13	68,4
	Ortaokul mezunu	2	10,5
	Lise mezunu	1	5,2
	Yüksekokul mezunu	0	0
	Lisans mezunu	1	5,2
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar değil	0	0
	İlkokul mezunu	7	36,8
	Ortaokul mezunu	7	36,8
	Lise mezunu	0	0
	Yüksekokul mezunu	0	0
	Lisans mezunu	1	5,2
	Lisansüstü eğitim	1	5,2
Ailenizin Ekonomik Durumu	Yüksek	0	0
	Orta	17	89,4
	Düşük	2	10,5
Anne Mesleği	Ev hanımı	15	78,9
	Öğretmen	1	5,2
	Hemşire	0	0
	Memur	0	0
	İşçi	1	5,2
	İşyeri sahibi	1	5,2
	Diğer	1	5,2
Baba Mesleği	Öğretmen	1	5,2
	Memur	0	0
	İşçi	7	36,8
	İşyeri sahibi	4	21
	Diğer	7	36,8

Ailenizde sanatın herhangi bir dalıyla uğran kimse var mı?	Evet	6	31,5
	Hayır	13	68,4
Size özel sanatsal aktivitelerinizi gerçekleştireceğiniz mekânınız var mı?	Evet	6	31,5
	Hayır	13	68,4
Resim dışında uğraştığımız bir sanat dalı var mı?	Evet	6	31,5
	Hayır	13	68,4
Bugüne kadar hangi sanat dallarıyla uğraştınız?	Karakalem	19	100
	Yağlıboya	19	100
	Suluboya	17	89,4
	Özgün baskı	9	47,3
	Fotoğraf	12	63,1
	Pastel	16	84,2
	Heykel	17	89,4
	Seramik	3	15,7
	Hat	7	36,8
	Tezhip	1	5,2
	Minyatür	1	5,2
	Ebru	15	78,9
	Çini	1	5,2
	Enstalâsyon	0	0
Video art	1	5,2	
Evinizde herhangi bir sanatçıya ait sanat eseri var mıdır?	Evet	5	26,3
	Hayır	14	73,6
Evinizde hangi sanat eserleri mevcuttur?	Karakalem	15	78,9
	Yağlıboya	17	89,4
	Suluboya	10	52,6
	Özgün baskı	5	26,3
	Fotoğraf	8	42,1
	Pastel	6	31,5
	Heykel	10	52,6
	Seramik	2	10,5
	Hat	5	26,3
	Tezhip	0	0
	Minyatür	1	5,2
	Ebru	9	47,3
	Çini	2	10,5
	Enstalâsyon	0	0
Video art	1	5,2	
Sanatla ilgili düzenli yayın takip ediyor musunuz?	Evet	2	10,5
	Hayır	17	89,4

Öğretmen adaylarının anne eğitim düzeylerinin %68,4'ünün (f:13), baba eğitim düzeylerinin %36,8'inin (f:7) ilkokul düzeyinde olduğu, aile ekonomik durumunun %89,4'ünün (f:17) orta düzeyde olduğu, anne mesleğinin %78,9'unun (f:15) ev hanımı olduğu, baba mesleğinin %36,8'inin (f:7) işçi olduğu sonuçları elde edilmiştir.

“Ailenizde sanatın herhangi bir dalıyla uğraşan var mı?” sorusuna, öğretmen adaylarının % 68,4'ü (f:13) “*Hayır*” cevabı verirken, %31,5'i (f:6) “*Evet, var*” cevabı vermişlerdir.

“Size özel sanatsal aktivitelerinizi gerçekleştireceğiniz mekânınız var mı?” sorusuna katılımcıların % 68,4'ü (f:13) “*Hayır*” cevabı verirken, %31,5'i (f:6) “*Evet, var*” cevabı vermişlerdir.

“Resim dışında uğraştığınız bir sanat dalı var mı?” sorusuna yine katılımcıların % 68,4'ü (f:13) “*Hayır*” cevabı verirken, %31,5'i (f:6) “*Evet*” cevabı vermişlerdir.

“Bugüne kadar hangi sanat dallarıyla uğraştınız?” sorusuna öğretmen adayları; enstalasyon hariç hepsiyle uğraştıklarını belirtmişlerdir. Bunlardan karakalem ve yağlıboya ile % 100'ü (f:19), suluboya ve heykelle de % 89,4'ü (f:17) uğraşmışlardır.

“Evinizde herhangi bir sanatçıya ait sanat eseri var mıdır?” sorusuna öğretmen adaylarının %73,6'sı (f:14) “*Hayır*”, %26,3'ü (f:5) “*Evet*” var cevabını vermişlerdir.

“Evinizde hangi sanat eserleri mevcuttur?” sorusuna ise öğretmen adaylarının %89,4'ü (f:17) “*Yağlıboya*”, % 78,9'u (f:15) “*Karakalem*”, % 52,6'sı (f:10) “*Suluboya*” ve yine % 52,6'sı (f:10) da “*Heykel*” cevabını vermiştir.

Son olarak öğretmen adaylarına; “Sanatla ilgili düzenli yayın takip ediyor musunuz?” sorusu sorulmuş, öğretmen adaylarının %89,4'ü (f:17) “*Hayır, takip*

etmiyorum”, %10,5’i (f:2) de “*Evet, takip ediyorum*” cevabını vermişlerdir.

4.2.2. Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarının ebru sanatıyla ilgili görüşleri. Araştırmacı tarafından gerekli izinler alındıktan sonra, 18.11.2014 tarihinde, öğretmen adaylarının ebru sanatıyla ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla katılımcılara; “Öğretmen Adaylarının Ebru Sanatı ve Hikmet Barutçugil ile İlgili Görüşleri Anketi” (EK-2A) uygulanmış ve bununla ilgili öğretmen adaylarına 8 açık uçlu soru yöneltilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarına ilk olarak, “Geleneksel Türk Sanatlarından bildiklerinizi yazınız” sorusu yöneltilmiş, bu soruyu bir kişi boş bırakmış, diğer on sekiz kişi bu soruya cevap vermiştir. “*Ebru Sanatı*”nı bir kişi dışında, öğrencilerin %94,7 (f:18)’si yazmış, diğer öğrencilerin %31,5’i (f:6) “*Hat sanatı*”, %21’i (f:4) “*Çini sanatı*”, %10,5’i (f:2) “*Minyatür sanatı*”, %5,2’i (f:1) “*Seramik sanatı*”, %15,7’si (f:3) de “*Halı-kilim dokuma sanatını*” cevaplarında belirtmişlerdir.

İkinci soru olarak; “Ebru nedir, kısaca tanımlar mısınız?” diye sorulmuş, tüm katılımcılar bu soruya kendi cümleleriyle doğru cevaplar vermişlerdir. Öğretmen adaylarından D kodlu öğrenci, ebruyu diğer katılımcılardan farklı olarak; “*Her insanın kendini rahatlatmak için yapabileceği bir sanat dalıdır*” diye tanımlamıştır.

Öğretmen adaylarından A kodlu öğrenci ise, ebruyu; “*Kitre üzerine ebru boyalarının fırça veya biz yardımıyla atılmasıyla yapılan sanattır*” ifadeleriyle tanımlamıştır. Diğer katılımcıların tanımları da içerik olarak A’nın tanımına benzemektedir.

Öğretmen adaylarına; “Bildiğiniz ebru sanatçılarının isimlerini yazar mısınız?” sorusu sorulmuş, katılımcılardan sadece üç kişi bu soruya cevap vermiş, diğerleri boş

bırakmıştır. A ve B kodlu kişiler bu soruya “*Hikmet Barutçugil*” (% 10,5’i (f:2)) cevabını verirken, N kodlu kişi ise, “*Hatip Mehmet Efendi ve Necmettin Okyay*” (%5,2’si (f:1)) cevabını vermiştir.

Öğretmen adaylarına dördüncü soru olarak; “Sizce ebru sanat mıdır, yoksa zanaat mıdır?” diye sorulmuş, adayların %78,9’u (f:15) “*Sanattır*” diye cevaplarırken, diğer %21’i (f:4) “*Hem sanat hem de zanaattır*” diye cevaplamışlardır.

“Sizce ebru çağdaş sanatlar arasında yer alıyor mu?” sorusuna öğretmen adaylarının %47,3’ü (f:9) “*Evet*” cevabını verirken, %26,3’ü (f:5) “*Hayır*” cevabını vermiş, %10,5’i (f:2) “*Hayır ama yer almalı*” demiştir. Katılımcıların %5,2’si (f:1) “*Kısmen evet*”, %5,2’si (f:1) “*Tartışılır*”, diye cevap vermiştir. Bir öğretmen adayı (%5,2 (f:1)) da (S) bu soruyu; “*Ebru sanatı geleneksel bir sanattır, ancak yorumlarla modernleşebileceğini düşünüyorum*” diye yorumlamıştır.

“Ebru sanatı günümüzde hak ettiği ilgiyi görüyor mu?” sorusuna katılımcıların %63,1’i (f:12) “*Hayır*” cevabını verirken, %10,5’i (f:2) “*Evet*” ve “*Evet ama hobi olarak yapılıyor*” cevaplarıyla düşüncelerini belirtmişlerdir. %15,7’si (f:3) “*Çok değil, kısmen*” cevabını verirken, %5,2’si (f:1) “*Hayır ama eskiye göre daha fazla ilgi görüyor*” demiştir. %5,2’si (f:1) de bu soruyu cevaplamamıştır.

Öğretmen adaylarına; “Size göre ebru sanatını diğer sanat dallarından ayıran en önemli özellikleri nelerdir?” sorusu sorulmuş, katılımcıların %31,5’i (f:6) “*Su üstünde yapılması*” cevabını vermiştir. %10,5’i (f:2) “*Özgün olması*” derken, yine %10,5’i (f:2) “*Ruh halini yansıtır ve ruhu dinlendirir*” diye ifade etmiştir. Katılımcıların %21’i (f:4) “*Büyüleyicidir ve çıkan sonuç sürprizdir*” demiştir. %10,5’i (f:2) “*Yapılışı ve malzemeleri farklı*” derken, %5,2’si (f:1) “*Sabır ve konsantrasyon isteyen bir sanattır*” diyerek soruyu cevaplamışlardır.

Katılımcılara; “Hiç ebru sergisine gittiniz mi?” sorusu sorulduğunda katılımcıların %63,1’i (f:12) “*Evet gittim*” cevabını verirken, %36,8’i (f:7) “*Hayır gitmedim*” cevabını vermişlerdir.

4.2.3. Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarının Hikmet Barutçugil ile ilgili görüşleri. Araştırmanın bu bölümünde, öğretmen adaylarının Hikmet Barutçugil ile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik, “Öğretmen Adaylarının Ebru Sanatı ve Hikmet Barutçugil ile İlgili Görüşleri Anketi” (EK-2A) öğretmen adaylarına uygulanmış ve bu bölümde katılımcılara 5 açık uçlu soru yöneltilmiştir.

Araştırmamıza katılan öğretmen adaylarına; “Hikmet Barutçugil’i tanıyor musunuz?” sorusu sorulmuş, grubun %26,3’ü (f:5) “*Evet*”, %63,1’i (f:12) “*Hayır*” cevabını vermiştir. Katılımcıların %10,5’i (f:2) de bu soruyu boş bırakmıştır.

Araştırmacı tarafından yukarıdaki soruya üç tane daha sonda soru geliştirilmiştir. Bunlardan ilki; “Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitimci ve sanatçıdır?” sorusudur. Bu soruya katılımcıların %84,2’si (f:16) cevap vermeden boş bırakmışlardır. %10,5’i (f:1) “*İyi bir sanatçıdır*” diye cevaplamıştır, %5,2’si (f:1) ise; “*Alanında başarılı bir sanatçıdır*” ifadesini kullanmıştır.

İkinci olarak öğretmen adaylarına; “Hikmet Barutçugil’in ebru sanatına getirdiği yenilikler nelerdir?” sorusu sorulmuş, öğretmen adaylarının hiçbiri bu soruya cevap vermemişlerdir.

Üçüncü olarak öğretmen adaylarına; “Hikmet Barutçugil size neler kazandırmıştır?” sorusu sorulmuş, bu soruya da öğrencilerin %94,7’sinden (f:18) cevap alınamamıştır. Öğrencilerin %5,2’si (f:1) bu soruyu; “*Hikmet Barutçugil’in ebrularından çok etkilendim ve bende ebru yapma isteği uyandırdı ve bana ebruyu sevdirdi*” ifadeleriyle

cevaplamaya çalışmıştır. Buradan; öğretmen adayında Hikmet Barutçugil'in ebrularından etkilenme ve ebru sanatını sevmeye duyularıyla ulaşılmaktadır. Tema olarak da; "etkilenme ve sevgi" belirlenmiştir.

Son soru olarak öğretmen adaylarına; "Hikmet Barutçugil'i diğer ebru sanatçılarından ayıran en önemli özelliği nedir?" sorusu yöneltilmiş, hiçbir katılımcıdan cevap alınmamıştır.

4.2.4. Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarının ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil ile ilgili sunumdan sonraki ebru sanatı ile ilgili görüşleri.

Araştırmamızın bu bölümünde yapılan ankete, 19 kişilik araştırma grubundan ulaşılabilen 12 kişi katılmıştır. 27.11.2014 tarihinde 09.00-12.00 saatleri arasında; ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil'in anlatıldığı bir sunum yapılmış, sanatçı ve eserleri hakkında bilgiler verilmiş, sanatçının ebru eserlerinin görselleri de slâytlarla sunulmuştur. Sunumdan sonra yapılan bu ankette katılımcılara ebru sanatı ile ilgili 12 açık uçlu soru sorulmuştur.

Öğretmen adaylarına ilk olarak; "Ebru eğitimi almaya nasıl karar verdiniz?" sorusu yöneltilmiş, öğretmen adaylarının %100'ü (f:12) "*Ebru eğitimi Geleneksel Türk Sanatları dersi dolayısıyla*" aldıklarını belirtmişlerdir.

"Ne kadar süre ebru eğitimi aldınız?" sorusuna %91,6'sı (f:11) "*3,5-4 aydır*" cevabını verirken, %8,3'ü (f:1) "*lisede de ebru eğitimi almıştım*" cevabını vermiştir.

"Hala ebru yapıyor musunuz?" sorusuna katılımcıların %58,3'ü (f:7) "*Evet*" cevabı verirken, %41,6'sı (f:5) "*Hayır*" cevabını vermişlerdir.

"Ne kadar süredir ebru eğitimi alıyorsunuz?" sorusuna öğretmen adaylarının %66,6'sı (f:18) "*3,5-4 aydır ders alıyorum*" cevabını verirken, %16,6'sı (f:2) "*1 yıldır alıyorum*", %16,6'sı (f:2) da "*3 yıldır alıyorum*" cevabını vermişlerdir.

“Hiç ebru sergisi açtınız mı?” sorusuna öğretmen adaylarının tamamı %100’ü (f:12) “Hayır” cevabı vermişlerdir.

Bir başka soru olarak katılımcılara; “Daha önce kimlerden ebru dersi aldınız?” sorusu sorulmuş ve tüm katılımcılardan %100 (f:12) “*Sadece Geleneksel Türk Sanatları dersi hocamızdan ebru eğitimi aldık*” cevabı alınmıştır.

Geleneksel Türk Sanatları dersi alan bu gruba ebru uygulamasına yönelik; “Ebru yaparken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?” sorusu yöneltilmiş, farklı cevaplarla karşılaşmıştır. Öğretmen adaylarının %100’ü (f:12) “*Kitrenin kıvamını ayarlayamama*” sorunundan bahsetmişlerdir. Katılımcıların % 33,3’ü (f:4) “*Kâğıda bastıktan sonra boyaların akması*” probleminden söz etmektedir. %8,3’ü (f:1) “*Ebru malzemelerinin çok pahalı olduğundan*”, %8,3’ü (f:1) “*Ebru yapmak için uygun mekân ve zaman bulamadığından*” bahsetmişlerdir.

Katılımcıların, “Ebru sanatı günümüzde hak ettiği ilgiyi görüyor mu?” sorusuna %66,6’sı (f:8) “Hayır” cevabını verirken, %25’i (f:3) “Evet” cevabını vermiş, %8,3’ü (f:1) “*Çok değil, kısmen*” cevabını vermiştir.

Bütün verilerden yola çıkarak; Hikmet Barutçugil’in kendisinin ve öğrencilerinin bu soruya verdiği cevaplar %100 olumlu ve umutlu olmasına rağmen, öğretmen adaylarının hem sunumdan önce, hem de sunumdan sonra bu soruya verdikleri cevapların, çok da olumlu olmadığı görülmektedir. Öğretmen adayları; “*Ebru sanatının günümüzde ilgi görmediğini ve unutulmaya yüz tutan sanatlar arasında olduğunu*” ifade etmişler, Hikmet Barutçugil ve öğrencileri ise “*Ebru sanatının eskiye nazaran çok fazla ilgi gördüğünü, artık tüm dünyada tanınan ve tanıtılan bir Türk Sanatı olduğunu*” söylemişlerdir.

Öğretmen adaylarına; “Size göre ebru sanatını diğer sanat dallarından ayıran en önemli özellikleri nelerdir?” sorusu yöneltilmiş, katılımcıların %50’si (f:6) bu soruya “*Su üstünde yapılması*”, %33,3’ü (f:4) “*Büyüleyicidir ve sürpriz sonuçlar çıkar*” cevabını vermiştir. %10,5’i (f:2) “*Yapılışı ve malzemeleri farklı*” derken, %10,5’i (f:2) “*Yeniliklere açık bir sanattır ve farklı tekniklerle ebru sanatının önünü açmak gereklidir*” diyerek soruyu cevaplamıştır. %8,3’ü (f:1) “*Özgün ve tek olması*” derken, yine %8,3’ü (f:1) “*Geleneksel bir sanattır*” diye ifade etmiştir.

Katılımcılara; “Hiç ebru sergisine gittiniz mi?” diye sorulduğunda katılımcıların %66,6’sı (f:8) “*Hayır gitmedim*” cevabını verirken, %33,3’ü (f:4) “*Evet gittim*” cevabını vermiştir.

“Ebru sanata bakış açınızı nasıl değiştirdi?” sorusuna öğretmen adaylarının %33,3’ü (f:4) “*Ebru sanatı bana sabrı öğretti*” diye cevap vermiştir. %25’i (f:3) “*Ebru sanatı bakış açımı olumlu yönde değiştirdi*” derken, %8,3’ü (f:1) “*Sanatın kendi içinde birçok çeşitliliği olabileceğini anladım*” demiş, %8,3’ü (f:1) “*Bizi yansıtıyor*” diye cevap vermiştir. Katılımcıların %8,3’ü (f:1) bu sorunun cevabını; “*Her şeyin yağlıboyardan ibaret olmadığını ve kültürümüzün güzelliklerini gördüm ve bende bu sanata sahip çıkılması gerektiği düşüncesi oluştu.*” cümlesiyle ifade etmiştir. %8,3’ü (f:1) “*Renklere daha fazla yoğunlaşmamı sağladı*” derken, %8,3’ü (f:1) “*Ebru sanatı bana estetik ve yaratıcı düşünce kazandırdı*”, diğer %8,3’ü (f:1) de “*Ebru sanatı bana nezaket ve umut kattı*” cevabını vermiştir. Katılımcıların son %8,3’ü (f:1) de bu soruyu boş bırakarak cevaplamamıştır.

“Ebru, diğer yaptığınız çalışmalara nasıl katkıda bulundu?” sorusu karşısında öğretmen adaylarının %33,3’ü (f:4); “*Ebruyu farklı sanatlarla birlikte kullanmaya başladım ya da kullanmaya karar verdim*” cevabını vermiştir. Adayların %25’i (f:3) “*Ebru, çalışmalarım olumlu katkılar sağladı, bakış açımı değiştirdi*” cevabını verirken

%8,3'ü (f:1) “*Bir fark olmadı*” cevabını vermiş, %8,3'ü (f:1) de bu soruya cevap vermemiştir. Katılımcıların %8,3'ü (f:1) “*Farklı teknikler denemeye başladım*”, %8,3'ü (f:1) “*Ebru daha yaratıcı olmamı ve tasarıma yönelmemi sağladı*”, %8,3'ü (f:1) de; “*Ebru daha sabırlı olmam ve konsantrasyonumu daha iyi sağlamam konusunda bana yardımcı oldu*” ifadelerini kullanmışlardır.

4.2.5. Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarının ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil ile ilgili yapılan sunumdan sonraki Hikmet Barutçugil ile ilgili görüşleri. Bu bölümde, araştırmaya katılan 12 kişilik öğretmen adayı grubuna, ebru sanatının yanında, Hikmet Barutçugil ile ilgili görüşlerini de belirlemek için; “Öğretmen Adaylarının Ebru Sanatı ve Hikmet Barutçugil ile İlgili Görüşleri Anketi”ndeki (EK-2A) Hikmet Barutçugil ve sanatıyla ilgili 6 açık uçlu soru sorulmuştur. 27.11.2014 tarihinde Geleneksel Türk Sanatları dersinde, Ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil ile ilgili yapılan sunumun arkasından yapılan bu anketin verileri, sunumdan önceki verilerle karşılaştırmalı olarak yorumlanmıştır.

Öğretmen adaylarına ilk olarak; “Hikmet Barutçugil’i tanıyor musunuz?” sorusu sorulmuş, öğretmen adaylarının % 100’ü (f:12) bu soruya “*Evet, tanıyorum*” cevabını vermişlerdir.

Öğretmen adaylarına sunumdan önce de bu soru yöneltilmiş, 19 kişilik öğretmen adayı grubunun sadece %26,3’ü (f:5) “*Evet tanıyorum*” cevabını verirken, %73,6’sı (f:14) “*Hayır tanımıyorum*” cevabını vermişlerdir.

“Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitimcidir?” sorusuna öğretmen adaylarının %83,3’ü (f:10) “*Yenilikçi, yeniliklere açık bir eğitimcidir*” cevabını verirken, %8,3’ü (f:1) “*Sabırlı bir eğitimcidir*” cevabını, %8,3’ü (f:1) de “*Modern bir eğitimcidir*” cevabını vermiştir.

Öğretmen adaylarına; “Hikmet Barutçugil nasıl bir sanatçıdır?” diye bir soru sorulduğunda ise; öğretmen adaylarının yine %83,3’ü (f:10) “*Yenilikçi, yeniliklere açık bir sanatçıdır*” cevabını vermişlerdir. %25’i (f:3) “*Mütevazı bir sanatçı*” olduğunu belirtirken, %16,6’sı (f:2) “*Mükemmel, inanılmaz bir sanatçıdır*” demiş, %8,3’ü (f:1) “*Arayış içinde olan bir sanatçıdır*”, diğer %8,3’ü (f:1) ise; “*Tecrübeli ve ebru sanatına büyük katkılar sağlamış bir sanatçıdır*” ifadesini kullanmıştır.

Sunumdan önce araştırma grubuna yöneltilen “Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitimcidir ve nasıl bir sanatçıdır?” sorusu, katılımcıların %84,2’si (f:16) tarafından boş bırakılmış, cevap verilmemiştir. Diğer %15,7’si (f:3) “*Alanında başarılı, iyi bir sanatçıdır*” cevabını vermişlerdir.

Katılımcılara; “Hikmet Barutçugil’in ebru sanatına getirdiği yenilikler nelerdir?” sorusu yöneltildiğinde, katılımcıların %100’ü (f:12) “*Barut Ebrusu*” cevabını vermiştir. Ayrıca %25’i (f:3) Barut Ebrusu’nun yanında “*Ebruya üç boyutu getiren Efsun Çiçeğini de bulmuştur*” diye eklemişlerdir.

Sunumdan önce yapılan ankette bu soruya cevap veren olmamıştır.

“Hikmet Barutçugil size neler kazandırmıştır?” sorusuna öğretmen adaylarının %58,3’ü (f:7) “*Ebru sanatını Hikmet Barutçugil ile daha çok sevdiğini ve ebruya ilgisinin arttığını*” ifade etmiştir. %33,3’ü (f:4) “*Ebru sanatını daha iyi tanıdım*” cevabını vermiş, %16,6’sı (f:2) “*Hikmet Barutçugil ebru sanatına bakış açımı değiştirdi, bana farklı bir bakış açısı kazandırdı*” diye ifade ederken diğer %16,6’sı (f:2) “*Sabır ve azim kazandırdı*” cevabını vermiştir.

Öğretmen adaylarından G kodlu kişi bu soruya; *“Hikmet Barutçugil bana; sabır ve azimle başaramayacağımız hiçbir şeyin olmadığını ve başarmak istediğimiz bir şeyi kesinlikle çok içten istememiz gerektiğini öğretti”* ifadeleriyle cevap vermiştir.

Öğretmen adaylarının %8,3’ü (f:1) bu soruya; *“Farklı teknikler denenmeli ve bunlardan kaçılmamalı”* diye cevap verirken, diğer %8,3’ü (f:1) de; *“Hikmet Barutçugil bana deneyerek başarmayı öğretti”* cümlesiyle cevap vermiştir.

Yine sunumdan önce katılımcılara yöneltilen bu soruya sadece bir katılımcı cevap vererek; *“Hikmet Barutçugil’in çalışmalarından etkilendim ve ebruyu sevdim”* ifadelerini kullanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %94,7’si (f:18) bu soruya cevap vermemişlerdir.

Öğretmen adaylarına son olarak; *“Hikmet Barutçugil’i diğer ebru sanatçılarından ayıran en önemli özelliği nedir?”* sorusu sorulmuş, öğrencilerin %66,6’sı (f:8) *“Yenilikçi ve yeniliklere açık bir sanatçı olması”*, %33,3’ü (f:4) *“Barut tekniğini bulmuş olması”* cevabını vermişlerdir. Katılımcıların %8,3’ü (f:1) *“Her şeye ve her yere ebru sanatını uygulaması”* demiş, %8,3’ü (f:1) *“Ebrularını hissederek yapması”*, %8,3’ü (f:1) *“Mütevazı bir sanatçı olması”*, diğer %8,3’ü (f:1) de; *“Azimli bir sanatçı olması”* diyerek ifade etmişlerdir.

Bu son soruya da sunumdan önceki araştırma grubundan cevap veren olmamıştır. Yine ifade edilebilir ki; öğretmen adaylarının ebru sanatının uygulamasıyla ilgili bilgilere sahip oldukları, ancak tarihte yaşamış ya da günümüzde yaşayan ebru sanatçılarıyla ilgili, özellikle de Hikmet Barutçugil ile ilgili fazla bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

4.3.Hikmet Barutçugil İle İlgili Bilgiler

4.3.1. Hikmet Barutçugil'in ebru sanatıyla ilgili görüşleri. Hikmet Barutçugil ile gerekli telefon görüşmeleri yapıldıktan sonra, sanatçıyla İstanbul'daki Ebristan isimli Ebru Sanat Evi'nde bir araya gelinmiştir. 05.08.2014 tarihinde gerçekleştirilen bu görüşme, ses kayıt cihazı ve video çekimi ile kaydedilmiştir. Hikmet Barutçugil ile yapılan görüşmede önceden hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu (EK: C) kullanılmış, sanatçuya 31 tane açık uçlu soru yöneltilmiştir. Hikmet Barutçugil'e araştırmacı tarafından sorulan sorular ve bu sorulara sanatçının verdiği cevaplar, ses ve video kayıtlarından aynen yazıya aktarılmıştır.

Sanatçıyla yapılan görüşmeden elde edilen bulgular, "Hikmet Barutçugil ile yapılan görüşme verileri" adı altında sunulmuştur.

Hikmet Barutçugil ile yapılan görüşme verileri;

Araştırmacı: 1. Ebru sanatıyla nasıl tanıştınız?

Hikmet BARUTÇUGİL: İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde okurken merhum Prof. Emin Barın'ın öğrencisi oldum. Klasik ciltte büyük bir sanatkâr olan, hat sanatında da büyük eserlere imza atan Emin Barın, hep bizi eski sanatlarımızı öğrenmeye teşvik ederdi. Ben de hat sanatına ilgi duyduğumdan Hocamın da tavsiyesiyle, Süleymaniye Kütüphanesi'nde büyük hattatların eserlerini incelemeye başladım. Bu sırada eserlerde bulunan zemin ve pervazlardaki ebruları fark ettim. Böylelikle ebru sanatına ilgi duymaya başladım.

A: 2. Ebru yapmaya nasıl ve ne zaman başladınız? Ebru sanatını kimden öğrendiniz?

H.B. : Yine Hocam Emin Barın'a danışarak ve yine onun tavsiyesiyle Üsküdar'da bir aktar dükkânı işleten ebru ustası Mustafa Düzgünman'a gittim. Yıl 1973'tü. Ne yazık ki kimseye ders vermeyen ustanın kapısından büyük bir hayal kırıklığıyla geri döndüm. O dönemde ebruyla ilgili bulabildiğim yazıları okuyarak, eski ebru örneklerini inceleyerek kendi kendime ebru yapmaya başladım.

O yıllarda ebru sanatı bugünkü kadar yaygın değildi. Bilinen sadece bir tek kişi vardı, bir kaç tane de amatör vardı. Mesela Niyazi Sayın; kendisi neyzen, çok iyi de bir ebrucuydu. Aynı zamanda da bir hezarfendi, birçok farklı dallarda üstatlığı vardı. Ama ebru yapan, ebrucu olarak bilinen bir tek Mustafa Düzgünman vardı, o da çok doğal olarak biraz kırgın, biraz küskündü. Çünkü bir marifet gösteriyorsunuz, iltifat eden yok. Meşhur bir söz vardır; "Marifet iltifata tabidir, müşterisiz meta zayıdır" diye. 60'lı yılların sonu, 70'li yılların başında böyle bir durum vardı.

Türkiye'de yakın tarihte kendi özümüze bir şuur kaybettirme politikası uygulandı, dayatıldı, onun sonucunda da birçok şey kaybolmaya yüz tutmuştu. Ebru da onlardan biriydi. Dolayısıyla ben bir üstattan ders almadım, ebruda da icazet diye bir şey aslında yoktur. Şimdiye kadar tarihimizde bir tek Necmettin Okyay, Süheyl Ünver'e bir ebru icazeti vermiştir. Onun dışında kendisinin halefi olan ve aynı zamanda yeğeni olan, kardeşinin torunu olan Mustafa Düzgünman'a bile icazet vermemiştir. İcazet aslında yapılan işe verilmez, icazet kişiye ve kimliğine verilir. Bu işte ne kadar usta olduğu en son şartlardan biridir. Nasıl bir insandır, neye inanır, nasıl yaşar, nasıl davranır, ruh hali nedir? Bütün bunlara çok önceleri bakılıp, daha sonra da yaptığı işte yeteri kadar usta mı diye değerlendirilir.

A: 3. Tekstil eğitimi alırken, ebru sanatına nasıl yöneldiniz?

H.B. : Ebruya başlamam tekstil eğitimimin ilk yılında oldu ve hep ağır bastı. Tekstil eğitimimi tamamladım ama ebru, talebeliğim sırasında ve ondan sonraki takip eden yıllarda da hep ön sırada oldu. Çünkü benim benliğime, meşrebime çok daha uygun geldiği için hep ebruda yoğunlaştım.

Mesleğimi yapmadım diyemem; ben dokumacıyım, dokuma bölümünden mezun oldum. Okulda aldığım boya, kumaş ve renk bilgileri, ebruyu farklı kumaşlara uygularken çok işime yaradı. Bu şekilde de tekstille bağımı koparmamış oldum.

A: 4. Ebruda mihenk taşı diyebileceğiniz sanatçılar kimlerdir?

H.B. : Ebruda mihenk taşı diyebileceğimiz sanatçılar; ebruda yenilik yapan sanatçılardır ki, ebruları zaten onların adıyla anılır. Mesela Hatip Mehmet Efendi, vefatı 1773. Onun adıyla anılan ebruları günümüzde hala yapıyoruz. Kendisi mi icat etti, kendisi mi çok çok kullandı orası biraz muamma ama yaygın bir şekilde uyguladığı için onun adıyla anılıyor. Daha sonra çiçekli ebruları Necmettin Okyay yaptı. Daha evvel 1600'lerde çiçekli ebrulara benzer şeyler yapılmıştı, ancak Necmettin Okyay'ın ebruyla olan ilgisini biz biraz farklı biliyoruz. Tarihi gerçeklerden bildiğimize göre Necmettin Okyay, Hocası İbrahim Ethem Efendi'den, ömrünün son sekiz ayında sadece ondan birazcık feyiz almış. Yani İbrahim Ethem Efendinin yaşlılık, hastalık döneminde, ondan sadece bir kaç ders ebru görmüş; sürekli, uzun yıllar süren bir eğitim alamamış. Necmettin Okyay'ı çiçekli ebruları, onun adıyla anılan ebruların sahibi yapmasının sebebi aslında başkadır. Necmettin Okyay, komşusu olan, ressam Hoca Ali Rıza'ya, özene bezene yaptığı şeyleri gösterir, Ressam Ali Rıza Hoca da onları beğenmezmiş. Renk ayarları yaparken, yazıda meşuk yaparken karalama gibi yaptıkları şeyleri daha çok beğenirmiş ve oradan soyut, daha görülebilir şekiller çıkarmasını önerirmiş. Onun üzerine Necmettin Okyay çiçekli ebrulara

yönelmiş, çünkü komşusu Ressam Ali Rızanın o konuda önerileri, eleştirileri, teşvikleri olmuştur.

Necmettin Okyay, ebruda hakikaten önemli bir isimdir. Onun dışında bugüne kadar pek fazla farklı bir şey yapan çıkmadı. Onların takipçileri ve taklitçileri oldu ama günümüzde ebruya bir natüralizm anlayışı getirildi. Daha evvel yapılmış ebrularla sınırlı kabul ediliyordu ki bu büyük bir hatadır. Sadece lale, karanfil, gül, sümbül mü yapılır onun dışında başka bir şey yapılmaz mı, yapılır tabi ki. Mustafa Düzgünman o silsileye bir papatya ebrusu ilave etti, daha sonra benim efsun çiçeği o silsilenin devamı, çeşitlemesi olarak geldi. Efsun çiçeği de ebru tarihinde üç boyutlu görüntünün, daha realist, daha natüralist bir yaklaşımın kapısını açtı. Şimdi ise son derece güzel ve doğal çiçekler yapılmaktadır. Ebruda köşe taşı diyebileceğimiz, kendi adıyla eser bırakanlar, hayatı tekâmül ettirenler bunlardır.

A: 5. Sizce ebru bir zanaat mı, yoksa sanat mıdır?

H.B. : Ebruya hem zanaat hem de sanat diyebiliriz, ikisi de olur. Eğer daha evvel yapılmışları tekrar ediyorsanız, onların benzerlerini kopyalarını yapıyorsanız, teknik olarak her ne kadar ebru hiç biri birbirine benzemese de hepsi tek olsa da yöntem ve görüntü benzerliğinden dolayı, o bir icraat olur, icraat olan da sanat olmaz. Siz daha evvel yapılmışların icracısısınızdır. Bu müzikte, edebiyatta, hat sanatında, yazıda, aslında hepsinde geçerli bir şeydir. Sanat olması için başka özelliklerinin olması gerekir; yani daha evvel yapılmamış, beğeni görmüş bir şey olması lazımdır. Yeni bir fikir, yeni bir altyapıyla ortaya çıkmak durumundasınızdır. Ama biz Türkçede sanatkârane, sanat kelimesini işini çok iyi yapan kişi anlamında da kullanıyoruz. Ama uluslararası terminolojiye göre bakarsak bunun bütün dünyada da farkı, ayrımı vardır. Mesela artist-artizan, artist-crausmen gibi. Yani ebru ikisi de olabilir. Eski tarzı yaşattığımız için biz ona doğal olarak

tabi zanaat diyoruz. Ama daha evvel yapılmamış şeyler olduğu zaman da ona sanat diyorlar.

A: 6. Sizin ebrularınızı diğer sanatçılarınkinden farklı kılan nedir?

H.B. : Klasik ebruda bir fark aslında yoktur. Tabii ki ebruların hepsi birbirinden farklıdır ama yöntem-teknik aynı olduğu zaman biz ona geleneksel diyoruz. Aslında tarz-ı kadim (eski tarz) demek daha uygun olacaktır. Çünkü gelenek de zamanla değişen bir şeydir. Bir gün televizyonda rastladım; ilçenin birinde dut festivali yapıyorlarmış. Bakanlar, milletvekilleri de gelmiş. Şöyle diyorlar; ikinci geleneksel dut festivali. Daha önce bir kere yapmışlar, ikinciyi yapınca geleneksel olmuş. Geleneksel tabiri, aslında bir geçerliliği olmayan, sürekli yenilenebilen bir şeydir. Bizim bahsettiğimiz 15. yy. dan 20. yy. in sonuna, hatta üçüncü çeyreğine kadar fazlaca değişmeyen bir yöntem. Eskiler buna ananevi ya da tarz-ı kadim (eski tarz) demişlerdir.

A: 7. Barut Ebrusu sizin buluşunuz, bunun bir hikâyesi var mıdır?

H.B. : Barut ebruları diye bildiğiniz ebrular, tabiatın kopyasıyla ortaya çıktı. Daha önce de bahsettiğim gibi, klasik ebruyu öğrenme şansı bulamadım. O yıllarda öyle bir yaygınlık yoktu, kendi kendime arayışlar içindeyken çıkan desenlerin tabiatta benzerliklerini fark ettim. Bunlardan bir tanesi de 1974 yılı bilim ve teknik dergisinin mayıs sayısının kapağındaki bir fotoğraftı. “Kirlenen denizler” başlıklı oradaki görüntü benim yaptığım ebrulara benziyordu. Aradan geçen kırk sene zarfında “ebrunun mermer yüzü” isimli bir sergi olarak ortaya çıktı. Hikâyesi kısaca böyle, literatüre de barut ebrusu olarak geçti.

A: 8. Barut Ebrusu'nu kimseye öğrettiniz mi?

H.B. : Bilginin bir sadakası vardır, onun oranı da yüzde yüzdür. Ama bu anonim bilgi için geçerlidir. Bazı özel bilgileri anonim hale getirmemiz çok zordur. Yani herkese her şey verilmez, hak edene verilir. Siz kalkıp da bir milyar tane adama zekât sadaka veremezsiniz, onun hakkı fakir birisidir ya da susamış birine tuzlu turşu ikram etmezsiniz, su ikram edersiniz. Bu iş hak edenlere öğretilir.

Bu sanatların sırlarını verdik tabii ki, ama biraz da imtina ediyoruz. Çünkü insanlar kolayca alışıyorlar, emek sarf etmiyorlar. Ahlaki değerlerde de maalesef çöküntüler var. Siz bir şey öğretiyorsunuz, bir bakıyorsunuz, bir ay sonra; bunu ben icat ettim, ben buldum diye ortaya çıkıyor. İnsanlar biraz enâniyetli davranıp bazı şeyleri harap ediyorlar. Bir o açıdan, bir de istiyorum ki bu işe gönül verenler biraz kendilerini zorlasınlar, çabalasınlar. Ne bileyim Şule ebrusu ortaya çıksın, bir Ali ebrusu ortaya çıksın, bir başka şey ortaya çıksın ki bu sanat tekâmül etsin. Yoksa başkalarının yaptıklarını tekrar edersek, bıktırıcı bir tekrar haline geldiğinde insanlar onu terk ediyorlar ve bu da sanatların kaybolmasına yol açıyor.

A: 9. Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitmendir?

H.B. : Cafer Ağa Medresesinin kurucu üyelerindenim. Yirmi beş senedir Mimar Sinan Üniversitesindeki eğitimlerimde ve şahsi atölyemdeki eğitimlerimde kimseye bir şey öğretmeye çok gayret etmedim. Öğreteceğim şey neyse, şahsımda onu sevdirmeye çalıştım. Çünkü talep eden zaten buraya geliyor, talep etmeyen gelmiyor. Talebi olan, bu işe hevesli olan eğer severse nasıl olsa öğreniyor. Severse söylediğiniz her şey aklında kalıyor. Ama sevmezse siz ona istediğiniz kadar bir şeyler öğretmeye çalışın, bunun hiç bir faydası olmayacaktır. Şöyle düşünelim; biz ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite, birçok okullarda okuduk. Bazı hocalarımızın isimlerini ve öğrettikleri şeyleri hatırlıyoruz ama

bazılarının ne adı, ne sanı, ne dersi hiç biri aklımızda kalmadı. Şöyle dikkatli bir düşünürsek o aklımızda kalmayan kişileri, hocaları biz sevmemiştir, ötekilerini sevmiştir. Onların kişiliğini sevmiştir, şahsını sevmiştir, davranışını sevmiştir, gülüşünü, yürüyüşünü, bizi sevmesini sevmiştir ve onların öğrettikleri neyse aklımızda kalmış. Benim de sistemim bu. Bir şey öğretmeye gayret etmiyorum, öğreteceğim şeyi sevdirmeye çalışıyorum. Severse nasıl olsa öğreniyor. Öğrenmenin en güzel yolu da budur diye düşünüyorum.

A: 10. Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir sanatçıdır?

H.B. : Hikmet Barutçugil kendini arayan, kendiyle yarışan, ilahi güzelliklere ulaşmaya çalışan birisidir.

A: 11. Geleneksel sanatlarda, özellikle de ebru sanatında uygulanan yenilikler konusunda ne düşünüyorsunuz?

H.B. : Geleneksel sanatlarda tekâmül olmazsa kaybolma tehlikesi vardır. Yani üç ay süreyle her gün bol fıstıklı, mis gibi tereyağlı baklava yiyin, bıcarsınız değil mi? Bir şey ne kadar güzel olursa olsun, insanlarda bir bıkmaya duygusu oluşur. Bir de yenilik arayışı vardır. Yaradılışın sırrında da bir tekâmül vardır, iyi ki de vardır. Yoksa insanlar cilalı taş devrine giremeyecekti. Aynı şeyleri tekrar etmenin, sıkıcı olacağı ve büyük zarar vereceği kanaatindeyim. Leonardo şöyle demiş; “Hayat kısa, sanat sonsuzdur”. Bu sonsuzluk içinde herkesin bir arayış içinde olması gerekir. Çünkü Cenabı Allah herkeste ayrı esmayla tecelli ediyor.

Sanatın bir tarifi de sanatçının iç dünyasını dışarı vurmaktır. Yaptığı resim mi, ebru mu, heykel mi, hat mı? Neyse, onu ortaya çıkarmaktır. Peki, sen kimsin, senin içindeki cevher ne, Cenabı Allah sende nasıl tecelli ediyor?

Ben yeniliklere çok açığım, yenilik mutlaka yapılmalıdır. Nasrettin Hoca'ya sormuşlar; Ne yapıyorsun? Göle yoğurt mayalıyorum. Ya demişler göl maya tutar mı? Ya tutarsa. Evet, tutmayabilir, bazısı saman alevi gibi parlar söner, bazısı meşe ateşi gibi uzun süre sıcaklığını muhafaza eder. Sanatta da bence bu olmalıdır. Ama zanaata karşı mıyız? Hayır. Zanaat mutlaka devam etmeli, zanaat sanatın alfabesi, zanaatsız sanat olmaz. Önce zanaat, sonra sanat. Önce başkalarının yaptıklarını taklitle belli bir olgunluğa gelip, o olgunluktan sonra kendi iç dünyanı açmak benim için çok önemli.

A: 12. Ebruzen kelimesi ilk sizin bulduğunuz ve kullandığınız bir kelime, değil mi?

H.B. : Ebruzen kelimesi bu sanata çok yakışan bir kelimedir. Türkçede kullanılan “cı-cu” eki sonradan Türkçeye gelmiş Türkçeyi fakirleştirmek için kurulmuş bir tuzaktır aslında. Yani yeni kelime üretmeyip Türkçeyi zayıflatan bir şeydir aslında.

Bir de “ci-cu” eki o işle ilgili olan anlamında kullanılır. Mesela; su-sucu, musluk-muslukçu, ebru-ebrucu gibi. “cı-cu” eki, sonuna geldiği kelimeye; bir işin ticaretini yapan, bir malı alıp satan anlamı da katmaktadır. Dolayısıyla “Ebrucu” kelimesi “Ebru alan-satan” anlamına da gelebilir. Hâlbuki Ebru sanatkârları eserlerini satsalar bile sadece “Ebrucu” olarak tanımlanamazlar. Sanatkâr olmaları sebebiyle, sanatkârlıklarını belirten bir isimle de anılmaları gerekir.

Ayrıca ebrucu derken, ebruyu alıp satan mı, ebru malzemeleri alıp satan mı, ebru koleksiyonu yapan mı, bunların hepsi anlaşılabilir. Bu konuda diğer sanatların hepsinde ayrı kelimeler var. Mesela hat sanatçısına “Hattat” diyoruz, hatçı demiyoruz. Tezhip sanatçısına, “tezhipçi” demiyoruz, “müzehhip” diyoruz, hanımsa “müzehhibe” diyoruz. Cilt sanatçısına “ciltçi” demiyoruz, “mücellit” diyoruz. Ne güzel kelimeler bulunmuş. Öyleyse ebru yapana da ebrucu demeyelim.

Çünkü zen eki dilimizde de vardır. Farsça bir tamlama olup, aslında tek başına “kadın” anlamına gelir. Ama kendinden önceki kelimeyle, bir isimle birleştiği zaman; o kelimeye “vuran, vurucu, atan” anlamı kazandırır. Mesela sema-semacı demiyoruz semazen diyoruz. Semacı dediğimiz zaman başka bir şey ortaya çıkıyor. Semazen; sema yapan. Kudüm-kudümcü demiyoruz, kudüm zen diyoruz, kudüm vuran demek. Biz de ebruyu vurarak yapıyoruz, ebruzen kelimesi bence son derece yakıştı.

Birde Türklerin çok güzel, hassas duyguları var. Güzel bir şeyi kabulleniyorlar. Ebruzen kelimesine çok karşı çıkan oldu, bu nereden çıktı, daha evvel yoktu diye. Daha evvel hiçbir şey yoktu ve her şey sonradan oldu.

Bir gün bir sergide dolaşırken ortaokul talebeleri, 12-13 yaşlarında çocuklar, kızlı-erkekli sergi geziyorlar, aralarında konuşuyorlar: Şu ebruzenin renklerini ben çok beğendim, bu ebruzendeki kırmızı bak ne güzel olmuş diye. Ortaokul çocuklarına kadar bu yerleşti, aynı zamanda yakıştı da. Bence kullanmakta sakınca yoktur, daha evvel kullanılmadı diye de bu bir kusur değildir.

A: 13. Ebruya resim sanatı da diyorsunuz, neden?

H.B. : Ebru nükteli bir şiir, ezgi dolu bir şarkı, hisli duygular... Buna resim sanatı diyebilir miyiz? deriz. Çünkü ebru da resmetmek, suret çıkarmak gibi bir şeydir. Biz bir laleyi kendi şeklimizle yorumluyorsak, onu soyut bir halde bir yere aksettiriyorsak, ona resmetmek deniyor. Ebru; başlı başına bir resim mi dersek, hem evet hem hayır. Evet derken onu resim kuralları içinde değerlendirirseniz; bu bir çiçek olabilir, o resim değeridir ya da bir manzara, bir peyzaj olabilir. Ya da ebruyu zemin olarak kullanıp benim yaptığım gibi üstüne figüratif anlamda başka resimler koyarsanız o komple resim olabilir.

A: 14. Ebrularınızın üzerindeki minyatür ve resimleri siz mi yapıyorsunuz?

H.B. : Bu minyatürleri ben yapmıyorum. Bunun ustaları ayrı ama hep birlikte çalışıyoruz. Hangi ebruya hangi desen, nereye nasıl bir şey yapalım birlikte karar veriyoruz. Minyatüre ya da resme uygun ebru yapılmaz. Yapılan ebrulara uygun resimler seçilir. Çünkü ebruda kontrol yoktur. İsteddiğiniz her şeyi istediğiniz gibi yapamıyorsunuz. O kendi kendine zuhur eden bir şeydir.

A: 15. Ebrunun dışında uğraştığınız sanatlar var mı?

H.B. : Ben ciltçiyim, on yaşından beri mücellithanede çalışıyorum. Burada antik değeri olan ıstampalarım, makaslarım, bıçaklarım, işkencelerim var. Halende ciltçilikle uğraşmaya devam ediyorum. İslam Seçen Hoca'yla da yirmi iki sene aynı sınıfta ders verdik. Ama o zamanlar maalesef ondan çok istifade edemedim ama şimdi onun talebesiyim, klasik ciltte de bir şeyler yapmaya çalışıyorum. Ayrıca ciltle ilgili birçok modern tasarımla da uğraşıyorum. Onun dışında yelken merakım var, uzun süredir yelkenle de uğraşıyorum. Marangozluğa da çok yakın bir sempatim var. Bu evin, yani Ebristan'ın yapımında da o duyguların büyük bir kısmını tatmin ettim. Bu evin inşaatı on bir sene sürdü; bu kapı ve pencerelerdeki oymalar, eli belindeler, içerdeki süslemelerin hepsi benim elimden çıktı.

A: 16. Ebru sanatının günümüzdeki durumu hakkında neler düşünüyorsunuz?

H.B. : Ebruyu tarihi içinde hep bir kâğıt sanatı olarak bildik tanıdık, tanıttık. Ama ebru bir yöntemin, bir sanat dalının adıdır. Resim gibi, heykel gibi, mimari gibi, müzik gibi, edebiyat gibi bir sanat dalıdır. Örneğin resimde; resim sadece tuvale yapılır başka bir şeye yapılmaz diyebilir miyiz, diyemeyiz. Resmi duvara yaparız adı fresko olur, taşta yaparız, kâğıda yaparız. Resim geçen yüzyıllarda tuvale yapılmış diye biz de ona yapmak

zorunda değiliz. Ya da heykel sırf mermerden yapılır başka bir şeyden yapılmaz diyemeyiz. Evet, antik çağda mermerden yapıyorlardı, ama onu tunçtan yaparsınız, çömlekten yaparsınız, seramikten yaparsınız, kilden yaparsınız, alçıdan yaparsınız. Ebru da onun gibi. Ebru yöntemin adıdır. Ab-rû, su yüzü; su üstünde yüzdürülen boyaların istenilen uygun bir malzemeye aktarılmasıdır. Tarih içinde hep kâğıt olarak yapılmış, ama siz kumaş boyası yüzdürürseniz kumaşa alırsınız. Seramik boyasını yüzdürürseniz seramiğe alırsınız ve onu pişirirsiniz. Bu örnekleri çoğaltabiliriz. Taşa, toprağa, tahtaya bakın, örnekleri, görüntüleri her yerde var. Biz ebruyu yaşarsak yaşatırız, yaşamazsak bu sanatları kaybederiz.

Ebrunun bu günü hakkında ise çok olumlu düşünüyorum. Ebruya başladığım yıllarda bugünleri hayal bile edemezdik. Hatta 1992 yılında Amerika’da bir ebru kongresi oldu. O yıllarda bu sanatla uğraşanlar sadece üç beş kişiydi. 302 kişinin katıldığı bir kongrede tek Türk bendim ve bu sanatın Türk sanatı olduğunu bildikleri için büyük bir ilgi odağı oldum. Ondan sonraki toplantıyı da zaten İstanbul’a getirdim. Ebru bugün on binlerin, on binin üstüne çıkan sayılarda insanların uğraştığı bir sanat olmuştur. Tabii ki bu çok sevindiricidir. “Bu, sanatı yozlaştırır.” diyenler bence yanılıyorlar. Çünkü şöyle düşünün; biz hepimiz ilkokulda, ortaokulda, lisede resim dersi gördük, kaçımız ressam olduk? Bir kaçımız değil mi? Edebiyat dersi gördük; kaçımız edebiyatçı ya da yazar olduk? Ya da amatör olarak futbol oynadık, basketbol oynadık, voleybol oynadık ama çok azımız o konuda uzman oldu. Şimdi on bin kişinin ebru yapması bu sanatın yozlaşması anlamına gelmez. Onlardan beş ya da on kişi çıkar, ama bu sanatı ulusal ya da uluslararası düzeyde Türkiye’yi bir yerlere getirir. O bakımdan bugünkü halime doğrusu ben çok memnunum.

A: 17. Ebru sanatında barut ebrusu dışında, sizin buluşunuz olan bir desen, bir çiçek var mı?

H.B. : Efsun çiçeği var. Birçok konuda ilham kaynağım olan sevgili eşim Füsun Hanımefendi, belki o an farkına varamadığı, ama fark ettiği zaman çok mutlu olduğu “Efsun (büyüleyici güzellik) Çiçekleri”nin ilham kaynağı. Yıllardır emek verdiğim, gönül koyduğum sanatımın adeta bir dönüm noktasıdır. Efsun çiçekleri o güne kadar hiç denemediğim bir yöntemle yaptığım, belki de kendiliğinden oluşuveren üç boyutlu özgün bir çiçek. Sevgili eşimin sevecen ve hayat dolu kişiliğine ithaf ettiğim, teknemde hep açacak olan, benim için çok özel ve eşsiz bir çiçektir.

A: 18. Çok büyük ebatta rekor ebru denemeleriniz olduğunu biliyoruz. Malzemelerinizi nasıl hazırlıyorsunuz?

H.B. : Evet hayatta büyük düşünmek lazım. Büyük düşününce de büyüklükler karşımıza çıkıyor. Çok büyük ebatlardaki ebrular için malzemeleri çok büyük kovalarla, tencerelerle hazırlıyoruz. Yani defalarca tekrarlayarak hazırlıyoruz.

A: 19. İngiltere’de katıldığınız ve altın madalya aldığınız “sanatımın zirvesi” diye tabir ettiğiniz “Best of the best” ödülünden bahseder misiniz?

H.B. : İngiltere’de katıldığım Art in Action; aslında bir felsefe okulu olan London School of Economic Science tarafından 1977’den beri düzenlenen bir sanat ziyafeti. 19. yy sonlarından 20. yy ortalarına kadar yaşamış Gürcief isimli bir zat ve onun kurduğu bir ekol var. Bu zat bir hayat gerçeği arayışı içine giriyor. Sonun da; bu aradığı hayat gerçeğini Buhara da bir Nakşibendî dergâhında bulduğunu söylüyor. Onun üzerine Paris’e yerleşip sohbetler etmeye başlıyor. Etrafına büyük insanlar, kalabalık insanlar toplanıyor. Daha sonra Londra’da, oradaki müritlerinden biri “London School of Economic Since” diye bir

okul kuruyor. Bu okulun adı “Economic Since” ama aslında bir felsefe okulu. Gelirdeki dağılımın eşitsizliğinden, onun felsefesinden yola çıkılarak açılmış bir okul. Daha sonra da; bu okulun temelinde olan karşılıksız hizmet ve paylaşmak fikrinden yola çıkılarak, “sanatın oluşumu anındaki heyecanı paylaşmak” fikriyle “Art in Action” isimli bir sanat festivali başlatıyorlar. Bu sene 37. si düzenlenen festivale, dünyanın her yerinden 300 kadar sanatçı geliyor ve kendi sanatlarını 4 gün süreyle orda bir fiil icra ediyor. Örneğin; camcı camını üflüyor, ressam resmini yapıyor, baskı baskısını yapıyor, ben ebru yapıyorum, hattat yazısını yazıyor, heykeltıraş heykelini yapıyor gibi. Davetli sanatçıların katıldığı bir sanat etkinliği, her isteyen gidemiyor. Bu festival sanat sergisi, sanat gösterisi gibi değil. Sanatın arkasındaki felsefesini farkına varan insanların oluşturduğu ve o paylaşmanın yapılabildiği bir yer. Çünkü görüyoruz kimse sırrını vermek istemiyor, kimse yaptığı şeyi başkasına açmak istemiyor ki o kendine ait olmasa bile. Burada 300 kadar sanatçıyı bir günde gezmek mümkün değil. Son 4-5 senedir farklı bir uygulama başlattılar. Oraya katılan sanatçılara dediler ki; “Bir sene içinde yaptığınız en iyi işinizi getirin, özel bir sergi açalım”. Herkes o sene içinde yaptığı en iyi işi getiriyor, özel bir alanda bunlar sergileniyor. Dolayısıyla o sergiye gezen, oradaki sanatçıların en iyi işlerini bir arada görmüş oluyor. Daha sonra da o sanatçılara dediler ki; “Kendi aranızdakilerin en iyisini seçin”. Yani sergiye eseriyle katılan, sergide eseri olan sanatçılar jüri; oraya katılan sanatçılar. Bakınız ne kadar itimat edilir bir jüri. Onlar kendi aralarındakilerden en iyisini seçiyorlar. Ben de iki sene evvel “Renklerin Sonsuzluğu” adında bir kumaş götürmüştüm. Barut ebrusundan yapılmış, bir buçuk metreye on metre boyunda bir kumaş. Teveccühleri onu en iyi eser olarak seçtiler. O da tabi benim için son derece önemli, anlamlı bir değerlendirme oldu. Çünkü hem seçici kişilerin sanatçı olması, hem de Türkiye’de pek fazla kabul görmeyen, sanat çevrelerince değerlendirilmeyen bir tarzın orada böyle yüksek bir dereceyle ödüllendirilmesi beni iki kat onurlandırdı ki bu sadece belli bir sanat dalı

değil. Bunların içinde ressam, heykeltıraş, mimar gibi birçok farklı alandan sanatçılar var. Bu geniş yelpazenin değerlendirilmesi benim daha ileriki çalışmalarımı da teşvik etti, cesaret verdi. Cenabı Hakkın yardımıyla bu sanatı daha iyi yerlere de, götüreceğiz.

A: 20. Ebristan bir ebru müzesidir diyebilir miyiz? Ayrıca Türkiye’de hiç ebru müzesi var mı?

H.B. : Ebristan ileride bir müze olacak. Bu müze kararını da 1992 yılında Amerika’daki ebru kongresinde aldım. 302 kişinin katıldığı kongrede tek Türk bendim. 250’ye yakın Amerikalı ebrucu gelmişti. Ebrunun Türk sanatı olduğunu, Türk kâğıdı adıyla batıya gittiğini biliyoruz. Baktım ki bunlar birçok şeyde olduğu gibi, bizim özümüzde olan şeye de sahip çıkmaya kalkıyorlar. Bunun üzerine yurt dışındaki faaliyetlerimi daha da artırdım ve kalıcı bir mekânımın olması için çaba göstermeye başladım ve bu bina bize nasip oldu. Sultan II. Mahmut döneminden kalma bir paşa konağı olan bu binayı alarak şimdiki haline getirdik. Şu anda burada ebruyu yaşatmaya gayret ediyoruz. Bunu da; eğitimleriyle, galerisiyle, yaşamıyla, buradaki çeşitli sohbetlerle, toplantılarla, kongrelerle, uluslararası sergilerle sağlamaya çalışıyoruz. Bizim evladımız da bu. Çok şükür binlerce evladımız var da, bu da bizim bir başka anlamdaki evladımız. Ebru sanatının bize bahsettiği mekânı biz de ebru sanatına iade ederek bir müze olarak yaşatmak istiyoruz.

A: 21. Şimdiye kadar kaç ebru yaptınız, sayısını biliyor musunuz?

H.B. : Şimdiye kadar bilmiyorum ama herhalde milyonu geçmiştir. Onu saymak da mümkün değil, aşağıda ciddi bir depo var. Arşivleme gibi bir çalışmamız olmadı ama yapmamız gerekiyor. Bu müze çalışmaları içinde iyi olacak.

Ebru müzesi Türkiye’de bildiğim kadarıyla yok. Özbekler Tekkesi’nin ebru müzesi olmasıyla ilgili girişimler oldu ki çok yakışacak bir mekândı. Ama galiba daha sonra milli mücadele müzesi olmasına mı karar verildi tam bilemiyorum. Sanırım oradan da bir şey çıkmadı.

A: 22. Örnek aldığımız bir ebrucu var mı?

H.B. : Bu sanata gönül veren, aşkla şevkle bağlanan birkaç kişi var dünyada. Bunlardan biri Christopher Weimann isimli bir Amerikalı. Bu kişiye dekoratör diyorlar ama aslında boyacı. Boya kapaklarında renklerin tesadüfen karıştığı bir ortam görmüş. Bunu ciltçi bir arkadaşına göstermiş; o da ona ebru demiş. Ondan sonra ebruya büyük bir ilgiyle bağlanmış. Çok genç yaşta ölmesine rağmen, ebru tarihinde çok önemli bir kilometre taşı olmuş. O hem geleneksel ebruyu hem geleneksel akkâseyi gün yüzüne çıkaran, bu arada kendince farklı yorumlar getiren bir sanatçı. Ölümünden bir yıl önce geldi, İstanbul’da bende kaldı. Ömrünün son günlerinde; ebru tarihiyle ilgili yazdığı birkaç makalede çiçekli ebruları, ebru sanatını dünyaya tanıttı. Ebruda birçok Türkçe terimi de uluslar arası terminolojiye yerleştirdi. O bakımdan ben onu çok takdir ederim. Yurt dışında da bu işi ciddi anlamda görenler var.

Tabii ki Necmettin Okyay, hezarfen olarak bildiğimiz bu sanata çok önemli katkılarda bulunmuş ebru sanatçılarımızdandır.

A: 23. İsteyen herkes ebru yapabilir mi? Ebru yapmaya nasıl başlanmalıdır? Ebru yapmak isteyenlere neler önerirsiniz?

H.B. : İsteyen herkes ebru yapar. Kendinde; o ruh hali mi diyelim, ona meşrep mi diyelim, mizaç mı diyelim, aşk mı diyelim, şevk mi diyelim onun tanımını da yok tarifi de yok. Elle tutulmaz gözle görülmez, ölçülmez, tartılmaz. Yani bu geniş kapsamlı bir şeydir.

Nasip de var işin içinde. Cenabı Hak nasip ederse de olan şeyler oluyor. “*Aşk imiş her ne var âlemde, ilim bir kıyl-ü kal imiş ancak*” diyor Fuzuli. Âlemdeki her şey bir aşk, ilim sadece dedikodu. O öyle dedi, bu böyle yaptı diyor, orada da işi özetliyor. Günümüzde çok ciddi ebrucular da var. Ama bunlardan çok az bir kısmı ebrunun gerçek felsefesinin farkına varıyorlar. O da benim için bir üzüntü kaynağı.

A: 24. Dünyaca ünlü müzelerde sergilenen eseriniz ya da eserleriniz var mı? Varsa devamlı mı sergileniyor?

H.B. : Evet London British Museum’da bir eserim var ama onlar sürekli sergilenmez. Bunlar daha sonraki yüzyıllar için alınan eserler ki şöyle oluyor; British Museum da genelde yüz seneden az tarihi olan eser sergilenmiyor. Ama British Museum her on senede bir müze için aldıkları eserlerden galerisinde özel bir sergi yapıyor. 2006 yılıydı zannedersen yine öyle bir sergi yapmışlar ve benim ebrum da orada sergilenmiş, ama ben görmedim. Oradaki eserim, çiçekli klasik bir ebru. Bunu da; barut ebrusu adını veren bir art-dailer diyorlar, (Türkçesi sanat tellalı), o hanım müzeye satmıştı.

A: 25. Şimdiye kadar kaç sergiye katıldınız ya da kaç sergi açtınız? (Kişisel-Karma)

H.B. : Açılan kişisel-karma sergilerin sayısı 200’ü geçti. En son açtığımız “Ebrunun Mermer Yüzü” isimli sergi 100. kişisel sergiydi. Bir o kadar da karma sergi var, belki de daha da fazladır.

A: 26. Ailenizde sanatla uğraşan kimse var mı?

H.B. : Ailemde sanata meyyal çok insan var ama neredeyse hepsi hukukçu. Örneğin ağabeyim; çok iyi bir ressamdır, ama iktisat profesörü. Kız kardeşim keza öyle. Ağabeyim çok güzel karikatür çizer, bütün yeğenlerimde sanata karşı bir sevgi var ama

sanatçılık mesleğini seçen bir tek ben oldum. Demek ki Cenabı Hakkın bana bir lütfu olarak değerlendirmem lazım.

A: 27. Hikmet Barutçugil'i ebru sanatında önemli bir yere getiren sizce nedir?

H.B. : Hikmet Barutçugil'i ebru sanatında önemli bir yere getiren nedir? Sorusuna aslında başkaları cevap versin. Şimdiye kadar böyle bir şey düşünmedim. Böyle bir soruyla da ilk defa karşılaştım.

Şöyle diyeyim; bu sanata başka bir pencereden baktım, başka bir taraftan girdim, başka bir boyuta götürdüm ve bu da kök saldı, tuttu. Başka tohumlar attım, bunlar yeşerdi, kök saldı ve bizi bugünlere getirdi. Bu sanatın ufkunu açtı. Rahmetli Ahmet Yüksel Özemre; "Türklerin Ebru Sanatı" kitabındaki yazısında benim için şöyle diyor; "Ebrunun helal bir rızık kapısı olabileceğini gösterdi". Daha evvel tarihimizde baktığımız zaman hiç kimse ebruyu meslek edinmemiş. Necmettin Okyay bir caminin imamı ve başka birçok şeylerle uğraşmış. Onun hocaları, hepsinin başka meslekleri var. Mustafa Düzgünman aktar ve aynı zamanda Aziz Mahmut Hüdâyi Hazretlerinin türbedarı.

Günümüzde de ebruyla uğraşanlara bakıyoruz, amatör uğraşıyorlar, başka meslekleri var. Yakın tarihte bu işlerin gündeme gelmesiyle, ticari değer kazanmasıyla, ne derler; "Bitpazarına nur yağdı, eskiye rağbet oldu", yeni yeni bir kaç kişi bu sanatı meslek sahibi edindi. Ama tarihimizde hiç yok, bu işin ilki de benim. O da belki teşvik edici oldu. Çünkü gençlerde belki haklı olarak; "Ben ne iş yapayım da nasıl para kazanayım, nasıl geçineyim, ailem, çoluk-çocuk nasıl geçinecek" diye bir endişe var. Bu aslında çok yanlış bir endişedir. Rızık Allah'tandır, yani Allah ne nasip ederse o olur.

En ağır işi taş taşıyarak ameleler yapıyor, öbür taraftan da bir başkası, bir amelelin beş senede kazanacağı parayı dört dakikalık bir telefon konuşmasıyla kazanıyor. Yani bu

çalışmayla ilgili değil, bu rızık meselesi, çok başka bir şey. O da belki özendirici olmuştur diye düşünüyorum.

A: 28. Sanat kişinin kendini ifade şeklidir deriz. Ebru yaparken de aynı şeyler geçerli mi? Ebruda kendinizi ifade edebiliyor musunuz?

H.B. : Sanat kişinin kendini ifade şeklidir, tabii ki. Sanatın binlerce tarifi var, hepsi de tarif edene göre doğrudur. Çünkü herkeste tecelli farklıdır. Siz hangi tarafından görüyorsanız orası sizin için doğrudur. Mesnevi’de bir hikâye vardır; dört tane kör, hayatlarında da hiç fil görmemişler, bilmiyorlar. Ortaya bir fil koymuşlar, kör olan kişilere de demişler ki; *“Gidin ileride bir cisim var onu bize tarif edin”*. Gitmiş hepsi filin farklı bir yerine tutunup dokunmuş. Sonra anlatmışlar. Ayağını tutan demiş; kalın, kolon gibi bir şeydi, kuyruğunu tutan demiş; olur mu öyle şey, inceikti, parmağımdan biraz daha kalındı. Kulaklarını tutan yok diyor, siz saçmalıyorsunuz, lahanaya benzer yaprak gibiydi. Dördüncüsü de kocaman bir hortum gibiydi demiş. Yani hepsi başka bir yerini tutmuş filin. Bu da böyle aslında; herkes hangi tarafından bakarsa orasını görüyor.

A: 29. Sizce ebruyla tasavvuf arasında nasıl bir bağ vardır?

H.B. : Evet ebrunun temelinde bence tasavvuf var, tasavvuf derken ne anlıyoruz? Adam olma sanatını anlıyoruz. Hazreti Mevlana’nın dediği gibi tasavvuf; insan olma haysiyetine ulaşmaktır. Einstein demiş ki; *“Nüfus çok artıyor ama insan azalıyor”*. İnsan olma, yaratılışın temelindeki bir âdem olma, Allah’la bir olma ki, bu tasavvufun temelidir. Ebru sanatı da size bunu kısmen öğretiyor. Eğer tefekkürle, düşünerek bakarsanız ebru teknesi size çok şey anlatıyor. Oradaki big-bang’ler, bir noktadan çıkan ve gelişen âlemler, tecellinin, tekrarının olmaması bize çok şeyler anlatıyor. Allah zatına benzetme yapılmaz ama su aynı, belli kıvamda bir su, boyalar aynı ama sudaki tecelli sonsuz. Asla biri birinin tekrarı olmayan şeyler. Bu da insana sabrı, razı olmayı öğretiyor.

A: 30. Ebru sanatının felsefesinden bahseder misiniz?

H.B. : Ebrunun bir duası var. O duada zaten tasavvufla ilgili sırlar, ebru sanatının felsefesi açık ve net bir şekilde, çok güzel ve özet bir şekilde anlatılmış. Şöyle ki;
“Bismillahirrahmanirrahim. İlahi Ya Rabbi! Ezeldeki hükmüne uygun olarak bu tekne de zuhur edecek olan nakışların, Hilkat’inin nakışlarında meknuz olan Hikmet’ini idrakten aciz olan bu fakirin nefisini teshir edip de enâniyetini azdırmasına izin verme! Nefsimi, Senin gibi bir Halik olma vehminden de, bu vehmin tevlit edeceği bir şirk-i hafiden de hubb-i riyasetten de koru, ya Hafız! Fakiri “La Faile İllallah” sırrının edebiyle teçhiz et! Bu tekne başındaki mesaiyi Senin zikrinle taltif ve sana olan kulluğumun bir nişanesi olarak kabul et! Destur Ya Hakk!” diyerek başlayan ebru ustasının, ilk fırça vuruşuyla yayılacak olan boyaların ihtişamını, gönlü iftiharla dolan bir üstat olarak değil de, aksine Cenabı Hakk’ın kudretinin basit ve mütevazı bir aracı olduğunun farkına vararak müşahede etmesi beklenir. Bu dua, hem İslam sanatlarının, hem ebrunun temel ilkelerini, felsefesini çok güzel özet bir şekilde anlatıyor. Orda diyor ki: “Kendimi senin gibi Halik olmak vehminden koru! “La Faile İllallah” sırrının edebiyle teçhiz et” Ne demek: Allahtan başka yapan yoktur!

A: 31. Ebrularınızın altında “Hikmet-i Huda” (Allah’ın hikmeti) diye imza atıyorsunuz. Sebebini söyler misiniz?

H.B. : Şimdi bir eser yazıp onun altına bakla kadar kendi adınızı yazıp bunu ben yarattım dersiniz Allah, yandıınız, ayağınız kaydı. Siz bir aracı oldunuz. Cenabı hakkın bir tecellisiyle o ortaya çıktı. İmza atma geleneği eskiden pek yoktu. Çünkü yapanlar azdı. Herkesin yaptığını; renginden, tarzından, tavrından anlayabilir, tahmin ederdiniz. Ama iş çoğalınca bu ayrımı yapmak için imza atma geleneği ortaya çıktı. Hatta günümüzde imzasız eser, değersiz esermiş gibi değerlendiriliyor.

2000 yılında Portoriko’da Unesco’nun düzenlediği uluslar arası zanaatkârlar kongresine katılmışım. Orada kimdi hatırlamıyorum ama bir bildiriye “zanaatkâr imza atmaz, onun arayışı başka bir şeydir” diye bir şeyler söylenmişti. Ben onu tasavvufi ve doğada geçen manasıyla yakınlaştırdım. Eserlerimin altına “Hikmet-i Huda” diyorum. Şimdi biz ebruyu teknik olarak tarif ediyoruz ama çıkan görüntüleri asla tarif edemiyoruz. Toprak katmanları niye böyle, su yüzeyinde şekil niye böyle oldu bilmiyoruz. Bunlara bizim diyeceğimiz bir tek şey var; Allah’ın hikmeti, Allah’ın bilinmeyen sırları. O altında yazan “Hikmet-i Huda”, aslında ebrunun tarifi, ama ben adımın hikmet olma avantajını da kullanıyorum, o aslında ebrunun tarifidir.”

Sanatçıyla yapılan görüşme sonucunda elde edilen bu verilerin yanında, sanatçının farklı kaynaklardan elde edilen ebru sanatıyla ilgili görüşlerine de yer verilmiştir:

Ebru sanatçısı Hikmet Barutçugil; ebru sanatının günümüzde, hem ülkemizde hem de dünyanın birçok ülkesinde tanınmasında ve uygulanmasında büyük payı ve emeği olan, en meşhur ebrucular silsilesine mensup büyük sanatçılardandır.

Barutçugil ebruyu; “*Türk sanatkârlarının engin hayal gücünden suyun yüzeyine, renk mükemmelliği halinde düşen mucizevî bir resim sanatıdır*” (Barutçugil, 2007, s. 7) diye tanımlar. Su yüzeyinde yapılan bu sanatın aşk ve bir o kadar da sır dolu olduğunu söylemektedir. Şu cümleleriyle de ebruyu en güzel şekilde ifade eder:

Ebru, bir resim sanatı olmakla beraber, resim sanatı olmaktan ibaret değildir. Aynı zamanda nükteli bir şiir, yumuşak bir ezgidir de... Ebru, gücü zaman üzerinde oynamaya yeten, dans eden bir figürdür. Tıpkı adını telaffuz ederken olduğu gibi: EBRU! Belki de yeryüzünde hiçbir sanat, adıyla bu kadar bağdaşmamış, bu kadar iç içe geçmemiştir. Suyun yalınlığı, renklerin düğünü, insanın duyguları, tabiatın kusursuzluğu ebru sanatında buluşur. Ebru fikre

düştüğü ilk andan, gözle buluştuğu son ana kadar kendine has mistisizmini asla yitirmeyen bir ifade şeklidir (Barutçugil, 2007, s. 13).

Ebru gerçekten de büyüleyici bir sanattır. Tekneden çıkan ebrulardaki görsel şölenin yanında, sanatçının deyimiyle bize gözün göremeyeceği mikro ve makro âlemlerden, sanki sırlar âleminden ilginç görüntüler de sunmaktadır (Barutçugil, 2007, s. 13).

Literatüre kazandırdığı kendi adını taşıyan “Barut ebrusu”, kendi deyişiyle tabiatta zaten var olan görüntülerdir; Venüs gezegeninin fotoğrafları, sabun köpüğü görüntüsü, bir hücrenin mikroskoptan görünüşü, yağmurda arabalardan damlayan yağların yağmur suyunda oluşturduğu desenlerin hepsi, ebru desenleriyle büyük benzerlikler göstermektedir. Tıp doktorlarının kullandığı histoloji atlaslarındaki yüzlerce belki de binlerce kez büyütülmüş görüntüler de ebruya benzemektedir.

Bu özellikleriyle ebruculuk günümüz sanat akımlarından “soyut sanat” anlayışına çok yakın bir sanat dalıdır. Desenler nonfigüratif olduğundan, ebru sanatçıları çok fazla davranış değişikliğine girmemişlerdir. Yapılan hiçbir ebru diğerinin aynı değildir ve her ebru tektir. Buradan da; ebru sanatının çağdaş bir sanat olma çabası göstermeye ihtiyacının olmadığı anlaşılmaktadır (Barutçugil, 2014, s. 8-10).

Hikmet Barutçugil:

Sanat öyle büyük bir kavram ki, bilim onun içinde küçük bir parça. Sanatta yenilik yapmak, her şeyde olduğu gibi ilk başta çok yadırganıyor, özellikle de gelenekli sanatlarda. Bir yenilik yaptığınız zaman hemen tepkiler geliyor, sanat bozuluyor, yozlaşıyor gibi. Galileo dünya yuvarlak dedi diye, Hezarfen Ahmet Çelebi kanat takıp uçtu diye ölüme mahkûm ediliyor. Yenilik yapmak, her ne

hikmetse, kimsenin işine gelmiyor. Bilimde bu yadırganmıyor da özellikle eski sanatlarda yadırganıyor. Aynı şeyleri uzun süre gören insan, bir süre sonra bıkar. Bu her gün baklava yemek gibi bir şey...

Sözleriyle sanatta yeniliğin gereğini en güzel şekilde anlatmaktadır. Sanatın bilimden daha geniş bir kavram olduğunu düşünen Barutçugil, yeniliğe de açık olunması gerektiğini savunan sanatçılardandır (Turan, 2007, s. 193).

1853 yılında C.W. Woolnough tarafından yazılan “Ebru Sanatı ve Kitap Kenarları ile Kâğıtlara Uygulanması” isimli kitapta şu satırlara yer verilmiştir:

Kendi çıkarlarını tehlikede gören bazı kimselerin kızgınlığına ve muhalefetine hedef olacağımdan hiç kuşku olmamasına rağmen, bu kimselere şunu hatırlatmak isterim: Her şeyin ilerleme kaydettiği günümüzde (161 yıl önce!) bunca zamandır geri bırakılmış olan, pek az kişinin farkına vardığı bu garip ve basit sanat neden dikkat çekmesin ve neden, eğer mümkünse bununla neler yapılabileceği denenip gücü yararlı yönlere tevcih edilmesin?...

Günümüzde de hala güncelliğini koruyan bu satırlardan ve bu düşünceden yola çıkan Barutçugil, hep sanatının ufkunu genişletmeyi hedeflemiştir (Barutçugil, 2014, s. 10).

1988 yılında Londra’da “Royal College of Art” tarafından sanatçıya yapılan bir davetle, orada açtığı sergide Barutçugil, yaptığı yeni tarz ebruları sergilemiş, ebruları çok ilgi görmüş ve isim bulmuştur (Turan, 2007, s. 193).

Literatüre “Barut Ebrusu” olarak geçen, sanatçının buluşu olan ebru, ilk yapıldığında çok tepkiler ve eleştiriler almıştır. Ama sonra yurtdışında çok beğenilerek tescillenen ebru, müzelere girmiş, beğenilip takdir ve ilgi görmeye başlamıştır.

Barutçugil'in gelenekselden farklı yeni tarzı ve uygulama alanları ebru sanatında yeniden doğuş olmuş, tarihinde görmediği ilgiyi görmeye başlamıştır.

“Sanatçıyı geleneğe bağlı kalmaya zorlarken kendi kimlik ve şahsiyetini terk etmek zorunda bırakıyoruz.” diyen sanatçı, sanatın ve sanatçının sürekli yeniliklere açık olması gerektiğini söylemektedir (Barutçugil, Özdamar, 2008, s. 7).

Barutçugil ebruyu; “Ebruzenin gönlünden su yüzüne akan güzelliklerdir.” diye anlatmaktadır. Ab-rû'dan yola çıkarak ise şunlar ifade edilebilir; Farsça ab-rû, su yüzü demektir, su üzerinde yapılan bir sanat anlamına gelir. Su, tabiatta en çok bulunan, canlıların yaşaması için gerekli ve aynı zamanda ebru sanatı için de olmazsa olmaz bir bileşiktir. Kimyasal yapısı çok sade gibi görünen, ama çok karmaşık olan, içinde birçok maddeyi çözebilen bir yapısı vardır. Ebru; suda çözülebilen kıvam arttırıcı kitle ile suda çözülmeyen toprak boyalar (metal oksitler) ile yapılır.

Ayrıca hareket eden suyun yaydığı pozitif iyonlar, insanlar üzerinde terapi etkisi yapar (Barutçugil, 2000, s. 14-15). Ebru da su ve renklerle yapılan bir sanat olduğundan, günümüzde terapi yöntemi olarak da kullanılmaktadır.

Sanat ve bilim sahibi olan kişilerde kin, nefret, öfke, haset, gurur, kibir gibi bazı istenmedik huy ve duygular körelir. Bu duygulardan temizlenen kişilerde; reislik sevdası, kendini başkalarından üstün görme ve başkalarıyla savaşıma telaşı kesinlikle olmaz. Barışın ve dostluğun temeli de budur (Barutçugil, 2012-a, s. 18).

Sanatçıya göre; şairler ve edipler hikmeti, ressamlar ve ebruzenler renkleri, bestekârlar ve müzisyenler de sesleri derler. Her varlığın bir rengi, her rengin bir musikisi vardır ve bunlar mizacı düzgün insanlarda olumlu etkiler yapar. Ebru boyalarının su üstündeki ahenkli dansı insan ruhunu dinlendirir. Hayatın bitmez tükenmez trafiğinde

yorulan insan, teknedeki güzellikte kendini bulur ve rahatlar (Barutçugil, 2007, s. 217-219).

4.3.2. Hikmet Barutçugil'in ebru sanatına yapmış olduğu katkılar.

Medeniyetlerin sanat ve kültürle hayat bulduğunu savunan Hikmet Barutçugil, ulusal olmanın da uluslararası olmaktan geçtiğine inanan sanatçılarımızdan birisidir (Akay, 2009, s. 26).

Kendisini sanatçı olarak nitelemekten çekinecek kadar alçakgönüllü olan büyük usta; işinin boyalara yüzme öğretmekten ibaret olduğunu belirterek “*Boya bir kez öğrendi mi yüzmeyi gerisi kolay.*” diye de eklemektedir (<http://lightmillenium.org>).

Sanatçının buluşu olan ve kendi adıyla literatüre geçen Barut Ebrusu da metot olarak geleneksel ebruyla aynıdır; fakat desen, renk ve büyüklük olarak farklılıklar göstermektedir. Bu konularda eğitim almış olan ve Güzel Sanatlar Fakültesinde öğrenci olmanın avantajını her zaman kullandığını ifade eden Barutçugil, ebru sanatına getirdiği yeniliği şöyle ifade etmektedir:

Bizim daha önce geleneksel olarak kullandığımız toprak boyları kumaşa almak mümkündü. Toprak boyları kumaşa transfer edersiniz, fakat kumaşın tekstil özelliği olmaz. Bir tekstil boyarmaddesinde üç tane haslık aranır. Bunlar: 1. Yıkanabilirlik, 2. Solmazlık, 3. Sürtünmeye dayanıklılık. Toprak boylar kumaşa geçer ancak ne yıkanabilir, ne de sürtünmeye dayanabilir. Toprak boylar solmazlar, ancak kullanım amacı olarak kullanılmıyor. Özellikle pigment ve asit boya gruplarıyla yeni boyarmaddeler üreterek metrelerce kumaşlar boyadık. Sistem aynı, suyun üzerinde boylar yüzdürülüyor. Geleneği olan bu zanaatı, (buna sanat demek yanlış oluyor, sanat demek için yenilik gelmesi gerekiyor) zanaattan kurtarıp onu bambaşka bir anlayışla, çağdaş bir yorumla sunma fikirleri bize verildi. O

fikirlerden hareketle zeminlerde ve renk tonlarında daha önce denenmemiş yollar denemeye gayret ettik (Barutçugil, 2001-b, s. 67).

Kendisinin de açıkça ifade ettiği gibi, geleneği yenilikle, yeni ve taze açılımlarla yaşatan Ebruzen Hikmet Barutçugil, battaldan baruta ebru desenleriyle, ebru sanatına yenilikler getirerek sanatı hem yaşatıp, hem de tüm dünyaya tanıtmıştır. Barutçugil, sanatın da bilim gibi ilerleyip yeniliklere açık olması gerektiğini savunarak, ebru sanatına çok farklı açılımlar getirmiştir (Beykal, Tekeşi, 2014-a, s. 28).

Ebrularını, özellikle de barut ebrularını hat, minyatür, resim gibi sanatın birçok farklı dalıyla sentezleyip sunarak, ebru sanatını daha da ilgi çekici bir güzelliğe büründürmüştür.

Hikmet Barutçugil'in ebru sanatına kattığı yenilikler Barut Ebrusuyla sınırlı kalmamıştır. Çiçekli ebrular arasında yer alan ve büyüleyici güzellik anlamına gelen "Efsun çiçeği" de onun teknesinde açmıştır. Ebrularına özgün bir çiçek olan "Efsun çiçeği" ni ekleyerek, ebruya üç boyutu getirmiştir (Beykal, Tekeşi, 2014-b, s. 227)

Hikmet Barutçugil gerek barut ebrularıyla gerekse klasik tarzda yaptığı eşsiz desenleri; "Ebristan" diye isimlendirdiği İstanbul Ebru Evi'nde, kâğıt, kumaş, seramik, cam, ahşap gibi farklı malzemelere uygulamaktadır (www.ktsv.com.tr)

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, verilerin çözümlenmesi ile elde edilen bulgular ve yorumlar sonucunda ulaşılan araştırma sonuçları ele alınmış; ortaya konulan sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Elde edilen bulgular doğrultusunda, Hikmet Barutçugil'in öncelikle kendi öğrencileri gözünde nasıl bir eğitimci ve nasıl bir sanatçı olduğuna yönelik, sonra da Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarının gözünde nasıl bir sanatçı olduğuna yönelik tartışmalar betimlenmiştir.

İlk olarak; Hikmet Barutçugil'in kendi Ebru Sanat Evi'nde (Ebristan), bizzat kendisinden ebru dersi alan beş öğrencisine, "Ebru Sanatı ve Hikmet Barutçugil ile İlgili Görüşme Formu"ndaki sorular yöneltilerek, elde edilen bulgulardan ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

Hikmet Barutçugil'in öğrencilerine sorulan; "Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitimcidir?" sorusuna katılımcıların verdiği cevaplar, Hikmet Barutçugil'in "yapılandırmacı, rehber, yenilikçi ve sanatı sevdiren bir eğitimci" olduğu yönündedir.

Katılımcıların Hikmet Barutçugil için; *“Lider bir eğitimcidir, öğrencilerinin katılımcı olmalarını sağlar, aktif öğrenmeye önem veren bir eğitimcidir, sanatını yaparak ve yaşatarak öğreten bir eğitimcidir.”* ifadeleriyle verdikleri cevaplardan da, Hikmet Barutçugil’in yapılandırmacı bir eğitimci olduğunu belirttikleri göze çarpmaktadır.

Yapılandırmacı yaklaşımın, sanatını ve yaptığı işi sevdirmede öğrencileri olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Hikmet Barutçugil’in öğrencilerine sorulan sorulardan elde edilen bulgulardan, ebru eğitimi sürecindeki hoşgörülü, sevgi dolu ve yapısalcı yaklaşımın olumlu bir eğitim süreci oluşturduğu ve öğrenme-öğretme sürecinin verimliliğini arttırdığı düşüncesini ortaya koymaktadır.

Hikmet Barutçugil’in öğrencilerine sorulan; “Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir sanatçıdır?” sorusuna ise katılımcılar; öncelikle *“Yenilikçi ve üretken bir sanatçıdır”* diyerek cevap vermişlerdir. Ayrıca sanatçının, *“Özgün, işine âşık, prensip sahibi ve büyük bir usta”* olduğunu belirtmişlerdir. Hikmet Barutçugil’in öğrencileri bu ifadeleriyle, sanatçının yaptığı işin zanaat değil, sanat olduğunu öne çıkartmışlardır.

Aynı soru, araştırmaya katılan Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarına da sorulmuştur. Hikmet Barutçugil ve sanatıyla ilgili yapılan sunumdan önce bu soruya katılımcıların sadece %15,7’si cevap vermiştir. Sunumdan sonra ise; “Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir sanatçıdır?” sorusuna, katılımcıların verdiği cevaplar; Hikmet Barutçugil’in *“yenilikçi, yeniliklere açık bir sanatçı”* olduğu yönündedir. Ayrıca öğretmen adaylarının, sanatçının; *“tecrübeli, ebru sanatına büyük katkılar sağlamış, mütevazı ve sabırlı, inanılmaz bir sanatçı”* olduğunu ifade eden yönündeki cevapları da elde edilen bulgular arasındadır. Bu bulgulardan da; Hikmet Barutçugil’in *“yenilikçi, yeniliklere açık bir sanatçı”* olduğu sonucuna bir kez daha ulaşılmıştır.

Elde edilen bulgular; Hikmet Barutçugil'in sanatını icra ederken, denenmemiş farklı malzemeler deneyerek ve ebruyu farklı zeminlere uygulayarak, ebruyu başka sanatlarla birlikte sentezleyip farklı şekillerde sunarak, hep yeni arayışlar içinde olduğunu ortaya koymaktadır. Sanatçının kendisinin de ifade ettiği gibi: “*Geleneksel sanatlarda tekâmül olmazsa kaybolma tehlikesi vardır. Yani üç ay süreyle her gün bol fıstıklı, mis gibi tereyağlı baklava yiyin, bıcarsınız değil mi? Bir şey ne kadar güzel olursa olsun, insanlarda bir bııkma duygusu oluşur.*” diyerek sanatta yeniliğin mutlaka olması gerektiğini ifade etmekte, buradan da sanatçının yenilikçi ve özgün bir sanatçı olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Hikmet Barutçugil, sanatın da bilim gibi ilerleyip yeniliklere açık olması gerektiğini savunarak, ebru sanatına çok farklı açılımlar getirmiştir. Gelenekselci yaklaşımının yanında yenilikçi bir yaklaşıma da sahip olan Hikmet Barutçugil, kırk yılı aşan sanat hayatının vermiş olduğu tecrübe ve sanat aşkıyla, sadece yurtta değil, dünyada da ebru sanatını tanıtan bir sanatçı olmuştur.

Hikmet Barutçugil'in öğrencilerine sorulan; “Sizce Hikmet Barutçugil ebru sanatına neler katmış ve kazandırmıştır?” sorusunun cevapları, bunu doğrular niteliktedir. Elde edilen bulgular; “*Hikmet Barutçugil ebru sanatını hem yurtta hem de dünyada tanıtmıştır ve Barut Ebrusunu bulmuştur.*” şeklindedir. Bu bulgular Hikmet Barutçugil'in ebru sanatının tanıtımına büyük katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca kendi adını taşıyan Barut Ebrusuyla, hem ebru sanatına bir yenilik getirmiş, hem de ebru sanatının gelişimine katkıda bulunmuştur.

Bu soru öğretmen adaylarına, Hikmet Barutçugil ve sanatıyla ilgili yapılan sunumdan sonra; “Hikmet Barutçugil'in ebru sanatına getirdiği yenilikler nelerdir?” şeklinde sorulmuş, öğretmen adaylarının tamamı “*Barut Ebrusu*” diye cevap vermişlerdir.

Üç katılımcı da “*Barut Ebrusu*” cevabının yanında ayrıca “*Ebruya üç boyutu getiren efsun çiçeğini bulmuştur.*” eklemesini yapmışlardır. Buradan Hikmet Barutçugil’in ebru sanatına, barut ebrusunun yanında “Efsun çiçeği” isimli üç boyutlu bir çiçek desenini de kazandırdığı sonucuna varılmaktadır.

Hikmet Barutçugil ile ilgili öğretmen adaylarına; “Sizce Hikmet Barutçugil’i diğer sanatçılardan ayıran en önemli özelliği nedir?” sorusu yöneltildiğinde, öğretmen adaylarının verdiği cevaplar; Hikmet Barutçugil’in “*yenilikçi ve yeniliklere açık bir sanatçı*” olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Hikmet Barutçugil’in öğrencilerine sorulan; “Ebru sanatı sizce günümüzde hak ettiği ilgiyi görüyor mu?” sorusuna, katılımcıların tamamı olumlu cevap vermişler, sadece katılımcılardan A.S. “*Görüyor ama yeterli değil.*” diyerek, kısmen olumlu cevap vermiştir.

Hikmet Barutçugil de, ebru sanatının eskiye göre günümüzdeki durumunu: “*Ebrunun bu günü hakkında ise çok olumlu düşünüyorum. Ebruya başladığım yıllarda bugünleri hayal bile edemezdik...*” ifadeleriyle çok olumlu değerlendirmiş, öğrencilerinden alınan cevaplardan bu olumluluğun öğrencilerine de yansıdığı sonucuna varılmıştır.

Bu soru sunumdan önce öğretmen adaylarına sorulduğunda; katılımcıların %73,6’sı “*hayır*” cevabı vererek, ebru sanatının günümüzde hak ettiği ilgiyi görmediğini ifade ederken, %26,3’ü “*kısmen*” ya da “*evet ama yeterli değil*” cevaplarıyla ebru sanatına günümüzdeki ilginin çok da yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Bu soruya sunumdan sonra öğretmen adaylarının % 66,6’sı yine “*hayır*” cevabı verirken, %33,3’ü de yine “*kısmen*” ya da “*evet ama yeterli değil*” ifadeleriyle cevap vererek, ebru sanatına günümüzdeki ilginin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Burada; sunumdan önceki sonuçların, sunumdan sonra da çok fazla oranda değişmediği görülmektedir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, Hikmet Barutçugil ve öğrencilerinin aksine bu soruya olumsuz cevap vererek, ebru sanatının günümüzde hak ettiği ilgiyi görmediği düşüncesini ortaya koymuşlardır.

Sonuç olarak; Geleneksel Türk Sanatı dersi alan öğretmen adaylarına uygulanan “Ebru Sanatı ve Hikmet Barutçugil ile İlgili Görüşler Anketi”nde katılımcılara sorulan ebru sanatıyla ilgili, özellikle de ebru sanatını uygulamaya yönelik sorulara cevap alınırken, Hikmet Barutçugil ile ilgili sorulara büyük oranda cevap alınamamıştır. Ancak öğretmen adayları, “Ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil ile ilgili yapılan sunum”dan sonra Hikmet Barutçugil ve sanatı ile ilgili sorulara cevap vermişler, Barutçugil’in sanatıyla ve sanatçı yönüyle ilgili düşüncelerini ifade etmişler, konuyla ilgili yorumlamalarda bulunmuşlardır.

Buradan; öğretmen adaylarının ebru sanatı ile ilgili bilgilere, özellikle de ebru sanatının uygulaması ile ilgili bilgilere sahip oldukları, fakat ebru sanatçıları, özellikle de ebru sanatçısı Hikmet Barutçugil ile ilgili çok fazla bilgiye sahip olmadıkları, Hikmet Barutçugil’i pek fazla tanımadıkları sonucuna varılmıştır.

Hikmet Barutçugil’in ebru sanatına ve sanat eğitimine katkılarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada, gerek kendisinden, gerek kaynaklardan, gerek kendi yetiştirdiği öğrencilerinden, gerekse Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğrencisi olup, Geleneksel Türk Sanatları dersi alan öğretmen adaylarından elde edilen bulgular incelendiğinde görülmektedir ki; neredeyse yarım asırdır Türk Ebru Sanatı’na emek veren ve Türk Ebru Sanatı’nın en büyük ustalarından biri olan Hikmet Barutçugil’in, ebru sanatının sevilmesinde, severek ve isteyerek öğrenilmesinde, yaşamın içine katılmasında ve özellikle de yurtdışında tanınmasında ve tanıtılmasında çok büyük katkıları olmuştur.

Geleneksel sanatlarımızın en önemlilerinden biri olan ebru, Barutçugil'in dediği gibi; “*Su üzerinde yapılan aşk ve sır dolu bir sanattır*”. Ebru sanatı bir dönem unutulmaya yüz tutmuşsa da, günümüzde Barutçugil gibi çok değerli sanatçılarımız sayesinde sadece ülkemizde değil, neredeyse tüm dünyada tanınan, sevilen ve ilgi duyulan bir sanat olmuştur.

Bir dönem duraklayan ve unutulma noktasına gelen bu sanatımız, son yirmi yılda artık dünyaca tanınan, ilgi ve beğeniyle izlenen bir sanat haline gelmiştir. Eskiden sadece İstanbul'da ve birkaç sanatkârla yaşatılmaya çalışılan ebru, o dönemlerde başta Necmettin Okyay olmak üzere, Mustafa Düzgünman, Niyazi Sayın gibi sanatçılarla bir yandan öğrenciler yetiştirilerek yaşatılmaya, bir yandan da yurtdışında tanıtılmaya çalışılmıştır. 1970'lerde yetişenler tarafından sergiler açıldığında, ebru yurtiçinde de tanınmaya başlanmıştır. 1980'ler ebru sanatı için daha verimli olmuş; Fuat Başar, Timuçin Tanarlan, Hikmet Barutçugil, Ahmet Çoktan, Nusret Hepgül, Feridun Özgören, Nedim Sönmez, Alparslan Babaoğlu ve Uğur Göktaş gibi ebru sanatçıları, bu dönemde yetişmiştir. Bunun sonucu olarak, sergi ve tanıtım faaliyetleri daha da hızlanmış, ebruya ilgi daha da artmıştır.

Günümüzde ise ebru yapanların sayısı elli yıl öncesiyle kıyaslanamayacak kadar artmış, önceleri sadece İstanbul- Üsküdar'da varlığını sürdürdüğünü bildiğimiz ebru sanatı, artık Türkiye'nin her yerinde öğretilmeye ve icra edilmeye çalışılmaktadır (Özgören, 2007, s. 67).

1977 yılında yayınlanan Sayın Uğur Derman'ın “Türk Sanatında Ebru” isimli eseri, bu alandaki kaynak eksikliğini karşılayan ilk kitap olmuştur.

Bu dönemde ebruda yenilik arayışları da görülmektedir. Başta Hikmet Barutçugil, sanatın da bilim gibi ilerleyip yeniliklere açık olması gerektiğini savunarak, ebru sanatına çok farklı açılımlar getirmiştir. Ebru sanatına; bir üstattan ders almadan, kendi çabalarıyla

hâkim olmuştur. Başarısında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde almış olduğu tekstil eğitiminin de muhakkak katkıları olduğu aşikârdır.

Ebrudaki stilize çiçek desenlerini daha realist ve üç boyutlu bir şekilde yaparak, kendi icadı olan “Efsun çiçeği” ile ebru sanatına farklı bir bakış açısı kazandırmıştır.

Ebru sanatındaki dinamizmi ise; kendi icadı olan ve sırrını çok az kişiyle paylaştığı ve literatüre de kendi adıyla geçen “Barut Ebrusu”ndan, Barut Ebrusunun resim, hat ve minyatür ile bütünleşmiş uygulamalarından, Neyzen Niyazi Sayın'ın ebrularındaki zengin kromatizmden, ebruyu sadece kâğıda değil; cam, seramik, kumaş, plastik, ahşap gibi birçok farklı malzemeye uygulamasından kaynaklanmaktadır (Özemre, 2007, s. 91).

5.2.Öneriler

Bu bölümde, çalışmadan elde edilen sonuçlara bağlı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Ebru; ilk çıktığında sanat diye adlandırılan, ancak tarihi süreci içerisinde zanaat olarak varlık sürdürmüş bir sanat dalımız olmuştur. Necmettin Okyay'ın teknesinde açan soyut çiçeklerle, ebru tekrar sanat olarak değerlendirilmeye başlanmıştır.

Günümüzde ise tam anlamıyla olmasa da ebru ilgiyle izlenen ve sevilen bir sanat konumuna gelmeyi başarmıştır. Geleneksel sanatlarımızın gelecek kuşaklara öğretilerek aktarılması, görsel kültürümüzün idame ettirilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu anlamda üniversitelerin Geleneksel Türk Sanatları, El Sanatları gibi bölümlerinde, Halk Eğitim Merkezlerinde ve özel sanat atölyelerinde ebru kursları verilmektedir. Ancak bu yeterli değildir. Ebru sanatının ve sanatçılarının daha da iyi tanıtılması için yurt içi ve yurtdışı sergiler açılmalı, okullarda müfredatta uygulanması sağlanmalıdır.

Ebru sanatıyla ilgili kaynaklarda emekli ve zor bir sanat olarak bahsedilen ebru, özellikle ilköğretim düzeyindeki uygulamalarda, ders saati ve derslik koşulları dikkate alınarak, hazır kitre ve hazır boyalar kullanılarak yapılabilir. Böylece ebru sanatı küçük yaştan başlayarak tanıtılıp, geleceğe aktarılması sağlanmış olacaktır.

Ayrıca; günümüzde kullanımı oldukça yaygınlaşan ve kullanım yaşının oldukça küçük olduğu tablet bilgisayarlarda, var olan e-ebru yapma programının tanıtılıp yaygınlaştırılması, ebru sanatının daha erken yaşlarda tanınmasını sağlayacaktır.

Ebru sanatı günümüzde bir terapi yöntemi olarak da kullanılmaktadır. Sanat terapisi genel olarak dünyada resim, müzik, heykel gibi, kısaca insanın kendini ifade edebileceği birçok sanat alanlarında uygulanmaktadır. Ebru çok çabuk sonuca ulaşılabilen bir sanat dalı olduğundan terapide kullanılması, zaman açısından avantaj sağlamaktadır. Ebruda hızlı oluşan renk ve biçim sonsuzluğu, hem yapanı, hem de izleyeni büyüleyerek her şeyi unutturmaktadır. Bu sebeple ebrunun rahatlık ve huzur verici etkisinden faydalanılarak, terapi yöntemi olarak kullanılması yaygınlaştırılmalıdır.

Bu bağlamda Hikmet Barutçugil'in ebru sanatını, verdiği eğitimlerle, seminer ve konferanslarla, yaptığı sanat terapileriyle tüm dünyaya tanıtma ve sevdirmeye çabaları takdire şayandır.

Gerek devlet kurumları, gerekse yazılı ve görsel basınla ebru sanatı tanıtılmalı, bunlara yönelik program ve etkinlikler düzenlenmeli, aynı zamanda da özendirilmelidir. Ayrıca ulusal ve uluslar arası sempozyumlarda geleneksel sanatlarımıza özellikle de ebru sanatına daha fazla yer verilmeli, ebru gösterileri düzenlenmelidir. Bunun sonucu olarak ilgi alaka artacak, fazla talep seçmeyi, seçme ise seçkinliği doğuracaktır. Bütün bunların sonucu olarak da güçlü ve seçkin sanatkârlar yetişecektir.

Barutçugil'in de yaptığı gibi, ebrunun kullanım alanlarını genişleterek, onu daha fazla yaşamın içine katarak, örneğin; kitap kapaklarında, kumaşlarda, tekstilde, cam ve seramik ürünlerde uygulanmasına daha fazla yer verilmesi, tanıtımı daha da arttıracaktır.

Ebru sergilerinin ve yarışmalarının düzenlenip, belki ünlü sanatçıların eserlerinden oluşan bir Ebru Müzesi'nin yapılandırılması da bu sanata yapılacak en büyük katkılardan olacaktır. Bütün bu önerilerin sadece büyük şehirlerde değil, her ilde gerçekleştirilmeye çalışılması, daha fazla kitleye ulaşılabilirliği de sağlayacaktır.

Ayrıca bu alanda yaşadığımız eksikliklerden biri de; alanla ilgili yayın azlığıdır. Bu sanat bir Türk sanatı olmasına rağmen, alanla ilgili Türkçe kaynak sayısı oldukça azdır ve bu kaynakların çoğu da Hikmet Barutçugil'e aittir.

Bu sanatı bizden aldıklarını söyleyen Avrupa ve Amerikalılar ebru ile alakalı yüzden fazla eser yayınlamışlardır. İnternetteki arama motorlarına ebrunun İngilizcesi olan "marbling" kelimesini yazdığımızda çok sayıda eser karşımıza çıkmakta, Fransızca, Almanca, İtalyancada yazılmış birçok eser bulunmaktadır.

Bu alandaki sanatçılarımızın bilgi birikimlerini ve tecrübelerini yazarak hem alanla ilgili kaynakları çoğaltmak, hem de gelecek kuşaklara aktarmak ebru sanatına yapılacak en büyük katkılardan biri olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akay, A. (2009). Ebru tefekkür teknesidir. *Küçükçekmece 'de Hayat Dergisi*, Sayı: 24, s. 26, Ocak-Şubat, İstanbul.
- Akkaş, N. (2008). Ebru'nun şehri İstanbul. *Türkiye Finans "Paylaşım" Dergisi*, Sayı: 7, s. 36-39, İlkbahar, İstanbul.
- Alanyalı, B. (2013, Aralık 12). *Suya yapılan resimler*.
http://www.lightmillennium.org/spring01/turkish/balanyali_hb_ebrunedir.
 sayfasından elde edilmiştir.
- Alkan, U. (1998). Suda sonsuzluğa açılan pencere. *Yağmur Dergisi*, Ekim-Kasım-Aralık,
<http://www.yagmurdergisi.com.tr/archives/konu/suda-sonsuzluga-acilan-pencere-ebru>
 sayfasından elde edilmiştir (13.12.2013).
- Aritan, A. S. (1999). Türk ebru sanatı ve bugünkü durumu. *S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 5, s. 441-469, Konya.
- Arseven, C. E. (1983). *Sanat ansiklopedisi*, Cilt 1, İstanbul: MEB Yayınları.
- Babaoğlu, A. (2007). *Ebru İstanbul*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, Geleneksel Sanatlar Serisi II.
- Barutçugil, H. (1999). *Renklerin sonsuzluğu*. İstanbul: Ebristan Yayınları.
- Barutçugil, H. (2000). *Suyun renklerle dansı*. İstanbul: İSKİ Yayınları
- Barutçugil, H. (2001-a). *Suyun rüyası ebru*. İstanbul: Ebristan Yayınları.

- Barutçugil, H. (2001-b). “Ev tekstilinde ebruli dönem”, *Ev Tekstili Dergisi, Ev Tekstilcileri Derneği Yayını*, Sayı: 31, s. 64-67, İstanbul.
- Barutçugil, H. (2003-a). *Ebristanbul*. İstanbul: Ebristan Yayınları.
- Barutçugil, H. (2003-b). *Efsun çiçeği*. İstanbul: Ebristan Yayınları.
- Barutçugil, H. (2005). *Siyah beyaz ebru*. İstanbul: Ebristan Yayınları.
- Barutçugil, H. (2006-a). *Simetri*. İstanbul: Ebristan Yayınları.
- Barutçugil, H. (2006-b). *O'nun şefkati*, Mürekkep Yayınları, İstanbul
- <http://www.onunsefkati.org>. Sayfasından elde edilmiştir.
- Barutçugil, H.(2007). *Türklerin ebru sanatı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Barutçugil, H. ve Özdamar, M. (2008). *Battaldan baruta Ebruvan*, İstanbul: Üsküdar Belediyesi Yayınları.
- Barutçugil, H. (2010-a). *Ebruli Mardin*. İstanbul: Mardin Valiliği tarafından yayınlanan sergi kataloğu.
- Barutçugil, H. (2010-b). *Geçmişten günümüze ebru sanatı ve çağdaş bir yorum ile günümüz tekstiline uygulanması*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi), Haliç Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Barutçugil, H. (2012-a). *Dostluk defteri*, İstanbul: Ebristan Yayınları.
- Barutçugil, H. (2012-b). *Ebruda Mardin*. İstanbul: Gen-Pa Yayınları.

- Barutçugil, H. (2013-a). *Elif*. İstanbul: Ebristan Yayınları Sergi Kataloğu.
- Barutçugil, H. (2013-b). *Kur-an'da sözün demi*, İstanbul: Ebristan Yayınları.
- Barutçugil, H. (2014). *Ebrunun mermer yüzü*, İstanbul: İTÜ Vakfı Yayınları.
- Başar, F. ve Tiryaki, Y. (2000). *Türk ebru sanatı*, İstanbul: Gözen Yayınları.
- Beykal, Orhun, F. ve Tekeşi, Ş. (2014-a, September). Hikmet Barutçugil'in ebrularında gelenekselin dışında yeni arayışlar, *European Journal of Social Sciences Education and Research*, Vol. 2, No. 3, 26-32.
- Beykal, Orhun, F. ve Tekeşi, Ş. (2014-b, 16-18 October). *Hikmet Barutçugil'in ebrularında efsun çiçeği*. 9. BES International Balkan Education and Science Congress, Edirne.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi*, Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Cansever, M. (1996). Ebru sanatı. *Art-Dekor Dergisi*, S:44, s: 150-152.
- Cansever, M. (1996). Geleneksel ebru sanatının çağdaş ustası: "Son sözü tekne söyler", *Art-Dekor Dergisi*, S:44, s: 160-162.
- Cansever, M. (1996). Mavi kütlelerin sanatçısı A. İsmail Türemen: "Ebruya pencereden bakıyorum", *Art-Dekor Dergisi*, S:44, s: 168-169.
- Çalışkan, E. (2007). Günümüzün Ebruzenleri, H. Barutçugil (Ed.), *Türklerin ebru sanatı* (329-330), Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Çermik, H. (2013). Öğretmen adaylarının zihinlerinde canlanan resimdeki bilim insanı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S:33, s.139-153.

- Çoktan, A. (1992). *Türk ebru sanatı*. İstanbul: Bilginer Yayıncılık.
- Dere, Ö. F. (2007). *Ebru sanatı*. İstanbul: İSMEK Yayınları.
- Dere, Ö. F. (2011). *Devlet-i Âliyye'den günümüze ebru sanatı*, İstanbul: İnkılâp Yayınevi.
- Derman, M. U. (1977). *Türk sanatında ebru*, İstanbul: Ak Yayınları.
- Derman, M. U. (1994). Ebrunun yapılışı ve çeşitleri. *Bilim ve Teknik Dergisi*, S: 316, Ankara.
- Dürüst, K. (1975). Ebru sanatı. *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Dergisi*, S: 50/329, İstanbul.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 1, (2008). İstanbul: YEM Yayınları.
- Elhan, S. (1998). *Türk ebru sanatı*, Ankara: Murat Kitap ve Basım Yayınevi.
- Elhan, S. (2004). *Yapım yöntemleriyle ebru sanatı*, Ankara: Murat Kitabevi.
- Erdinç, Ü. (2011). Ebru sanatında Necmettin Okyay'ın Mehmet Hatip Efendi'den öykünme izleri, *Süleyman Demirel Üniversitesi, Türk Sanatları Araştırma Dergisi*, S:1 C:1, s. 53-65, Isparta.
- Eriş, M. N. (2007). *Mustafa Esat Düzgünman ve Ebru*, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, Geleneksel Sanatlar Serisi IV.
- Etike, S. Seçkinöz, M. Alpaslan, S. Komsuoğlu, Ş. ve İmer, A. (2002). *Süsleme resmi ve süsleme sanatları tarihi*, Ankara: M.E. B. Yayınları.
- Göktaş, U. (1986). Son ebru ustası: Mustafa Düzgünman, *Türkiyemiz*, S:49, s. 27-31, İstanbul.

- Göktaş, U. (1987). *Ebru terimleri sözlüğü*. İstanbul: Anadolu Sanat Yayınları.
- Gülgen, H. (2013, Ocak 13). *Türk ebru sanatı ve günümüz problemleri*.http://www.zaman.com.tr/yorum_turk-ebru-sanati-ve-gunumuz-problemleri_2040078.html sayfasından elde edilmiştir (30.06.2014).
- Günüç, F. (2010). Önsöz. S. Özçimi (Ed.), *Ebru (17-19)*, İstanbul: Bilim Kültür ve Sanat Derneği Yayınları.
- Hoşgörür, V. (2002). “Sınıf yönetiminde yapısalcı yaklaşım”. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, S: 9, s.73-78, Kırıkkale.
- Karakuş, Sakin, N. (2012). Kumlu hatip ebru örnekleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S:32, s. 213-235, Kayseri.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kıratlı, A. D. (2010). Geleneksel Türk sanatlarının ilköğretim görsel sanatlar eğitimi dersinde uygulanması: “Ebru örneği”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S: 23, s. 110-114, Konya.
- Mandıracı, S. (1994). *Ebru sanatının günümüzdeki konumu nedir? Geleceği nasıl daha iyi olabilir?* Sözel bildiri, Kamu ve özel kuruluşlarda orta öğretimde, üniversitelerde el sanatlarına yaklaşım ve sorunları sempozyumu, Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları, s. 295-299, Ankara.
- Özçimi, S. (2009). *Levni’den ebruya*. Konya: Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- Özçimi, S. (2010). *Ebru*. İstanbul: Bilim Kültür ve Sanat Derneği Yayınları.

Özçimi, S. Gelenekli ebru sanatımız. <http://sadreddinozcimi.com/ebrusayfasından> elde edilmiştir (13.01.2014).

Özemre, A. Y. (2007). Üsküdar'da ebru sanatı. H. Barutçugil (Ed.), *Türklerin Ebru Sanatı* (85-94), Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Özemre, A. Y. (2007). Niyazi Sayın, H. Barutçugil (Ed.), *Türklerin Ebru Sanatı* (155-170), Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Özen, M.E. (1985). *Yazma kitap sanatları sözlüğü*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Basım Atölyesi.

Özgören, F. (2007). Gelenek ile rivayeti ayırmak. H. Barutçugil (Ed.), *Türklerin Ebru Sanatı* (67-81), Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Özguven, İ. E. (1994). *Psikolojik testler*, Yeni Doğu Matbaası, Ankara.

Pala, İ. (2003). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, İstanbul: L&M Yayıncılık.

Pehlivan, H. (2010-Mayıs). *Eğitimde yapılandırmacı yaklaşım*, Sözel bildiri, Balıkesir Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1.Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi, Balıkesir.

Saraçoğlu, M. (2009). Ebru. Nisan 2009, Sızıntı Dergisi.

<http://www.sizinti.com.tr/konular/ayrinti/ebr.html> sayfasından elde edilmiştir (13.12. 2013).

Sebukhan, D. Bilimin sanatlaşmış hali, *Genç Dergisi*. <http://gencdergisi.com/5237-bilim-in-sanatlas-mis-hali--ebru-sanati.html>. sayfasından elde edilmiştir (13.12. 2013).

- Serin, A. Y. (2008). Geleneksel Türk ebru sanatında kronolojik gelişim süreci ile ilgili bir değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, S: 26, s. 97-105, Konya.
- Sönmez, G. (2007). *Gelenekselden günümüze ebru*, İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Sözen, M. (1998). *Geleneksel Türk el sanatları*, İstanbul: Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.
- Sungur, N. (1994). Sanat ve kimya bir arada: Ebru. *Bilim ve Teknik*, S: 316, Ankara.
- Şerifoğlu, Ö.F. Erzi, B. ve Genim, M. A. (2010). *Türk ebrusunda Düzgünman ekolü*, İstanbul: Bilnet Matbaacılık Biltur Basım Yayıncılık.
- Tanarşlan, T. (1988). Bir ebrucu gözüyle ebru. *Antika Dergisi*, S: 36, s. 15, İstanbul.
- Tanarşlan, T. (1999). Unutulan bir güzellik: Ebru. *Semerkant Dergisi*. Ağustos 1999
<http://semerkantdergisi.com/unutulan-bir-guzellik-eburu/> sayfasından elde edilmiştir (13.12.2013).
- Taşkın, Ekici, F. (2008). *Fen bilimlerinde üretilen bilimi kullanan bilim tüketicilerinin bilinçliliği üzerine bir çalışma*. (Yayımlanmış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turan, İ. (2007). Ebristan: İstanbul ebru evi. H. Barutçugil (Ed.), *Türklerin Ebru Sanatı* (193-201). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (1992). *Türkçe sözlük*, İstanbul: Milliyet Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük (Genişletilmiş 11. Baskı)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Uyar, Y. (1992). Günümüzde ebru ve ustaları. *Türkiyemiz Dergisi*, S:68, s.26-28, İstanbul: Akbank Yayınları.

Uzel, N. (1985). Türk süsleme sanatları sergisi. *Antika Dergisi*, S: 9, s. 36, İstanbul.

Yardımlı, M. N. (2003). Ebrunun büyük sanatkârı Hikmet Barutçugil. *Size Aktüel Dergi*, S: 351, s. 30, İstanbul: Hür Ofset Yayınları.

Yeşilkaya, L. Çelik, M. Y. Ersoy, M. ve Şen, A. (2010). Ebru sanatının mermer yüzeyine uygulanabilirliğinin incelenmesi. *Yapı Teknolojileri Elektronik Dergisi*, Cilt: 6, No: 2, s. 82-90.

Yıldırım, A. Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yivlik, Neftçi, A. (2013). *İstanbul'un 100 geleneksel sanatçısı*, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.

<http://www.ebristan.com/?s=10>Kısa Biyografi (13.12.2013).

http://www.edebiyadvesanatakademisi.com/sanat/177-ebru_yapimi_ve_malzemeleri (01.03. 2015).

<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/127-hikmet-barutcugil> (10.07.2014).

<http://www.aydaaktay.com/ustalar> (30.10.2014).

<http://www.aksiyon.com.tr/kultur-sanat/ebr-li-bir-renk-cumbusu> (16.12.2014).

http://www.sanatapenceresi.com/osmanli_turk_el_sanatlari/ebru-sanati (10.05.2015).

<http://mynet.com/trend/cevaplar/soru-cevap/ebru-kitresi-nasil-hazirlanir> (10.05.2015).

EKLER

EK- A: Öğretmen Adaylarına Uygulanan Anket Formu

Bu ölçek ‘‘Hikmet Barutçugil’in Ebru Sanatına ve Sanat Eğitime Katkısı’’ konulu yüksek lisans tezi içerisinde incelenecektir. Ölçek, siz öğretmen adaylarının bu konudaki görüşlerini belirleme yönünde bilgi toplamak amacı ile iki bölümden oluşturulmuştur. İlk bölümde, kişisel bilgilerin yer aldığı yapılandırılmış sorulardan oluşan demografik özellikler formu; ikinci bölümde ise Ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil’in ebru sanatına katkısını ölçmeyi amaçlayan yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan anket formu yer almaktadır.

Anket sonuçları ile elde edilecek veriler sadece bu araştırma için kullanılacak ve kişisel değerlendirme yapılmayıp toplu olarak değerlendirilecektir. Araştırmanın amacına ulaşması açısından ankette yer alan soruların eksiksiz ve gerçek durumu yansıtacak biçimde cevaplandırılması gerekmektedir. Araştırmaya vereceğiniz destek ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Araştırmacı: Şule TEKEŞİ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Feryal BEYKAL ORHUN

EK-1A: Demografik Bilgiler Anketi

Cinsiyetiniz: () Kız () Erkek
Yaşınız: ()18-21 ()22-25 ()26-29 ()30-35 ()35 ve üzeri
Sınıf düzeyiniz: ()1. sınıf ()2. sınıf ()3. sınıf ()4. sınıf ()5. Sınıf
Akademik Ortalamanız: ()1.00- 2.00 arası ()2.00- 2.50 arası ()2.50- 3.00 arası ()3.00- 3.50 arası () 3.50- 4.00 arası
Mezun Olduğunuz Lise Türü: ()Düz Lise ()Süper Lise ()Anadolu Lisesi ()Öğretmen Lisesi ()Anadolu Öğretmen Lisesi ()Fen Lisesi ()Özel Lise ()Endüstri Meslek Lisesi ()Kız Meslek Lisesi ()Yabancı Dil Ağırlıklı Lise ()Diğer...
Mezuniyet dereceniz: () Orta () İyi () Pekiyi
Annenizin eğitim durumu () okur-yazar değil () okur-yazar () ilkokul mezunu () ortaokul mezunu () lise mezunu ()yüksekokul mezunu () lisans mezunu () lisansüstü eğitim
Babanızın eğitim durumu () okur-yazar değil () okur-yazar () ilkokul mezunu () ortaokul mezunu () lise mezunu ()yüksekokul mezunu () lisans mezunu () lisansüstü eğitim
Ailenizin sosyo-ekonomik düzeyi: () çok yüksek-yüksek () orta-ortaca () düşük-çok düşük
Annenizin Mesleği: ()Ev Hanımı ()Öğretmen ()Hemşire ()Memur ()İşçi ()İş Yeri Sahibi ()Doktor ()Akademisyen ()Diğer: ...
Babanızın Mesleği: ()Öğretmen ()Memur ()İşçi ()İş Yeri Sahibi ()Doktor ()Akademisyen ()Diğer: ...
Ailenizde sanatın herhangi bir dalıyla uğraşan kimse var mı? ()Evet () Hayır
Size özel/ sanatsal aktivitelerinizi gerçekleştirebileceğiniz mekânınız var mı? ()Evet () Hayır
Resim dışında uğraştığınız bir sanat dalı var mı? ()Evet () Hayır
Bu güne kadar hangi sanat dallarıyla uğraştınız? ()Karakalem ()Yağlıboya ()Suluboya ()Özgün Baskı ()Fotoğraf ()Pastel ()Heykel ()Seramik () Hat ()Tezhip ()Minyatür ()Ebru ()Çini ()Enstalasyon ()Video Art
Evinizde herhangi bir sanatçıya ait sanat eseri var mıdır? ()Evet () Hayır
Evinizde hangi sanat eserleri mevcuttur? () Karakalem () Yağlıboya () Suluboya () Özgün Baskı () Fotoğraf () Pastel () Heykel () Seramik () Tezhip () Minyatür () Ebru () Çini () Enstalasyon () Video Art () Hat
Sanatla ilgili düzenli yayın takip ediyor musunuz? () Evet () Hayır

EK-2A: Ebru Sanatı ve Hikmet Barutçugil ile İlgili Görüşler Anketi

1. Geleneksel Türk El Sanatlarından bildiklerinizi yazınız.
2. Ebru nedir, kısaca tanımlar mısınız?
3. Bildiğiniz ebru sanatçılarının isimlerini yazar mısınız?
4. Daha önce hiç ebru yaptınız mı?
 - a) Ebru eğitimi almaya nasıl karar verdiniz?
 - b) Ne kadar süre ebru eğitimi aldınız?
 - c) Hala ebru yapıyor musunuz?
 - d) Ne kadar süredir ebru yapıyorsunuz?
 - e) Hiç ebru sergisi açtınız mı? (Kişisel ya da karma sergi)
 - f) Daha önce kimlerden ebru dersi aldınız?
5. Ebru yaparken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
6. Sizce ebru sanat mıdır, yoksa zanaat mıdır?
7. Sizce Ebru çağdaş (modern) sanatlar arasında yer alıyor mu?
8. Ebru sanatı günümüzde hak ettiği ilgiyi görüyor mu?
9. Size göre ebru sanatını diğer sanat dallarından ayıran en önemli özellikleri nelerdir?
10. Hiç ebru sergisine gittiniz mi?
11. Ebru, sanata bakış açınızı nasıl değiştirdi?
12. Diğer yaptığınız çalışmalara nasıl katkıda bulundu?
13. Hikmet Barutçugil'i tanıyor musunuz?
 - a) Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitimci ve sanatçıdır?
 - b) Hikmet Barutçugil'in ebru sanatına getirdiği yenilikler nelerdir?
 - c) Hikmet Barutçugil size neler kazandırmıştır?
14. Hikmet Barutçugil'i diğer ebru sanatçılarından ayıran en önemli özelliği nedir?

EK- B: Hikmet Barutçugil'in Öğrencileri ile Görüşmede Kullanılan Görüşme Formu

Bu görüşme sonucu elde edilecek veriler, “Hikmet Barutçugil'in Ebru Sanatına ve Sanat Eğitime Katkısı” konulu yüksek lisans tezi içerisinde incelenecektir. Hikmet Barutçugil'in öğrencileri olarak sizlerin bu konudaki görüşlerini belirleme yönünde ve bu konuda bilgi toplamak amaçlı oluşturulan bu görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel bilgilerin yer aldığı yapılandırılmış sorulardan oluşan “Kişisel Bilgi Formu”; ikinci bölümde ise, ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil'in ebru sanatına katkısını ölçmeyi amaçlayan yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formu yer almaktadır.

Görüşme sonucu elde edilecek veriler sadece bu araştırma için kullanılacak ve kişisel değerlendirme yapılmayıp toplu olarak değerlendirilecektir. Araştırmaya vereceğiniz destek ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Araştırmacı: Şule TEKEŞİ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Feryal BEYKAL ORHUN

EK-1B: Kişisel Bilgi Formu

Adınız Soyadınız:

Yaşınız:

Cinsiyetiniz:

Mezun Olduğunuz Okul:

Mesleğiniz ya da İşiniz:

EK-2B: Görüşme Soruları

1. Ebru eğitimi almaya nasıl karar verdiniz?
2. Ne kadar süre ebru eğitimi aldınız?
3. Hala ebru yapıyor musunuz?
4. Yapıyorsanız, kaç yıldır ebru yapıyorsunuz?
5. Hiç ebru sergisi açtınız mı?
6. Daha önce başka birinden ebru eğitimi aldınız mı ya da başkasıyla çalıştınız mı?
7. Hikmet Barutçugil ile nasıl tanıştınız, ya da kimin tavsiyesiyle Hikmet Barutçugil'e geldiniz?
8. Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitimcidir?
9. Hikmet Barutçugil sizin gözünüzde nasıl bir sanatçıdır?
10. Sizce Hikmet Barutçugil ebru sanatına neler katmış ve kazandırmıştır?
11. Hikmet Barutçugil size ve öğrencilerine neler kazandırmıştır?
12. Hikmet Barutçugil'i ebru sanatında önemli bir yere getiren nedir?
13. Ebru sanatı sizce yeniliklere açık bir sanat mıdır?
14. Ebru sanatı sizce günümüzde hak ettiği ilgiyi görüyor mu?
15. Ebru sanatını diğer sanat dallarından ayıran en önemli özelliği ya da özellikleri nelerdir

Ek-C: Hikmet Barutçugil ile Yapılan Görüşmede Kullanılan Görüşme Formu

1. Ebru sanatıyla nasıl tanıştınız?
2. Ebru yapmaya nasıl ve ne zaman başladınız? Ebru sanatını kimden öğrendiniz?
3. Tekstil eğitimi alırken nasıl ebru sanatına yöneldiniz?
4. Ebruda mihenk taşı diyebileceğiniz sanatçılar kimlerdir?
5. Sizce Ebru bir zanaat mı, yoksa sanat mıdır?
6. Sizin ebrularınızı diğer sanatçılarınkinden farklı kılan nedir?
7. Barut Ebrusu sizin buluşunuz. Bunun bir hikâyesi var mıdır?
8. Barut Ebrusunu kimseye öğrettiniz mi?
9. Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitmendir?
10. Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir sanatçıdır?
11. Geleneksel sanatlarda, özellikle de ebru sanatında uygulanan yenilikler konusunda ne düşünüyorsunuz?
12. Ebruzen kelimesi sizin bulduğunuz bir kelime sanırım, değil mi?
13. Ebruya resim sanatı da diyorsunuz, neden?
14. Ebrularınızın üzerindeki minyatür ve resimleri siz mi yapıyorsunuz?
15. Ebrunun dışında uğraştığınız sanatlar var mı?
16. Ebru sanatının günümüzdeki durumu hakkında neler düşünüyorsunuz?
17. Ebru sanatında Barut ebrusu dışında sizin buluşunuz olan bir desen, çiçek var mı?
18. Çok büyük ebatta rekor ebru denemeleriniz olduğunu biliyoruz. Malzemelerinizi nasıl hazırlıyorsunuz?
19. İngiltere’de katıldığınız ve altın madalya aldığınız, “sanatımın zirvesi” diye tabir ettiğiniz “Best of the best” ödülünden bahseder misiniz?
20. Ebristan bir ebru müzesidir diyebilir miyiz? Türkiye’de hiç ebru müzesi var mı?
21. Şimdiye kadar kaç ebru yaptınız, sayısını biliyor musunuz?

22. Örnek aldığınız ya da idolüm diyebileceğiniz bir ebrucu var mı?
23. İsteyen herkes ebru yapabilir mi? Ebru yapmaya nasıl başlanmalıdır? Ebru yapmak isteyenlere neler önerirsiniz?
24. Dünyaca ünlü müzelerde sergilenen eseriniz ya da eserleriniz var mı? Varsa devamlı mı sergileniyor?
25. Şimdiye kadar kaç sergiye katıldınız ya da kaç sergi açtınız? (Kişisel-Karma)
26. Ailenizde sanatla uğraşan kimse var mı?
27. Hikmet Barutçugil'i ebru sanatında önemli bir yere getiren nedir?
28. Sanat kişinin kendini ifade şeklidir deriz, Ebru yaparken de aynı şeyler geçerli mi?
Ebruda kendinizi ifade edebiliyor musunuz?
29. Sizce ebruyla tasavvuf arasında nasıl bir bağ vardır?
30. Ebru sanatının felsefesinden bahseder misiniz?
31. Ebrularınızın altında "Hikmet-i Huda" (Allah'ın hikmeti) diye imza atıyorsunuz.
Sebebini söyler misiniz?

Ek-D: Hikmet Barutçugil'in Öğrencileriyle Yapılan Görüşme Sonuçları

Ek-1D: Aytül Sepetçi ile Yapılan Görüşme Sonuçları

Kişisel Bilgi Formu:

Adınız Soyadınız: Aytül Sepetçi

Yaşınız: 40

Cinsiyetiniz: Bayan

Mezun Olduğunuz Okul: Yıldız Teknik Üniversitesi

Mesleğiniz ya da İşiniz: Kimya Mühendisi

Görüşme Formu:

1. Ebru eğitimi almaya nasıl karar verdiniz?

Aytül Sepetçi: Bir televizyon programı aracılığı ile ebru'nun nasıl yapıldığını görme fırsatım olmuştu. Ebrunun yapılışını izlerken içime doğan huzur ve heyecanın tarifini yapmak gerçekten zor. Bu heyecanla ebru sanatını öğrenmeye karar verdim ve bir arkadaşımın vesilesi ile yolum EBRİSTAN'a düştü.

2. Ne kadar süre ebru eğitimi aldınız?

A.S. : 2006 yılında ebru eğitimi almaya başladım, halen eğitim almaya devam etmekteyim.

3. Hala ebru yapıyor musunuz?

A.S. : Evet, yapıyorum.

4. Yapıyorsanız, kaç yıldır ebru yapıyorsunuz?

A.S. : 8 yıldır ebru yapıyorum.

5. Hiç ebru sergisi açtınız mı?

A.S. : Evet, kişisel ve karma sergilerim oldu.

6. Daha önce başka birinden ebru eğitimi aldınız mı ya da başkasıyla çalıştınız mı?

A.S. : Hayır, sadece Ebristan'da değerli hocam Hikmet Barutçugil'den ders aldım.

7. Hikmet Barutçugil ile nasıl tanıştınız, ya da kimin tavsiyesiyle Hikmet Barutçugil'e geldiniz?

A.S. : Hocamın eski öğrencilerinden olan bir ablamızın tavsiyesi ile Hikmet Hocam ile tanıştım.

8. Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitimcidir?

A.S. : Hikmet Hocam lider bir eğitimcidir. Tüm öğrencilerine dostça yaklaşır ve eşit davranır. Öğrencilerin katılımcı olmalarını sağlar. Hep bir hedef doğrultusunda öğrencilerini çalıştırır ve kendilerini aşarak içindeki sanatçı kimliklerini ortaya çıkarma yönünde hareket etmelerini sağlar.

9. Hikmet Barutçugil sizin gözünüzde nasıl bir sanatçıdır?

A.S. : Hakikat peşinde, yenilikçi ve araştırmacı kimliği ile keyifli keşifler yaparak, sanatın gerçek manasını aktarabilen bir sanatçı olduğunu düşünüyorum.

10. Sizce Hikmet Barutçugil ebru sanatına neler katmış ve kazandırmıştır?

A.S. : Ebru sanatının gerek Türkiye’de gerekse de Dünya’da tanınması adına Hikmet Hocam çok önemli çalışmalarda bulunmuştur. Yapmış olduğu yüzlerce konferanslar, eğitimler, yazmış olduğu değerli makaleler, kitaplar sayesinde ebru sanatının tüm inceliklerini ve önemini herkese anlatmayı başarmıştır. Ebru’nun belirli bir kısımda saklı kalmasına değil, herkesçe bilinmesine vesile olmuştur. Yenilikçi ve araştırmacı kimliğini sanatına yansıtmış, ebru’nun farklı alanlarda da kullanımını göstermiştir.

11. Hikmet Barutçugil size neler kazandırmıştır?

A.S. : Sevgili Hocam bana farklılıkları sevmeyi ve başımıza gelen ve/veya karşımıza çıkan her şeyde bir güzellik olduğunu, bunu keşfetmeyi ve anlatabilmeyi öğretmiştir.

12. Sizce Hikmet Barutçugil’i ebru sanatında önemli bir yere getiren nedir?

A.S. : İnancı, samimiyeti ve çok çalışkan olması.

13. Ebru sanatı sizce yeniliklere açık bir sanat mıdır?

A.S. : Ebru sanatı yeniliklere açık bir sanattır. Aslında bakarsanız bir eylemin sanat adını alması için yeniliklere açık olması gerektiğini düşünüyorum. Aksi takdirde aslına benzer kopyaların yapıldığı bir eylem ortaya çıkar ki buna sanat demek, sanata haksızlık olur.

14. Ebru sanatı sizce günümüzde hak ettiği ilgiyi görüyor mu?

A.S. : Ebru sanatının çok daha fazla tanınması ve içerisinde ihtiva ettiği gerçek mananın daha da yaygınlaştırılması gerektiğine inanıyorum. Günümüzde Türkiye’de Ebru sanatı eskiye nazaran daha fazla biliniyor, insanlar farklı kurslar aracılığı ile ebru yapmayı

öğreniyorlar ama bu benim için yeterli değil. Ebru sanatının tüm dünyaya anlatılması gerekmektedir. Bu anlamda çok sevgili Hocamın çalışmalarını gönülden destekliyorum.

15. Size göre ebru sanatını diğer sanat dallarından ayıran en önemli özelliği ya da özellikleri nelerdir?

A.S. : Her sanatın kendisine has bir takım özellikleri vardır; Ebru sanatının bence en önemli özelliği yapılan bir eserin aynısının yapılmasının mümkün olmadığıdır. Ne kadar uğraşırsanız uğraşın, aynı renkler, aynı malzemeler ile çalışın, yapılan bir ebrunun tıpa tıp aynısını yapmanız asla mümkün değildir. Yani eser tekdir. Bu hali ile ebru sanatının insanlara önemli bir mesaj verdiğini düşünüyorum.

Ek-2D: Seçil Erkol ile Yapılan Görüşme Sonuçları**Kişisel Bilgi Formu:**

Adınız Soyadınız: Seçil Erkol

Yaşınız: 39

Cinsiyetiniz: Bayan

Mezun Olduğunuz Okul: Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Bilgisayar Öğretmenliği

Mesleğiniz ya da İşiniz: Bilgisayar Danışmanı

Görüşme Formu:**1. Ebru eğitimi almaya nasıl karar verdiniz?**

Seçil Erkol: Hikmet Hocamızın yapmış olduğu Barut Ebru'sunu Tarkan' ın "Karma" isimli albüm kapağında görmüştüm. İlk o zaman bu sanat gönlüme düştü. Hocamız ile tanışana kadar, albüm kapağındaki ebrunun kendisine ait olduğunu bilmiyordum. Yollarımız bu vesile ile kesişmiş oldu.

2. Ne kadar süre ebru eğitimi aldınız?

S.E. : 7 yıldır eğitimime devam ediyorum.

3. Hala ebru yapıyor musunuz?

S.E. : Evet yapıyorum.

4. Yapıyorsanız, kaç yıldır ebru yapıyorsunuz?

S.E. : 7 yıldır ebru yapıyorum.

5. Hiç ebru sergisi açtınız mı?

S.E. : Evet

6. Daha önce başka birinden ebru eğitimi aldınız mı ya da başkasıyla çalıştınız mı?

S.E. : Evet, ilk Caferağa Medresesi'nde Ayla Makas ile ebru eğitimine başladım. Altıntepe İsmek'te İlknur Tecimer ile 2 yıl ebru çalışmalarına devam ettim. Son olarak da Hocamız ile çalışmalarımı sürdürmekteyim.

7. Hikmet Barutçugil ile nasıl tanıştınız, ya da kimin tavsiyesiyle Hikmet Barutçugil'e geldiniz?

S.E. : Şirketten bir arkadaşım kendisinin öğrencisiydi. Onun tavsiyesi ile Hikmet Barutçugil ile tanışmış olduk.

8. Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitimcidir?

S.E. : Hikmet Barutçugil, 40.sanat yılını doldurdu ve bunca seneye rağmen onu hala ilk günkü heyecanı ile ebru yaparken görebilirsiniz. Bu sanatı öğretirken; aldığı hazzı, yaşadığı coşkuyu bizlere de yansıtır. Dersini çok güzel hikâyelerle süsler, hiçbir zaman dinlemekten bıkmazsınız. İleri seviyede olmamıza rağmen, zaman zaman kursa yeni başlayan arkadaşların arasına katılırız ve sanki ilk kez izliyormuş gibi büyük bir keyifle Hocamızı izleriz. Hikmet Hoca bize; “Ben size önce Ebruyu sevmeyi öğretiyorum, severseniz zaten öğrenirsiniz” der. Herkesi kucaklar, bağrına basar. Hocamızın öğrencisi olduğum için çok mutluyum. Onun gibi bir değer ile birlikte olmaktan gurur duyuyorum.

Ayrıca bizleri özgür bıraktığı için onun dışında başka bir hoca ile çalışabilmem mümkün değil. Yaptığımız ebruların zaman zaman istediğimiz gibi olmadığını görürüz, beğenmediğimiz anlar olur. Ama Hocamız hiçbir zaman bu konuda bizleri sert eleştirmez ve kırmadan tatlı tatlı dile getirir.

9. Hikmet Barutçugil sizin gözünüzde nasıl bir sanatçıdır?

S.E. : 5 yıldır Ebristan İstanbul Ebru Evi'nde Hocamız ile birlikte Ebru çalışmalarımı sürdürmekteyim. Hocamız, sürekli üreten ve yeniliklere açık, bitmek tükenmek bilmeyen bir enerjiye sahip, kendisi de öğrenme aşkı ile sürekli yeni bir şeyler öğrenip deneyip kendini yenileyen nadir sanatçılardan biridir.

10. Sizce Hikmet Barutçugil ebru sanatına neler katmış ve kazandırmıştır?

S.E. : Hikmet Barutçugil, ebru literatürüne kendi buluşu olan “Barut” ebrusunu kazandırmıştır. Ayrıca ebruyu değişik objelerin üzerine de uygulayarak bu sanatın hayatımızın içine girmesinde büyük rol oynamıştır.

11. Hikmet Barutçugil size ve öğrencilerine neler kazandırmıştır?

S.E. : Hocamız sayesinde bu sanatı yürekten sevmeyi öğrendik. Katıldığımız atölye çalışmalarında Ebru yaparken duyduğumuz heyecanı, coşkuyu karşı tarafa da geçirebildiğimizi görüyoruz ve bu bizi çok mutlu ediyor. Ayrıca öğrencileri ve sevenleri olarak bizler arasında en ufak bir çekememezlik bulunmuyor. Tam tersine heyecan ile birbirimize fikirler verip hep birlikte o coşkuyu yaşıyoruz. Ebristan'ın kapısını aralar aralamaz bütün kötülükleri, negatifikleri dışarıda bırakıp huzura doğru bir yol alıyoruz. Artık hayata daha pozitif, daha olumlu bakıyorum. Yüzüm hep gülüyor, çünkü Ebristan'da huzur buluyorum. Bu huzur iş yerime de yansıyor, evime de. Kısacası her ders benim için bir terapi oluyor.

12. Sizce Hikmet Barutçugil'i ebru sanatında önemli bir yere getiren nedir?

S.E. : Sadece yurt içinde değil, yurt dışında da Hocamızın eserleri büyük bir ilgi ve beğeni görmektedir. Yenilikçi oluşu, cesareti, sürekli kendini yenilemesi ve yeni buluşlar ile gelmesi Hikmet Hoca'yı önemli bir yere getirmiştir diye düşünüyorum. Öğrencileri ve sevenleri olarak Hocamızın sergilerini büyük bir heyecan ve merak ile bekliyoruz;“Acaba bu sergisinde nasıl bir çalışma, nasıl bir güzellik bizi bekliyor” diye. Yakın zamandaki bir sergisinde “Göktürk Yazıtları”nı kullanmıştı. En son sergisi olan “Ebrunun Mermer Yüzü”nde yine doğadaki taşlar ile Barut ebrusunun buluşması vardı. Barut Ebruları üzerinde eski duvar resimlerinin yer alması insanı gerçekten büyülüyor.

13. Ebru sanatı sizce yeniliklere açık bir sanat mıdır?

S.E. : Evet, tüm sanat dalları gibi ebru sanatının da yeniliklere açık bir sanat olduğunu düşünüyorum. Hiçbir şey yerinde saymıyor. Dolayısıyla bu sanatın da özünü kaybetmeden günümüze ayak uydurması gerektiğini düşünüyorum. Eskiden sadece iç pervaz ve cilt yan kapağı olarak kullanılan ebrunun, günümüzde çok değişik objelere uygulandığını görmek mutluluk veriyor. Ayrıca tezhip, minyatür, kat-ı gibi diğer sanatlarımız ile birlikte kullanıldığı zaman da çok hoş bir ahenk oluşturduğunu düşünüyorum.

14. Ebru sanatı sizce günümüzde hak ettiği ilgiyi görüyor mu?

S.E. : Hocamız hep söyler. Ebru sanatı eskiden kimsenin yüzüne bakmadığı bir sanat dalıymış. Ancak günümüzde ebru sanatına çok yoğun bir ilgi gözlenmektedir. Herkes tarafından beğenilen ve merakla takip edilen bir sanat dalı haline gelmiştir.

15. Size göre ebru sanatını diğer sanat dallarından ayıran en önemli özelliği ya da özellikleri nelerdir?

S.E. : Ebru sanatı, insanı gerçekten büyüleyen bir sanattır. Tekneden ne çıkacağını bilemiyorsunuz. Yaptığınızın bir ikincisini yapmak isterseniz bu mümkün olmuyor. Ayrıca sonucu hemen görebiliyorsunuz. Bu da insana ayrı bir heyecan veriyor. Yaptıkça yapmak istiyorsunuz. Her seferinde acaba bu sefer ne çıkacak tekneden diye merak ediyorsunuz. Yeni denemelere oldukça açık bir sanat olan ebru, değişik objelerin üzerine uygulanabiliyor. Bu da ebrunun kullanım alanını artırıyor.

Ek-3D: Miki Oshita ile Yapılan Görüşme Sonuçları**Kişisel Bilgi Formu:**

Adınız Soyadınız: Miki Oshita

Yaşınız: 45

Cinsiyetiniz: Kadın

Mezun Olduğunuz Okul: Üniversite

Mesleğiniz ya da İşiniz: Hikmet Barutçugil'in asistanıyım

Görüşme Formu:**1. Ebru eğitimi almaya nasıl karar verdiniz?**

Miki Oshita: Çok istediğim için ebru öğrenmeye ve yapmaya karar verdim.

2. Ne kadar süre ebru eğitimi aldınız?

M.O. : 8 ay süre ebru eğitimi aldım.

3. Hala ebru yapıyor musunuz?

M.O. : Evet Ebristan'da ebru yapmaya devam ediyorum.

4. Yapıyorsanız, kaç yıldır ebru yapıyorsunuz?

M.O. : 5 yıldır ebru yapıyorum.

5. Hiç ebru sergisi açtınız mı?

M.O. : Hayır, hiç ebru sergisi açmadım.

6. Daha önce başka birinden ebru eğitimi aldınız mı ya da başkasıyla çalıştınız mı?

M.O. : Hayır, daha önce kimseden ebru eğitimi almadım, Ebruyu Hikmet Hoca'dan öğrendim.

7. Hikmet Barutçugil ile nasıl tanıştınız, ya da kimin tavsiyesiyle Hikmet Barutçugil'e geldiniz?

M.O. : Araştırırken internetten buldum.

8. Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitimcidir?

M.O. : Hikmet Barutçugil aktif öğrenmeye çaba gösteren bir eğitimcidir.

9. Hikmet Barutçugil sizin gözünüzde nasıl bir sanatçıdır?

M.O. : Hikmet Barutçugil benim gözümde büyük bir ustadır.

10. Sizce Hikmet Barutçugil ebru sanatına neler katmış ve kazandırmıştır?

M.O. : Hikmet Barutçugil ebru sanatını tüm dünyaya tanıttı ve ebru sanatına büyük bir ilgi kazandırdı.

11. Hikmet Barutçugil size neler kazandırmıştır?

M.O. : Ebru sanatının ABC' sini öğretmiş, aynı zamanda bu sanatın çok derin ve geniş bir dünya olduğunu bize göstermiştir.

12. Sizce Hikmet Barutçugil'i ebru sanatında önemli bir yere getiren nedir?

M.O. : Yeniliklere açık bir sanatçı olduğundan, hep yeni işler yapıp, bu sebeple de ilgileri artırıyor olması, Ebru sanatında onu önemli bir yere getiren en önemli sebeptir.

13. Ebru sanatı sizce yeniliklere açık bir sanat mıdır?

M.O. : Ebru sanatı bence kesinlikle yeniliklere açık bir sanattır.

14. Ebru sanatı sizce günümüzde hak ettiği ilgiyi görüyor mu?

M.O. : Evet, ebru sanatı günümüzde hak ettiği değeri görüyor.

15. Size göre ebru sanatını diğer sanat dallarından ayıran en önemli özelliği ya da özellikleri nelerdir?

M.O. : Ebru sanatı en başta kişiye razı olmayı öğretir, yani ortaya çıkan şeyi kabul etmek zorunda kalırsınız. Ama bu da güzeldir.

Ek-4D: Serpil Kaymaz ile Yapılan Görüşme Sonuçları**Kişisel Bilgi Formu:**

Adınız Soyadınız: Serpil Kaymaz

Yaşınız: 34

Cinsiyetiniz: Kadın

Mezun Olduğunuz Okul: Marmara Üniversitesi Güzel sanatlar Fakültesi Tekstil Bölümü

Mesleğiniz ya da İşiniz: Tekstil Tasarımcısı, Ebru Sanatı Eğitmeni

Görüşme Formu:**1. Ebru eğitimi almaya nasıl karar verdiniz?**

Serpil Kaymaz: Üniversite yıllarında gezmiş olduğum bir ebru sergisinden çok etkilenip, ebru sanatını öğrenmeye karar verdim. 2003 yılında Hikmet Hocam ile yollarımız kesişti ve bu güzel ebru yolculuğumuz başlamış oldu.

2. Ne kadar süre ebru eğitimi aldınız?

S.K. : Ebru Eğitime 2003 yılında başladım. 1,5 yıl Ebristan'da Hikmet Hoca'dan eğitim aldım. Kızımın doğumuyla bir müddet tatlı bir ara verdim. Sonrasında tekrar Yıldız Sarayı Şale Müzesinde Hikmet Hoca'mla ebru çalışmalarına devam etmeye başladım.

3. Hala ebru yapıyor musunuz?

S.K. : Ebru hayatımın bir parçası, evimin bir odasında ebru çalışmalarına devam ediyorum.

4. Yapıyorsanız, kaç yıldır ebru yapıyorsunuz?

S.K. : Eğitim süreci ve devamındaki çalışmalarım ile 6 yıldır ebru yapıyorum.

5. Hiç ebru sergisi açtınız mı?

S.K. : Birçok karma sergilerde ve projelerde yer aldım ama henüz kişisel sergi açmadım.

6. Daha önce başka birinden ebru eğitimi aldınız mı ya da başkasıyla çalıştınız mı?

S.K. : Ebru Sanatıyla Ebristan'da tanıştım. Ebru sevgimi, Ebru aşkına dönüştüren ilk Hikmet Hoca'mdır. Akabinde başka değerli hocalarım ile de çalışma imkânım oldu.

7. Hikmet Barutçugil ile nasıl tanıştınız, ya da kimin tavsiyesiyle Hikmet Barutçugil'e geldiniz?

S.K. : Hikmet Barutçugil Hocam ile tanışmak ve öğrencisi olmak, 2003 yılında nasip oldu. Bir arkadaşım Ebristan'da ebru derslerine başlamıştı, onu dinleyince çok heyecanlandım. Ben de Hikmet Hoca'mın öğrencisi olabilmek ümidiyle Ebristan'a geldim.

8. Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitimidir?

S.K. : Hikmet Barutçugil, öğrencilerine karşı sevgi doludur. Ebru sanatının öğretilmesi ve sevdirmesi konusunda çok etkilidir. Güçlü felsefesiyle ebru sanatını bizlere yaşatan çok değerli bir eğitmendir.

9. Hikmet Barutçugil sizin gözünüzde nasıl bir sanatçıdır?

S.K. : Hikmet Barutçugil, en başta sanatına âşık bir sanatçıdır. Bu aşkını öğrencilerine en iyi şekilde aktarabilen bir eğitmendir. Sevgi dolu, ortama ve insana huzur veren duruşuyla; sanatın inceliklerini öğretme noktasında büyük bir özene sahip, prensipli, üretken, aynı zamanda hem yurtiçi hem de yurtdışında çok sevilen, çok değerli bir sanatçıdır.

10. Sizce Hikmet Barutçugil ebru sanatına neler katmış ve kazandırmıştır?

S.K. : Hikmet Barutçugil, ebru sanatının günümüzdeki kadar tanınmadığı zamanlarda, Türk toplumuna tanıtılmasında, ebru sanatının bu kadar çok sevilmesinde çok yoğun emekleri olan bir sanatçımızdır. Aynı zamanda açtığı yurtiçi ve yurtdışı sergiler ile dünya'ya açılan, “Barut Ebrusu” ile gönülleri fetheden, yaşayan bir sanat değerimizdir.

11. Hikmet Barutçugil size neler kazandırmıştır?

S.K. : Hikmet Barutçugil, Ebru sanatını öğretmekle kalmayıp felsefesiyle birlikte bize bir yaşam biçimi kazandırmıştır. Ebru Sanatı benim için bir yaşam biçimidir; insana insan olma erdemini kazandıran, aynı zamanda sabrı öğreten bir sanattır. Ebru teknesi ile huzurlu ve mutlu bir hayat sürmenin kapılarını açan hocamızın hakkını ödeyemeyiz.

12. Sizce Hikmet Barutçugil’i ebru sanatında önemli bir yere getiren nedir?

S.K. : Hikmet Hocamın, ebru sanatına olan aşkı öyle büyük ki; bu sanata gönül vermiş, birbirini tanımayan insanları, hatta milletleri bir çatı altında birleştirmeyi başarmıştır. Bütün bunlarda bu aşkın yansımalarıdır.

13. Ebru sanatı sizce yeniliklere açık bir sanat mıdır?

S.K. : Ebru sanatının yeniliklere açık bir sanat olduğuna, bu yeniliklerin de sanata güzellikler kattığına ve sanatın gelişimini desteklediğine inanıyorum.

14. Ebru sanatı sizce günümüzde hak ettiği ilgiyi görüyor mu?

S.K. : Ebru sanatına başladığım yıllarda, ebru sanatı bu kadar bilinmiyordu. Bugün geldiği noktayı hiç tahmin edemezdim. Ebru sanatı tanıtım etkinliklerimizde hem yetişkinlerin, hem de çocukların oldukça yoğun ilgisi ile karşılaşıyoruz.

15. Size göre ebru sanatını diğer sanat dallarından ayıran en önemli özelliği ya da özellikleri nelerdir?

S.K. : Ebru sanatında, teknemizi her açtığımızda ilk defa ebru yapıyormuş gibi yenilenen bir duygu sarar içimizi. Boyalarımızı serptikçe tekнемizde bir renk cümbüşü oluşur, su ile boyalar arasındaki ince denge kurulunca bizim için zaman durur, su durur. İşte o an tekneде aşk görülür ve yapılan ebrunun tekrarı da yoktur. Bu sebeplerle ebru sanatı bizim için vazgeçilmez bir sanattır.

Ek-5D: Ömer Faruk Dere ile Yapılan Görüşme Sonuçları**Kişisel Bilgi Formu:**

Adınız Soyadınız: Ömer Faruk Dere

Yaşınız: 41

Cinsiyetiniz: Erkek

Mezun Olduğunuz Okul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Lisans), Sanat Tarihi
(Yüksek lisans)

Mesleğiniz ya da İşiniz: Hat, ebru ve kaligrafi sanatçısı ve Türk-İslam Sanatları uzmanı

Görüşme Formu:**1. Ebru eğitimi almaya nasıl karar verdiniz?**

Ömer Faruk Dere: Fakülte yıllarında Hikmet Barutçugil'in okulumuzda yaptığı bir ebru gösterisinden sonra, açılan ebru kursuna gitmeye karar vermiştim.

2. Ne kadar süre ebru eğitimi aldınız?

Ö.F.D. : Toplamda iki yıl kadar ebru eğitimi aldım.

3. Hala ebru yapıyor musunuz?

Ö.F.D. : Evet, ebru yapmaya devam ediyorum.

4. Yapıyorsanız, kaç yıldır ebru yapıyorsunuz?

Ö.F.D. : Yirmi yıldır aralıksız ebru yapmaktayım.

5. Hiç ebru sergisi açtınız mı?

Ö.F.D. : Evet birçok kişisel ve karma sergim oldu.

6. Daha önce başka birinden ebru eğitimi aldınız mı ya da başkasıyla çalıştınız mı?

Ö.F.D. : Hayır, ancak Hikmet Barutçugil'den sonra Fuat Başar'dan da çok istifade ettim. Fuat Başar benim ikinci hocamdır diyebilirim.

7. Hikmet Barutçugil ile nasıl tanıştınız, ya da kimin tavsiyesiyle Hikmet Barutçugil'e geldiniz?

Ö.F.D. : Fakültede kulüp faaliyetlerimiz kapsamında kendisini davet ettiğimizde tanışmıştık.

8. Sizce Hikmet Barutçugil nasıl bir eğitimidir?

Ö.F.D. : Önce sanatı sevdiren bir eğitimidir. Çünkü sevdikten sonra her iş daha kolay olur.

9. Hikmet Barutçugil sizin gözünüzde nasıl bir sanatçıdır?

Ö.F.D. : Sanat altyapısına sahip, gelenekten gelen değerlere ve sanat anlayışına bağlı, yenilikçi ruhlu ve yalnızca sanat üretmeye çalışan bir sanatçıdır.

10. Sizce Hikmet Barutçugil ebru sanatına neler katmış ve kazandırmıştır?

Ö.F.D. : Hikmet Barutçugil ebru sanatımızı yurtdışında her ortamda başarıyla temsil etmiş ve etmeye devam etmektedir. Ebru sanatının geniş kitlelere ulaşmasında büyük rolü vardır.

11. Hikmet Barutçugil size neler kazandırmıştır?

Ö.F.D. : Hikmet Barutçugil, bize öncelikle temel ebru bilgisini öğretmiş, sonrasında maceranın kendi içimizde devam edeceğini telkin etmişti. Bu davranışıyla her öğrencisinin kendi yolunu çizmesine imkân sağlamış ve kişisel yorumlama kabiliyetimizin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Öğrencilerine kendi sanat anlayışını dikte etmek yerine, onlardan ortaya çıkan işlerin sanat seviyelerinin yükselmeleri için ne yapılması gerektiğini anlatmıştır.

12. Sizce Hikmet Barutçugil'i ebru sanatında önemli bir yere getiren nedir?

Ö.F.D. : Ebru sanatına bağlılığı ve doğru bildiği yoldan kararlılıkla yürümesi, Hikmet Barutçugil'i bu sanatta önemli bir yere getirmiştir.

13. Ebru sanatı sizce yeniliklere açık bir sanat mıdır?

Ö.F.D. : Yapılan her ebru zaten yeni bir eserdir. Dolayısıyla ebruda yenilik hiç bitmez. Ebru, su üzerinde boyaların yüzdürülüp istenilen yüzeye aktarılması demektir. Dolayısıyla su üzerinde geleneksel tekniklerin dışında yeni teknik ve malzemeler denenebilir. Asıl olan ortaya çıkacak ebruların sanat zeminini iyi bilmektir.

14. Ebru sanatı sizce günümüzde hak ettiği ilgiyi görüyor mu?

Ö.F.D. : Maşallah hem de fazlasıyla görmektedir. Türk-İslam sanatları içinde günümüzde en çok bilinen ve üzerinde çalışılan sanat ebrudur.

15. Size göre ebru sanatını diğer sanat dallarından ayıran en önemli özelliği ya da özellikleri nelerdir?

Ö.F.D. : Ebru sonsuz soyutluktur. Modern resmin varmaya çalıştığı soyutluğa ebru sanatımıza sirlar öncesinde ulaşmıştı. Battal ebrularımız renklerin resminin en güzel örneğidir. O yüzden ebru battaldır; gerisi oyun oynaştır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Şule
Soyadı	TEKEŞİ
Doğum Yeri ve Tarihi	DENİZLİ / 26.05.1974
Uyruğu	T.C.
İletişim Adresi ve Telefonu	stekesi@pau.edu.tr GSM: 0536 226 88 22
Eğitim	
İlköğretim	Denizli / Kızılcabölük Cumhuriyet İlkokulu
Ortaöğretim	İzmir Atatürk Sağlık Meslek Lisesi
Yükseköğretim (Ön lisans)	Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
Yükseköğretim (Lisans)	Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-İş Öğretmenliği Bölümü
Yabancı Dil	
İngilizce	45 (IELTS)
Mesleki Deneyim	
2010–2011	Pamukkale Üniversitesi, Buldan Meslek Yüksekokulu, Moda Tasarım Programı, Okutman
2011–2014	Pamukkale Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Moda / Grafik Tasarım Programı, Okutman
2014 – ...	Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, Okutman